

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Zakladatelé a pořadatelé:

J. M. ndp. arcibiskup dr. Ant. Cyr. Stojan,
Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži,
dr. Fr. Hrachovský, sekretář v Olomouci.

Zahrádka cyrilometodějská.

(Podává dr. Ant. Cyr. Stojan, předseda ústřed. výboru „Apoštolátu sv. C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie“.)

Sv. Cyril a Metod přicházejí na Moravu.

(Další část.)

Přepamátaný a převzácený rok přechodu sv. apoštolů našich na Moravu — do velkomoravské říše! Byl to rok převratu všech převratů v naší vlasti nejvzácnější. Nižádný rok ani před tím ani potom nepřinesl tolik požehnání, tolik milosti předkům našim. O dobo zlatá! O dobo cyrilometodějská! Tu předkové naši, národ náš, vstápen v pravý vinný kmen — v Krista. Nebe snížilo se k národu, nové posud nevidané směry zavládly u něho. Světlo Kristovo zazářilo a osvětlovalo cesty pravdy věčné předkům našim. Splnila se slova: „Ejhle, vše činím lově.“ Uskutečнено slovo sv. Augustina: „A nepokojné je srdce, dokud neodpočívá v Bohu!“ Pán stal se pokojem a klidem jednotlivce a celého národa. Kdož vyváží všechny poklady přinesené s věrou!

Víra, která pohanské pouště obrátila v ráje, která prokvasila jednotlivce i celé národy, přichází k nám. — Víra, která nasela po široším světě tolik dobročinných ústavů, tolik sirotčinců, tolik chorobinců, tolik chudobinců, která postavila tolik domů lásky, nemocnic nepočetných, slaví vjezd do vlasti naší. Víra, která posvětila všechny zájmy a záměry, která posvětila a zušlechtila všechny poměry společnosti lidské, vpouští kořeny do národa našeho. I třeba v radostném vytržení zvolati s Písmem sv.: „Ó jak převzácené jsou nohy zvěstující pokoj, zvěstující spásu věčnou!“

Kdysi ptali se proroka: „Je tvůj příchod pokojným?“ „Pokojným,“ zněla odpověď prorokova k rozradostněnému lidu. Nebylo třeba předkům našim tak se tázati. Nesou kříž. Toť znamená pokoje a míru, toť znamená útěchy a radosti, toť znamená lásky a trpělivosti! Toť znamená, by výhoda dána všemu, co kříží se přič. Nesou první knihu,

počátek vzdělání a osvěty pravé. Řadu spisovatelů takto co nejdůstojněji zahajují a základ kladou k literatuře a to dlouho a dlouho panenské, jak druhdy mohli jsme říkati.

Přeškoda, že neznáme zevnějších okolností, za kterých přišli sv. apoštolé. Přeškoda, že neznáme města, kde první kroky učinili ve vlasti naší. Jako druhdy křižáci poklekli na místě, na němž uviděli sv. zemi, a jako zlíbali zemi, podobně i my bychom zlíbali zemi, kdež stanula po prvé noha sv. Cyrila a Metoda ve velkomoravské říši, odkud ve vzdáli ukazován směr k posvátnému Velehradu.

Dle literatur Bulharska, Macedonie a Srbska vyšli apoštolé naši z Cařihradu z jara. Cestovali koňmo v sedle s posly Rostislavovými asi na Odrin, Plovdiv, Srijedec, Niš, Bělehrad, přes Srjensko do Salavaru, po východním břehu Blatenského jezera na Ostřihom, Nitru atd. Po několika týdnech na začátku června 863 přišli na Moravu. — Na jistém hradě ve Vídni zobrazeny jsou jinotajem všechny hlavní řeky bývalé říše rakouské. Řeka Morava tam znázorněna děvčetem usmívajícím se, které drží v rukou snop obilí a srp. Tož znak úrodných niv moravských. — V době, kdy vše se vlnilo obilím, kdy krásné růže kvetly, kdy vše bzučelo a ptactvo šveholilo, kdy Boží příroda hávem nejvzácnějším byla přikryta, přicházejí věrověstové naši. Připomínají si zajisté slova Spasitelova u studnice Jakobovy: „Aj, pravím vám: „Pozdvihněte oči svých a podívejte se na krajiny, že jsou už bílé ke žni.“

(Další část)

Ad. Jašek:

Arcibiskup dr. Ant. C. Stojan — tvůrce Apoštolátu sv. Cyrila a Metoda.

Radujme se a blahoslavme Pána Boha, že vyslyšel prosby lidu věrného a splnil přání kněžstva a dal nám v nejtěžší chvíli za vůdce a pastýře duchovního: životem, charakterem, činností, vlastnostmi ducha a srdce nejvzácnějšího, nejobětavějšího, nejlepšího a nejobětavějšího syna církve katolické ve vlasti naší — že jsme dostali tvůrce Apoštolátu a spoluzakladatele a redaktora tohoto časopisu, nejdůstojnějšího pána dra Ant. C. Stojana za metropolitu moravského, když byl 10. listopadu 1920 jmenován od sv. Otce arcibiskupem olomuckým.

Již před 10 lety vydali jsme krátký životopis tohoto apoštola Moravy a dnes nebudeme se rozepisovati ani o jeho apoštolské činnosti v duchovní správě, ať působil jako kaplan v Příboře nebo jako farář v Dražovicích a jako probošt v Kroměříži, ani o jeho vzácné stálé péči o nesmrtelné duše našich krajanů usedlých ve Vídni a vystěhovaných v Německu, když mezi nimi horlivě misionářoval, lámaje jim chléb života v rodném jazyku, ani o jeho bezpříkladné, obětavé, nezištné, všestranné činnosti poslanceké, již zastává bezmála čtvrt století jen pro dobro všech, kdož pomoci jeho potřebovali, ani

Nový metropolita moravský, msgr. dr. Ant. Cyr. Stojan,
arcibiskup olomucký.

o vzorném, ctnostném, svatém dle víry a přesvědčení životě jeho kněžském, ani o jeho příslovečné štědrosti, že po celý kněžský život rozdával, sám maje nouzi, ani nebudu se zmiňovati o jeho nesčetných schůzích, kázáních, přednáškách, které konal po celé Moravě a mimo ni na přechetných místech, ani nemluvíme dnes o jeho ryzím českém a slovanském smýšlení, kterého nikdy nezapřel a kterým národu mnoho prospěl, ani o jeho lásce k Sv. Hostýnu, jež z pohnutí pozvedl k netušené slávě, takže jeho přičiněním stal se ozdobou Moravy a prvním poutním mariánským místem vlasti naší, ani nemám na mysli bezpočetné cesty jeho, které vykonal pěší, vozno a vlakem v horlivosti poslanecké a kněžské z lásky k Pánu Bohu a bližnímu.

Jen několika slovy nastíním zakladatelskou a propagatorskou činnost nejdůst. p. arcibiskupa dra Stojana při Apoštolátě sv. Cyrila a Metoda, o jehož založení, účelný postup, rozvoj, zvelebení, zlidovění a zdomácnění získal si předních zásluh, jsa jeho spolutvůrcem, udržovatelem a živitelem.

Již jako bohoslovec pojal a vydatně živil vznešenou myšlenku, uskutečnit jednotu víry u národů slovanských. Snahy velikého papeže Lva XIII. projevené nám Slovanům ve věčně vzácném okružníku „Vznešený úkol“ a památná pout římská na poděkovanou za přízeň sv. Stolice k Slovanstvu rozohňovala nadšené srdce Stojanovo a urychlila úmysl jeho již dříve pojatý, založiti spolek, který by pěstil ideu cyrilometodějskou a dovršil vznešené dílo sv. apoštolů slovanských.

Nebylo nadšenějšího roku pro tuto ideu nad jubilejní rok 1000-letého výročí úmrtí sv. Metoděje 1885. Na věčnou paměť měl býti zřízen trvalý živoucí pomník, jenž by budoucí pokolení upomínal na požehnané velehradské slavnosti toho roku a hlásal nehynoucí vděčnost lidu věřícího sv. apoštolům slovanským. Ono radostné, ve všem světě slovanském nadšeně oslavované jubileum, mocně dojmalo a v nitru podněcovalo přání, ba přímo nutkalo k založení spolku, jakým později se stal „Apoštolát sv. Cyrila a Metoda pod ochranou blahoslavené Panny Marie“. 12. června 1885 na Velehradě napsal P. Stojan na kvap prosbu J. Eminenci kardinálu Fürstenbergovi, aby vyprosil pro myšlenku Apoštolátu Božího požehnání. V dopise nastiňuje účel Apoštolátu slovy: „Radujeme se z daru všech darů nejvybornějšího — ze sv. víry, slavíme významnou slavnost a proto z vděčnosti hodláme zřídit Apoštolát sv. Cyrila a Metoda pod ochranou Matky Boží, jehož účelem by bylo dle úmyslu sv. Otce: modliti se za sjednocení našich spolubratrů a hmotnými prostředky a skutky podporovati katolíky národa vlastního a sv. Stolicí podporovati v misionářství u národů slovanských.“

Když 18. srpna 1885 na schůzi horlivců cyrilometodějských na posv. Velehradě byl podán a schválen návrh stanov Apoštolátu od P. Krátkého, ujal se věci velmi horlivě P. Stojan, poněvadž farní duchovenstvo velehradské bylo příliš zaměstnáno slavnostmi. Dal stanovy Apoštolátu otisknouti a rozeslal je po všech farnostech

moravských s prosbou o dobrozdání, dodávaje v přípisu: „Vzdávali jsme díky srdcem i ústy při pobožnostech a poutích (o jubilejním roce), nejvíce na posv. Velehradě. Není však dokonalý vděk, který se obmezuje na city, slova, poutě, dokonalý vděk požaduje skutků, obětí. Že lid náš jest sehopen i skutky a obětmi prokazovati vděk sv. Cyrilu a Metod, toho jest zřejmým důkazem stkvoucí obnova svatyně velehradské. Přinesli jsme tím časovou, místní oběť: ta však nestačí; jest třeba stále organisované obětavosti k zachování, obživování a rozšíření sv. víry katolické a apoštolské, kterou sv. Cyril a Metod u Slovanů založili a od které pak většina se odtrhla.“ Proší pak své spolubratry, aby myšlenku apoštolátní schválili a jí se ujali.

Když nesčetné překážky stavěly se v cestu Apoštolátu a přemnozí vzdávali se vůbec naděje v jeho uskutečnění, byl to popředně P. Stojan s drem Schneidrem, kteří ničeho neopomněli, aby spolek byl založen.

Na vídeňský katol. sjezd r. 1889 sezvati zároveň s P. Vykydalem, tehdejším farářem velehradským, četné horlivce cyrilometodějské vysokého i nízkého kloru téměř z celého Rakouska, aby myšlenka Apoštolátu stala se majetkem všech a otázka jeho byla konečně rozhodnuta. Schůzi a poradu zahájil jednatel P. Stojan. Schůze ta byla též rozhodující ke konečnému založení Apoštolátu a velevýznamná, neboť, jak podotkl ku konci předseda hrabě Tarnowski, universitní profesor z Krakova, „přítomní podnikli velikou myšlenku nedozrnlého dnes dosahu pro církev a Slovanstvo“.

Na ustavující schůzi Apoštolátu 1. srpna 1889 byl zvolen P. Stojan jeho jednatelem. Na jeho bedrech spočíval veškeren rozvoj Apoštolátu. A ujal se ho s celou ideální duší svou. Obstarával všechny četné práce, které souvisely s tak rozložitým spolkem, a pečoval o všestranný rozvoj Apoštolátu. Nejen že to vše konal úplně zdarma z lásky k Pánu Bohu a slovanským apoštolům, nýbrž na běžné potřeby vždy sahál do vlastní kapsy a mnohdy i hluboko. Jeho přičiněním byly záležitosti Apoštolátu v Římě uspořádány a spolek sám doporučen, což se stalo ústy J. Eminence kardinála Mečislava Ledochowského, praefekta Congregace de Propaganda Fide. —

Dr. Stojan nedal si ujít žádné příležitosti, ať to byla kázání, pouti, schůze, sjezdy nebo články v novinách, aby neuváděl ve známost a neodporučoval Apoštolátu a nezískával mu nových členů.

První slavnostní schůze a pout Apoštolátu byla pořádána r. 1893 a vydala se nad očekávání velkolepě. Že duší její byl P. Stojan, netřeba připomínati. Od té doby koná se každoročně koncem července nebo počátkem srpna slavnostní schůze Apoštolátu, při níž dr. Stojan podával vždy jednatelskou zprávu za uplynulý rok.

Jako jednatel Apoštolátu obrátil se s prosbou na všechny ordinariáty bývalého Rakouska a americké, kde přebývají Slované, aby dovolily zavést Apoštolát mezi věřícími. Než, ač rakouské neodmítly spolku a význam jeho některé pěkně pochválily, přece pro různé důvody nebo podobné spolky neuznaly za výhodné jej zavá-

děti. Toliko americké ordinariáty povolily a¹ přičiněním P. Molitora byl zaveden v Chicagu.

R. 1894 řečnil a přimlouval se s křižanovským děkanem drem Schneidrem o zavedení Apoštolátu mezi Poláky na katol. sjezdě v Krakově a r. 1896 vypravil se na ruské slavnosti do Lvova, kde konala se 300letá památka sjednocení s církví katolickou. I tam šířil myšlenku cyrilometodějskou a Apoštolátu. O témže předměte mluvil na I. sjezdě československém v Brně, na V. v Hradci Králové a na VI. v Olomouci. R. 1897 sestavil první ročenku o Apoštolátě.

Dávne bylo přání dra Stojana, aby Apoštolát měl svůj časopis. Chtěl jím myšlenku cyrilometodějskou učiniti majitelem, účastníkem a průkopníkem široké kruhy, aby dílo bylo mohutnější, trvalejší a přitažlivější a nezaniklo s osobami. Zamýšlel vydávati buď časopis nebo aspoň spisky o Apoštolátě periodicky, ale venkovská farma vzdálená od knihtiskárny a pak nedostatek času nedaly v Dražovicích dozrati touze.

Teprve v Kroměříži bylo dávne jeho přání splněno. Pamatuji se dodnes, jak s celou duší schválil, přijal za svůj a podporoval návrh pisatelův o založení časopisu. Měl opravdovou radost, často o časopisu mluvil, dával si předkládati obsah prvních čísel, udával adresy, jež jsme několik večerů psali, kam časopis posílati, a tážal se po všem, co s ním souviselo. Zaváděli jsme šekové konto u spoř. pošt. úřadu. Jako kmenový vklad musl býti složeno 100 K. V celém proboštském domě nemohli jsme těchto 100 K. sehnati, proto vytáhl odkudsi cenný papír — byl to dar pro družstvo Velehrad — a poslal mne vypůjčit za něj 100 K v bance. S takovou nouzí jsme začali časopis.

Není dosud čísla ve všech 11. ročnících, aby nebyl přispěl literárně do něho dr. Stojan. Spojuje známost o sv. Cyrilu a Metoději s časovými úvahami a přiléhavým rozjímáním pro lid.

Dr. Stojan vyřídil tisíce a tisíce různých žádostí a zpravidla pomohl. Sám nikdy za práci ani na jakékoli výlohy nebral haléře, ale dával-li kdo něco, poukazoval zámožnější na Apoštolát. Ten mu ležel opravdově na srdci: jeho rozvoj byl mu upřímnou radostí, jeho pomoc snázil se obroditi a utvrditi křesťanského ducha ve vlastech našich a sblížit Slovanstvo ve víře, aby ve velké harmonii národů měkkým, ale libezným křesťanským akordem zladěný zazníval slavnostní sladký hlas jeho a aby mocně zasáhl Slované křesťanskou osvětou, která jediné a celé svědčí duši slovanské, do dějin světových. Těm myšlenkám, snahám a pracím zasvětil dr. Stojan veleplodný požehnaný život svůj.

Proto zaváděl po vlasti naší stálá duchovní cvičení pro jednotlivé stavy, touhou jeho jest, aby pro ně byly na Velehradě, Sv. Hostýně a jinde zřízeny zvláštní exerciční domy, jménem Apoštolátu pořádal misie, poutě, aby zvedl náboženského ducha u nás. Mezi pobratimy našimi všude budil, křtíval a šířil cyrilometodějského ducha, jak jej vytkl v účelu Apoštolátu, aby se sblížili a konečně sjednotili u víře. Za tím účelem jeho přičiněním byly uskutečněny

těž tři světové unionistické sjezdy velehradské, které vzbudily pozornost a sympatický ohlas v celém světě křesťanském, a byla založena Akademie velehradská, jež vědecky má urovnávat sporné otázky mezi západní a východní církví a přiváděti smírně jejich sblížení a konečné spojení.

Aby kněžstvo nadehl a vzdělal pro tytož ideály, zasadil se, aby na katol. bohoslovných fakultách byla zřízena cyrilometodějská stolice, jež by pomáhala uskutečňovati dílo cyrilometodějské mezi Slovany. Tak byla tato stolice zavedena už v Praze a v Olomouci, má býti obsazena v Bratislavě, po případě i na bohosloveckých biskupských učelištích.

I kdyby v jiných pracích se nebyl proslavil nový p. arcibiskup a my hleděli jen na jeho zásluhy o vznik, rozšíření a zlidovění Apoštolátu, zůstane velikým slovanským biskupem, který o utvrzení katolické víry mezi Slovany a o jejich spojení v ní ryhl hlubokou brázu v dějinách jejich křesťanství.

Úkoly Apoštolátu sv. Cyrila a Metoda.

Ať se jedná o rozšíření katol. víry mezi Slovany, kde ji dosud není, nebo o prohloubení a tvrzení v ní tam, kde již jest, toť pole činnosti Apoštolátu. Cítíme všichni, jaké mravní spousty a náboženské škody způsobila a rozmnožila válka, proto hojiti rány ty dosud hroživě zející, stavěti v mravním a náboženském směru, toť úkolem Apoštolátu. Tohoto úkolu snaží se dosáti činností misijní, osvětovou a tiskovou.

Apoštolát zavádí a podporuje v jednotlivých farnostech sv. misie, podporuje chudé chrámy, pořádá na Velehradě a v jiných střediskách každoročně pravidelná duchovní cvičení pro jednotlivé stavy, v menších okrscích pro Omladinu a Orla a podporuje všestranně nábožensko-mravní ruch u nás. Osvětově mu připadne i v podíl na vybudování katol. školy a různých osvětových středisk na podkladě křesťanském. Podporuje katol. tisk, vydává lidová pojednání a vědecké knihy na obranu víry. Šíře mezi Slovany dílo sv. Cyrila a Metoda, podporuje slovanské misie, pečuje o misijní slov. dorost, pracuje na sblížení a konečném sjednocení Slovanů u víře. Tím krátce naznačen vznešený úkol Apoštolátu.

Členem Apoštolátu může býti každý katolík.

Členové jsou: 1. Zakládající, kteří jednou pro vždy složili 1000 kor. 2. Řádní, kteří platí měsíčně aspoň 50 hal. nebo ročně 6 kor. 3. Přispívající, kteří platí měsíčně aspoň 25 hal. nebo ročně 3 kor. 4. Dobrodinci s ročním příspěvkem aspoň 1 kor. — Za člena Apoštolátu sv. C. a M. možno se přihlásiti buď u místního farního úřadu, nebo v sekretariátu sv. C. a M. v Olomouci, Wurmova ul. 16, nebo v klášteře na Velehradě.

Povinnosti členů: Každý člen: 1. Modlí se denně „Otče náš a Zdravas Maria“ s přídavkem: „Svatá Panno Maria, svatý Cyrile a Metode, orodujte za nás!“ 2. Platí členský příspěvek. 3. Seznamuje známé s účelem Apoštolátu a získává je pro něho. 4. Dle možnosti odebírá a rozšiřuje časopis spolku „Apoštolát sv. Cyrila a Metoda“, vycházející měsíčně v Olomouci. 5. Každý člen kněz obětuje ročně mši svatou na úmysl Apoštolátu a za jeho živé i mrtvé údy.

Členové Apoštolátu: 1. Mají podíl na všech přímlovách a zásluhách spolku a na všech duchovních výhodách a milostech, jichž spolek získává.

2. Mají podíl na všech mších svatých, které kněží spoluúdobě ročně slouží za živé i zemřelé členy Apoštolátu, a mimo to na mších sv., které každoročně slouženy jsou na posvátném Velehradě, a to ve výroční den úmrtí sv. Cyrila 14. února, ve výroční den úmrtí sv. Metoděje 6. dubna, na svátek sv. Cyrila a Metoda 5. července, na svátek Neposkvrněného početí Panny Marie 8. prosince a o pouti Apoštolátu.

3. Plnomocné odpustky mohou získati: a) v den zápisu; b) na svátek sv. Cyrila a Metoda (5. července) nebo kterýkoli den jejich oktávy; c) na slavnost Neposkvrněného početí Panny Marie; d) v hodinu smrti vzývající kajtně aspoň nejsvětější jméno Ježíš. — Odpustků 100 dní jednou za den, když se pomodlí nábožně svou členskou modlitbu (Otče náš a Zdravas s hořejším přídavkem).

Členové kněží mají mimo to ještě jiné duchovní výsady. Mohou světití růžence, křížky, obrázky, sošky, agnustka s příslušnými odpustky i s odpustky sv. Brigitty. Mají osobní výsadu oltáře (privilegium altaris) tři dny každého týdne. Mohou světití škapulír a oblékati do něho.

Náboženskomisijní spolek Apoštolátu nemá scházeti v žádné farnosti, a katolíci mají býti jeho členy a dobrodinci. Každý z nás přijímá dobrodíní od Pána Boha; buďme za ně vděční, abychom Všemohoucímu ukázali, že si jich vážíme a jsme jich hodni. Ukažme tento povinný vděk, že přispějeme almužnou a modlitbou jako členové Apoštolátu na jeho misijní činnost, aby i naší pomocí mohla se katolická víra rozšiřovati. Jsme povinni šířiti království Boží na zemi. Buďme jeho apoštoly v Apoštolátě sv. Cyrila a Metoda!

F. K. N.

Veliká myšlenka.

„Aby všichni jedno byly jako ty, Otče, ve mně a já v tobě,“ tak modlil se Spasitel ve své velekněžské modlitbě před svým utrpením, v posvátném okamžiku — krátce po ustanovení svátosti Lásky, nejsvětější svátosti oltářní. Jedno velké království Boží na zemi — církev katolickou — chtěl mít Syn Boží. Než staletími mnoho utrpení jednota církevní. Vznikly bludy, jimž propadli jednot-

liveci a nedostatek pokory a křesť. lásky, úpadek života náboženského, zvláště pak zasahování politických živlů, světských mocností v záležitosti církevní, zavinilo rozkol celých národů. Miliony křesťanů žijí mimo pravou církev, vzdáleny bohatých pramenů milosti; široké, mohutné větve ufaty od stromu pravého života.

Zatím, co i u nás usilují zrazení pravé víry svěští nábožensky neuvědomělý lid k rozkolu, ke vstupu do tak zvané církve československé, jeví se ve všech ostatních zemích, právě u rozkolných křesťanů, vřelá touha po spojení s viditelnou hlavou jedné, svaté, apoštolské církve katolické. Téměř denně přináší tisk zprávy o přestupu, návratu významných osobností do lůna naší matky, pravé církve. Za „padavky“ u nás, kteří svým soukromým i veřejným životem už dávno nebyli údý mystického těla Kristova, už dávno nenalezli jeho církvi, ztskává Spasitel jinde duše svaté, prodlšené vroucím náboženským idealismem.

Tak spisovatel, konvertita Paul Foether, který ve Spojených státech amerických (v New Yorku) vydává měsíčník „The Lamp“ (70.000 expl.) pro církevní unii a misie, z vděčnosti za nalezený poklad pravé víry apoštolsky horlí pro „Oktávu za sjednocení“. Vyzývá totiž všechny křesťany i nesjednocené, aby ve dnech od 18. ledna (Slav. stol. sv. Petra) do 25. ledna včetně (Obrácení sv. Pavla) zvláště prosili P. Boha, aby se přiblížil slavnostní, velkopamátný den sjednocení veškerého světa křesťanského. Sv. Otec, Benedikt XV. doporučil katolíkům tuto oktávu zvláštním bremem a obdaili za obyčejných podmínek (modlitba za sjednocení, návštěva chrámu, přijetí sv. svátostí) plnomocnými odpustky. „Society of the Atonement“ (Sdružení smíru) propaguje tuto oktávu pomocí biskupů jak ve Spoj. státech, tak v zemích evropských. Také sjezd nesjednocených církví křesťanských, nedávno v Ženevě konaný, „Oktávu za sjednocení“ přijal a církev protestantská a pravoslavná se usnesly ji ve dnech 18.—25. ledna konati.

Ježto veliká myšlenka společné modlitby křesťanstva za sjednocení i u nás a zvláště u členů „Apoštolátu sv. C. a M.“ nalezne ohlas, uvedeme stanovené církevní modlitby pro každý den oktávy a zhožné dnní úmysly.

Antiph.: „Aby všichni jedno byli, jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni v nás byli jedno, by svět uvěřil, že jsi ty mě poslal“ (Jan 17, 21).

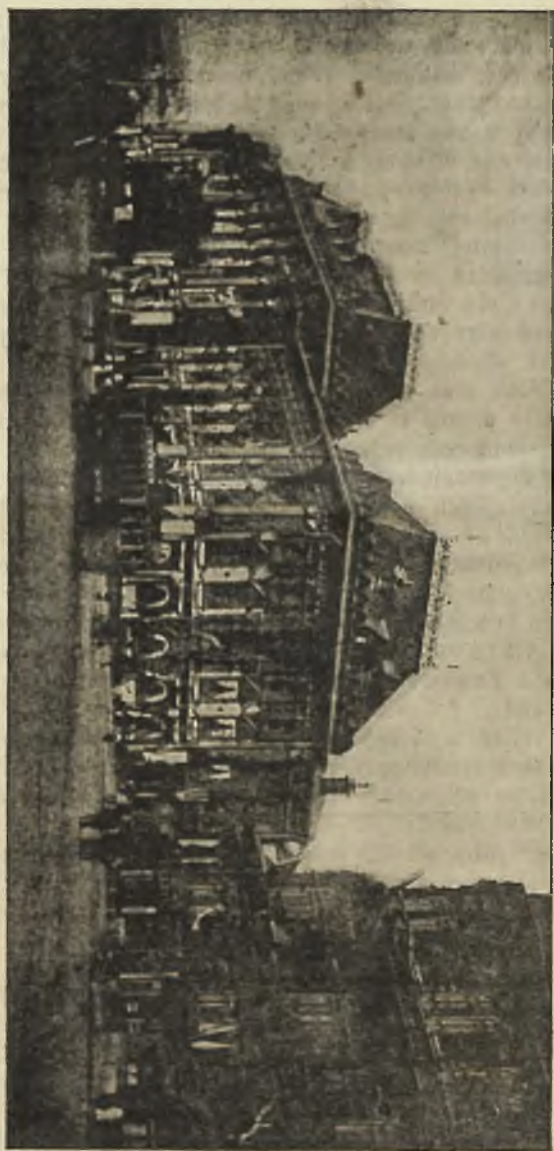
Ť: I já pravím tobě: Ty jsi Petr t. j. skála,

Ř: A na té skále vzdělám církev svou.

Modlitba: Pane Ježíši Kriste, jenž jsi pravil apoštolům svým: „Pokoj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám“, nepatř na hříchy mé, nýbrž na víru církve své; jí pak podle vůle své mír a jednotu uděl, jenž s Otcem a s Duchem sv. žiješ a kraluješ na věky věkův. Amen.

Denní úmysly: 18./I. Návrat bloudících oveček do stádece Petrova. 19./I. Spojení slovanských a ostatních východních rozkolníků

s apoštol. Stolicí. 20./I. Odstranění rozkolu v Anglii. 21./I. Návrat evangelských a všech protestantů evropských do pravé církve. 22./I. Spojení všech amerických křesťanů se stolcem Petrovým. 23./I. Návrat odpadlých, nevěrných katolíků. 24./I. Obrácení jinověrců (Moham., Židů). 25. I. Obrácení pohanů (zámořské misie).

Gorodskaja дума (radnice) v Moskvě
— nyní sídlo místní sovětské vlády.

Porovnal A.

Směry práce pro sjednocení u víře.

Pracovníci o vřechodat otázce nejen že nemají stejných mínění o způsobu, jakým dosáti cíle, ale rozcházejí se i v pojmání svého cíle. Kdo přistupuje k řešení této otázky a nemá jasných pojmů o úkolu a o prostředcích, jakých lze teprve důkladným studiem poměrů a bedlivou rozvahou, po případě zkušeností z dějin čerpanou nabyti, tomu se zamlouvá brzy ten brzy onen způsob podle toho, jak mu jej kdo dovede doporučiti. A není pochyby, že se může vyplýtvati mnoho sil a mnoho peněz, když máme jen mlhavé pojmy o cíli, za kterým jdeme. Nedám, že si vždy lze zjednatí jasný obraz cíle, jenž nám z dálky kyne, a kdo takové jasnosti není, že sluší od snahy odstoupiti. Nikoli, stačí poznání, že tak, jak vše je, zůstati nemá, abychom se snažili o nápravu, i když nevíme, jak se vše urovná; v otázce vřechodit na př. stačí vzpomínka na touhu Kristovu po jednotné organizaci svých věrných, neb zájem společný všem věřícím proti nevěřícím, neb zájem o vítězství pravdy. Jakási jasnost se dokonce dobrovolně získáme právě v zájmu našeho cíle. Neboť, chceme-li získati k spolupráci o uskutečnění ideálu samy pravoslavné, nemůžeme jim doporučiti jako cíl podrobení Římu, nýbrž cíl, kterého i oni se snažiti mohou: sjednocení — ať dopadne jakým-koli způsobem, poznání pravdy — ať je na té neb na oné straně.

Avšak nejasnost v představách cíle, pokud je nejbližším předmětem našich snah, je jistě neprospěšná, a, chceme-li postupovati metodicky, dlužno si určití nejprve směr, kterým se bráti máme, a teprve potom tímto směrem se pustiti, a ne bráti se jednou tímto směrem, po druhé jiným a po třetí stezkou, která vede uprostřed mezi oběma.

Mnozí přenášejí na jednání s pravoslavnými způsob, jež znají z jednání s protestanty nebo s pohaný. Jako se protestanté obracejí na pravou víru a jako se k pohanům posílají misionáři, tak hodlají zacházeti s pravoslavnými. Aby je přivedli k Římu, od kterého se předkové Řeků a Rusů odtrhli, začnou drobnou práci poučováním dětí, kázáním k prostému lidu, populárními tiskopisy atd. Jsou to metody osvědčené u pohanů, u protestantů, netřeba teprve pátrati v praktické psychologii, co by bylo účinné a proč.

Tento úsudek a similí v naší věci je jistě pochybný. K bezohlednému šíření pravdy nestačí, že pravdou je. To stačí pravdě matematické a podobným jiným pravdám, vlastním svým světlem lomícím každý odpor. Ale náboženské pravdy jsou jemnějšího zrna a přece zároveň nejsou věc lhostejná, nýbrž mají býti ohniskem veškerého života lidského, základem a oporou života mravního. Vezměte ruského mužika, jenž tuto oporu má v pravoslaví, o němž nikdy nepochyboval; rozbořte mu jeho víru a snažte se ho převéstí na svou. Jest otázka, zda-li se vám povede druhá část vaší práce. Ne-li, zničil jste základy jeho kulturního života, a to je přece na pováženu! A jste jist, že váš klient nezahodí váš víry, neb aspoň se

nestane skeptikem — protože jste mu ukázal, že v některých věcech, na nichž svatost nezáleží, bloudil? Jen tehdy byste měl právo poučiti ho o jeho bludu. Vytahovati někoho z bludu prakticky neškodného, v němž někdo bez zlé vůle je, vzbuzovati v něm pochybnosti o jeho skutečném přesvědčení, je zkrátka hříšné počínání. Pravoslavný mužik má v křesťanství svém vše, čeho potřebuje, aby svého cíle došel. V tom se jistě liší aspoň od pohana. Nelze tedy usuzovati, že to, co je dovoleno misionáři vůči pohanům, je dovoleno i vůči němu.

Než, dejme tomu, že by si byl katolický misionář svým úspěchem u některého pravoslavného jist, aneb že by si byl dovolil hříšit, snad aby tím dosáhl dobrého účelu, jak jednali kdys Španělé proti Maurům. Ale bezohlednost dle dvojí věc: že nedbá metody — a že nedbá jiných zájmů. Obojí je chyba. Mohu-li získati pravdě šířící obecnost jinou cestou, chybují proti opatrnosti, proti lásce k bližnímu, proti lásce k pravdě samé, když metody nedbám. A snažím-li se zjednati průchod pravdě na újmu lásky, na újmu skutečného vyšších ideálů, jakým je třeba sjednocení křesťanstva, způsobuji-li tím pohoršení, jen když druhého poučím, nejednám ani v zájmu Božím, ani v duchu křesťanském.

A jaká je skutečnost v našem případě? Pohledme zas na našeho výbojného misionáře. Na koho se obrátí? Na pravoslavné theology? Na biskupy a duchovenstvo? Nikoli, na nevzdělaný lid, na nesoudné děti, tedy na ovečky, a ne na pastýře. Jak o takovém počínání nezbytně soudí tito pastýři a s nimi jejich věrní? Tak jako my bychom se na ně dívali, kdyby si oni tak počínali u nás: jako na zlodějské útoky na jejich stádo. Možná pak zachovati k takovýmto svědčům sympatie? Nic nemůže zploditi horší nenávisti než úklady o nejdražší statky duše. Nic nám unionistům tak neškodí jako podezření z misionářství. To je fakt, proti kterému všechny optimistické naděje jsou málomocny. Tedy získáním jedné duše pravdě vzbudí misionář v ostatních největší nenávist a vzdaluje je ještě více od poznání pravdy, než před tím byli.

A pak což, když roztrpčení, které způsobuje, neuzavírá pouze brány pravdě, ale též rozjitrňuje roztržku, kterou zahojiti je větší povinnost než šířiti kde kterou pravdu. Nečteme, že by se byl Kristus Pán modlil: Učiň, Otče, aby se všichni pohané co nejdříve obrátili na věru křesťanskou, ale ovšem, aby křesťané byli jedna duše; tak aspoň vykládají text sv. Jana 17, 20, 21, papežové Lev XIII. a Pius X. (2./II. 1911).

Získati hlouček konvertitů a ostatek ponechati svému osudu, to není ideálem snah cyrilometodějských.

Když tedy ne misionářská práce, ne obrácení, tedy sjednocení, obnovení pokusů sněmu lyonského, florentského neb i brestského! — I v tom úsudku je leccos pochybného. Jisto je, že sjednocení má býti posledním cílem našich snah. Ale svolati sněm neb aspoň unionistický sjezd theologů, není totéž, aniž na tom závisí zdar úsilí o sjednocení. K sjednocení třeba přípravy; aby se naši bratři

s námi chtěli sjednotit, k tomu třeba naklonit si jejich sympatie, získat je pro velkou myšlenku křesťanstva. Za tím účelem je třeba drobné práce: získavati si přízeň skutky milosrdenství, podporou hmotnou a jinými obětmi vzbuzujícími jejich úctu a vděčnost; a vzbuzovati šlechetně opravdu křesťanské smýšlení, úctu k pravdě, úsilí o svornost, horlivost o čest a slávu Boží, jak příkladem tak poučováním soukromým i veřejnými přednáškami, exercičními i konferenčními, a konečně i rozuzlovati theologické základy, které by se se strany svědomí stavěly v cestu. Chopíme-li se této drobné práce s náležitou horlivostí, obětavostí a vytrvalostí, poskytno nám Bůh svou pomoc vlivem událostí od našeho úsilí neodvislých, ať je to se strany lidu, ať se strany inteligence. A budou-li mítí u mysli splynouti s námi, žádná překážka neobstojí proti tomu. Potom ať se sejde sněm a sjedná mír, po případe ani toho třeba nebude.

Jak se k těmto úvahám stavějí nyní již pracovníci o sjednocení? Dívá se o sjednocení; neb z vážných pracovníků — o politických snahách polských nacionalistů nemluvíme — snad nikdo nepomýšlí na pouhou práci misionářskou. Ale přes varovný hlas některých svých rodáků — na př. již r. 1902 v La Terre Sainte (sr. AAV VIII. 153) — mnozí Francouzové nemohou vybědnouti ze snah misionářských. Myslí si, že tajná práce misionářská nevzbudí nenávist a nezmaří tedy naděje na sjednocení, a chtějí urychlití dílo tím, že postupují obojí cestou. Ale lepší znalci poměrů východních jako Rus Pierling nechtějí s nimi mítí nic společného. Naš unionista Špaldák vyjádřil se o tomto směru v časop. duchovenstva francouzského (RCIFr, sv. 103, str. 178), takto: „Zda je lépe snažiti se uskutečnění sjednocení sekty s církví či individuálního obrácení jejich členů? Užívání obou metod najednou sotva bude praktické, vyjma případ učení neuceleného, neurčitého, neustálého. Tam, kde jako u pravoslavných různosti naukové vzaly na sebe téměř ráz křéda, sjednocení a obrácení nezdaří se býti možnými zároveň. Neboť obrácení, i když se vyhne rušení dobrého svědomí, buď nenávist na vrchu u pastýřů, s nimiž se tato věc nejednává, a kteří proto tuto činnost označují jako svádění nevědomých oveček; s druhé pak strany, aby se připravila sklonnost mysli pro sjednocení, k tomu je nezbytné a především potřebí probuditi naši láskou právě opak nenávisti.“

Jako zástupce francouzského směru můžeme jmenovati Bousqueta, jenž krátce před svou smrtí vydal přednášky, kde jednal o třech způsobech obrácení východců na katolictví; doporučoval třetí: propagandu sjednocené církve v Rusku, jak se rozproutila na př. v Petrohradě za Dejbnera. Hlavní důvod, jímž svou obojakost ospravedlňuje, je potřeba ruských pracovníků. Jako by z ruských katolických rodin nebylo lze vychovati dobrých sil, aneb jako by vychování pravoslavných nadšenců pro čest a slávu Boží nevedlo spíše ke konečnému cíli než vychování několika misionářů pro národ stomilionový.

V tom se ovšem všichni shodují, že apoštolské práce mezi pravoslavnými je třeba. Tak totiž lze zajisté označiti onu drobnou

práci, o jejíž nezbytnosti jsme svrchu mluvili. A konečně i v tom snad všichni jsou zajedno, že třeba organizace, která by tuto práci na sebe vzala. Zatím vzal Apoštolát na sebe závazek podporovati t. zv. apoštolskou školu zřízenou na Velehradě. To ovšem není nepřímější zasahování do vývoje sjednocení. Vyjma Sdružení Říše Kristovy není dosud korporace, která by apoštolský školu velehradskou vychodivši semkla v jeden šik k systematické práci o sjednocení. Ostatně není ani určité v programu velehradské apoštolské školy obsaženo, že vychovává pracovníky o unii. Naopak dle Velehr. zpráv č. 2. účelem je vychovati dorost pro „misionářské“ řehole, k nimž se čítají na př. jesuité, redemptoristé, kapucíni, františkáni, salesiáni. Redemptoristé jsou již činní aspoň mezi sjednocenými v Ukrajině; jesuité, dle výroku jejich nynějšího provinciála, mohou pomýšleti na práci v Rusku teprve za nějakých 20 let, leda francouzští jesuité se tam chystají; kapucíni u nás na to, pokud mi povědomo, vůbec ani nepomýšlejí; františkáni mají plány, aby si vychovali dorost pro misie ruské, ale do uskutečnění je ještě daleko. Nejspíše by se as doporučovali čili salesiáni svou moderní působností a expansivností.

Ale jisto je, že, kdo přispívá na ústav velehradský, nesmí si mysliti, že vykonal vše, čeho žádá na něm zájem o cyrilo-metodějskou myšlenku. Má-li každý sport svou organizaci, má ji zajisté mítí dílo tak velkolepé a důležité, jako je práce o sjednocení východní církve so západní. Tu třeba organizace, která by zasahovala do nejširších vrstev, ne úzké společnosti lidí těžkými závazky řeholního a komunitního života stížených, jakéhos volného Sdružení na vzájemné lásce a na stejnosti cílů založeného, a je třeba organizace, jež by podněcovala šlechtnost a obětavost svých členů, tvořila takto jakousi duchovní elitu lidstva, jakési Kolumbovo rytířstvo duchovní.

Za takovou navrženo bylo Sdružení Říše Kristovy. Nevím, zda myšlenka bylo nejlépe poslouženo uveřejněním jeho řádu. Řádová ústava je akt juridický, a kdo neprostudoval podobných dokumentů, neposoudí jich správně. Naproti vysoce ceněným konstitucím jesuitským a jiným ještě novějším, jež na př. někdy zacházejí do zarážejících podrobností (na př. o disputacích žáků), jeví řád S. Ř. K. i po stránce formální značné přednosti: ucelenost, jednodušnost, důsledné provedení jedné myšlenky, metodičnost, rozpiatost, diskretnost; ale přece jak abstraktní mluvou tak některými zvláštnostmi snad orientálním určením svým odůvodněnými může vzbuditi nepřívznivý dojem neb aspoň lhovost. I sám základní požadavek může zůstat nepochopeným, ač je nezbytnou podmínkou každého podobného podniku. Jen člověk opravdu šlechtný hodí se k apoštolským pracím, to se nesmí zapomenouti. Nezkušeným se totiž může zdáti ideálem příliš vysokým nikdy sobě samému nic nedovoliti, ve všem vždy se řídití zřetím k slávě Boží a k užítku. Ve skutečnosti šlechtný člověk, jenž se všecek obětoval Bohu, má méně nepohodlí, úzkostí a tram-pot než druhý. Netrpí více než druhý — trpí jen, co mu Bůh uloží, jenže k tomu utrpení již předem dává svůj souhlas, kdežto druhý

se spokojuje trpělivostí, až když na něho svízel ulehne. Jinak pak je prost všelijakých náhudek svědomí: je si vědom, že se neodvažuje, co může popřát ještě svému já a čím je povinen Bohu, nýbrž že pro sebo nechce nic a že cokoli číná, činí pro Boha; tedy že vše mu je dovoleno jako sv. Pavlovi. — Ovšem jednou věc se přece jen člověku světsky smýšlejšímu nevyrovná: že si nedopřeje zbytečného pohodlí. Ale k tomu se odhodlati z lásky k Bohu tak nesnadno není. Bůh zajisté hoden je takové lásky, která netrpí náklonnosti k nějakému já rozdílnému od něho. To by tedy nebyla věc, která by duši poněkud šlechtitou odstrašiti měla.

Zkoumá-li znalec — ač znám pouze ústavu hlavních řádů a některých novějších kongregací mužských i ženských, dovoluji si k nim připočíst sebo sama — zařízení S. Ř. K., najde lecco, čím vyniká nad instituce podobné. Je to zařízení pružné, vždy se obnovující: to, co se ukázalo závadou neb i zkárou jiných institucí, upíatě lpění na tom, co zakladatel uznal za dobré, je co nejrázněji znemožněno nezměnitelným ustanovením, že jakmile se ukáže některé pravidlo méně vhodným, ihned se změnit.

Ziskávání okolí pro království Boží, zušlechťování mravní povahy jeho děje se dle dobře promyšleného plánu. Zvláště působivým pro ruské okolí zdá se nám působení členů „B“, t. j. asl členů laických, sloužících nejen mimořádnými skutky milosrdenství a odborným poučováním, ale vůbec tím, že poctivě, se spravedlivým ziskem a solidně, odborně pracují. Zároveň je poctivým, nepřepjatým výdělkem postaráno z velké části o finance podniku, až jen S. Ř. K. tolik zmohutní, aby větší podniky na sebo vzítí mohlo. Co se týče vnitřních zařízení, upozorňuji, jak bedlivě se pečuje o část jednotlivců, a aby mohli všichni co nejlépe uplatnit své nadání (připomínám jen moderní zjišťování vloh, odborné vychování atd.) jak zdárně se zabírá, aby se nezahuslil do správy byrokratism a jak úsilovně se čelí obyčejnému nešvaru samosprávných korporací: svěřování úřadů diletantům. Velká péče vynaložena též na to, aby komunitní život, pokud vůbec je nezbytný, byl usnadněn, zpřístupněn a neblahých následků zbaven, jako, pokud mi známo, nikde jinde. Celým „ústavem“ vane duch upřímnosti, opravdovosti, šlechetnosti a křesťanské lásky.

Takovou zajisté má býti organizace pro práci apoštolskou na východě, organizace, o jejíž nezbytnosti snad nikdo nepochybuje. Jen třeba několik zdatných horlivců pro počátek a ovšem též peněžité podpory. Čím spíše vyroste v mohutný šik, tím spíše vzkřísí na Rusi náboženský podklad pro ideu sjednocení. Spoléhati jen na apoštolskou školu velehradskou, je skládati ruce v klín. Žádná řehole dosud existující neoddá se zcela naší věci, nevzdělá svých členů odborně a účelně jen pro tuto akci, nezmění proto svých norem pro vzdělání, nedá si vzítí práva užítí jejích sil jinde a zaměstnávatí je všim možným. Také by nebylo ani vůči nadšencům pro ideu ani vzhledem k působnosti na východě doporučitelné, aby jen řeholníci tam pracovali. Nuže, ať tím získá podnik nový, vyhrazený unionistickým snahám

Tolik o potřebě organisace budoucích pracovníků o sjednocení východu se západem.

Vzhledem k uskutečnění tohoto smru byl již často navržen nějaký kompromis. Je to otázka choulolivá, jejíž řešení by se mělo ponechat budoucnosti a oficiálním autoritám obou stran. Jen zkoumání důvodů, které se pro možnost nebo nemožnost toho neb onoho ústupku uvádějí, ať se provádí, jak to učinil Cehelský v Aktech Velehr. Akademie, sv. X.; aspoň s naší strany ať se provádí jen to. Popovův katechismus, jež Akad. Velehradská letos vydala, jest ovšem jakýs kompromisní návrh, i když tento úmysl není jasně vyjádřen. Podobným byl pokus Bolotovův o uklizení sporu o Filioque. Praktickou by mohla tato myšlenka leda býti, kdyby již existovalo nějaké hnutí pro sjednocení, a kdyby se pomýšlelo na řešení dogmatickým kompromisem. Jak se zatím v Římě pohlíží na takové snahy, je známo z případu prince Maxe saského. Mimo to zdá se, že autor nepomýšlel pouze na sjednocení pravoslavy s katolictvím, nýbrž na sjednocení všech křesťanů, jak na ně pomýšlí americký komitét připravující světový sjezd pro sjednocení u víře a řádě (faith and order), jenž letos v Ženevě konal schůzi navštívenou i pravoslavnými. Hledě k tomuto dalšímu cíli, nelze upříti, že by řečený katechismus byl výborným prostředkem; ale jen jako návrh shody, ke které by měly sekty směřovati. Jinak lze mu snad vytknouti, že nerozlišuje mezi dogmaty a theologickými úsudky, ale zbytečného tam sotva co je a prakticky důležité věci jsou tam všechny.

Jiným směrem bere se návrh učiněný r. 1918 v Londýně v kroužku ritualistů sjednocených v družstvo Nejsv. Krve. Jsou to anglikáni, naklonění myšlence o sjednocení s Římem a horlivci vůbec o sjednocení křesťanů. Návrh je tento: nechať biskupové s Římem nesjednocení formulují rok co rok své nářky proti Římu, proč totiž papeže pokládají za rušitele míru mezi křesťany, jenž se bez dostatečných důvodů od nich odlučuje, nechce s nimi vzájemného obcování, jakého již dosáhli s východní církví. Myšlenka je totiž ta, že by pak nastala výměna názorů před forem veřejnosti, a že by veřejné mínění působilo na obě strany, aby se sblížily. Návrh je zajisté praktický i pro církev pravoslavnou, jen kdyby se našlo několik biskupů, kteří by aspoň takový zájem o sjednocení již měli.

Zbývá ještě promluvit o otázce ritu. Z toho, co jsme již vložili, je zřejmo, že lze se na tuto otázku dívat s různých stran. Jinak usoudí politik, jemuž běží o splnutí cizího národa se svým; jinak misionář, jenž se spokojuje získáváním jednotlivců; jinak misionář-unionista, jenž by rád získal celé davy; a konečně zas jinak unionista, jenž od vlastní misijní činnosti očekává neblahých účinků pro další cíle. Tolik je jisto, že uniformita má své výhody i nevýhody; že ani latinský obřad ani řecko-slovanský není takový, že by nic dokonalejšího býti nemohlo; že by bylo neprozřetelné bráti někomu, na čem lpí, a konečně též, že změna ve východním obřadu, má-li nějaká nastati, nesmí býti zaváděna námi samými. Z toho důvodu dlužno též odmítnouti návrh, aby se pomýšlelo na nějaký

obřad neutrální, dokonalejší obou, totiž srozumitelnější pro účastníky. Je sice pravda, že mnohým inteligentům řecky obřad nevyhovuje, že se raději dávají na latinský, a že obsah a forma modliteb a symbolů není indiferentní hledě k probouzení a utužování nábožensko-mravního života. Ale dokud popud k změně nevyjde od pravoslavných samých, nelze pomýšlet na zavedení obřadu odechýlného od tradičního. Spíše by z toho vznikla nová sekta. Proto však podaný návrh nepozbývá zajímavosti. Naopak, že je to první pokus v tomto směru, aspoň pokud nám známo, myslíme, že bude zajímat i širší veřejnost a předložíme jej příště svým čtenářům in extenso. Praktický užitek z toho mohou mít aspoň pro svou soukromou pobožnost.

M. d' Herbligny.

Postarejme se Rusům o katolické ruské kněze!

Výchova katolického kněžstva pro Rusko. — Myšlenky a zkušenosti 20. století.

Z francouzského přeložil Josef Hut.

I.

Sláva velikého ruského konvertity Vladimíra Solověva stále roste. Tento ušlechtilý křesťan, filosof a bohoslovec buď dvacet let po své smrti obecnou pozornost. Mnoho napsáno o něm článků a knih i ve válku v zemích dohody a ve střední Evropě a všude bývá spojen s jeho jménem titul, který mu dala po prvé revue *Études*, „ruský Newman“. ¹⁾ Tento titul dávají mu trvale Slované i Angličané jako sdružené strany po vzájemné shodě.

Dlužno se zmínit o analogii, o které r. 1909 nebylo ještě ani slechu. Newman i Solovjev považovali výchovu katolického kněžstva, doplňovaného z konvertitů, za nesmírně důležitou, neboť měli za to, že jen tak dosáhne se mnoha konverzí a v Rusku byla tato metoda zvláště nutná. V Anglii najdou duše, toužící po více katolické, kněze ochotné vyslechnout a připravit je ke konverzi v jejich jazyku, vědí, že jim bude porozuměno, i když duch, který nikdy

¹⁾ Roku 1911 uveřejnil autor tohoto článku v Paříži (Beauchesne) spis o 336 stranách: *Un Newman russe: Vladimir Soloviev (1853–1900)*. Dílo bylo počteno cenou francouzské Akademie a tři Rusové pravoslavní žádali o dovolení překladu, zvl. paní Bezobrazovová, rozená Solovjevová, sestra slavného filosofa. Neznámo, zda byly začaté práce vydány pro válku. Také z Anglie a Španělska žádáno o povolení překladu. Anglický překlad R. M. Buchanana (London, Washbourne 1918) vzbudil veliké sympatie ve všech vrstvách anglických pro Solověva a jeho snahy, ačkoliv není zcela přesný. Dr. Štěpán Markulín v Záhřebu vydal na počátku r. 1920 chorvatský překlad, který byl nadšeně přijat. I v jiných jazycích vyšly vyňatky z díla. Apoštolát sv. C. a M. vydá co nejdříve knihu o životě, působení a názorech Solovjevových.

nepoznal stínu kacířství, těžko rozezná některé odstíny jejich myšlenek. Za to v Rusku schází upřímným duším i nejprvnější pomoc, když milost Boží mluví jim tajemně o katolické víře. „Jak uslyšíš bez kazatele?“ Jak pochopí, když jim nikdo nevysvětlí slova Božího?

Náboženské potřeby Ruska.

Před válkou spravovali v některých městech polští kněží latinské fary. Co mohli udělati pro Rusy? I když předpokládáme na obou stranách lidí povznesené nad národnostní spory, přece museli mlti zřetel na okolí, ve kterém žili. Rus, sympatisující s Poláky, byl považován za zrádce, podobně i Polák Inoucí k Rusům. Opa-koval by se údiv Samaritánčin před Spasitelem: Jakže, vy, cizinci, nás chcete spasit? A což teprve drakonská opatření policejní a soudní! Kněz, usvědčený nebo podezřelý z katolické propagandy, byl v nebezpečí, že ho zavezou na Sibiř. I po ukazu dubnovém a říjnovém 1905, kterým prohlášena byla svoboda svědomí, bylo skoro nemožno odřící se pravosláví a byly stanoveny tresty na kněze, kteří by odváděli pravoslavného k jinému vyznání.

I v nejlepším případě zachovali by si pouze jednotlivci své přesvědčení pevně, nedali by se zastrašiti a nedbali by úsudku lidského, když běží o duši, ale kolik překážek by mařilo působení na ruské masy?

Latinské kněze najdete ve vlastním Rusku jen v málo městech, a to jen velikých, kam přichází mnoho cizinců. Ale tito kněží jsou přetřženi prací pro své věřící, co mohou udělati pro druhé? Nejprve třeba dáti chleba dětem.

Za těmito městy je ohromné území ruské se svými rovinami, velikými vzdálenostmi měst od sebe, rozsáhlý kraj, kde není železnice ani silnice. Před válkou více než polovice Evropy byla poddána carovi: 5 1/2 mil. km² z 10 mil. km², tedy více než 550/0 evropské plochy záviselo na vládě petrohradské a o zbytek nece-lých 450/0 se dělily všechny ostatní evropské státy. S asijským Rus-kem tvoří evropské ohromnou plochu 23 milionů km², polovici to Asie a šestinu veškeré pevniny. Dvě Evropy směstnaly by se v tomto území ruském a ještě by zbylo místo pro všecku neruskou Evropu. Rusko evropské jest 10krát větší než Francie nebo Ně-mecko, 18krát větší než Anglie a 200krát větší než Belgie. A celé toto území Ruska evropského a asijského, vyjímaje Polsko a Litvu, 1)

1) Roku 1848 byla zřizena německo-armenská diecese tirsopolsko-saratovská, aby podporovala přiliv Němců do území Kozáků. Rozkládá se mezi mořem Černým a Kaspickým a měří 508.000 km². Před r. 1914 obsahovala trosky bý-valé diecese chersonské a ruské výboje v Kavkazsku a Armenii. Ruská vláda si ji přála, aby v ní měla pohromadě a pod dozorem katolický kvas kněží a lidu západoevropského. Asi 200 farností a 200 kněží nestačilo pro 400.000 věřících německých, polských a armenských. Diecesní věstník vydáván byl německy. Poslední biskupové byli Zerr (1889—1900), von Ropp (1902—1903) a Kessler, zvolený r. 1904.

tvoří jednu katolickou diecesi mohilevskou¹⁾ a v ní bylo méně katolických kněží než v jediné diecesi západní, méně než v mnoha našich městech, méně než v Paříži, Bordeaux, v Lyoně, v Toulouse, v Lille, v Gentu nebo v Brugách. Co pak zmůže taková hrstka kněží, i kdyby všichni byli hrdinové a světci?

Ruská bída.

Čtenář se nepodiví důsledku: Rusko bylo a jest s katolického stanoviska nejzanedbanější zemí na světě. Lidle má přes 40 diecesí, vikariátů a prefektur, podobně Čína. Jsou to ovšem země lidnatější, ale ne 40krát. Obyvatelstvo poddané carovi čítalo 1914 asi 180 mil. duší. Odčítejte od toho 12—15 mil. pro Polsko, 6 mil. pro baltické státy, 3 mil. pro Finsko, 12—20 mil. pro Ukrajinu dle nestálosti jejích hranic, oddělte ještě republiku gruzínskou a aserheidžanskou, odčítejte oběti války a asi čtenější oběti hladu a vraždění, předpokládejte ještě, že ruská plodnost, před válkou tak vysoká, vyschla hladem, bídou a novomalthusianismem rudých, a zbývá vám ještě nejméně 100 mil. obyvatel Ruska. 100 mil. pro několik katolických kněží, 100 mil., ke kterým přidejte obyvatelstvo skoro všech nových států, které mají kněžstva tak málo, mimo Polsko a Litvu. Finsko, Ukrajina, Estonsko, Lotyšsko, Gruzie a Aserheidžan katolických kněží skoro ani nemají.

Avšak náboženská situace ruská, která je v mnohé přičině smutnější než anglická, vyniká velice nad anglickou, srovnáme-li duchovní moc obojího kněžstva, odloučeného od Říma a výlučně národního. Anglikánská svěcení nejsou platná; pocházejí od theologů protestantských, kteří i kdyby byli bývali biskupy, nebyli by rozhodně měli úmysl světití obětní kněze a nebyli by se podrobili dávno víře církve v této přičině. Svěcení však ruská jsou platná; kněžstvo, i rozkolné, pochází od skutečných biskupů, od nich dostává skutečně moc, sloužití mši sv. a odpouštěti hříchů. Kněží a

¹⁾ Zřízena r. 1783 a obsahuje všechna území východně Dviny a Dněpru. Na jihu byly z ní vyňaty pobřeží černomořské a azovské a kraje jižozápadně Kaspického moře. Ale přes to sahá ještě až po Poltavu, Charkov, Ostrogožk, Voroněž, Tambov a Ufu, patří k ní kraje podél řeky Uralu; městy Orenburem a Uralskem, kraje severozápadně a východně moře Kaspického a její pravomoci podléhají celé asijské Rusko, země baltské a Finsko.

Ruská vláda chtěla pod ochranou carovou zahájit v diecesi mohilevské latinský rozkol. Často zakazovala veškerý styk s Římem a dlouho nedovolovala, aby byl obsazen stolec biskupský. Ze 14 biskupů — píše nynější biskup, pokázav na všechny tyto vady — jenom 2 byli skoro proti josefinismu, volby císařského ministerstva byly často zrádné a biskupská residence v Petrohradě blízko dvora tím více zastražovala biskupy. (*Civiltà cattolica*, 5. června 1915.)

Po msgr. Kluczynském mohl teprve po revoluci r. 1917 přijít nástupce msgr. von Ropp; nar. 1851, hrabským biskupem se stal r. 1902, do Vílna přeložen r. 1903; sotva vyšel tento vyznavač víry z 10letého žaláře carského (1907—1917), byl internován od bolševiků krátce po tom, co byl povýšen na biskupský stolec mohilevský (25. července 1917) a byl propuštěn až na jaře 1920 a dopraven na polské hranice. Byl v Římě přítomen kanonisaci sv. Markéty Marie a sv. Johanny z Arku.

biskupové udělují platně všechny svátosti, a jestli někdy nedostatek pravomoci činí úkon neplatným, pak církev a papežové doplňují pravomoc formálním úmyslem, aby zajistili vše, čeho třeba ke spáse duší.

{Kterak pomoci.

Shledáváme tedy dvojí skutečnost: bídu duší v Rusku, poněvadž má velmi málo katolických kněží a nedoplňují se, a na druhé straně přítomnost a činnost křesťanské hierarchie odloučené od církve a proto chladnoucí jak v duchovním životě tak v činnosti. Jedná se, jak přivést ke katolické církvi, vychovatele duší, pěstitele světců a národů, mladé muže, kteří by se chtěli věnovati službě Ježíše Krista, církve a svých bratří.

Na rozluštění této otázky závisí celá náboženská budoucnost Ruska a to i nejbližší budoucnost. Ruská vzdělanost půjde buďto zase vpřed anebo upadne nadobro podle tohoto rozluštění. Rusko zůstalo nezletilým dítětem, poněvadž nebylo vychováváno od církve katolické, jeho lid byl pod poručníkem. Má naivní svědomí, nevypěstěné a přístupné nejhorším svodům, bystrý, generalisující rozum, ale neschopný přehlednouti spleť velikých celků, lehce vznětlivý cit, náchylný k ochablosti právě tak jako k nadšení, vůli, která se naprosto nenaučila činiti, pasivní, jdoucí za tím, kdo se uplatní svou silou, ať je dobrý nebo zlý, jdoucí za ním až do dne divokého zápasu, kdy vůdce a podřízený, nabaživše se navzájem, začnou se pronásledovat na smrt. Této vůle nikdo necvičil a nevychoval, místo cviku byly jen dětinské choutky. Masy lidu ani nevědí, co je zodpovědnost osobní nebo hromadná, jim nikdo nevykládal náboženskou morálku. Bohoslužba stará se víc o zevnější věci, skoro pověřivě, než o skutečnou bohopoctu. Národ pod poručníkem, nezletilá duše, které z čista jasna rozbíjí všecek pořádek a civilisaci jako hračku, která se jim omrzela. Ale tento lid bude též nevyčerpatelnou zásobárnou mravní stély. Jestli výchova využítkuje duchovních a ideálních pokladů těchto velikých dětí, tak náchylných k hrdinnosti.

I lidská důležitost náboženského živlu na Rusi.

Tento národ tak nadaný bude ohrožovati veškeru civilisaci, zůstane-li dítětem. Jeho nynější krise zajisté přejde, ustoupí síle nebo se vyčerpá svou prudkostí, ale jestli se nevyhlídí kořen zla, bude se zachvat opakovati. Jeho nakažlivá síla zasáhla již odkřesťaněné nespokojence ve všech zemích evropských a jinde, ona si volá na pomoc Mongoly, troufá si vzbouřiti Indii a po 800 letech následuje příkladu tatarských dobyvatelů Ruska. Dožaduje se pomoci muslimanů, jako oni a její vůdcové užívají metody, kterou triumfoval islam. Západ je ohrožen. Bude čekati na vpád? Čeká, že mu dá Bůh Karla Martela?

I kdyby se mělo státi násilí nástrojem spasy, jenom mravní síla církve katolické, síla pravdy a dobra, mohla by napravit zkaženou a překazit úplnou pohromu. Abychom zachránili Rusko, musíme je svěditi veliké vychovatele Evropy. Třeba předvídati a rozhodnouti se: buďto pro bolševickou Evropu, jejíž brány otevře Rusko žárlivé a pohanské Asii, nebo pro katolické Rusko, odkud půjde nová misijní vlna přes Asii a pokusí se o spojení s misijemi, které pracují o spásu Asie z východu a z jihu.

Otázka je závažná. Především náboženská a z tohoto hlediska pojímá ji církev, vzhledem tedy na Boží umysly a spásu duší. Aby pochybovači se odhodlali k rychlejší součinnosti, jest dobře poukázati, jaký vliv bude mítí rozřešení této otázky na vzdělanost ve starém světě. Protestantismus nemůže nahraditi církev v tomto poslání. Někteří jeho šéfisté mají sice dobrou vůli, ale on sám sebou přivádí rozvrat a individualismus, on nestaví, nýbrž uvolňuje. Katolíci snadno pochopí tuto protivu: mimo Petra není domu Spasitelova a nadarmo se tam pracuje. Mimo ovčínec a daleko od Pastýře rozptyluje se stádo teprve nedávno dobře spořádané; rozklad. Člověk lhostejný, který nezná těchto pravd, politik realista musí uznati skutečnost, i když nechce studovat její příčiny.

Mužové jako Taine a Augustin Thierry uznali na konci toto naučení dějin. Arianství všude ustoupilo barbarům a rozplynulo se v jejich přívalu a jenom houževnatost katolické církve zachovala se vzdělanost. Biskupové dobývali duše podmanitelé.

Úvahy zdánlivě daleko od věci, ale užitečné pro pochopení, že jest třeba organisovati na Rusi katolickou práci.

Výzva Solověvova.

Nutnost náboženská především, ale i evropská a národní ruská! Od r. 1885 předpovídal Solověv zvláštním bystrozrakem nebezpečí, kterému podlehl jeho vlast a důtklivě označoval lék. Loučíc se v Paříži r. 1888 s farářem u sv. Magdaleny Le Reboursem, prosil Splověv: „Dejte nám kněze jako jste vy!“

Kněze jako vy! Přál si snad kněží francouzských, kterým se obdivoval? Jako prvňák pracovníků ano, ale později ruských kněží, vychovaných od francouzských. Když se církev všude snaží vypěstiti domorodé kněžstvo, čím vše jí bude na tom záležitosti u národů evropských? Opatřiti Rusům katolické kněze jejich jazyka a obřadu, toč veliký prostředek národní výchovy a žádána politická intrika není o tom v pochybnostech. Zájem duší a národa nejsou proti sobě, ale shodují se a vzájemně se posilují. (Pokračování.)

Československá církev.

Vznik a víra.

Byla jarní noc. Na obloze zářil měsíc a třpytily se hvězdy. Obyvatelé jerusalemské, povečeřevše beránka velikonočního, ubírali se spat.

V tu chvíli byl Pán Ježíš mezi svými učedníky. Srdce svíralo se mu žalem. Vyvolil si dvanáct apoštolů; všechny miloval, všechny vychovával, všechny zahrnoval laskavostí. Všichni měli po jeho smrti pokračovati v díle, které začal. Ale jeden se mu odcizil, zpronevěřil, ostatní učedníky opustil. Se rtů Páně splývala modlitba za zbylé apoštoly, aby aspoň oni zůstali věrní a svorní, a modlitba, aby všichni, kteří jim uvěřili, jednotu zachovali.

„Otče, přišla hodina: oslavíš Syna svého, aby Syn tvůj oslavil tebe, aby všechněm, kteréž jsi dal jemu, dal život věčný. Oznámil jsem jméno tvé lidem, které jsi mi dal ze světa. Já za ně prosím. Otče svatý, zachovej je, které jsi mi dal ve jménu svém, aby jedno byli jako i my. Neprosím pak toliko za ně, ale i za ty, kteří skrze slovo jejich uvěřili ve mne, aby všichni jedno byli jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli.“ (Ev. sv. Jana, kap. 17.)

Po poslání Ducha sv. rozešli se apoštolé, hlásali, křtili a učili zachovávatí přikázání. Zakládali jeden ovčinec pod jedním pastýřem. Věřící napomínali: „Snažte se vespolek v lásce, snažte se zachovávat jednotu ducha ve svazku pokoje. Jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech.“ (Epišt. k Efes. 4, 3, 5.) Před novotáři varovali: „Člověka kacíře po jednom i druhém napomenutí varuj se!“ (Epišt. k Tit. 3, 10.)

Když zesnuli sv. apoštolové, udržovali a rozšiřovali církev biskupové a kněží a udržují a rozšiřují ji dosavad. Vždy vyskytovali se v církvi lidé, kteří ji rozdvojovali; nikdy pak takové rozdvojení církve náboženství neprospělo.

Světová válka rozjitřila lidstvo. Dostavily se převraty politické, nastaly sociální změny, vážnost úřadů poklesla; mravnost se uvolnila, lakota a požívačnost nabyla vrchu.

Ani katolické kněžstvo neubránílo se rozjitření. Domáhalo se změn v církevní ústavě a uvolnění kázně církevní.

Čeští kněží sdružovali se v duchovenských jednotách. Žádali zřízení patriarchátu na Velehradě, zvýšení služného, postup podle služebních let, úpravu bohoslovných studií, dobrovolnění kněžského bezženství a zavedení češtiny místo latiny do bohoslužby.

K sv. Otci odebrala se deputace, aby mu přednesla tyto požadavky. Když se vrátila se zprávou, že některé požadavky budou splněny, některé z vážných důvodů budou zamítnuty, svolali reformní kněží na den 8. ledna 1920 schůzi do Prahy. Schůze byla velmi pohnutá. Mírnější kněží byli přehlasováni odbojnými, kteří se usnesli založiti proti staré církvi katolické novou církev československou. Vydáno bylo svolání k národu, aby opustil církev starou a přistoupl k nové církvi. Zahájena účinná agitace, zřizovány farní

obce, zabírány katolické kostely. Ministr Habrman, který začal odstraňovati vyučování náboženství ze škol, prohlásil pak církev československou za uznanou státem.

Rozdvojení bylo provedeno a zpočátku. „Zhynula radost srdce našeho, obrátil se v kvílení zpěv náš. Spadl věnec s hlavy naší: běda nám, že jsme zhřešili! Proto truchlivě učiněno jest srdce naše, proto zatměny jsou oči naše: pro horu Sion, že zkažena jest. (Pláč Jerem. 5¹⁶⁻¹⁸.)

V provolání ohlašovali odpadlí kněží, že řády a zásady nové církve sestaví později. Někteří zásady ohlásili hned. V čelo zásad těchto postavili svobodu svědomí, českou měl a zdobrovolně kněžského bezženství.

Co míní českoslovenští kněží svobodou svědomí? Snad, že nemá nikdo nucen býti ke katolické víře a ke katolickým pobožnostem?

S tímto požadavkem souhlasí každý rozvázný katolík, nanejvýš každý kněz.

Katoličtí kněží chtějí sice, aby mladí lidé upravovali svůj poměr k církvi katolické po úradě s rodiči, ale pro odvrát od církve katolické nechtějí nikoho pronásledovati.

Nehněvají se, že minuly doby, kdy jinověrci byli žalařování a upalování. Neschvalují strohosti, s níž jednala inkvizice; odpouštějí husitům, že zabíjeli katolíky a pálii adamity; omlouvají i Luthera, jenž hrozil katem těm, kteří ho neposlouchali, ba i Kalvína, jenž ty, kteří mu odporovali, posílal do žalaře a na hranici. Nekormoutí se, že evropské lidstvo má za sebou jinošská léta středověku a dospívá v snášlivého muže novověku.

Čeho přejí katolíci jiným, žádají ovšem i pro seho, a proto odhodlání jsou domáhati se pro katolické děti katolických škol a brániti se proti zotročení církve státem.

Učitelé nové církve míní svobodou svědomí něco jiného než náboženskou snášlivost, jak vyplývá z letáku O církvi československé; Žádají, aby církevníci českoslovenští věřili v Boha a v jiné články víry, o kterých se člověk rozumem může přesvědčiti. Tajemství však, kterých lidský rozum nepochopí a o kterých se přesvědčiti nelze, může československý církevník bez hříchů zavrhnouti. Podle toho může tedy zapřít tajemství sv. Trojice, božství Ježíše Krista, tajemnou proměnu chleba a vína v tělo a v krev Krista Pána. Mravní nezávanosti podle zmíněného letáku má býti postavena hráz slovy Krista Pána: „Buďte dokonalí, jako Otec váš nebeský dokonalý jest.“

Svobody této obávají se sami její hlasatelé. Proto po valném sjezdu církve československé, konaném 8. a 9. ledna v Praze, vyhlásili statut církve československé, v němž v § 1. se dří: „Křesťané, vyznávající učení Ježíše Krista, podle výkladu 7 prvních všeobecných sněmů církevních, tvoří církev československou.“ Tím vyhlásují, že československý církevník má věřiti v sv. Trojici a božství Krista Pána, poněvadž však hlásají svobodu svědomí dále, je zřejmo, že i toho uznávají za dobrého člena církve své, který nevěří, že jest Bůh ve třech osobách a že Ježíš Kristus je pravý Bůh.

Na otázku, čemu nová církev bude učití, odpovídá jeden, že články víry nemohou stanoveny býti na počátku vzniku církve československé, ty že vyrostou postupem doby a vzdělaností z přemýšlení o náboženství. Jiný odpovídá, že církev československá zatím článků víry nestaví do popředí — zajisté aby nikoho neodpudiva a velmi mnohé získala — že články víry stanoveny budou teprve za třicet let.

V čele československé církve stál bývalý farář Boh. Zahradník a bývalý katecheta dr. Karel Farský a ti řídili také agitaci časopisem Český zápas, redigovaný bývalým katechetou Emilem Dlouhým-Pokorným. Bohoslovcem a mluvčím československé církve byl dr. Farský. V brožurách i ve zmíněném časopise píše obojetně, že ze svátostí bude vynecháno vše, co by se přičilo pravdě a smyslu pro ni, nebo co by nebylo v souhlasu s náboženskou láskou. Zpovědi soukromé nezavrhuje, ale doporučuje zpověď veřejnou. Dr. Farský nazývá veřejnou zpověď svéráznou, libuje si, že se ujala a že se těší netušené oblibě. Svérázná je málo, jeť nechutným napodobením konfiteoru. Ovšem, pohodlné se snadno ujmá a těší se oblibě, církev pak, která povinnosti ulehčuje, získává stoupence četnější, než církev křesťanská v prvních stoletích, poněvadž ta ukládala těžké povinnosti.

„Zdravého učení nebudou snášeti, ale podle svých žádostí sobě shromáždovati budou učitele, majíce svéhlasé uši a od pravdy zajisté sluch odvrátí a k básním se obrátí. (Epišt. k Timot. 4³⁻⁴.)

Taková uvolňování se hlásá a provádí, když víra stydne, když lidé vykrádají kostely, kácejí kříže a sochy.

Tato volnost se hlásá, když úcta před úřady mizí a zákonům vypovídá se poslušnost; když volá se po pevné ruce, která by uspořádala naše poměry.

Jednoty sokolské vylučují členy, kteří nejsou pokrokového smýšlení; učitelé netrpí ve svých společnostech učitelů, kteří nesouhlasí s duchem těch spolků, sociálně demokratická pravice vylučuje komunisty. Jsou si spolky vědomy, že pouze organizace stejně smýšlejících je pevná a trvalá.

Svoboda svědomí, jak ji hlásá církev československá, způsobila, že se protestantské církve rozdrobily na četné sekty, takže se toho lekají protestanté sami.

Proto katolíci nehorší se, že jeho církev nikdy nepovažovala za své lidi, kteří se nepodrobovali jejímu učení. Schvaluje také, že prohlásila za vyloučeny, kteří odpadli do církve československé.

Katolíci ví, že jsou čteně nerozřešitelné záhady v přírodě. Nechápe podstaty hmoty, síly; nechápe, kterak z mrtvé hmoty vznikla živá semínka a živá vajíčka, kterak duše nehmotná s hmotným tělem je spojena. Zkoumá, co může, nepohrdá tím, co nemůže vyzkoumati.

Proto také slova Krista Pana o Bohu Otci, Bohu Synu, Bohu Duchu sv., o těle a krvi jeho přijímá tak, jak byla řečena a jak mu je církev podává, i když tajemství v nich obsaženého nechápe. Není mu neznámo, jak o těch, kteří nevěřili v ty články, soudil sv. Pavel.

Barjesu snažil se odvrátiti Sergia Paula od křesťanských pravd, které sv. Pavel Sergiovi vysvětloval. Byly to zajisté základní články víry křesťanské. Pavel pak „naplněn jsa Duchem sv., pohledův na něho, řekl: „Ó plný vši lsti a vši chytrosti, synu ďáblův, nepříteli vši spravedlnosti, nepřestáváš převraceti cest Páně přímých. A hle, nyní ruka Páně nad tebou.“ (Skutk. apóst. 13^a 11.)

Katolík pokládá za hřích nevěřiti v články víry, jichž rozumem pochopiti nemůže. Vždyť ví, že shovívavý Spasitel voce: „Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude; kdo pak neuvěří, bude zatracen.“ (Ev. sv. Marka 16to.)

Katolík podrobuje se papeži a biskupům a věří v jejich učení. Po devatenáct set let právě víra v tajemství vtělení Syna Božího, v jeho tajemnou přítomnost ve velebné Svátosti a tajemné působení svátosti křesťana povznášela, byla mu silou a útěchou.

„Máme pevnější prorockou řeč, kteréžto šofíře jako svíce v temném místě svítí, dobře činíte, až den zasvíti a denice vzejde v srdcích vašich.“ (2. ep. sv. Petra 1to.)

V Republice čís. 232, 233, 234 rozepsal se univ. prof. dr. Em. Rádl o „Učení církve československé“. Stojí za povšimnutí, co o nové církvi a jejím mluvčím píše muž, jemuž nezamlouvá se církev katolická a její kněžstvo, a jenž by rád nové církvi dodal odvahy k radikálním činům.

Dr. Rádl píše: „Dosavadní náboženství této církve jest volice nedostatečné.“

„Nová církev povstala z politického radikalismu vzbuzeného válkou.“

„Zcela nejasný jest rozdíl nové církve od katolictví.“ „Po dogmatické stránce nepodává Farský tedy zcela nic.“ „Farský si vůbec neví rady, co s novou církví počíti.“

„Není to zarážející, že ve spisech dra Farského, které mají býti základem nového náboženství křesťanského, není žádného rozboru učení Ježíšova, ba ani žádného pozoruhodnějšího dokladu z Ježíše, ba ani žádné význačnější vzpomínky na tohoto zakladatele křesťanství?“

„Farský vůbec žádného poměru k Bohu nemá, ani dobrého ani špatného; jeho „náboženství“ jest špatně pochopenou vědou a špatně pochopenou politikou. V brožurě „Český problém církevní“ Farský podává tento jakoby výměr náboženství: „Náboženství má každého jednotlivce zušlechťovati esteticky a mravně a lidstvo opravdu posvěcovati.“ Lze vůbec jednati vážně o tom, že by bylo lze na takovéto prázdné frási vystavěti novou církev? Nová církev si žádá nových lidí, kteří novýmá očima hledí na svět.“

Univ. prof. dr. Frant. Mareš pak prohlásil na schůzi v Strakoněch, že nová církev povstala z kněžské ješitnosti a pro volné zásady věroučné ani církví vlastně není.

(Pokračování.)

F. N.

„Seberte pozůstalé drobty, ať nezhytnou!“

(Evangelium sv. Jana 6. 12.)

Proměňovati zbytky kovů, látek a j. v lesklé žluťáčky je až dosud, bohužel, výhradně uměním synů vyvoleného národa. Mezi naším lidem je málo těch, kteří by těmto předmětům věnovali zvláštní pozornosti. I obchod poštovními známkami, jak jejich sběratelům známo, je v rukou židovských. Jsouť upotřebené poštovní známky, sbírané u velkém množství, nepodceňovaným pramenem příjmů. Proto vybízejí různé instituce své přátele, zvláště mládež k sbírání poštovních známek, staniolu a pod. Mnoho již tímto snadným způsobem vyzískáno bylo i pro misie. Tak dne 16. ledna 1912 zesnulý farář Josef Stein v Siggenu (Württemberg) odvedl během 33 let pro katolické misie 235 000 Mk jako výnos sbírek poštovních známek a starých peněz. Takový úspěch má sbírání pošt. známek.

Rusové za krutého mrazu světi „Jordan“ na Dněpru a koupají se v posvěcených jeho vlnách.

Vybízíme tudíž i my mládež, zvláště studující, aby sbírali pošt. známky, staniol, zbytky olova a cínu ve prospěch slovanských misí pro „Apoštolát sv. C. a M.“ Uvedeme několik důležitých pokynů, jichž třeba dbáti při sbírání pošt. známek.

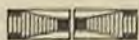
Známky, jež jsou na obálkách dopisů (pohlednicích, pošt. lístcích, novinářských páskách) nalepeny, neodtrhávajíte, aniž jakýmkoliv způsobem odlepujete, nýbrž vystříhnete nůžkami a to tak, aby kolem známky zůstal ještě asi 1 cm široký okraj papíru. Známky natržené nebo s poškozenými vroubkami jsou bez ceny.

Znamky natištěné nevystřihujte, nýbrž uschovejte celé takové obálky, listy i s adresou. Vystřižené tištěné známky (na př. z korespondenčních listků, zálepek), nemají ceny. Nemáto času třídění obyčejných známek (5, 10, 15, 20, 25 hal.), protože tyto mají malou cenu a prodávají se na váhu. Sbírejte jich co možná velké množství.

Od obyčejných odděluje známky vyšších naznačených hodnot a známky zvláště cenné, na př. staré rakouské s obrazy císařů, uherské korunovační, jubilejní staré i nové, pamětní české, válečné (3, 5, 10, 20 a 33 hal.) mají cenu větší než byly placeny, známky polní pošty, trošat a novinářské (mimo 2 a 5 hal.), známky z území za války obsazených s přetiskem, cizozemské známky (třídte dle země), z kolonií (Togo, Marikány, Čína, Maroko atd.). Tyto cenné známky zasílejte ve zvláštních obálcích.

Obyčejné známky — malé množství, pošlete jako „vzorok bez ceny“, větší množství, jako poštovní balík, více kilogramů, dobře zabalené v pytli, drahou. Všechny známky i alba obětavých sběratelů přijímají chovanci „Apoštolské školy sv. Cyr. a Met.“ na Velehradě, kteří je zpeněží ve prospěch slovanských misí. Tamtéž zasílejte staniol (lupínky klásti narovnané na sebe, nesmotávat v koule!), staré mince a j.

Nechť v našich studentských spolecích jsou umístěny skřínky s nápisem: „Pro slovanské misie“, kam by členové poštovní známky vkládali. Jinou skřínku zřídte pro staniol. Jest čestnou povinností předáků „Stud. cyrilomet. odborů“ dbáti o to, aby každý člen se této snadné apoštolátní práce zúčastnil. — „Studentský misijní kroužek“ v Luxemburku sebral mezi sebou a svými známými za rok 1916: 70.000 luxemburských známek, 10 kg cizozemských pošt. známek, 60 kg staniolu, 25 kg olova, což vyneslo 750 fr. pro misie. Slova zní, příklady hřmí!

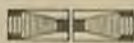

Z V Ě Š T I

Z Vidnavy. (Misijní spolek bohoslovců.) V čísle 6.—7. „Apoštolátu“ z roku 1920 byla uveřejněna výzva bohoslovcům, by utvořili kroužky misijní v seminářích. V našem semináři měli jsme podobný kroužek už před válkou s programem širším, totiž šířiti zájem o misie vůbec a dle možnosti je podporovati. Po válce utěšeně vzrůstající zájem o misie nadchnul i členy kroužku k nové zvýšené činnosti. Jednou měsíčně pořádají schůze, které se někdy protáhnou pro množství látky i na 2 hodiny, častěji se schází k poradám předsednictva nebo užší výbory. Ve schůzích pořádají jednotlivci přednášky z oboru misijního, upozorňují na nejnovější výnosy sv. Stolice o misích a seznamují s misijní literaturou. Členové odebrávají časopisy, jako: „Apoštolát sv. Cyrila a Metoda“, „Stern der Neger“, „Missions-Propaganda“ a j. V červnu 1920 poslal spolek 120 korun družině Petra Klavera na pokřtění jednoho dítěte

černocha. Dosud byl spolek jenom kroužkem bohoslovců a odborem Mariánské družiny. V říjnu 1920 se osamostatnil, ohlásil se na hejtmanství jako spolek veřejný, změnil a doplnil své stanovy. Spolek se skládá nyní ze členů řádných a mimořádných. Řádnými členy jsou bohoslovci všech tří národností diecese (české, německé a polské), kteří se do spolku přihlásí; mimořádnými jsou kněží, kteří byli jako bohoslovci členové kroužku. Řádní a mimořádní členové jsou ve stálém písemném styku. Členové kněží zavazují se jednou ročně zodpovědětí dotazník, který se jim pošle: Co udělali pro misie v kázáních, co ve škole, které misijní časopisy odebrali, kolik takových časopisů rozšířili, zda pořádali sbírky, přednášky a pod. Bohoslovce podporují radou i skutkem. Za to mají právo žádati výpomoc od bohoslovců, vypůjčovat si z jejich knihovny (dosud skrovně) knihy a časopisy, žádati je o obrazy pro světelná představení a pod. Pro budoucnost zamýšlí spolek navázati styky s misionáři v klášteře blízke Nisy. Občas by pozval některého misionáře, aby měl v sobotu večer v semináři přednášku o misích, pak nedělní kázání ve farním chrámu a v neděli odpoledne podobnou přednášku v městě nebo v blízkém okolí.

POSUDKY

A. Popov. Christlicher Katechismus. Velehrad 1920. Cena 3-80 kor. Vydala Akademie Velehradská v Kroměříži.

Kniha jest psána pravoslavným bohoslovcem, jehož zásady v duchu křesťanském uplatňují se na Rusku za divokého bolševismu. Jest to pokus, vytknouti v křesťanství, co církve spojuje, a překlenouti, co je dělí. Pisatel dal dílu svému název katechismu, ač jest to filosoficko-náboženské dílo rozdílné od pojmů našich o katechismu. Pojednává: 1. O pravém světovém názoru. (Bůh. Stvoření. Boho-člověk. Kristovo dílo vykupitelské. Připojení člověka ku Kristu. Církev. Úkol církve. Úkol každého člena církve.) 2. O povinnostech vůči: a) Bohu, b) sobě samému, c) bližnímu. 3. O církevních příkázáních. Ku konci podává praktický návod ku křesťanskému životu. Nic se nezdá zbytečným a nic prakticky důležitého není opominuto. Rozumem jest odůvodněn soustavný vývoj křesťanského názoru světového. Zvláštní předností dílka jest, že klade důraz na praktickou stránku křesťanství. Kniha jest psána v duchu smířlivém a má i značnou cenu výchovnou.

ROZMANITOSTI

Eucharistický svaz národů ve sv. Duchu pro sjednocení křesťanstva. Známý bývalý bosenský pracovník P. Ant. Puntigam T. J., nyní ve Vídni, založil označený eucharistický svaz národů, jenž jest náboženským sdružením, které poznává v eucharistii (Svátosti oltární) zvláště časový účinný prostředek, jenž podpojuje sjednocení křesťanstva. V tomto smyslu snaží se sdružení o sjednocení katolíků celého světa, spojení odloučených křesťanů a přivtělení nekřesťanů k sv. církvi. Sídlem spolku jest Vídeň. Členové spolku obětují buď jednou v týdnu, nebo jednou měsíčně, nebo třikrát v roce mši sv. a sv. přijímání na účel spolku. Kněží obětují ročně aspoň jednu mši sv. za odstranění rozkolu. Za hlavní svátek pokládá sdružení seslání Ducha sv. s 9denní soukromou nebo veřejnou pobožností. Sdružení vydává i časopis dosud v německém jazyku. A. J.

Z pravoslavné Jugoslavie (8. všeobecný církevní sněm). Jako u katolíků jistě část kněžstva touží po jistých opravách v církvi, tak jest tomu i u pravoslavných. Již před válkou žádali kněží pravoslavní, aby bylo jim dovoleno po druhé se oženiti, jestliže ovdověli. Není tam totiž dovoleno, aby kněz dvakráte byl ženat, ať mu již žena zemřela před vysvěcením nebo po něm. Nyní se oznamuje, že žilský biskup Mikuláš a profesor bohosloví dr. Vojislav Janjić vrátili se z Cařihradu, kdež vyjednávali s patriarchou, a přinesli souhlas církve patriarchální cařihradské i královské řecké, že pravoslavná církev srbská má právo, aby povolila kněžím druhý sňatek. Definitivně a závazně pro všechny církve pravoslavné má o tom rozhodnouti 8. všeobecný církevní sněm, jenž se má konati r. 1921 v Cařihradě ve chrámu Boží Moudrosti. Kromě všech pravoslavných církví má býti pozvána i anglikánská církev, s níž se navazují styky o sjednocení. Zatím příslušní vnitřní představení jilhoslovanské (srbské) pravoslavní církve rozhodli, že ovdovělým kněžím druhý sňatek se nepřipouští, a kdož se podruhé oženil, bude s ním naloženo dle církevních předpisů a budou potrestáni. — Bělehradská vláda otevřela v Cetyni na Černé Hoře bohosloví pro výchovu černohorského kněžstva pravoslavného. A. J.

Dr. Ant. Mahnić biskup křesť. ř. Nejvzácnější perla jilhoslovanského episkopátu dr. Ant. Mahnić zemřel 14. prosince 1920, dožil 14. září téhož roku 70leté narozeniny. Budil všude sebevědomí katolíků, něl užívati katolických zásad na všech stránkách veřejného života, pomáhal křesťanské myšlence dobývati vítězství ve všech směrech na poli spisovatelském, hospodářském, státním a sociálním. Byl pravým otcem katolické mládeže charvatské. Vynikl jako filosofický spisovatel a lidový poněvátel. Zachránil Slovinsko od liberalismu, když tento bujel velmi mocně v Rakousku. Jako biskup byl rozhodným a neústupným strážcem a obhájcem staroslovanské v Charvatě. Od dob Řehoře Ninského nikdo si nevezděl tolik zásluh o apologetiku pro ni tolik nevytřípěl, kolik učinil a přestál biskup dr. Mahnić. Založil na Krku i „staroslovanskou akademii“, jejímž účelem jest vzdělávati a zachovávat staroslovanský jazyk v bohoslužbě, podporovat jeho znalost a přestál blahoslavy církevní zpěv. Mezi Charvaty založil „Lvovo družstvo pro křesťanskou filosofii a vědu“, jehož účelem jest sjednocovati charvatské učence pěstující křesťanskou filosofii a vědu, vydávati vědecká díla, vychovávat vědecký dorost a podporovat všechny podniky právě vědy. Mahnićův hluboký duch byl prozřavý, nemavný a nezdolatelý. Za války mnoho trpěl, byv Italy vězněn. Teprve v únoru 1920 mohl se navrátiti do své diecese. (Viz životopis jeho v Apoštolatě r. 1911, články jeho v roč. 1918 a r. 1919.) A. J.

Náboženské hnutí v bolševickém Rusku. Do nedávna šílly se z Ruska jen zprávy, kterék bolševická běsnění od vypuknutí revoluce vybijely se ukrutným způsobem proti církvi a vykazují vůbec zafívon práci protináboženskou. Na denním pořádku bylo pálení kostelů, zabírání jich za divadla, kina a skladističt, věznění, mučení a vraždění kněží, pollačování bohoslužeb a církevních úkonů, znechocování, hanobení a snižování pod úroveň vládnou všeho, co neslo známku náboženství. Vší silou byl tam napaden poměr ruského člověka k Bohu. A ku podivu dnes znějí odtamtud významné zprávy o vltězství náboženství ve zmatku a násilnostech bolševických. Známý universitní profesor práva, kníže Trubeckoj vydal studii o „bolševické utopii a náboženském hnutí v Rusku“, v níž tvrdí, že intelektuální a mravní základna bolševického materialismu našla nejjednatelšího a nejostřejšího nepřítele v náboženském obrodu, který je znatelný na Rusi od konce r. 1917, kdy vypukla revoluce. Bolševický převrat zastihl ruskou církev úplně zapletenou s ruskou vládou, naprosto od ní odvislou, neboť ruská církev byla nástrojem ruského úřednictva. Bolševismus zahájil nejurputnější boj proti církvi a proti jejím služebníkům, zakázal náboženskou výuku ve školách a zabral všechno církevní jmění. Tak došlo do „nových mučedníků“ ruské církve. Bolševici strašně mučili a zabíjeli biskupy a kněze. Vyfezávali jim jazyky, vytlupovali jim oči a přibíjeli na kříž. Bolševici tak trestali biskupy a kněze za to, že se odvážili pozvednouti kříž proti bratrovraždné komunistické zbrani, za to, že se odvážili kázati proti strašnému třídnímu boji. Než nastojitel z všech těch hrůz vzešlo nové náboženské hnutí. Veliká část ruského národa patřící současně i na národní svou zkázu i na triumf nevěry, nabyla přesvědčení, že proti všemu zlu,

které přišlo na Rusko, není jiného léku, leč „přerod (obnova) církve a víry“. A hnutí náboženské nabylo živelné síly. Když kolem ruské církve shromáždoval se národ a ona sblížovala jednotlivé třídy, tu bolševici snadno se mohli přesvědčiti, že náboženský přerod jest prochnut národním duchem a sblízuje lidi různých vrstev společenských i názorů politických. Proto bolševici zapověděli kázání, jež bývala četně navštěvována ruskými lidmi všech společenských vrstev. Náboženský protibolševismus zatím pracoval na znovuvzkříšení ruské církve, a to především na církevním sněmu v Moskvě. Zevnější despotismus ruské církve byl odstraněn. Kněží i laici sebrání na sněmu rozhodli se bojovati proti anarchii, jaká zavládla v zemi, mírniti třídní boj a — když koule zasypávaly Moskvu — zvolili si patriarchu, aby církev měla viditelnou hlavu a aby se v jeho osobě a v jeho kněžské důstojnosti na venek jevila jednota církve. Zvolený taktο za patriarchu arcib. Tichon vede boj proti bolševismu. Patriarcha Tichon proklel sovětskou vládu a ona kletba čítala se na kazatelnách i na jiných veřejných místech. Bolševici zatklí a odsoudili každého kněze, jenž kletbu přečetl, ale neodvážili se sáhnouti na samotného patriarchu. Po zavraždění cara vydal patriarcha slavný protest proti bolševickému teroru, který snižuje důstojnost lidskou. Když slavili bolševici první výročí své vlády, poslal patriarcha Leninovi a všem sovětovým komisářům dlouhý list, v němž veřejně odsuzuje prvoroční činnost bolševické vlády. Patriarcha byl zatčen, ale i propuštěn, neboť veřejně prohlásil, že jest hotov raději zemřít nežli odvolati své přesvědčení. Patriarcha Tichon jest osobností naproslo duchovní. Muž světec, rázný, nebojácný, nezdolatelný, miláček lidu, má mnoho přívrženců za sebou, kteří podobně jako on věří v království duchovní. Lid ruský není naprosto tak zkažen, jak by chtěl světu ukázati vítězný bolševismus. Tak ličí kníže Trubeckoj nové náboženské hnutí na Rusi nepodpěšené státní moci, ba přímo proti ní. Jinou zprávu zajímavou o tomto hnutí podává v pařížském ruském deníku „Posljednija novosti“ Boris Sokolov, člověk nikterak nábožensky založený. O vítězství křesťanství nad bolševismem praví asi toto: V Petrohradě a zejména v Moskvě lze pozorovati silné náboženské hnutí. Ne hnutí staré byrokratické pravoslavné církve. Ta umírá. Její kněží, přívrženci samodržaví, zmizeli. Přišel nový kněz, více světský, bez kněžského roucha. Jest zaměstnán třeba nějakým světským zaměstnáním. Knězem, apoštolem stal se z moci živé víry, z moci náboženství. V církevních otázkách nezávislý, je bezpolitický, ale vždy demokrat a často zapřisáhlý odpůrce sovětské vlády. Nezřídka vystupuje proti bolševikům, a oni mu to odpouštějí, neboť ruský člověk potřebuje náboženství. Zápas mezi bolševiky a náboženstvím skončil vítězstvím náboženství; určitým, jasným, očitelným. Bolševici již se nedotýkají náboženství. Ba více — stále častěji komunisté dávají se oddávati v církvě, při smrti volají si duchovního, děti dávají křtiti, zkrátka bez nucení dobrovolně podrobují se církevním obřadům a žádají církevní úkony, kdykoli toho změna života žádá. Nemocnice rudé armády jsou svěceny. K židosti vojáků konají se bohoslužby. Protináboženské nálady z r. 1918 a 1919 jako by ani nebylo. Křesťanství zvítězilo v nekrvavém boji nad bolševismem. Ovšem oheň utrpení sešlehl přírodně pozemského prachu, církev pravoslavná z plamene vyšla hodně pročištěná ve své božské podstatě, zahodivši cáry byzantinismu a cesaropapismu. Živly nábožensky naladěné tvoří v Petrohradě bratrstva — komuny na základě bratrství a křesťanské lásky. Pěstují nábožensko — filosofické rozhovory. V čele mají nové kněze a učitele, jichž přibývá velkou měrou z řad lidí světských. Bratrstev je v Petrohradě okolo sta. Přimykají se k bohosloveckému ústavu — snad jedinému kterého nevydržuje sovětská vláda, a proto velmi živému. Jedním z vedoucích je profesor filosof N. Losskij. Žáci o přednáškách sedají v kožiších i při šesti stupních mrazu. Pečují o profesory, přinesou jim domů funt chleba, poleno dříví.... Po bohoslužbách konají se rozhovory náboženské v kostelích. Na kazatelnách objevují se lidé jako Losskij. Dle svého vzdělání mluví více méně filosoficky nebo nábožensky. V řečích kazatelů (laiků) je často značná odchylka od tradic a nálad pravoslavné církve; znalec její filosof se o tom vyslovil: „Buduje se nová pravoslavná církev — křesťanstější a svobodnější. Revoluce přinesla pravoslavné církvi svobodu.“ Kterak se hnutí dále vyvine, nevíme, ale jedno je jisto: ruská duše ztracená sobě samé ve víru běsů, přes moře krve, přes pří-

šery hladu, zimy, přes nebetyčnou bolest — počiná naléztati sebe samu. A jen až se nalezne zcela — sama svým běsům pohledne do tváře, sama najde sílu, aby je zdolala.

A. J.

Jesuité sto let v Polsku. V květnu 1820 vybuňti hyvše jesuité ukazem Alexandra I. z Ruska, přebročili hranici polskou a usadivše se v Tarnopolu, Lvově, St. Vsi, dali počátek čile a plodné polské jesuitské provincii v Haliči. Polský světec, člen řádu, sv. Stanislav Kostka, prý zjevil kterémusi členu řádovému, že zemím polským jesuitů prý se nikdy nebudete nedostávat. Původně jich přišlo z Běloruska 158, ale brzy rostli, zvláště když pole činnosti se šířilo a nabývalo rozmanitostí, takže dnes čítají na 460 kněží a bratří. Bojovali velmi houževnatě, dlouho, ale rozhodně s josefinskými názory a zařízením v duchovní správě, na katedrách, na misích, a to tak účinně, že hlavně jejich působením zmizel z polských zemí duch josefinský. Vypomáhali v duchovní správě, pořádali misie, zvláště stavovská duchovní cvičení jejich se osvědčovala, ve školách, na nichž především si dali záležeti, shromáždžovali mládež nejen z Polska, nýbrž i z Kongresovky, Poznaňska, Litvy a Ruska. Z krakovské residence úspěšně šířili účtu k bož. Srdci Páně a apostolát modlitby; chápali se zakládání zbožných bratrstev, Mariánských družin a věnovali se ruchu sociálnímu v duchu I. v. XII. Literárně byli činní od prapočátku. Vydali řadu knih náboženských, lidových i některé vědecké. Od r. 1872 vydávají „Poslanec Sreca Jezusowego“, jímž šíří účtu k bož. Srdci; lidový tento list měl neúspěšné čísto odhěten — na 170 tisíc. Od r. 1900 jejich péčí vycházejí „Glosy katolickie“, lidové to poučné rozpravy jako u nás „Časové úvahy“ královéhradecké. Od roku 1882 vydávají v Krakově dohře vedený, čtenými původními zprávami vyplňovaný obrázkový měsíčník „Misje katolickie“, který shromáždil bohatou literaturu pro dějiny polského misionářství, podporuje značně polský misijní ruch a vlévá nadšení do mladých srdcí, aby se odhodlali přistiti myšlenku misijní a rozšířovati království Boží na zemi. Jiný měsíčník „Sodalis Marianus“ od r. 1904 slouží Mariánským družinám, „Kazania a szkice“ jest podporou kazatelům. Prohloubení vědomostí v duchu katolickém určen jest měsíčník „Przegląd powszechny“ (od r. 1884), přinašeje úvahy a články z oboru vědy, společenského života a literatury; shromáždil kolem sebe vynikající polské spisovatele z řad kněžských i laiků. Třeba že do r. 1912 provincie nevyšlala členů jako misionářů do zámořských krajů, přece ojedlně se vyprošovali polští jesuité u svého generála, aby mohli působiti tu v Indii, tu v Zambezii, v Bengalu, Kongu i mezi malomocnými na Madagaskaru. Když pak dostali vlastní zámořskou misi v Rodesii, mezi africkými Kafry, plně se jí věnují, takže nadějně vzrůstá. Ale Polák neopustí Poláka, zvláště v duchovních potřebách; polští kněží vždy rozměli, aby stáli po boku polským vystěhovalcům a lámal jím chléb života polským sloven a polským duchem, ať byli „na tulačce“ na souši, po moři na horoučím písku nebo v krutém mrazu uprostřed cizích hůl. Polský kněz a zvláště polský jesuita šel za nimi spěchal, aby je těšil a byl jim duchovním rádcem i otcem; a tak vidíme polského jesuitu Rogalského za polskými vystěhovalci v Austrálii, Lipinského v Brisslii, Sebastjanského, Szulaka ve Spojených státech a na Aljašce, Zatloklewce na Sibíři, Czermuňského na Kretě, v Malé Asii a v Bosně atd. Jiní působili mezi polskými robotníky v Německu v Dánsku a Švýcarsku. Polští jesuité nezapomínali dále udržovati, utvrzovali a kypiti dlo sjednocení na Podlesí. Když v r. 1875 ruskofilská politika petrohradské vlády pomocí haličských zapradanců zničila poslední sjednocenou diecesi pod paustvím carův chelmskou — a pronásledovala kruté sjednocené, haličští jesuité prosili sv. Stolic, aby jim svěčila těžkou a nebezpečnou misi mezi pronásledovanými. Obdrževše svolení od papeže Pia IX. r. 1877, stále rok co rok až do ukazu o svobodě Mikuláše II. (r. 1905) vysílali misionáře sjednoceným přestrojené ve vesnickém obleku nebo vydávající se za kupce, kteří těšili sjednocené, utvrzovali je u víře a tajně jim sloužili mši sv. a posluho ali sv. svátostmi. Misie tato byla mnohdy obtížnější a nebezpečnější nežli kterákoli zámořská stanice misijní, neboť bylo třeba pracovati v úkrytu a velmi obezřetně; hrozilo při vyrazení vyhnání na Sibíř nebo tuhé vězení. A má polská provincie jesuitská za stoletého trvání dlouhou řadu nezaleklých misionářů, kteří přes zákaz v Rusku působili, upadli do rukou ruské policie a odpykali si kruté vězení. Na místo uvězněných spěchali jiní, kteří obcházel

visky na Podlesí a na Chełmuštině, posilovali sv. svátostní věrné duše sjednoceně, věřovali jim posilu, účelně a tak je zachovávali církevní katolické. Někteří odvažní jesuité vyjádřili si na širé moře pravoslavné do hloubi Ruska, aby tam získávali, kdož jevíli sklon ke katolicismu. Tak se podatilo v některých střediskách vytvořit samostatné sjednocené obce ruské. Když r. 1882 pravoslavná agitace ve východní Haliči ohrožovala některé sjednocené osady a jedna farma (Huliczki) odpadla, spěchali tam jesuité, aby utvrzovali katolickou víru u lidí oběho obřadu. V téže době sv. Stolice svědila reformu basilánského řádu polským jesuitům, kteří vychovávali nové kádry klášterníků východního obřadu přes 25 let. Od r. 1885 až do r. 1905 též vychovávali světské duchovenstvo katol. v Rumunsku a vypomáhali i v duchovní správě. Tak za sto let vykonali polští jesuité kus práce ovšem více lidové misijní a vychovatelské než vědecké. Vzdělána Polska jim zřejmě poskytne ještě více příležitosti, aby se uplatnili, kde bude zapotřebí práce pro spásu duší a povznesení církve. A. J.

Sjednocení Bulharů na řeckém území. Útrapy sjednocených Bulharů jsou nezměrné. Za bulharsko-turecké války ztratili všechno pozemské, blahofelice Hospodinu, že aspoň životem vyvázli, ně mnoho jich bylo mučeno a povražděno; vesnice jejich byly zapáleny, majetky zničeny, takže přišli o všechno. Z okolí Drinopolu byli nuceni vystěhováni se a přišli jako ubožáci uprchlíci do Macedonie. (Viz líčení očího svědka v Apoštolátu, ročník 1913 a 1914). Po chvilku zařídili se v novém domově, ně pokoje od Řeků nikdy neměli. Hlavní vůdce sjednocených Bulharů pracoval v Paříži u směřodávných činitelů mluvyčeli o autonomii Macedonie. Bohužel nedošlo k tomu, a Macedonie připadla Řecku. Tu zase dopadla nová rána a nastala nová cesta utrpení sjednoceným Bulharům. Aby se uchránili před krutostí rozkolných Řeků, opustili očiho osídlené vesnice a jedni přišli do Jamboli v Bulharsku, kde jest již sjednocená obec, jini rozprchlí se po Bulharsku, hledající každý dle možnosti nějaký útulek, aby uhájili života. Těmto útrapami nesmírně trpí sjednocená církev bulharská. A. J.

Čtenářům Apoštolátu.

Za největší tísne válečné uhájili jsme si svůj časopis. S novými nadějemi začínáme ročník XII., že s rozmachem nábožensko-misijního spolku Apoštolátu zdokonalíme i časopis obsahem a vzroste značně kruh jeho čtenářů. Získali jsme nové dobré spolupracovníky a rozšířili jsme obsah jeho. Prosimé, aby čtenáři naši upozorňovali známé na náš časopis, aby byli apoštoly pro Apoštolát, by myšlenka jeho pronikla v celém národě. Ukažme činy pro svaton věc katolické víry a Slovanstva! Časopis bude vycházeti určité měsíčně. Jen toto číslo pro různé začáteční práce v nové administraci vychází za dva měsíce najednou.

Redakce časopisu. Všechny příspěvky literární, knihy a časopisy buďtež zasílány na adresu: Adolf Jašek, katecheta v Kroměříži.

Administrace a expedice Apoštolátu jest v Olomouci, Wurmova ul. 16. Tam objednávejte a reklamujte též časopis!

Cena Apoštolátu. Časopis stojí ročně 12 Kč, pro Ameriku půl dolaru. Račítež platíte složenkami, vloženými do jednového čísla. Číslo složenky 113.743.

Apoštolát v Olomouci,
sv. Cyrila a Metoda Wurmova ul. 16.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Zakladatelé a pořadatelé:

J. M. ndp. arcibiskup dr. Ant. Cyr. Stojan,
Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži,
dr. Fr. Hrachovský, sekretář v Olomouci.

Zahrádka cyrilometodějská.

(Podává dr. Ant. Cyr. Stojan, předseda ústřed. výboru „Apoštolátu sv. C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie“.)

Sv. Cyril a Metod na Moravě.

(Další část.)

Úvahy nazvali jsme „Zahrádkou cyrilometodějskou“ a připomněli jsme si, že vcházeti budeme občas do ní, bychom si utrhnuli kvítko právě potřebné. Už kráčí noha sv. věrověstů po Moravě. S radostí jdou jim předkové vstříc. Nesou sv. věrověstové kříž a knihu. Pojďme i my v duchu jim naproti. Uvstějme je chlebem, solí a vodou, jakž zajisté učinili předkové naši. Chceme, by se občerstvili. Oni poskytnou nám za to občerstvení mnohem vzácnější. Poskytnou chléb života věčného, sál, slova moudrosti a věčné pravdy, a kdo pít bude z vody té, stane se nápoj ten v něm pramenem vody vytryskujícím do života věčného. (Jan 4, 14.)

Vejdeme do „Zahrádky cyrilometodějské“ a utrhněme si kvítek stálosti ve víře. Jest nám při pohledu na přicházející apoštoly zajisté zvolati: „S radostí vzdávám Bohu díky, že křesťan jsem a katolík a že církev drahá máti má.“ Ano, s radostí tak volati mám. Netřeba se mně stydět za víru naši římsko katolickou, za víru, kterou vyznávali naši věrověstové, v které vyučili předky naše a nás v nich. Víra Kristova! Co vše nezpůsobila v široším světě! Kde s výpočtem blahodárných výsledků a účinků započítá a kde skončí? Ona to byla, která tvář země změnila, která všechny poměry lidské společnosti posvětila a zušlechtila, důstojnost lidskou obnovila. Ona připomínala, že všichni jsme stvoření k obrazu Božímu, že všichni jsme syny Božími a dědici Kristovými. Vlky, obrazně mluveno, v tiché beránky přeměnila, vášně zuřivých ctuostmi nahradila.

Okovy, jimiž lidé spoutáni byli v tělesném i v duchovním ohledu, směru a smyslu přelámala. Bohatství k dobru bližního užívati naučila. Cíl života všem oznámila a marné snahy k němu obraceti

naučila. Tolik národů divokost opustiti a k Bohu je obrátiti dovedla, ku šlechtěným snahám a pro vše dobré navnaďovala, tolik hněvu a nepřátelství ukrotila! Kolika vzpourám přítrž učinila, kolik válek odstranila a překazila? Jediné slovo Kristovo vyváží a poráží všechny systémy filosofické. Jediné slovo víry Kristovy dodává více síly v pokušení, než všeliké lidské mudrování.

Víra naše vědy klasické zachovala od záhuby a tím pro celý svět a všechny věky nehynoucích zásluh sobě o vědy vůbec a osvětlu získala. Mužům prikazovala modliti se, knihy opisovati a pouště v úrodné kraje proměňovati. Skutky tělesného a duchovního milosrdenství měrou úžasnou kopala. Dle poměrů a okolností je měnila a přizpůsobovala, avšak ducha neumrtvovala. A opět při změnách poměrů označovala způsob, kterak se má milosrdenství prokazovati. Láska účinná jest vynalezavá, nedá se zničit. Vpravdě silnější jest než smrt.

Kolik mečů z rukou mistivých a krvežíznivých vyrazila, kolik nešlechtěnsků v anděly proměnila? Co žalů zmírnila a zármutků v radosti proměnila! Vše podniká, aby časnou a věčnou spásu národů zabezpečila. Do širošího světa vysílá věrověsty. A byť i litá válka převládá díla kulturní její v dalekých krajinách zničila, neochabuje novým způsobem oblažovati ty, kteří z neznakosti, z nerozváznosti opovrhli díly vznešenými a šlechtěnými.

Věrou, která také divy činí, měli bychom opovrhnout a snad se za ni stydět? Jest sice pravda, že se nám leccos vyčítá. Na dílech víry třeba rozeznávati božskou a lidskou stránku. Božská stránka vždy a vždy osvědčila svou božskou divotvornou moc, svou nadpřirozenou milost. A moc tu provozuje přes všeliké kříky, překážky, potupy a přes všeliké překrucování pravdy. Pravdu děl při jistě schůzi posluchač, kde všeliká potupa byla kydána na církev a víru, když pravil řečníkovi: „Snesl jste veškeru špínu ze všech koutů světa a ze všech spisů; mne jste však nezviklal v mém přesvědčení a v mé víře. Ukažte, že není možná dle víry naší svatě žítí, že z lidí neučinila svatých a že nevede křehkých ku svatosti života. Toho nedovedete.“

I voláme opět: „S radostí vzdávám Bohu díky, že křesťan jsem a katolík a církev máti má.“ Utrhneme si v cyrilometodějské zahrádce kvítek vytrvalosti u víře. Ve víře se budeme utvrzovati. Slovem, srdcem, ústy, skutky ji budeme vyznávati. Přednášíme toto předsevzení vám, sv. Cyrile a Metode, na uvítanou na naší milé Moravěnce. Zvlažujte kvítko to, bychom dobrý boj bojovali, víru zachovali a s vámi a se všemi svatými rodáky ve slávě nebeské se shledali.

(Další část.)

Dr. Fr. Hrachovský.

O úkolech Apoštolátu sv. Cyrila a Metoda.

(Řeč přednesena v Brně v Besedním domě 13. února.)

Podstatou šťastného lidského srdce jest sdílnost. Když dítě jest ve škole vyznamenáno, pochvaleno, když je někým ohlasováno, tu vidíme, jak očka jeho září, celá tvář jasná radostí, a dítě každému svoji radost a štěstí sděluje, aby se všichni radovali s ním. Takové jest lidské srdce vůbec. Se štěstím a radostí svou musí se sdíleti s celým okolím.

Než rozum lidský není jiným. Cílem lidského rozumu jest poznati příčinu každé věci a řadou příčin přijíti k podstatě věci a skončiti v pravdě. Pravda jest předmětem lidského rozumu, když pravdy dosáhne, jest rozum šťastným a nese s nadšením světlo poznané pravdy lidem. Poznaná pravda nechce býti ukryta, ona pudí každého, aby ji hlásal a šířil v lidstvu. To je podstatou lidského rozumu.

Pravda jest lidská, pokud člověk je tvůrcem pravdy, vědou a zkušeností, jest božská, pokud Bůh sam pravdu zjevil. Nejdokonalejší zjevení božské pravdy jest Kristus Pán, který jediný, co lidstvo na zemi žije, prohlásil o sobě — Jsem pravdu, cestu a život. — Nikdo z lidí se neodvážil a neodváží říci o sobě, že je pravdou; k tomu je třeba božství, a to měl Kristus Pán. Jeho tedy učení jest pravdou božskou, kterou nikdo z lidí nemůže reformovati k lepšímu. Jestliže rozum lidský pozná učení Kristovo v celé jeho kráse, pak musí ho nésti jako světlo všem. Proto misijnářská, apoštolská činnost jest logickým důsledkem poznání učení Kristova. U nás v národě se na tuhle povinnost zapomělo, my nemáme misijních spolků, které nalezneme u každého křesťanského národa. I děti mají své misijní spolky a ročně shromáždí tisíce a miliony na podporu misí zahraničních. U nás bylo třeba mimořádných popudů, aby bylo vyvoláno porozumění pro šíření svaté víry.

Teprve až za zlato pravdy Boží dává se náhražka lidského mudrování, přichází myšlení lidstvo k ocenění pravdy Boží a poznává povinnost tuto pravdu šířiti.

Proto se nedivíme, že v posledních dnech počíná se chápati Apoštolát sv. C. a M., který nám hluboce náboženští kněží dávno již založili, ale pro lhostejnost ostatních nemohli přivést k rozkvětu. Dnes se cítí povinnost šířiti svatou vřru cyrilometodějskou, protože její poznání přiměrem k nové sektě a útoky bezvěří stává se větší a důkladnější. Poznanou však pravdu Kristovu musí každý šířiti. Šíření toto musí nastati nejprve v rodinách. Na rodině křesťanské mají se uplatniti slova Kristova — kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem uprostřed nich. — Naše rodiny jsou a mají býti takovým shromážděním dvou nebo více ve jménu Božím, kde má přebývati Kristus Pán uprostřed. Je tomu tak? Pohled do dnešního života lidského přesvědčí každého,

že tomu tak není. Máme rodiny, kde matka věří, plní své náboženské povinnosti, otec však je víře odcizen. Z dětí některé menší věří, větší se víře posmívá. Může v takové rodině býti klid a štěstí? Aby mohlo býti v rodinách štěstí a mír, musí býti jednota v nazírání na všechno, musí býti jednota víry. Kde této jednoty není, tam nebude klidu a štěstí nikdy. Může pak býti národ silný a pevný, když jeho rodiny jsou rozbity nejednotou víry a nazírání? Rodina zasahuje celý národ, a proto, kdo rodinu zeslabuje a rozvrací, ten národ hubí. Jestliže pak my rodiny chceme povznést, pak sílíme národ čili jsme vlastenci, aniž bychom museli vykřikovati sláva a nazdar, jak to dnes patentovaní vlastenci dělají. Skutečný stav rodin jest smutný dnes, proto ten člen rodiny, který ještě má víru, musí začít reformou rodiny. A tato reforma rodiny záleží v tom, že bude dokonale znáti víru, pak že dle ní bude žít, aby ostatní mohli denně a stále pozorovati krásu křesťanského života.

Ke znalosti náboženství vede znalost Písma sv., to nesmí v žádné naší rodině scházeti, znalost nábožensko-výchovných a apologetických spisů a poslouchání kázání a křesťanských cvičení. Na základě této znalosti může se pak vésti život víry, silný svátostmi, o němž platí slova Písma — tak světlo světlo vaše před lidmi, aby viděli skutky vaše dobré a chválili Otce, který jest v nebesích. —

Když věřící člen rodiny takto bude žít, jest jisto, že vzbudí uznání a pochvalu ostatních. Na to pak musí poučováním a vysvětlováním v lásce raziti si cestu do srdcí ostatních členů rodiny. Snad se to hned nepodaří získati pravdě všechny, ale tu nesmíme pozbývati důvěry v Boha, který naši snahu jistě korunovati bude. O jednotu víry v každé rodině musíme se snažiti, pak nebude hádek, nemravností, nýbrž soulad a klid, čímž rodiny naše stanou se kvádry pro národ.

Když jsme pravdě získali všechny členy rodiny, pak půjdeme k těm, kteří provdáním domov opustili. Je to znovu několik rodin, které dnes nejsou jednoho nazírání, a přece jak by to bylo krásným pro starého otce nebo matku, kdyby všechny vdané dcery a ženatí synové byli s nimi jednoho nazírání! Byl by radostný život na vesnicích, kdyby všichni příbuzní pokrevní i sešvagření byli jednoho názoru a jedné víry. O to se věřící člen našich rodin musí starati tímž způsobem jako v rodině. Po pokrevních příbuzných a sešvagřených přijdou na řadu přátelé a známí, s nimiž se stýkáme a obcujeme. I jim musíme nésti světlo víry, abychom vyplnili povinnost rozumu, jenž poznal pravdu Kristovu.

Tím by se ukončila přímá naše činnost v zájmu šíření svaté víry, nyní nastoupí činnost sprostředkovácí pomocí příspěvků. Sami nemůžeme všude, ale náš peníz, tomu obětovaný, přijde za nás.

Dalším krokem šíření víry jsou sv. misie. Jejich význam jest veliký. Přijdou kněží, jež věnují se kazatelství, proto umí vhodně pravdy náboženské přednésti. Mají zkušenost ohromnou ze-

zpovědi, mohou poraditi a mnohým opět klid do duše zanést. Proto jest nutností, aby misie v každé farnosti co nejčastěji se konaly. K tomu je třeba peněz, proto příspěvky a dary má každý katolík přispěti. Vrcholným bodem šíření víry jsou duchovní cvičení, kde člověk v mlčení řadu dní přemýšlí o svatých pravdách a generální sv. zpovědi postaví si mysl, na který s radostí bude vždy vzpomínati. Je třeba vystaviti domy na Velehradě, na Sv. Hostýně a jinde, kde by naši lidé po celý rok, kdy každý má volno, mohli prodělati sám nebo společně duchovní cvičení. K tomu je třeba peněz, a ty musí složití věřící lid, aby splnil povinnosti svého rozumu, jenž pravdu Kristovu poznal.

Tuto vnitřní činnost apoštolskou je třeba doplniti křesťanskou výchovou školní. Musíme se domáhati náboženského školství od mateřské školky počínaje, až po vysoké školy. To vyžaduje jednotu výchovy. Nemí možno svěřiti dítě věřících rodičů škole protináboženské nebo laické, nechceme-li se vymáti všem zásadám výchovy dle Komenského. Proto už nyní vydržíme katol. mateřské školky, obecné i měšťanské školy, rovněž střední a tak se pomalu musíme připraviti za pomoci finanční státu zařídit školství náboženské všude tam, kde nábožní rodičové si toho budou přát. Tím by ukončena byla apoštolská činnost v národě našem, ale skončena by nebyla. Jsme také Slovany, a proto máme ještě další povinnost víru svatou šířiti za hranicemi svého státu mezi národy slovanskými. K tomu cíli je Apoštolská škola misijní na Velehradě, na kterou ročně jsme se zavázali platiti 30.000 K, kdo se mají vychovati misionáři, kteří by světlo víry Kristovy nesli na Balkán a do Ruska, aby všichni národové slovanští sjednotili se u víry a tak se stali schopnými obohatiti evropskou kulturu novým prvkem. Již Lev XIII. předpověděl Slovanům budoucnost, které ovšem mohou dosáhnouti jen tenkrát, až budou jednotni u víry. Potom přinesou lidstvu vedle zhystřeného rozumu a techniky, čímž západní národové lidstvo obdarili, i hluboké a milující srdce a známou zbožnost slovanskou. Tímto slovanským prvkem bude teprve doplněna kultura lidská.

Vše, co bylo posud uvedeno, jsou cíle a snahy Apoštolátu sv. C. a M., který chceme uvést do každé farnosti a do všech diecesí naší republiky, abychom vybudovali aspoň jednu náboženskou, nepolitickou organizaci jednotnou.

Může jí býti jen Apoštolát, poněvadž odpovídá povinností rozumu, jenž poznal pravdu Kristovu. Rady katolíků a jiné spolky mají také svou důležitost, ale my dnes potřebujeme veliký misijní spolek všech katolíků v celé republice, a za ten se hodí nejlépe Apoštolát sv. C. a M. Doufáme, že biskupské konference provedou toto velké dílo pro celou republiku. My zatím v Olomouci pokusili jsme se o to soustřediti všechny nábožensko-kulturní spolky v Apoštolátu. Spojily se Ústřední Apoštolát, diecesní Apoštolát, Matice C. M. a C. M. tiskový spolek v jednom sekretariátu, aby práce jednotně mohla postupovati. Chceme v každé farnosti míti četný Apošto-

lát, v němž by byli všichni věřící katol. a svými příspěvky a dary vydržovali celou misijní činnost doma i za hranicemi. Členské příspěvky jsme upravili dle nynější valuty, takže dobrodinci platí 1 K ročně, přispívající 3 K, řádní 6 K nebo 200 K jednou pro vždy a zakládající 1000 K.

Tato naše koncentrace v Olomouci bude se museti ještě rozšířiti o Družstvo Velehrad a Matici sv. Hostýnskou, aby všechny tyto spolky měly společný sekretariát a určitým klíčem participovaly na společných příjmech. Pokus je učiněn zatím na rok, když se to osvědčí, prodlouží se dohoda a přiberou se ostatní spolky k tomu, a pak se bude hleděti provésti jednotnou organizaci v celé republice. Zatím se věc daří, a proto doufáme, že také ve vaší diecesi nový ruch v Apoštolátě zavane, protože je příkazem doby světlo evangelia Kristova nésti všemu lidu a získávati pravdě nové odumřelé údy, aby sektářství neuvrhlo je do hlubin neštěstí.

Každý člen své příspěvky a svoji apoštolskou činnost bude denně posvěcovati modlitbou Otčenáš a Zdravas s přidáním slov Sv. P. M. a sv. C. a M., orodujte za nás, aby národové slovanští v jednotě víry splynuli a tak se stali schopnými velké věci provésti.

Československá církev.

Vzpoura proti papeži.

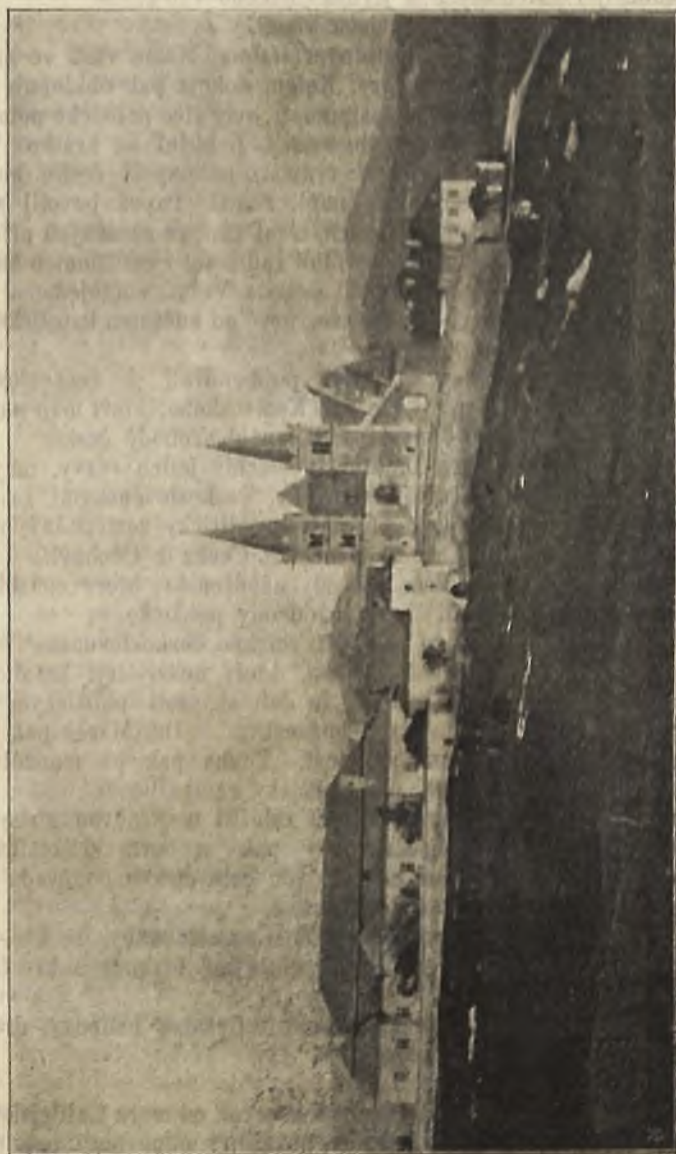
Šalomoun zemřel. Zástupcové severních pokolení israelských žádali jeho syna Roboama, aby ulehčil břemena, která Šalomoun ukládal. Když nechtěl, zvolili si králem Jeroboama.

Tak dvanáctero pokolení israelských za Saula sjednocených rozštěpilo se na deset severních, která utvořila království israelské, a na dvě jižní, která nazývala se královstvím judským. Jerusalem, který za Davida stal se politickým střediskem všech dvanácti pokolení, klesl sice roztržkou na nepatrné hlavní město judské: ale zůstal mu chrám, těžiště náboženského života židovského. Tam putovali nadále z obou říší, tam uvědomovali si, že jsou přece jen jedním národem, ač jsou politicky na dvě říše rozděleni.

To nebylo vhod Jeroboamovi, králi israelskému; řekl tedy v srdci svém: „Nyní navrátí se království zase k domu Davidovu, jestliže bude choditi lid tento k obětování obětí v domě Hospodinově do Jerusalema.“ (3. král. 12²⁶⁻²⁷.)

Abý tomu zabránil, zřídil dvě svatyně, jednu na severu říše v Danu a druhou na jihu v Bétel, postavil v obou svatyních zlatá teleta a řekl israelským: „Nechodtež již do Jerusalema! Hle, bohové tvoji, Israeli, kteříž tebe vyvedli ze země egyptské!“ (3. král. 12²⁸.)

Lid skutečně odvrátil se od Jerusalema a chodil klanět se do Bételu a Danu. Národ rozdrojen také nábožensky stal se hříčkou nepřítel.

Biskupský chrám spíský.

Kdyby se byl Jeroboam vyjadřoval podobně, jako se vyjadřujeme my, byl by se svými rádci volal: „Súčtovali jsme s králem, súčtujeme s veleknězem! Pryč od krále jerusalemského, pryč od jerusalemského velekněze! Žádný poctivý Israelita nemůže se přidržeti kněží jerusalemských a jerusalemského velekněze!“

Něco podobného děje se v naší vlasti.

Češi a Slováci jsme samostatným státem. Máme však ve státě samém odpůrce, Němce a Maďary. Kolem dokola pak obklopují nás nepřátelé. Po obnově české samostatnosti byly sice politické poměry rozhárány, ale byl aspoň mír náboženský. Bohužel na krátko. Vyskytli se kněží reformisté. Chtěli vynutiti na papeži české bohoslužby a dovolení, aby se kněží směli ženiti. Papež povolil sice rozsáhlé užívání češtiny při obřadech, trval však ze závažných příčin, aby kněží zůstávali svobodni. Tu volali radikální z reformních kněží podobně jako Jeroboam: „Súčtovali jsme s Vídní, súčtujeme s Římem. Pryč od Říma, pryč od papeže, pryč od kněžstva katolického, pryč od celé církve katolické.“

Založili novou církev a libivě pojmenovali ji československou. Tupí církev, vychvalují Husa a Komenského, kteří mají národ vyvésti z domnělé poroby římské k domnělé svobodě české.

Do dneška nevědí sice ti, kteří poslechli jejich výzvy, mají-li se nazývat československými církevníky, československými bratry či československými křesťany. Ale národ, politicky roztržštěný, rozštěpuje se i nábožensky a buď se nechtějí Češi k Čechovi.

Byly pak to u Jeroboama důvody náboženské, které způsobily neblahé rozdvojení? Nikoli; byly to důvody politické.

A co bylo důvodem pro založení „církve československé“? Ať odpovědí univerzitní profesori pražští, kteří nesmyslejí katolicky. Dr. Rádl vytýká odpadlým kněžím, že dali se vésti politickým radikalismem, nikoli však důvody náboženskými. Dr. Mareš pak vytýká jim sobectví a uraženou ješitnost. Touha pak po manželství spolupůsobila u většiny více, než politický radikalismus.

Někteří radikálně reformní kněží založili tedy novou církev a vzepřeli se poslouchati papeže. Aby pak vzpouru si omluvili, chtějí si namluviti, že papež není hlavou celé církve, poněvadž prý ani sv. Petr nebyl hlavou veškeré církve.

Dvě události jsou v evangelích štre zaznamenány, ze kterých prvevnství sv. Petra a jeho moc nad veškerými biskupy a křesťany jasně vysvítá.

První událost sběhla se poblíže města Cesaree Filipovy, druhá na břehu jezera Genesaretského.

Povšimneme si ohou.

Když kdysi božský Spasitel putoval severně od moře Galilejského, otázel se učedníků, za koho jej lidé považují: odpovídali ten tak, jiný onak. Když však překvapil je dotazem, za koho oni jej mají, mlčeli všichni. První vzpomatoval se Petr a odpověděl: „Ty jsi Kristus, Syn Boha živého.“ A Syn Boží jej blahoslavlil a řekl mu: „Ty jsi skála, na té skále vzdělám církev svou a brány pekelné ji ne-

přemohou. A tobě dám klíče království nebeského; a cožhyskoli svázal na zemi, bude svázáno i na nebi; a cožhyskoli rozvázal na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Ev. sv. Mat. 16. 18, 19.)

Království tedy hodlá zříditi Syn Boží. A na Petrovi má království to jako na základu z kamene spočívat; Petr pak má být klíčником a velitelem toho království; má do něho přifinancovati, odmítati nehodně, má trestati a odpouštěti.

Když vstal Pán z mrtvých, splnil, co slíbil, a Petrovi jako pastýři odevzdal stádo své.

Petr, Tomáš, Natanael, oba synové Zebedeovi a jiní dva z jeho učedníků lovili spolu ryby v jezeře Genesaretském. Pán požehnal jejich lovu, dal jim pojisti a řekl k Šimonovi Petrovi: „Šimone Janův, miluješ-li mne více než tito? Dí jemu: Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji. Řekl jemu: Pasiž beránky mé. Řekl mu po druhé: Šimone Janův, miluješ-li mne? Dí jemu: Ovšem, Pane, ty víš, že tě miluji. Řekl jemu: Pasiž beránky mé. Řekl mu po třetí: Šimone Janův, miluješ-li mne? Zarmoutil se Petr, protože mu řekl po třetí: Miluješ-li mne, i řekl jemu: Pane, ty víš všecko, ty víš, že tě miluji. Ježíš řekl jemu: Pasiž ovce mé!“ (Ev. sv. Jana 21. 15—17.)

Beránky a ovce své odevzdává Pán Ježíš sv. Petrovi. Svěřuje mu své stádo, jeden ovčínec, který má mít jednoho pastýře.

Když cařhradští patriarchové Fotius a Caecularius vypořádali poslušenství papeži a odtrhli se od západní církve, omlouvali svůj čin nepravdivým tvrzením, že církev západní upadla do bludů a proto že je třeba přerušiti s ní společenství.

Když pak Luther a Kalvin způsobili roztržku v církvi západní, snažili se protestanté dokázati, že sv. Petr nikdy v Římě nežil, že tam nezemřel, biskup římský tedy že není jeho nástupcem a není hlavou církve Kristovy a že netřeba ho poslouchati. Poznali však omyl a teď i vážní dějepysytci protestantské uznávají, že sv. Petr v Římě zemřel a biskup římský že je jeho nástupcem.

Proto připadli na jiný způsob, jak zeslabiti oba uvedené příběhy.

O prvním tvrdí, že teprve kolem roku 200 byl vepsán do kteréhos rukopisu evangelia sv. Matouše, odtamtud pak časem dostal se do všech pozdějších opisů.

O druhém snaží se dokázati, že slovy v něm uvedenými Kristus Pán odevzdal věřící netoliko sv. Petrovi, nýbrž i ostatním apoštolům. Poněvadž pak cítí, že důkaz se nedaří, vyskytl se také protestantský bohoslovec, jenž i o druhém příběhu říká, že byl do evangelia sv. Jana vepsán později.

Že slova: „Ty jsi skála, a na té skále vzdělám církev svou a tobě dám klíče království nebeského“ byla teprve kolem roku 200 do evangelia vepsána, dovozují z toho, že nejstarší spisovatelé, kteří uvádějí výroky Pána Ježíše, toho výroku neuvádějí.

Mají pravdu; nejstarší spisovatelé křesťanští mlčí o něm, ale proto, že nebylo třeba se ho dovolávat.

Tvrzení pak, že slova o beránkách a ovcích dostala se do evangelia později, není ničím závažným doloženo.

Všechny nám dochované staré rukopisy a všechny překlady Písma sv. i nejstarší Pešito z 2. stol. po Kr. má všechny ty výroky Krista Pána k Petrovi. Ať nepřátelé dokážou, kdo a kdy slova ta vsunul. Toho nedovedou. Ostatně i kromě uvedených výroků Páně máme v Novém zákoně dosti ještě jiných důkazů, že sv. Petr byl hlavou apoštolů.

Všimneme si některých.

Evangelisté jmenují sv. Petra na prvním místě, když zmiňují se o apoštolech. Sv. Matouš pak napočítává apoštoly, zrovna dle: „První Šimon, nazvaný Petr. (Ev. sv. Mat. 10, 2.)

Petra tažt se výběrčí daně chrámové, jestli Mistr daně neplatí. Petr, Jakub a Jan doprovázejí Pána do světničky, ve které leží dcera Jairova; Petr, Jakub a Jan jsou svědky proměnění Páně na Táboru a smrtelné úzkosti v zahradě Getsemanské. Evangelisté pak při té příležitosti jmenují Petra na prvním místě, ač Jan byl miláčkem Páně.

Petr řídí volbu apoštola Matěje; Petr káže zastupům o seslání Ducha sv. Petr vidí prostěradlo se zvířaty čistými a nečistými a křtí prvního pohana, setníka Kornele.

Sv. Petr byl hlavou církve: římský biskup, papež, jest jeho nástupcem a proto hlavou církve.

Že sv. Petr byl hlavou církve, dosvědčují události a výroky Písma sv.

Kdo tvrdí, že sv. Petr hlavou církve nebyl a dovozuje z toho, že jí není papež, zavírá oči, aby neviděl, zacpává uši, aby neslyšel.

Dějí se podivné věci na světě.

Cařihradským Řekům bylo voliti mezi spojením se západní církví a tureckou porobou. Rozhodli se pro tuto.

Zastlepila je nenávisť.

(Pokračování.)

M. d'Herbigny.

Postarejme se Rusům o katolické ruské kněze!

Výchova katolického kněžstva pro Rusko. — Myšlenky a zkušenosti 20. století.

Z francouzského přeložil Josef Hut.

II.

Katoličtí kněží ruští ve 20. století. -

Přesvědčen jsa o těchto pravdách, chtěl Solovjev sám státi se knězem, ale překazila mu to smrt, která ho překvapila ve věku 47 let r. 1900.

Od té doby se stalo několik konvertitů katolickými kněžími;¹⁾ dle papežských předpisů zůstali ve východním obřadu a užívají liturgie staroslovanské. Pokud vim, nikdo z nich nevstoupil do některého západního řádu.²⁾ Jeden z nich, jak se hned zmíním, spoluzakládal nový řeholní ústav pro východ, či spíše obnovoval mníšstvo studitské. Tento návrat do dob sv. Theodora Studity a jeho slavných nebo bezvýznamných druhů, zachovávant Typika (ceremoniálu) všeobecně rozšířené na východě od 4. do 11. století, nemá nijakého vztahu k Tovaryšstvu Ježíšovu. To je zřejmá pravda, kterou třeba stále zdůrazňovati, neboť u Rusů je velmi rozšířený představek, ve všem viděti Jesuity. Mimo tento jediný případ všichni ostatní konvertité, které uvedu jménem, stali se a zůstali světskými kněžími. Tři z nich byli kněží již před konverzí: Aleksej Zerečninov, Susulev a Verigin. Osobně jsou mi neznámí.

První z nich byl vysvěcen v církvi pravoslavné. Nemáje takové příznivce jako Deibner, o němž se zmíním později, nemohl dostati od vlády povolení otevřít veřejnosti katolickou kapli staroslovanského obřadu. Sloužil tedy svým obřadem v kapli latinského kostela sv. Kateřiny.

Susulev nebyl pravoslavný před obrácením, nýbrž rozkolník, odloučený od státní církve.

Patřil k nejrozšířenější a velmi vlivné sektě starověrců. Byl vysvěcen od biskupa této rozkolné hierarchie, zakázané v Rusku, která našla útolek v Bukovině a vyvíjela velikou činnost od dob patriarchy Nikona (1652—1667). Působil hlavně v Moskvě mezi kupci, kteří tvořt již skoro po tři století středisko odporu a propagandy pro rozkolníky starého obřadu. Tito dva nikdy nepřekročili hranice Ruska.

Třetí, Verigin, patřil ke kněžstvu císařského zahraničního ministerstva. Jeho poslední působíště na dráze vyslanecké a konsulařní

1) Není pochybnosti o úplné konverzi Solověvové a formálním vstupu do církve katolické. Dlouho ovšem váhal před rozhodným krokem, ale ne z věroučných důvodů, neboť jeho úplné vyznání víry bylo nveřejněno r. 1889, nýbrž zdržovala jej otázka apoštolátu mezi krajany: nezhyne sám, chtě zachrániti druhé? Popsal jsem tento zápas a vítězství, konverzi roku 1896 ve své knize „Un Newman russe“. Od té doby byly nveřejněny jiné doklady: svědectví kardinála Rampolly v „Etudes“ 20. prosince 1912, svědectví očitého svědka v listě „Katolíckeskoje Obozrenie“ (1914, sv. 2.) Shrnuj jsem všechna fakta v „Revue du Clergé Français“ 1. dubna 1920. P. Lagrange O. P., který se vrátil do vlasti 27. května 1920 po 35letém působení mezi petrohradskými Franconzi, vypravoval mi podrobné vzpomínky, jaké zůstávala v něm Solověvova konverze a jeho katolický život.

2) R. 1912 byl přijat do katol. církve v Saint-Albertě v Kanadě ruský novinář Slanin, po matce Španěl. Rozhodl se pro obřad své matky a vstoupil v Kanadě do kongregace oblátní neposkvrněného Početí P. Marie (dle listu msgra Emila Legala, biskupa sv. albertského, 5. listopadu 1912.) Od nveřejnění nového kodexu je takové rozhodnutí spornou otázkou (kan. 98. a 542.) Ve válce stal se Slanin kanadským dobrovolníkem a byl v Anglii ve styku s P. Br. v Canterbury. Nemínil se už vrátiti k oblátům a věděl též, že tento první pokus mu zavřel brány Tovaryšstva Ježíšova a hledal proto jinde. Pak mizí jeho stopa. Slanin nebyl ještě vysvěcen.

bylo město Pau v jižní Francii. Jako archierej ruské kaple našel některé katolické kněze, se kterými pěstoval styky. Zvláště P. Antoine Malvy byl mu oporou. Přestoupiv ke katolické víře, pokračoval ve studích bohoslovných a dostal od sv. Stolicе ukol, uspořádati v Římě bohoslužby pro katolíky staroslovanského obřadu. Jeho kostel, San Lorenzo di Monti, byl zasvěcen papežskou mší sv. tomuto obřadu 13. listopadu 1910.

Mohl bych se zmíniti ještě o jiných kněžích pravoslavných nebo starověreckých, kteří se podrobili sv. Stolicі, ale neoznámili to císařské vládě. Dokud se vyhýbali všemu, co by bylo znamením kacířství nebo rozkolu, mohli bez překážky zůstat pastýři svého stáda. Tyto případy jsou ostatně velmi vzácné a mé informace nejsou dosti přesné, takže by bylo nebezpečné uváděti jména.

Vnitřní vyznání katolické víry.

Docela jiný stav duše byl asi častější. Někteří kněží měli za to, že vyznání, i pouze vnitřní, katolické víry s vnitřní oddaností sv. Stolicі stačí, aby přestali býti rozkolníky, a vskutku někteří, zvláště z moskevské duchovní akademie v letech 1890—1898 uznali, že mají povinnost patřit ke katolické církvi.

Vliv Solovjevův, četba jeho spisů, důvěrné známosti některých profesorů s ním, nadšení, to vše pomáhalo šířiti pochybnosti, zda

církev pravoslavná je pravá. Jeden jediný vystoupil z ní veřejně na konec svých studií, Mikolaš Tolstoj¹⁾ a byl přijat do církve 1893. Jeho rodinné poměry a osobní jmění poskytovaly mu nezávislost velmi řídhou mezi ruským kněžstvem zpravidla nemajetným. 18. února 1896 právě on přijal Vladimíra Solověva do církve katolické.²⁾

Na pravoslavné bohoslovecké fakultě v Moskvě.

„Revue bénédictine“ uveřejnila 1894 vyňatky z ruské korespondence, adresované z Moskvy Don Gerardu van Caloen³⁾ v letech 1892—1893. Jaký duševní stav se jeví v ní, pozná čtenář z těchto vyňatků, které napsal pravoslavný kněz, připravuje se na doktorát, a to před tvář celého pravoslavného moskevského fakulty:

Kněz z . . . , redaktor listu velmi rozšířeného mezi kněžstvem, sám se mi nabídl, že uveřejní mé články, kdykoliv budu chtít něco napsat pro unii⁴⁾, neboť smýšlí tak jako já. Těž don setkal jsem se s knězem 23letým, který vstoupil do moskevské akademie, nadšeným pro sjednocení a hotovým šířiti tuto ideu. Dověděl jsem se též o několika mních a o archimandritovi, kteří jdou s námi, ale nechtějí dáti se poznati, neboť se bojí těch, kteří mají smahy protestantské a liberální a těch je velmi mnoho (27. října 1892).

Všichni naši svatí, všechny morální autority, ba i naše církevní knihy vyznávají sjednocení s Římem a víru katolickou, jak ji vyznává Řím. Ubi Petrus, ibi Ecclesia. (Kde Petr, tam církev). Chtěl bych jíti do Říma, dostati audienci u sv. Otce a jeho požehnání. Ale napřed musím dostudovati, neboť později by mi nedovolili dokončiti studio, a to by mně připravilo o mou vážnost v Rusku a uškodilo by sjednocení. (29. listopadu 1892).

¹⁾ „Documentation catholique“ obohatné otiskla skoro celý můj článek z „Études“ ve svém 70. čísle r. 1920. Někteří její redaktori velmi dobře znají Rusko, kde bydleli, mohli tedy potvrditi a doplniti můj výklad. Podle nich prý Susalev a Nikolaj Tolstoj opustili církev katolickou. Susalev ovšem žádal, aby byl přijat do ruské slátní církve a bylo mu vyhověno, ale krátce před válkou toho litoval a kletba byla s něho snata za okolností a podmínek mně neznámých. Podle mých informací bylo mu dovoleno opět se ujati úřadu, jakmile vykonal kano-nické pokání.

Nikolaj Tolstoj nikdy neodpověděl od církve, ale pro jeho povahu a chování byla na něho uvalena 1910 církevní suspence. Mstil se za to články, které způsobily, že někteří katoličtí kněží byli pronásledováni. To ho zarazilo, ba litoval svého činu, ale suspence s něho nebyla snata. Pokud lze sledovati, vyznával stále víru katolickou. Jest autorem některých článků v „Dictionnaire de Théologie catholique“.

²⁾ Okolnosti jsou uvedeny ve spisu Un Newman russe, str. 314 a podrobně vyloženy v „Études“ r. 1912 r. 1912 str. 799 násl.

³⁾ Složil sliby r. 1874 v Maredsous v Belgii, stal se pak opatem, později vrchním opatem Benediktinů brazilských (1896 a 1908). Na biskupa fokejského vysvěcen 18. dubna 1906 a sídlí nyní v Rio de Janeiro.

⁴⁾ Slovo to je na Rusi neoblíbené. Značí samo sebou návrat východních diecesí do církve katolické, jaká byla po 16 století před rozkolem Pöla a Michala Cerularia (1054): to jest podřízení východních patriarchátů vrchní pravomocí papežově, ale se zachováním liturgických obřadů východních. Pomluva překroutila smysl slova politickým podezřením z polonámu. Bylo by lepší slovo unia nahradit jasnějším slovem návrat k jednotě katolické.

Pozval jsem několik kněží naší akademie, aby u nás sloužili pozitívní mši sv., náš to svátek Neposkvr. Početí a aby ve svatvečer konali slavné nešpory s modlitbami za sjednocení. To vykonáme u mne. V akademii máme stále náboženské disputace mezi kněžstvi a nepřáteli sjednocení ubývá. (19. prosince 1892.)

Můj duchovní otec je úplně pro sjednocení. Nečeká mi to, chtěje, abych na to sám přišel svými úvahami a zkoumáním. Když viděl, že jsem pevný ve vše katolické, neskrýval se přede mnou a mluvil zjevně. Požehnal mi k tomuto dílu a na cestu do Říma ... s jeho svolením a požehnáním dávám se znovu do této práce, jako jsem se do ní dal před Bohem hned v den své první mše sv. Každou mši sv. sloužím na ten úmysl a činím vzpomínku za papeže. (28. prosince 1892.)

Abych vám objasnil poměry, podotýkám, že zde v ... máme mezi osobami přejíci sjednocení archimandritu, archiereje, šest kněží, jáhna a šest mnichů ... Mezi studenty jich bude asi třicet, v obyvatelstvu jen tři nebo čtyři, mezi profesory pět. Rozhodnutí protivníci jsou jen dva. Ostatní, mezi nimi i ... a ... nejsou ani pro ani proti a budou pro, jestli jim to shora nařídí. (12. ledna 1893.)

V petrohradské akademii.

Tyž zjev poznal na akademii petrohradské roku 1910 Petrov, tehdy slavný ruský řečník, člen dumy, vyloučený od sv. synodu z kněžstva mnišského a sesazený z kněžství. Popsal v „Ruském slově“ přednášku, kterou slyšel r. 1888 za svého pobytu na duchovní akademii petrohradské. Konala se u inspektora Antonína Chrapovitského, který se stal později volýnským arcibiskupem a přijal jméno Heliodor. Před vybraným posluchačstvem přednášel Solovjev o sjednocení Ruska s Římem. Oposici proti Solovjevovi vedl mnich Ilnokentij Figurovskij, který se stal později pravoslavným mnišským biskupem v Číně. Ačkoliv Petrov hodně se vzdalil od křesťanství, přece přiznává se ve svém článku, že přednáška, konaná r. 1888, tedy před 22 lety, v jeho očích postavila Solovjeva velmi vysoko a že mu vynutila pro něho úctu. Dojem, jaký učinila přednáška na boboslovce z akademie a na mladé kněze, připravoval přesvědčení posluchačů jen nutností poutaných v rozkolu,¹⁾ ale přesvědčených, že jejich vnitřní oddanost stačí, aby je připoutala k sv. Stoliči. Korespondent Don Van Caloen připisuje témuž vlivu duševní stav mezi theology duchovní akademie moskevské: „Onehdy jsem viděl Solovjeva. Přes mnoho a mnoho se mluví v Moskvě o jeho poslední přednášce, kterou konal v psychologické společnosti.“ (7. března 1892.)

1) „Můžete nám zajistiti, že bude započtena naše žena a děti?“ tážali se. Jenom kladná odpověď byla by polnula některé, aby veřejně vstoupili do katolické církve. (Poznámka časopisu „Documentation catholique“). Některé okolnosti činily z toho ovšem případ svědomí, kde by lidské ctnosti bylo třeba, aby krok ten se stal veřejně.

Toto dvoji svědectví, tak se různě časem a účelom, shodně ukazuje, jaký vliv měl Solovjov a jeho myšlenky v nejpřednějších ruských církevních kruzích, na akademii petrohradské a moskevské. Tento vliv způsobil, že po mnoho let profesori pravoslavné theologie, studenti, mniši a světsí kuďa diocesaní neskrývali před sebou svůj sklon k Římu. Jen zevnější nucení všeho druhu udržovalo je ve statní církvi. Jejich případ svědomí připouštěl různá řešení a Řím schválil některé z nich podle okolností. Takto se aspoň tvořil duševní stav v kněžstvu a mezi církevními hodnostáři, jenž za války dospěl

JAN VOJTAŠŠÁK, biskup spišský.

k plné činnosti a zralosti. Udržel se, zachoval se v elitě a setkáváme se s ním u kněží ve věku 40—60 let. Nejvzdělanějších z nich, bývalí žáci vyšších ústavů bohosloveckých v Petrohradu a Moskvě, nemají už všechny protirímské předsudky jako jejich předchůdci, někteří jsou dosti ochotní, jiní i přesvědčení a všechny otázky sporné mezi svou církví a katolíky řeší a hájí ve smyslu římském. Vynikající laikové, i před revolucí, skládali své naděje v tento proud a pokoušeli se vésti jej, zvláště to byla liberální skupina moskevská. Ve své sbírce publikací uveřejnila roku 1912 ruský překlad francouzských spisů Solovjovových *La Russie et l'Eglise universelle*

a *L'idée russe*, výborné to překlady Račinského a připojila k nim 2 svazky prince Eugena Trubeckého¹⁾ a řadu vynatků ze Solověva.

Laikové dali se vysvětliti.

Kněží státní církve před válkou zřídka kdy změnili toto vyčkávací stanovisko, ale laikové často provedli své praktické důsledky až do konce, jakmile přijali vtru katolickou rozumem a srdcem. Dělím na dvě skupiny ty laiky, kteří v letech 1900—1917 byli vysvěceni na katolické kněze východního obřadu.

První skupinu tvoří osamělí tři konvertité velmi různého původu, vysvěceni současně, beze vzájemné dohody, kteří se snad nikdy neviděli; znám je jen z krátkého setkání anebo z dopisů. Druhá skupina byla skutečně skupina přátel, třebaš jich nepoutal žádný kanonický svazek. Všichni snažili se zachrániti vřele milovanou vlast. Měl jsem příležitost viděti je z blízka za jejich studií bohoslovných.

Hrabě Sergěj Grum Grzymallo.

Patří do první skupiny: byl vysvěcen na kněze v lnnosti r. 1910 a on jediný mluvil přede mnou o Solověvovi přísně. Bylo to r. 1911. Neznal životopisu, který jsem právě vydal; myslel, že Solověv, ačkoliv poznal, že jest povinen státi se katolíkem, nezačoval milosti Boží věrnost. Tento úsudek temných barev, ve kterých si hrabě líboval, opravila pozdější doba. Co se stalo po roku 1914 s tímto vážným mužem,²⁾ jehož velmi smutné předtuchy o budoucnosti drahé vlasti byly ještě předstiženy skutečností? (Dokončení.)

Ferd. Pokorný T. J.

Z pravoslavi k církvi.

S obavou pozorují katolíci vývoj věcí v Rusku. Nic však není s to, aby zdolalo jejich přesvědčení, že nešťastnému bratrskému národu zasvitne lepší doba a že i jemu bude dopřáno dobrodíní, jež svým dětem škýta matka lidstva, církev katolická. Již nyní

¹⁾ „Études“, 5. září 1913 str. 637 násl. Kníže, dobře známý jako profesor filosofie v Moskvě, mohl ještě r. 1919 v září uveřejniti důležitý článek o náboženských poměrech na Rusi. „Libbert Journal“ jej vydal v lednu 1920 zkomolenou cestou. „Revue pratique d'Apologétique“ uveřejnila z něho důležitá místa, přeložená od P. Emila Vandewalle. Na konec roku 1919 podlehl kníže tyfu na Kavkazu, kam se právě utekl. Jeho smrt je velikou ztrátou pro Rusko, měl veliké sympatie pro církev katolickou, ale, snad dle jeho dopisů z r. 1914, myslel, že nemůže následovati svého slavného přítele Solověva.

²⁾ Můj přítel dal mi po uveřejnění tohoto článku zprávu, že pohroma Ruska ještě zvýšila u hraběte jeho přílišný sklon k zármutku. Zápase s neurasthenií, žije nábožně ve Švýcarsku. Jsa příliš rozrušen, než aby se mohl věnovati činnosti, obětuje aspoň mši sv. za spásu Ruska.

dlužno se připravovati k další práci při velkém díle sjednocení. Mysl naše tu mimoděk zalétá k oněm mužům, na jejichž činnost v tomto směru navazujeme, hlavně k velkým konvertitům ruským minuleho století: Suvalovu, Martinovu, Balabinovi, Galieynovi a Gagarinovi. Jejich život a působení jsou českému čtenářstvu dosti známy. O Gagarinovi však vydal vloni francouzský jezuita Emil Vandewalle zajímavou delší studii podle nových pramenů, prozkoumav nevydané dosud listiny, uložené v proslulé Slovanské knihovně bruselské, již řídí P. Pierling T. J., rovněž rodilý Rus. Stručný náčrtek obrátců Gagarinova ozřejmí nám cenu pokladu, jež máme v katolickém náboženství.

MARIAN BLAHA, biskup baňskobystrický.

Kníže Ivan Sergějevič Gagarin (nar. 1. srpna 1814 v Moskvě) pocházel ze vznešeného rodu. Již v útlém mládí poznal západní země evropské na cestách, jež konal s rodiči. Hlavní vliv na vývoj jeho povahy měla matka, věřící a zbožná pravoslavná. Pečlivě bděla nad výchovou nadaného a ohnivého hochy a zajistila mu takto čisté mládí, zálibu v přemýšlení o náboženských otázkách a vážný duševní směr, který způsobil, že se nedal později uprostřed rušného společenského života strhnouti vírem světských rozkoší.

V třicátých letech minuleho století vznášel se živý odpor proti železnému tlaku, jímž tehdejší absolutistické vlády svíraly

národy, a stále hlasitěji se ozývalo volání po svobodě. I k Ivanovu srdci pronikala přes všechny domněl dozor nová hesla a ve svém mladickém zápalu počal snít o budoucí říši blaha a štěstí, již všude založit volnost. Když však byl ve věku devatenácti let poslán k svému strýci, ruskému vyslanci v Maichově, aby se vzdělal propovídaní diplomatické, dožil se brzo trpkého zklamání. Poznal, že hlasatelé svobody většinou nejen nezamítají hrubého násilí, jehož se nade vše štítí, nýbrž se ho stále sami dovolávají. S rozhořčením se odvrátil od této směsi klu a krve, již sázili se krásiti názvem „svoboda“.

Pozbyv tohoto svého prvního ideálu, chopil se s vší horou enost své ušlechtilé duše, jež toužila úplně žít pro nějakou velkou myšlenku, jako záchranu kotvy lásky k vlasti. Jejímu dobra rozhodl se věnovati všechny své síly a schopnosti.

Neušel mu však velký rozdíl, který je, co se týče vzdělanosti, mezi Ruskem a ostatní Evropou. Jal se pátrati po příčinách, jež zavinily, že Rus zůstala tak daleko za sesterskými národy. Jeho přítel, učený Čadajev, ho poučil, že neštěstí ruské země záleží v její stáleté odloučenosti od myšlenkových a mravních proudů západních, a to hlavně po stránce náboženské. Jeho návodem studoval kníže Ivan dějiny Evropy a poznal skutečně, že církev katolická byla věkovitým pilířem evropské vzdělanosti a osvěty.

Byl již obrácen? Nikoli. Pojat sice netu k církvi katolické, ale, jak sám praví, spatřoval v ní pouze dílo lidské, jež již docela náleží minulosti a nemá vnitřní síly k dalšímu trvání. Líbil sice, že Rusko nebylo kdysi katolické, ale pokládal by za zpozdilé, zavést na Rusi katolictví, podobně jako se padesátiletý člověk nevrať již do obecné školy, aby se něčemu doučoval. Toto bylo jeho smýšlení r. 1837.

Prozítelnost řídila tehdy jeho kroky do Paříže. Tam navštěvoval nejraději salon ruské šlechty paní Svečinové, ježto nesmírně miloval vybraný a duchaplný hovor. Se zřetlem naslouchaje rozmluvám přítomných, všiml si čehosi zvláštního. Mluvílo se o nejrůznějších věcech, osobách a událostech, ale poznal, že při vši různosti a svobodě názoru přece všichni uznávají některé společné zásady. Uvědomiv si, že jeho hostitelka i hosté jsou vesměs katolíci, správně usoudil, že nauka, již se všichni dobrovolně podrobovali, je víra katolická. Byli to lidé vynikající, činil v životě veřejném a na výš doby stojící, což jim, jak viděl, nebránilo lnouti k své víře. Tehdy po prvé počal tušiti, že církev katolická má v sobě dosti vnitřní síly, aby si podmanila mýtnou, ale i děraznou vládu i ducha vzdělaného, vpravdě pokrokového.

Probudila se v něm touha, aby žil jako oni podle víry a tím učinil svůj život skutku plodným a harmonickým. Než žádal si jistoty, aby věděl, která víra je pravá.

Že by ji našel v protestantství, o tom již předem nepochyboval. Bylo mu totiž jasné, že pro neporažené zachování nauky Kristovy je potřeba zevnější a viditelné církve, olvozující se skrze apoštoly

od svého Zakladatele. Protestantství vzniklo však až v novém věku a nemělo ve svém učení žádoucí pevnosti a bezpečnosti.

Zbývala tedy Ivanu pouze volba mezi církví řeckou, v níž byl vychován, a církví římskou. Která z nich je pravá církev Ježíše Krista?

Sporné body, jež obě dělí, jsou hlavně dva: učení o původu Ducha sv. a ustanovení viditelné hlavy církve. Církev pravoslavná učí totiž za prvé, že třetí božská Osoba, Duch sv., vychází pouze z Otce (a nikoli i ze Syna, jak věří katolíci), a za druhé neuznává nástupce sv. Petra, římského biskupa, za hlavu všech církví.

Tu byl Gagarin na rozpactech. V první věci, zdalo se mu, měla pravdu církev řecká, kdežto v druhé nemohl neuznávatí správnosti stanoviska církve římské. V této zdánlivě nesnazi si pravil: Bůh zřejmě chce, aby lidé mohli rozpoznati jeho církev ode všech ostatních podle určitého znaku. Může být takovým znakem nauka o vycházení Ducha sv., tajemství rozumu lidskému nepřístupné, skryté v samých hlubinách nejsv. Trojice? Nikoli. Za to jsoucnout viditelné hlavy církve je zevnější, smysly poznatelná, dějná skutečnost, která nás vede až k sv. Petru a k oněm věčně památným slovům evangelia: Ty jsi Petr . . . Pasiž ovceky, pasiž beránky mé . . .

Takto dospěl (r. 1841) mladý kníže k přesvědčení, že církev římská je pravá církev Ježíše Krista, a po prvé vzbudil víru v její božské poslání a důstojenství. Četba, přemýšlení a rozmluvy dokazovaly jeho vnitřní přerod. Po duchovních cvičeních vyslovil katolické vyznání víry v domácí kapli paní Svečinové před svým rádcem P. Ravignanem T. J.

Byl si vědom dosahu svého kroku, jenž mu za tehdejší tuhé carské vlády mál naději na stkvělé postavení ve státních službách a odsuzoval ho k doživotnímu vyhnanství. Šel pevně za hlasem svého svědomí. Jsa povahy velkomyslné, přál si pracovat pro Boha a pro záchranu své vlasti. 12. srpna 1843 vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova. Známé jest, co dobrého vykonal, byť v cizině, pro jednotu církvi. Byl neúnavně činný až do své smrti r. 1882.

Kéž najde velký tento muž bojně mččených následovníků, kteří by dále vzdělávali lidu, již on i jeho druží s trudem zkypřili!

Ad. Jašek:

Oslava narozenin biskupa dra Jos. Jur. Strossmayera v Jugoslavii

Z nařízení vlády záhřebské po prvé slavnostně v celém Charvatsku byly oslavovány narozeniny velikeho biskupa đakovského dra Jos. Jur. Strossmayera jako národní svátek. Nar. 4. února 1812, vysvěcen na kněze 1838, biskupem byl jmenován 18. listop. 1849, zemřel 8. dubna 1905.

Za vjeru i domovinu, za crkvu i narod, bylo jeho životním heslem. Ne vlast bez víry, ne národ bez církve, ale domovina s věrou a ve víře, národ s církví a v církvi. Za tím cílem pracoval slavný biskup celý dlouhý požehnaný život svůj. Od r. 1850 až do 1905, přes půl století, vidíme, kterak u biskupa v ladaou harmonii splývají veliká díla církevní a vlastenecká: za víru a domovinu. Nikde jedno bez druhého. Hned v prvním desetiletí jeho biskupování jest to patrné. Do Ćakova pozývá řádovou bosenskou mládež a připravuje jí nový výchovný útulek, osnuje seminář, buduje věkovité umělecké dílo, nádhernou katedrálu, přivolává řeholnice a odevzdává jim ženské školy, pečuje o kapitolu u sv. Jeronyma ve věčném městě, přejímá duchovní dozor nad katolíky v Srbsku. Na kněžstvu svém žádá pobožnost, církevního ducha a vzdělanost, aby bylo životem svým věčným solí země a světlem světa. Osobně je přítomen při zkouškách, napomíná, rozehřívá, před oči staví vznešenost a důležitost povolání; stará se, aby budoucí kněží od mladu byli vedeni a vychováváni pro své povolání, proto pečuje, aby byly otevřeny dva malé semináře. Kněžstvo nabádá k duchovním cvičením, jichž sám se účastňuje.

Tvrdí, že Bůh kromě nebe nejraději přebývá se svým zákonem v duši lidské. Proto dává rady a pokyny kněžstvu, kterak má lid vychovávat i vésti, „aby Bůh žil v lidu a lid s ním“. Sám jako vrehnt pastýř posiluje lid svůj u víře.

Strossmayer byl rozený řečník, ale hlavně jako kazatel. Nesčíslněkráté kázával ve stoličném chrámu svém, na stakráté na svých pastýřských cestách v kostelích diecése. Na sněmu vatikánském mluvil pětkráté. Od té doby znala jej nejen celá Evropa, ale celý svět. Přirovnávali jej pro oheň v jeho řeči k sv. Janu Zlatoústému. O čem řečnil a kázával? Víra byla na prvním místě, církev na druhém, Charvaté, Slovanstvo celé na třetím místě; abychom všichni byli za jedno s Kristem a jeho náměstkem. To jest záruka věčné spásy a lepší budoucnosti. Vzorem a záštitou mu byli sv. apoštolé naši, bratři solunští. O tom mluvil nesčíslněkráté, slavnostně, ohnivě, nadšeně, vznešeně.

Jako biskup katolický měl široký rozhled vpravdě katolický po celém světě, zvláště slovanském. Srdcem byl největší Charvat a Slovan, houževnatostí vůle potomek rakouského Němce.

Pro jžnt Slovany a celé Slovanstvo rozvinul bohatý, vzácný program. Jeho láska k slovanskému rodu je čistá, vznešená, účinná a všem milá, neboť vyvěrá z pramene křesťanství. Politikové různých stran vidí, kterak Strossmayer jest povznesen nad nimi, neboť má vyšší hledisko — evangelia. Dle něho svoboden je člověk a celý národ, jestli neotročí hříchu, zvláště pyše a lakomství. S výšin evangelia zahajuje první slavnosti akademie, posílá tři proslovy mladé universitě, otevírá dveře umělecké galerii — nábožensky. Víra i domovina pospolu, ale víra vždy napřed.

Přes třicet let poučoval národ výmluvnými slovy psanými mistrně v pastýřských listech rok co rok o různých jevech katolického

života, zvláště o těch, které byly časově. V nich katolicky myslel a hovořil, ony svědět o jeho hlubokém bohoslovném vzdělání, apoštolském duchu a lehkosti slohu, kterým uměl lidu podati i nejvznešenější pravdy.¹⁾

Strossmayer se všemožně vynasnažoval o spojení Slovanů s církví římskou. Za tím účelem psal, pracoval, povzbuzoval a radil skoro půl století. Práce jeho nejsou marny. Dosud v Jugoslávii mozi katolíky i pravoslavnými jsou v živé paměti; na nich bohda budou dále budovati a v díle jeho pokračovati nejbližší náboženští křesťané Slovanstva.

Ve své závěti napsal: „Přeji si, aby mé tělo bylo pohřbeno způsobem důstojným, ale prostým v kryptě ve stolním chrámu na místě mnou označeném výše oltáře. Na kamení, jímž krypta se zakryje, má se zobraziti basreliefem ve vřebut části Ježíš, Soudec živých i mrtvých, se sv. Mateř svou a se sv. apoštoly; ve spodní části já sám, an kráčím před svého Soudece, držo v rukou stolní chrám jako záruku milosti a milosrdenství, doprovázen jako přítelvétní sv. apoštoly Cyrilem a Metodem.“

Tam v ěakovské katedrále odpočívá tělo jeho, ale duch jeho oživuje v osvobozené a rozšířené vlasti a myšlenky jeho bohda ovládnou Slovanstvo, až povstane a se zotaví.

F. K. Nesrovnal.

Misijní práce amerického studentstva.

Pro práci misijní nadšené katolické studentstvo Spojených států vyvolalo „Misijní výpravu křížovou“ pod vedením jednoho z biskupů a heslem: „Bůh tomu chce!“ Počátek hnutí učiněn na katolické universitě v St. Louis, kde studující mládež založila misijní ligu. Odtud se šířila myšlenka misijní hlavně na středních školách téměř po celé Americe. Úkolem členů ligy je apoštolská medlitba za šíření pravé víry ve Spoj. státech a ostatních dílech světa, šíření misijní literatury, získávání misijním časopisům nové odběratele, přípravování poučné přednášky a akademie, sbírání poštovních známky, staniol a j. a platiti pravidelný malý příspěvek. Dušň ligy je konvertita spisovatel Floyd Keeler, který neunavně pracuje o vítězství pravé víry a katolického názoru světového ve všech kulturních oblastech Unie. Této misijní práce na některých místech horlivě se účastňují i čeští studenti. Naše časopisy donesly jim nyní (na př. do New Castle (Pa), Lisle (Klin)) zvěst o našem „SCO“ a máme naději, že naši bratři za oceánem půjdou s námi na misie slovanské! Naše čtenáře jistě bude zajímati zpráva „Katolických misii“ (číslo 10. r. 1919—20), dle níž mnozí ruští uselšci v Americe nalezli za války cestu zpět do lůna pravé církve. V Pittsburku byl založen zvláštní

¹⁾ Viz proslov gen. vikáře ěakovského Mat Pavíce v Glasniku 1921 br. 3.

výbor (jehož předsedou zvolen G. Auroroff) za účelem obrácení ruských rozkolníků. R. 1917 přestoupila ruská pravoslavná obec Villimantic (Connecticut), čítající 250 duší i s kožními ke katolické církvi. Jejho příkladu následovala r. 1918 obec Monongahela (Pennsylv.) Počet navracených jednotlivců stále roste.

Fr. Všetečka.

Cesta misionářova jindy a nyní¹⁾.

I.

Misionáře si představujeme vždy jako hrdinu. A opravdu bylo v dobách minulých velice statečností třeba již k tomu, aby se kdo odhodlal k jízdě po moři na př. do Vých. Indie. Malé lodi o nosnosti 600—800 tun byly obsazeny 500—1000 cestujících, kteří, po celé měsíce v male prostoru stěsnání, stávali se kořisti nakažlivých nemocí. Do misí se dostávala jen část oněch misionářů, kteří se na cestu vypravili. Ostatní z pravidla pomřeli. Belgický misionář v Číně P. Couplet vypočítává, že ze 600 misionářů T. J., kteří do roku 1690 zamísleli do Číny se vypravili, pouze asi 100 skutečně k cíli se dostalo.

Dne 25. března 1673 vyplulo do Asie z přístavu v Lisaboně v Portugalsku královské loďstvo o dvou lodích, se dvěma skupinami misionářů, celkem 27, z nichž bylo 15 Portugalců a ostatní Italové, Belgičané, Němci a jeden Irčan. Lodi pluly podle afrického břehu za příznivého větru až po kraje rovníkové, kdež nastalo bezvětří. Jako přikovány třely lodi ve dne v noci na místě, obklopeny horkou hladinou. Úporné vedro nebylo přerušováno nejmenším vánkem. Nitro lodí se podobalo žhavé vyhní; palčivá žízeň morila lidi po vzduchu lapající; zahřívající smrdutá voda nedovedla žízně ubasiti. Dostavily se nákazy a obě lodi se podobaly v krátkce nemocnicím, naplněným upíječimi a umírajícími. Zdraví stali se ošetřovateli, pokud sami ne onemocněli. V dubnu zemřelo po sobě 10 misionářů, v květnu 2, později blízko cíle jeden, a ze zbylých ještě jeden, když už byl na břehu v Goa, následkem útrap přetrpěných cestou.

Jeden ze zemřelých, P. Beat Amrhyn býval i se svým druhem, jej doprovázejícím, P. Adamem Aigenlerem, profesorem na universitě v Ingolštadě. Oba požívali velice vážnosti a proto jejich smrt zamoutila mnoho lidí. P. Amrhyn zanechal zápisky, v nichž popisuje celou cestu až po svoji smrt. V nich pokračovali jiní, každý do své smrti aneb do konce cesty. Několik řádků ze zápisků těch budiž tu uvedeno:

11. dubna 1673. „Když jsem ráno procitnul, přišel na mne záchvat mládky. Když jsem však vyšel na čerstvý vzduch, bylo mi lépe, jenom že jsem se cítil po celý den neobvykle slabým.“ Téhož

¹⁾ Die Kat. Mis. 1918/19 č. 5/6.

dne odpoledne o 2. hod. bylo připsáno chvěti se rukou: „Dnes zemřel dp. P. Antonin od sv. Terezie, Ord. Min. S. Franc., lodní kaplan. Jeden z našich byl při něm a udělil mu sv. svatosti umírajících.“

12. dubna. „Vane poučkud silnější věterek. Kapitánská loď byla uvědoměna ¹⁾, a její lodní lékař byl sem poslán, aby se podíval na našeho kapitána, jemuž se daří hůře. Tyž lékař navštívil i naše nemocné a předepsal P. Beatovi dobrý lék.“

Večer začal P. Bergadesimu třetí den jeho horečky novým záchvatem “

13. dubna. „Čtvrtek před Bílou nedělí. S pomocí vydatnějšího větru a mírné bouře jsme se dostali po 4. stupeň jižní šířky. Poslední noc byla pro většinu velmi zlá. Když jsem ráno vystoupil na palubu, našel jsem pouze dva lodní důstojníky zdravé.“

14. dubna. „Byla to divoká noc. Hrom, blesky, lijak bez ustání: jinak téměř žádný vítr. Proto takové vedro, že se zdálo člověku, že jest ve žhavé peci.“

P. Beatovi se tuto noc velmi přitížilo. Nastavily se nedostatky dechu, mdloby a jiné zlé příznaky, jista to znamení zlé horečky.

Za svítání bylo mu puštěno žílou na ruce, bratrovi Janu Fernandezovi rovněž na ruce; oběma po prvé. P. Bergadesimu puštěno žílou na noze už po čtvrté; všem třem k večeru pouštění žílou obnoveno.

Dlužno poznamenati, že zde působí dešť otravně, takže, kde se dotkne kuže, ihned se tvoří puchýřky, nebyla-li voda smyta.“

15. dubna. „Sobota po Bíle neděli. Ráno přijal P. Beat, když byl obnovil řeholní sliby a již den před tím vykonal generální sv. zpověď, společně s oběma druhy z ruky P. superiora sv. příjímání: byli jsme hluboce dojatí. Potom puštěno žílou všem třem, aniž nastalo patrné zlepšení. Večer opětováno pouštění žílou; u P. Bergadesiho užito kromě toho suchých baněk.“

Téže soboty kolem 9. hodiny večerní zemřel, obdržev poslední pomazání, P. Beat Amrhyn smrtí svého života i jména hodnou. Sám připravil oči, ústa, ruce i nohy ku smrti, upadnuv krátce před ní v mírné, klidné, svaté blouznění.

Celý den panovalo hrozné vedro, bez větru, avšak za silného deště.“

16. dubna. „Druhá neděle po velikonocech. Po mši sv., kterou sloužil P. superior a při níž se všichni ostatní postili Tělem Páně, modlili jsme se v kajutě (neboť na palubě bylo pro množství nemocných, hlavně z mužstva, vše v nepořádku) hodinky za zemřelé, ovšem hodně trhané, pro slzy a vzlykání, v něž jsme propukávali.“

Potom doprovázeli tří s P. superiorem mrtvolu do prostřed lodí. Bylo všem velmi bolestno, že takový muž má býti prostě potopen bez jakékoliv oslavy, a že i tuto službu mu mají prokázat cizí. Při takovéhoto příležitosti obvyklá rána z děla uvedla cestující na kapitánské lodi, jejíž obrysy jsme viděli na dalekém obzoru, v rozčilení; nevěděli, zda patří rána někomu z důstojníků aneb někomu

¹⁾ Asi znamením aneb poslem na loďíček menší.

z našich. Teprve k večeru se dostaly lodi blíže sebe, takže se jim mohla zpráva sdělit. Dověděli jsme se, že i tam otcové těžce byli navštíveni.“

To jest poslední sdělení P. Adama Aigenlera. Denník vede od té doby osoba neznámá. Oznamuje, že P. Aigenler několikráte onemocněl. První nemoc trvala od 4. května — 13. června. Druhá až po jeho smrt.

7. srpna. „P. Adamovi se dařilo opět špatně. Byl brzy po obědě raněn mrtvicí a ležel asi půl hodiny bez vědomí v hrozných křečích. Smrt se zdála blízko a P. superior mu dal poslední rozhřešení. Když však se dostavilo vrhnutí a i jinak úleva nastala, přišel opět k sobě, avšak zbylo mu nesmírné bolení hlavy, které teprve několika-hodinovým spánkem ustalo.“

Následuje podrobné líčení nemoci, která se za hrozných bolestí a zvláštních příznaků vlekla po tři týdny, až konečně 26. srpna vysvobodila smrt ubohého trpitele.

„Nevylíčitelný jest žal a účastenství, který způsobila smrt u všech na lodi, zvláště u mužstva. Lidé ti neustávali plakati, vždyť měli P. Adama nade všechny tolik rádi pro jeho neobyčejnou svatost, jeho vědomosti a přívětivé chování.

Aby mrtvého uctili, nesli kapitán a důstojníci a lodníci mrtvolu sami a sice na pravou stranu lodní přídě, což se dosud nikomu nestalo. Když se pak za hřmění děla nořila mrtvola do moře, plakali a vzlykali všichni.“

27. září. „Důstojný P. superior jest hluboce zarmoucen pro ztrátu takového muže, jehož neobyčejné vlastnosti právě pro misi v Číně tak velmi se zdály uschopňovati, a to ještě více po smrti tolika a tak dokonalých misionářů, a v dohledu Goy.

O, nepochopitelné úradky Boží! Toliko mne nejnehodnějšího a nejneschopnějšího ušetřil a ponechal za nedostatečného společníka P. superiorovi. Tak se naše malá kolej seslechla na jednoho představeného a jednoho podřízeného.

Dne 5. září přišli naši goanezští zástupcové na člunech na loď: s nimi představený domu profesního, jmenovaný patriarchou v Ethiopii, a za biskupa do Japonska určený rektor koleje, s hudbou našeho semináře a odvedli nás láskyplně.

6. září jsme dospěli do Goy¹⁾, když jsme celou předchozí noc jeli vzhůru po řece, která město chrání obtéká.“

II.

Za našich časů odpadají z veliké části obtíže cestování po moři, neboť parníky, vlny mořské brazdicí, jsou zařízeny nejen pohodlně, nýbrž poměrně bezpečně. Pevniny pak (ze značné části i v krajích zámořských) jsou protkány sítí železnic. Z této výhody těží misionáři. I jejich cestu lze tudíž nejednou přirovnati k výletu. A rovněž v misi

¹⁾ Goa, portugalské město v Přední Indii.

Hledí misionáři si opatřiti moderní vymoženosti dopravní, pokud jim to poměry — závislejší ponejvíce od stědrosti evropských dobrodinců — dovolují. Tak řítí např. P. Vormann, představený Společnosti Božského Slova, cestu po řece zvané domorodci Tiwik, kterou konal na misijním parníčku „Sv. Gabriel“, ve společnosti státního parníku „Kometa“, stojícího tehdy ve službě vědecké společnosti, která požádala misijní parníček o doprovod a o propůjčení místnosti na uložení potřeb, jež společnost s sebou vztít musila. Řeku Tiwik bychom našli na mapě až při vzdálené Australii t. j. na ostrově Nové Guinei, v Zemi císaře Vilema a sice podle jménem „Řeka císařovny Augusty“.

P. Vormann, který byl na parníčku s apoštolským prefektem¹⁾ P. Limbrokem, vedl o této cestě také zápisky, z nichž rovněž několik řádků uvádím. Nebudou tak smutné, jako v článku minulém . . .

Neděle 10./3. Odpoledne o třech hodinách se rozprostíralo před námi 800 *m* široké ústí řeky císařovny Augusty. Již několik mil před vjezdem přijalo moře barvu špinavě žlutou, čmž nám oznámilo blízkost tohoto veletoku. Kde si řeka s mořem vpadá do náruče, nalézá se zvláštní slavnostní brána: dva mohutné náspy písčové, na nichž šumící vlny svoje hry provádějí. Hleděli jsme se rozhlédnouti po březích, shlédli jsme však jen napravo i nalevo zatmělým stromovým a palmovýmí houštinami označenou čaru, za níž do nízkých křovin vlny bez překážky se přelávaly.

Úterý 12./3. Včera jsme pronikli 40 mil daleko. Povážíme-li, že „Gabriel“ urazí za hodinu 9 mil a že jsme tudíž za dobu desíti-hodinové plavby mohli počítati na 90 mil, představíme si, s jakým protivným proudem musil parník zápasiti. Dnes jsme pluli kolem vesnice Wolem. Až sem se podobali domorodci, jež jsme potkávali v bídných osadách kolem řeky, úpravou vlasů a oděvem domorodcům na pobřeží: svázaný chomáč vlasů a páska bederní. V Pagem, několik kilometrů za Wolem, jsme viděli domorodce s dlouhými copy, jež jim s hlavy visely. Oděvu neměli téměř žádného, někteří se pokrývali svazčkem trávy. Též nám byly nápadny domy se střechami 3 až 4 *m* vysokými, vyběhajícími do špiče.

Středa 13./3. Řeka jest stále ještě 500 až 600 *m* široká a 14 až 15 *m* hluboká. Během dopoledne jedeme kolem rozsáhlé vesnice Kambringi. Nalézá se jako všechny dřívější osady pod vodou. Na lehkých člunech se přiblížilo k parníku tolik mužů, že bylo vše kolem černé. Hlasitě křičíce nabízelí svoje zvláštnosti a úhoře výměnou za nože. Řeka se téměř hemží úhoři, kteří, spočívající hlavou na povrchu vody, zdají se, že spí.

Když už nebylo možno parníku mařiti časů s výměnou, dal bratr kapitán znamení parní přisalou k odjezdu a v pohyb uvéstí lodní šroub. To nahnalo „divochům“ strachu. Každý chtěl první uniknouti od lodi se svým člunem. Křiku a nadávek bylo tu ve všech stupnicích. Ku podivu se uvolnilo klubko člunů bez nehody: jepon jeden se překotil

¹⁾ Představený několiká mis. stanic, kde dosud není apoštol. vikář t. j. misijní biskup.

ku všeobecnému veselí; jeho majitel se sice nedobrovolně vykoupal, ale — kalhot si nezamočil.

Čtvrtek 14./3. Dnes odpoledne se objevily na levém břehu výběžky rozsáhlého pohoří, kdežto pravý břeh zůstal i na dále plochým. Mezi řekou a horstvem bydlí tu kmen Malu. Jejich dědina se jeví velmi úzkou a nerovnou. Spodní domky stojí ve vodě, vyšší jsou přilepeny na horském svahu tak, jako by se musilo při tolika neobydlené prostoře v Nové Guinei šetřit místem a každé plošinky využítkovati. Ještě jeden záhyb při osadě a již spatřujeme tábor, kde se usadili členové vědecké výpravy. Vymýcená houština na pravém břehu, na svahu pohoří nám ukazovala patrně dotčené místo. Kolem čtvrté hodiny jsme zakotvili. Vůdce výpravy přišel brzy s jedním průvodcem na loď. K obědu jsem byl pozván s prefektem. Obědvali jsme v pralese pod stanem majíce u nohou velebný tok, za hudbu skřípot nesčíslných cikad — hmyzu to asi jako naši cvrčci — a ve společnosti doktorů výpravy . . . Kuchař jejich se vyučil u paní jistého protestantského misionáře, sklepníkem byl katolík, mladík z Tumleo.

Členové výpravy bydlí ve stanech. Jejich skříň a bedny jsou umístěny v prozatímních kulnách. Pánové se obírají pracemi svého povolání. Vůdce sestavuje plány, staví kolny a jsa povoláním geolog, hledí poznati povahu půdy. Lékař pečuje o zdraví všech a sbírá předměty živočichopisné. Jiný zaznamenává počasí a určuje polohu místa, opět jiný studuje a sbírá rostliny a jeho druh studuje řeči. Teď jsou veselí: ale což, učinit-li návštěvu malarie? . . . Přejeme všem všeho dobra, hojně zdaru, slavného jména, i cinkající odměny . . .

Pátek 15./3. Náklad „Gabrielův“ byl vylodován. Na štěstí má výprava hojně černých dělníků a výtečné čluny. Má dva prostorné čluny nákladní, jež jsou opatřeny odstranitelným benzinovým motorem. Vzhledem ku bezvadné výkonnosti oněch motorů jsme byli s vylodováním do večera hotovi. Páni doktoři se také horlivě přičinili. Oděni pouze spodky a košile stáli u motorů a řídili práce. Nejedna nšlechtilá krápkěj potu zarosila jejich čela.

Sobota 16./3. Již spějeme po proudu. U jednotlivých dědin nám přijíždějí vstříc ponejvíce mužové a my se zastavujeme. U jedné osady nám zvláště zakvetlo štěstí. V každém čluně leželo prase, které nám bylo nabízeno za směšnou přímo cenu. Obratem ruky jsme měli na parníku šest prasat, z nichž dvě nápadně veliká. Byly to divoké svině, jež se asi domorodcům podařilo při vysokém stavu vody snadno oštěpem skoliti.

Když bylo smlouvání skončeno, dal bratr kapitán parní přisáloou znamenat k vyplutí. Temný, nezvyklý tón přišel na lidi znenadání. Tolik se ulekli, že skoro všichni padli hlavou napřed do vody. Při tom však zachovali tolik duchapřítomnosti, že nepřevrátili člunů a tím nepřišli o tak drahé koupené železo. Brzy se zase vyškrabali do člunů a, když poznali, že se jim nic nestalo a že my jsme veselí, počali se i oni vesele tvářiti, ba dali se do zpěvu a tance.

Neděle 17./6. U osady Wolem se nám podařilo zjednatí čtyři mladíky za dělníky. Dva připluli k lodi na člunech. Byli ochotní

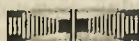
bez váhání s námi jeti. Bratr kapitan soudil z této ochoty, že by jich bylo v osadě možno více na práci najati. Proto tam poslal člun s oběma najatými. Po chvíli se strhl v osadě povyk, křik, pobíhání a běhání, že by byl člověk myslil, že je tam vojna. Konečně odrazil od pevniny člun a zaměřil ku „Gabrieli“. Na místě dvou najatých byli tam čtyři. Na cestu jim bylo z lásky dáno hojnost hotelových oříšků, ryb a sagů. Když jsme jeli dále, dolehlo k nám volání a nářek. Zvláště jsme pozorovali nešťastně se tvařící ženu, snad matku, či sestru aneb ženu některého z najatých. Křičela a kvílila, mávala rukama v povětří, padla do vody a pod. Snad se zatím upokojila.“

Po krátké zastávce ještě v jiných osadách, kde najali ještě další pracovníky, vrátili se misionáři do ústí řeky a po moři do své stanice „Monumbo“.

Dočtete řádky, ličící tento pěkný a pohodlný výlet misionářů na vlastní parolodi, snad přestaneme považovati misionáře za hrdiny, za jaké jsme je považovali, čtouce smutná ličení jejich utráp v dobách obtížného cestování? Dejista nikoliv. Je-li dnes doprava do ciziny bezpečnější a pohodlnější, lze-li i v misích život vytvořiti méně strastiplným, přece zůstane ten, kdo vše opouští a jede do ciziny jako apoštol, kde mezi lidem pohanickým šíří se nauky Kristovy, hrdinou, protože mu i tak ještě zhývá voličko množství nesnází a utráp, obtíží a nebezpečí, hrozeb od lidí, od podnebí, od osamělosti a všelijakých nákaz ohrožujících život.

ZVĚSTI

Ze Stanislavova. (Ukrajinský bohoslovecký seminář.) Téměř po sedmileté přestávce, kterou zavinila světová válka, znovu ožily snů prostorného semináře. Ovšem živo bylo i za války v semináři, neboť hostil v sobě postupně téměř všechny národy válčících střední Evropy. Poslední osten bylo mu snásti ještě vloni od polské vlády, která tam z nepochopitelných důvodů ubytovala vojsko, majíc dosti jiných místností. Potřeba semináře stala se naprosto neodkladnou. Mnoho a mnoho kněží pomřelo útrapami válečnými, nakažlivými nemocemi a j.

Konečně vojsko odešlo, budova opravena, bohoslovci začali se scházeti. Šlo se jich 60. Většina z nich vrátila se s bohatými zkušenostmi životními z války a mnoho z nich se zkušenostmi z náboženského života na Ukrajině. V semináři však je čekalo překvapení. Před duchovními cvičeními měl p. biskup Chomyšin delší přednášku o potřebě ideálního kněžstva a ke konci prohlásil, že ženatých bohoslovců světiti nebude. Na rozmyšlenou dal prvnímú ročníku celý rok, ostatním dobu duchovních cvičení. Po duchovních cvičeních odešlo celkem z různých ročníků 10. U ostatních zvítězil ideál kněze. Ve lvovském semináři posledním dvěma ročníkům dano

η Betel jakási koření, jež se žvýká jako tabák. Sago podobá se rýži.

na vůli, chtějí-li rozhodnouti se pro celibát, ale první dva ročníky musily dáti písemný revers, že rozhodnou-li se pro kněžství, zachovají celibát. Tím začíná nová éra mezi sjednoceným duchovenstvem řec.-slov. obřadu. Jsou ženatí kněží, kteří upřímně prohlásili: Ženatý kněz buď je dobrým knězem, pak je špatným otcem anebo je dobrým otcem, ale špatným knězem. Třeba dodat, že z těch, kteří vystoupili ze semináře, uveřejnili v „Peredu“ soc. dem. deníku potupný a jizlivý článek na p. biskupa dr. Chomyšina jako „pomstu“ za celibát.

Seminář udržuje diecése dávkami peněžními i v naturalích, jaké odvádějí jednotlivé farnosti, avšak ani to nestačí, poněvadž některé farnosti nemohou odevzdati předepsané množství pro nedostatek panujíc v celém kraji následkem různých vojenských operací. Je naprostý nedostatek látky na kleriku: nelze ani dostati domácího hrubého plátna, jaké zamýšleli obarviti na černo. Přesto však panuje v semináři svěží duch i je veliká naděje, že vyjdou z něho dobří kněží. Vláda přispívá na seminář ještě dle starého rakouského počítání „na hlavu“ denně 2½ Mp.; to však nevystačí ani na malou housku! V květnu skončí se přednášky pro nedostatek aprovisace.

D. Trčka, redemptorista v. o.

Z Innomosti. (Unionistická výstava.) O svátcích vánočních ve dnech 28. prosince 1920 až do 2. ledna 1921 uspořádal Cyrilometodějský kroužek studujících filosofie a theologie Tov. Jež. v Innomosti unionistickou výstavu. Účelem jejím bylo podati přehledný obraz mezinárodních snah unionistických v minulosti i v době přítomné.

Výstavu předcházela unionistická akademie, uspořádaná v theologickém konviktu „Canisianu“. Po zapění unionistické hymny, složené k tomu účelu, senior kroužku P. dr. K. Závadský T. J. v úvodním proslovu k četným přítomným odůvodnil slavnost poukazem na všeobecné dnešní hnutí pro sjednocení u víře; vítal vzácné hosty: Rektora koleje dr. Alberta Schmitta T. J., regenta konviktu prof. Fr. Hatevera T. J., profesory, dále zástupce zdejších řádů a udělil slovo univ. profesorů církev. dějin, dr. Fr. Pangerlovi T. J. řečník podal výstižně příčiny církevního rozkolu na východě a nastínil dosavadní pokusy o jeho odstranění. Při tom pan profesor s uznáním mluvil o unionistických sjezdech velehradských, které označil za jeden z nejvhodnějších prostředků k sblížení obou církví. Na konec doporučoval zvláště dobrou misijní činnost a usilovnou modlitbu věřících za zdar velkého díla sjednocení.

Solová vložka „Hvězda mořská“ (J. Kreitmeier T. J. tvořila vhodný přechod k řeči Fr. Jos. Schwedla T. J.: „Úcta Bohorodičky na Rusi“. Mladý bohoslovec, rodák tyrolský, jenž se se zápallem připravuje na působení na východě, ukázal na základě bohoslovných spisů pravoslavných, jak hluboce je zakořeněna úcta mariánská v srdci ruského národa. Z toho dovozoval, že smíme s důvěrou patřiti vsříci dou, kdy Matka Boží přivede své zbloudilé děti do lůna církve svého Syna.

Za mocného dojmu, jež v posluchačstvu vyvolaly jeho z předsvědčení pronesené myšlenky, ujal se slova R. P. In. Bagan O. S. Bas. Jeho přednáška „Výhlídky církevní unie v Rusku a Ukrajině“, plná zajímavých podrobností o současných poměrech náboženských, bude uveřejněna v „Apoštolátě“. Mohutný chorál „Ty jsi Petr“ (od M. Hallera) zakončil zdařilou akademii.

Přístího dne otevřena výstava v prostorné, vkusně ozdobené místnosti koleje Tov. Jež. Průčelní stěnu zdobila velká kopie proslulého obrazu Panny Marie Sněžné, před níž, podle podání, papež Hadrian II. schválil liturgické knihy slovanské a jež byla mistru Dítěti vzorem pro jeho Pannu Marii Velehradskou. V její blízkosti mile na nás shlížely tváře svatých patronů unie, především sv. věrověstů Cyrila a Metoděje. Protějšek byl vyhrazen přehledu novější činnosti unionistické v době od velkého papeže Lva XIII. Byly zde vyloženy čelné časopisy misijní a unionistické jako „Acta Academiae Velehradensis“, „Echos d'Orient“, „Roma e l'Oriente“, „The Lamp“ (americký časopis pro unii a misie, vydávaný konvertitou Pavlem Fetherem), „Velehradský věstník“ a j. Dále stěžíjat sprisy, týkající se otázky východu, na př. Nilosovy, Palmieriho, Ponomjova, Šeptického, D'Herbignyho; nad nimi byly vyvěšeny obrazy předních průkopníků sjednocení. Uprostřed zvedal žebanjet ruku Lev XIII., jehož obě encykliky „Grande munus“ a „Praeclaras gratulationis“ zvláště poutaly pozornost. K němu se řadili po obou stranách pracovníci, kráčejet v šlépějích velkého papeže: Strossmayer, Solovjev, Stojan, Šeptickij, Menini, d'Herbigny, Pierling, Palmieri, Urban, dr. Grivec, Špaňák, Vychodil, Jašek a účastníci velehradských unionistických sjezdů.

Zvláštní zájem návštěvníků budila výstava liturgických knih a rouch řeckého obřadu uprostřed výstavní síně.

Model zde postavený znázorňoval výstroj kněze ko mši sv. Kromě toho bylo lze prohlédnouti si různá bohoslužebná roucha, knihy slov. chorálu, misál, jakož i Vajsovu edici glagolské mše a pod. Obě pobočné strany síně zaujímaly menší skupiny, jež knihami a obrazem ukazovaly účast jednotlivých národů při unionistických snahách. Na prvním místě dlužno jmenovati „český odbor“. Jeho zvláštní ozdobou byl obraz posv. Velehradu se všemi památkami. Radostnou naději v budoucnost budily velké fotografie žáků papež. misijního ústavu sv. Cyrila a Metoděje, o jejichž činnosti svědčí ukázkové číslo jejich časopisu. Na stolku byl podán výběr české literatury unionistické (spisy Snopkovy, Jaškovy, Vychodilovy, Nevěřilovy a j., časopisy „Apoštolát“, „Museum“, „Vlast“ atd.). Z ruského odboru zaznamenáváme všechna význačná díla orthodoxní theologie (Silvestrova „Dogmatika“, Světlova „Apologetika“, Golubinského „Církevní dějiny“, Zariuova „Ascetika“, Malceova „Liturgikon“ a „Menologikon“ a j.). Hojně zastoupené bylo též písemnictví německé. (Erhardt, Max v. Sachsen, Bukowski a j.). Zvláště „francouzský oddíl“ vyznamenával se velkou bohatostí. Naznačujeme jen důležité práce Pierlingovy, Gagarinovy, Martinovy, d'Herbignyho. Nebylo

opomenuto ani literatury italské, maďarské a rumunské. Zvláště zmínky zaslouží čtvera odboru jugoslávského, seznamující se Slonškem, Strossmayerem, Mahničem, Jegličem, Grivecem a j. I malá literatura slovenská ucelovala obraz výstavy a unionistického ruchu.

Celkový obraz výstavy ladně zpestřily rozvěšené serie obrázkové z krajů slovanských.

Po všechny dny těšila se výstava hojně návštěvě posluchačů, zvláště fakulty bohoslovecké a filosofického institutu jakož i hosti z města. I vážíme-li, že návštěvníci pocházejí z nejrůznějších diecesí Jugoslaviie, Rakouska, Německa, Švýcarska, Spojených států, Brazílie, pochopíme, že známost myšlenky unionistické tím byla nemálo rozšířena. Mnozí použili výstavných pomůcek k vážnému studiu a zázuamům pro další práce. Všichni byli upozorněni na naši „Akademii velehradskou“. „Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje“, Eucharistický svaz národů (P. Puntigama T. J. ve Vídni) propagačními brožurkami, letáky a obrázky, jejichž zásobu nám „Apoštolát“ zaslal.

Hlavním plodem výstavy byla unionistická oktáva od 18. do 25. ledna, již všichni účastníci přislíbili konati.

Budiz dík všem ve vlasti, kteří s takovým porozuměním nám přispěli zasláním vhodných předmětů. Ferd. Nesrovnal T. J.

ROZMANITOSTI

† Jos. Jaroš, T. J. V Praze zemřel člen Tovaryšstva Ježíšova P. Jos. Jaroš (nar. 1877, vstoupil do řádu 1901) po bolestné operaci žaludeční. Byl to jeden z nejnaděnějších pracovníků pro Velehrad, pokud mu zdraví dovolovalo, neustále studoval staré památky o Velehradu, snul smělé plány a chtěl je uskutečniti, kdyby Pán ho nebyl odvolal. Nedokončený vzácný obraz P. Marie, Ustavěné pomoci, se slovanským nebem na Velehradě (Viz Apoštolát XI. str. 134) jest zpracován jeho úsilím a dle jeho myšlenek, domácí museum zařídil a vzácné památky pro ně nashromáždil. Neobyčejně nadšeně s opravdovým náboženským přesvědčením pečoval o našich cyrilometodějských poutích na Velehradě, vloni šířil účtu k Velehradu a nadšení pro snahy unionistické na katolickém sjezdu v Praze, byl literárně činným a přispíval i do našeho časopisu. Byla to duše svatá, nechtěná, ideální, planoucí láskou k posvátnému Velehradu. Sbíral důkazy, aby zjistil polohu starého Velehradu na místě nynějšího. Než rozpracoval velké dílo, Pán Bůh ho odvolal, aby mu odplatil za jeho horlivost, nadšení a svatost v jeho pozemském životě. O. v p.!

A. J.

Svátek sv. Cyrila a Metoda v „Missale pragensi“. Rukopis tohoto misálu je psán dvěma pisáři v I. a 3. čtvrti 14. století. V kalendáři jsou uvedeni i sv. Cyril a Metod, Prokop a Václav a mezi modlitbami též modlitba k svatě Ludmile. Rukopis vznikl asi v klášteře u sv. Jiří na hradě pražském.

Svěcení slovenských biskupů v Nitře. Dne 16. února t. r. byli v Nitře posvěceni noví tři slovenští biskupové. Zdálo se nám, jako by v tu neděli zase vzešla stará sláva a ožil bývalý význam ladné hrdé Nitry, kdy za časů Mojžířových nejen pyšně vévodila kraji, ale i duchovně a nábožensky osvěcovala lid slovenský. Papežský nuncius arcibiskup Micara posvětil tři slovenské biskupy, a to dra Karla Kmetka pro Nitru, Jana Vojtaššika pro diecesi špišskou a Mariana Blahu pro diecesi baňsko-bystrickou. Všichni pocházejí z prostého lidu slovenského, jsou osvědčenými vlastenci a horlivými pracovníky na poli náboženském, národním a sociálním. Prvý narodil se roku 1875 v župě Trenčínské, působil posledně jako farář v Tepličce. Je knězem ducha apoštolského, hlubokých vědomostí,

mužem ryzího charakteru, stědrým zastáncem chudoby a neohroženým kazatelem křesťanských mravů. Známa jest jeho skromnost. Jan Vojtaššák narodil se roku 1877 na Oravsku. Je vzorným knězem, mužem vytrvalé práce, jest v něm vtělena добрůta. Jako dlouholetý redaktor četné rozšířeného slova, měsíčníku „Svatá Rodina“ rozseval semeno Kristovo do všech dědiněk slovenských, sdružil a vychoval celou řadu spisovatelů, jejich pomocí pěstil slovenštinu, budil národní vědomí jak mezi prostým lidem, tak i mezi mladším kněžstvem a inteligencí. Marján Blaha narodil se roku 1869 v Liptovském Hrádku. Byl dlouho vychovatelem u slechtických rodin, kde měl příležitost získati si světového rozhledu. Zdárně pracoval při spolku sv. Vojtěcha. Jest v něm vrozená energie. S hrdou radostí patřilo celé Slovensko k této neděli. Nitra byla slavnostně v sobotu večeř osvětlena a po všech ulicích vlálo množství praporů národních. Slovensko bylo též v Nitrě četně zastoupeno. Veliké pozornosti těšil se ovšem Moravané, kteří ku slavnosti přibylí zvláštním velehradským vlakem i se svým arcibiskupem drem Antonínem C. Stojanem. Svěcení zúčastnilo se mnoho uvědomělé katolické inteligence slovenské, byla zastoupena i vláda, úřady, slovenští předáci a poslanei všech stran, i vojsko. Slavnostní program i mimocírkevní byl po oba dny velmi bohatý a vybraný. Slovenská Nitra opětně ožila a bohdá rozproudí se odlud nový život náboženský a církevní po celém Slovensku.

Polská ústava a katolická církev. V nové polské ústavě zniňují se tři články výslovně o katolické církvi. V prvním se praví, že katolická víra je věrou většiny obyvatelstva. V druhém se přiznává církvi právo samoupravy (autonomie) a v třetím se uzkoňuje, že snižené otázky budou se vždy řešiti s dorozumným cílem církve i státu.

Bogoslovna akademija u Slovinců. (B. A.) Sbor Leonovy družby Slovinců se usnesl, aby i bogoslovná věda mezi Slovinci se samostatně rozvíjela. Tím více si toho Slovinci přejí, poněvadž jsou styčným hodem iž věr a iž kultur a dosud byli odvislí většinou jen od pramenů a názorů německých a francouzských. Mají v Lublani moderně zorganizovanou bogoslovnou fakultu se zdatnými mladými silami a dobrými horlivými vědeckými pracovníky. Proto zřídili si bogoslovně vědecký odbor Leonovy družby Bogoslovnou akademii. Úkolem jejího jest pěstovati bogoslovnou vědu. Bude vydávati: a) bogoslovný časopis (Bogoslovní vestník), b) vědecké bogoslovné spisy, c) slovinské knihy ze všech bogoslov. odborů, d) lidové bogoslovné knihy, e) příklady Písma svatého, církevních Otců a vynikajících bogoslovných, zvláště kajícnických spisů. Bude pořádati univerzitní kursy pro duchovenstvo a bogoslovné přednášky pro širší obecnost. Bude zakládati knihovny, pečovati o výchovu a organizaci bogoslovných učenců a podporovati mladé zdatné síly, aby mohly se vzdělávati na cizích univerzitách, studovati v archívech a knihovnách. Členové řádní mohou býti, kdo vědecky pracují pro B. A. a mimořádným, kdo skončil bogoslovná studia. V čele B. A. stojí devítičlenný sbor. Prvním předsedou je dr. Grivec, místopředsedou dr. J. Ujčič, jednatelem dr. M. Slavič. Aby vědecká díla bogoslovná slovinská byla přístupna i Charvatům a Srbům, vypracuje po vzájemné dohodě B. A. vědecké názvy bogoslovné společně všem třem národům Jugoslaviie. V latíně nebo francištine budou seznamovati cizinu s vědeckými pracemi B. A. — B. A. vydala již své číslo „Bogoslovni vestnik“, z něhož část studie dra Grívce o pravověrnosti sv. Cyrila a Metoda bude přinesena v „Apoštolátě“. „Bogoslovni vestnik“ přináší vedle písnné bogosl. vědeckých článků též četné posndky literatury ze všech bogosl. odborů a rozhled po církevním životě.

Z náboženského života řakovské diecése. Zajímavý přehled o počtu sv. přijímání věřících řakovské diecése za poslední letá poválečná podává kanovník dr. Jakša v diecesánním listě „Glasnik“. R. 1919 měla diecése v 95 farnostech 307.953 duší; přírůstek oproti r. 1918 činil 3489. Sv. přijímání bylo za r. 1918 v oněch 95 farnostech 686.584, kdežto za rok 1919 bylo 654.857, čili tohoto roku bylo o 13% méně nežli r. 1918. Celkem činilo procento svatých přijímání vzhledem ke katolickému obyvatelstvu 212 v roce 1919. Zajímavo je, že na př. v řakovu činilo procento sv. přijímání vzhledem k počtu obyvatelstva 900. V 72 farnostech udržoval se počet nad sto procent. Zajisté, že takový přehled je dobrým ukazovatelem náboženského života ve farnosti, neboť účta a přijímání Eucharistie značí jistě rozkvět a posilnění náboženského života.

A. J.

Ze sekretariátu Apoštolátu sv. Cyrila a Metoda. Usmínilí jsme si, že za jeden rok sebereme na Apoštolát aspoň 100.000 K. To je obnos, který nutně potřebujeme, abychom mohli všem požadavkům vyhovět. Součinnost spolků trvá od 1. října 1920, to jest již 5 měsíců do konce února a posud se nám sešlo přes 34.000 K, tedy třetina. Máme za 7 měsíců dalších sebrati 66.000 K, proto je třeba agitovati a vybitzeti všude naše lidi, aby přistupovali za členy do Apoštolátu. Apoštolát platí na Apoštolskou školu na Velehradě 30.000 K, vydržího duchovní cvičení pro mládež, kterých má býti konáno na 50 v olomucké diecesi. Ještě je mnoho farností, kde Apoštolát není zaveden, proto hude třeba všude jej zavést, aby splniti mohl všechno co má vyřčeno. Sekretariát koná schůze každou neděli, ba i několikráte v týdnu. Uvořejtmo seznam zakládajících členů a seznam všech darů a členských příspěvků.

Schůze Apoštolátu od října do konce února byly konány na těchto místech: 5. října v Přemyslovičech, 10. října v Kroměříži, 17. října ve Vlčkově, Dráskově a Kašavě, 24. října v Ohropani, 31. října v Kojetíně, 7. listopadu v Bzeneci, 11. listopadu ve Fryštáku, 14. listopadu v Novém Jičíně, 21. listopadu v Prusenevičech, 24. listopadu ve St. Městě u Uh. Hradiště, 28. listopadu v Rožnově, 5. prosince ve Velkém Petřvaldě, 8. prosince ve Františtatě, 12. prosince v Kyjově, 19. prosince v Dubicku, 31. prosince, 1. a 2. ledna ve Vítkovičech, 6. ledna ve Zvoli, 9. ledna v Napajedlech, 13. ledna v Dubicku, 16. ledna v Luhačovicích, 23. ledna v Březové u Fulneku, 30. ledna ve Velké Bystřici u Olomouce, 2. února v Louče u Cholíny, 6. února v Pitně, 7. února ve Skrboni, 13. února v Brně, 15. února v Přáslavcích u Vel. Bystřice, 17. února v Olomouci, 20. února ve Studénce a 27. února v Hranicích. Celkem 32 schůzí nebo kázání o Apoštolátě a československé církvi.

Do tohoto dvojčísla vkládáme složenky a prosíme, aby jich bylo použito pro předplatné na časopis Apoštolát. Celoroční předplatné obnáší 12 Kč.

Kdo nedostane některého čísla, ať si pro ně dopíše v nezalepeném dopise beze známky, ale na obálku ať napíše „Reklamace“. Adresa: **Administrace Apoštolátu sv. Cyrila a Metoda v Olomouci, Wurmova ul. 16.**

Všechny příspěvky týkající se redakce buďtež zaslány na adresu: Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Dosud máme na skladě starší ročníky Apoštolátu, a to I., II., IV., VIII., IX., X.

Máme na skladě a zasíláme ve prospěch excerčního domu na Velehradě obrazy: *Hold Slovanů sv. Cyrila a Metoda*. Velké obrazy velikosti 106/81 cm za 40 Kč., střední velikosti 65/50 cm v ceně 25 Kč.

Apoštolát vydal a má na skladě jadrnou a účinnou brožurku proti českoslov. církvi: „*Katolíci pozor!*“ o 8 str. osmerky. Cena 19 kusů 180 Kč.; 100 kusů 15 Kč.; 1000 kusů 120 Kč.

Přihlašujte se všude buď u svého farního úřadu nebo v sekretariátě Apoštolátu v Olomouci, Wurmova ul. č. 16 za členy Apoštolátu! Důst. farní úřady ať si tam dopíší pro zápisní obrázky, pokladničky a pokyny!

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Zakladatelé a pořadatelé:

J. M. ndp. arcibiskup dr. Ant. Cyr. Stojan,
Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži,
dr. Fr. Hrachovský, sekretář v Olomouci.

Zahrádka cyrilometodějská.

(Podává dr. Ant. Cyr. Stojan, předseda ústřed. výboru „Apoštolátu sv. C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie“.)

Sv. Cyril a Metod na Velehradě.

(Další část.)

Zrychlují sv. věrověstové kroky své a pospíchají k sídlu knížete, od něhož žádání byli prostřednictvím ctsaře Michala. Pospíchají poslové, by radostnou zvěst o příchodu oznámili Rostislavovi. A jako před odchodem poslů k ctsaři Michalovi, „Bohem povzbuzen radu učinil s knížaty svými i s Moravany“, zajisté i nyní radil se, kterak uvítati ty, „kteří by jazykem srozumitelným vyložili pravou víru křesťanskou, aby nejen pouze ústy víru vyznávali, vně křesťanské zvyky zachovávali, nýbrž i v jejich smysl vnikli, s celým srdcem k víře Kristově se obrátili, víru skutky projevovali, a aby i jiné země toto vidouce následovaly je“. Kam pospíchají? Na posvátný Velehrad. Lidé je zastavují a prosí, by promluvili k nim slovo „pravdy věčné“. A kterak by mohli odepřítí prosbu tu? Srdce věrověstů láskou hoří k lidem těm, ústa zvěstují, proč přicházejí, a ruce žehnají žasnoucímu lidu.

Pospíchají na Velehrad!

Co tu různých myšlenek vkrádá se v paměť naši při slově tom. Jaké city ovládají srdce naše při slově Velehrad. Ovšem, že i rušivé myšlenky se namanou. Jsou někteří, již dokázati chtějí, že kde nyní Velehrad je, původní Velehrad nestál a nebyl. Hledají jej jinde a jinde, ač důkazů přesvědčivých neuvádějí. Někteří z nich činí tak z dobrého úmyslu, než jsou, kteří tak činí i ze zlého, převráceného úmyslu a záměru. Jsou při tom učené hádky a dohady. Vytvořila se o tom celá literatura t. j. sepsána o tom celá pojednání a celé knihy. Nemůže býti nyní úkolem našim, všechny dohady zde objasňovati, snad obhajovati a dokazovati. Psali o tom: Hirschmentzl, Pertz, Palacký, Jireček, Brandl, Dudík, Bretholz, Dvořák, Vychodil, Přikryl,

Glos, Zavadil, Červinka, Procházka, Prasek, Snopek, Sedláček, Nevěřil, Jaroš a j. Při příležitosti jiné bude záhodno o tom více a šířeji psáti. Prozatím budiž uvedeno, že za tehdejšího času rozprostírala se města hodně daleko a že pojímala do sebe lány, luky, lesy atd. Rozloha Velehradu byla veliká.

Určujeme-li polohu něčeho, odvoláváme se na tradici čili podání ústní, které se nám zachovalo. „Tady a tady“, říkávali naši předkové, „se to neb ono stalo, tady postavme, co postaviti chceme.“ Má to platiti i o Velehradu. Nadarmo cisterciáci nynější Velehrad, kostel a ostatní nepostavili na nynějším místě. Měli zajisté pro to důvody. Vykopávky, o nichž dr. Nevěřil tak krásně pojednává, jsou nám zřejmě dokladem, že místa ta vpravdě přepamatná jsou a že starý Velehrad připomínají. Vykopávky vykonané na nynějším posvátném Velehradě jsou dokladem, jak i učenci snadno se mohou mýlit, jako učenec Aug. Prokop, jenž tvrdil při důkladném (!) prozkoumání něco o 3 apsidách chrámových, kdežto vykopávky nám dokládají, že jich bylo původně pět.

Snad další vykopávky nám do záhad světla přinesou. Vykopané tam kamenné hroby každého úžasem naplňují.

Nám nynější chrám velehradský jest přepamatným a přesvatým místem, převážnou památkou na starý Velehrad. Jest to místo, kde miliony předků našich děkovaly za dar víry, kam se utíkaly ve všech potřebách svých, kam pospíchaly v trudných dobách nabytí útěchy a posily, kam i v radostné chvíli kroky své obracely, by Pánu Bohu poděkovaly za udělení milosti. A proto i my s básníkem Furchou voláme: „Zde se nejdéle dovedu modliti, zde cítím života svého cíl“.

Hledáme hrob sv. Metoda. Víme, že na Velehradě v chrámě na pravé straně oltáře hlavního pochován byl, než při povstalých bouřích odneseno bylo asi tělo a s úctivostí někam položeno.

Lkáme v písni velehradské: „Kde, ach, kde jsi, hrobko Metodova? Ztráta tvoje srdce prorývá; hory, doly, rcete, kdo ji chová, který pahrbek ji zakrývá?“ Děje se nám jako Dublinským v Irsku, kteří vědí, že je pochován sv. Patrik v Dublině, avšak hrobu najíti nemohou. Kdyby se hrob sv. Metoděje našel, tu by záhady všechny o Velehradě se objasnily. Biskupové se pochovávali s evangeliem. Jaká radost, kdyby se našlo sv. evangelium na jeho prsou! Jaký to poklad pro písemnictví!

Třeba pokračovati ve vykopávkách, které ovšem vyžadují velkého nákladu, a i na modlitbách. I tu platí zajisté slovo: „Tužbě ušlechtilé dá Pán Bůh dojítí cíle“.

— (Další část.)

Ad. Jašek:

Viděl lásku a vděčnost . . .

Nezapomenutelným svátkem pro katolíky Moravy a Slezska byl den 3. dubna — posvěcení nového metropolitě dra Ant. C. Stojana na stolec sv. Metoděje. Nezapomenutelný den významem, nadšením, velkolepostí.

Nezapomenutelný významem, neboť dosedl na nejvyšší církevní prestol u nás apoštol, vůdce lidu, pracovník ojedinečný, muž ve staletích nejvzácnější, miláček všech, velekněz dle srdce Kristova.

Po celý život sil lásku, konal dobro, značným tísťem pomohl a byl dobrodincem, ještě většinu tísťám byl vůdcem v životě jejich, nesčetnému počtu věrných byl knězem skoro o všech slavnostech a poutích za posledních 40 let na posvátném Velehradě a sv. Hostýně.

Kdekoli za posledního skoro půlstoletí rodila se myšlenka křesťanská v národě našem, stál u kolébky, křtsil a vedl ji k životu dr. Stojan, kdekoli víra se probíjela, pomáhal, nedbaje obětí a námahy, kdekoli etnost křesťanská se tužila a sdíla, povzbuzoval, kdykoli vlny se vzdouvaly proti duchu Kristovu, tišil je a mírnil smířlivostí a láskou, kde boj již zuřil, nevyhybal se, ale vítězil v něm dobrotou, skromností a štedrostí, kdo se jednalo o čest Boží, zářil nepřekonatelným příkladem. V nepřetržité práci neznal odpočtu, klidu, stranictví, pýchy, lakomství, závisť, ale láska a dobrota vedly ho životem, ideály kněze Kristova povznášely a silily ho.

Z lidu vyšel, pro lid pracoval a žil. V lidu našel zdravé jádro křesťanské, nerozborný základ pravé osvěty, proto k lidu tolik přilnul, aby mu zachoval onen poklad a obohatil jím celý národ. Drobnou prací mezi lidem stal se jeho dobrodincem a miláčkem.

Proto dostavily se tak obrovské zástupy lidu našeho ve slavný den jeho posvěcení na biskupa do Olomouce, neboť jest ctěn a milován všemi. Opravdová dětinná láska a nestrojená úcta svedly tisíce před jeho residenci, aby mu holdovaly, a ostatní doma vysílali k němu vroucí prosby, aby zůstal milovaný tatíček ještě dlouho, dlouho mezi dětmi svými.

Tisíce, které přišly mu holdovat, přišly mu ukázat svou lásku a vděčnost za celoživotní dílo jeho. Pracoval na celé Moravě a ve Slezsku, proto celá Morava a Slezsko dostavily se k vznešenému holdu. Kdo pozoroval pestrý průvod, viděl v očích všech nadšení, lásku a oddanost k duchovnímu otci svému, viděl touhu bujaré, silné zdravé mládeže, jež v ohromném zástupu se ubírala, jako by ji šepotala naitech: „Bože Všemohoucí, přidej z našich sily, svěžestí, mladosti a zdraví našemu milovanému tatíčkovi. To je naše modlitba v den jeho svěcení a splnění její Tvoje sláva, naše štěstí a spása.“

Pan arcibiskup viděl lásku a vděčnost . . . Viděl, kterak zraje setba jeho požehnaná na lánech cyrilometodějských. Viděl, že nepracoval nadarmo, že život jeho zanechává hluboký rys v náboženských dějinách a v národním i společenském hnutí národa našeho, viděl, že jedenkaždý z lesu praporů, jež byly v průvodu nesený a jichž většinu sám světil, stojí jako maják v dnešním přšhoji bezvěří, kolem něhož kupí se jaré síly, aby odrážely útoky a hájily duševní statky svaté. A to vědomí blažilo zlaté srdce jeho a naplňovalo čistotu, nadšenou duši jeho uspokojením. Odtud slzy radosti a vděku v dobrých očích jeho vůči Nejvyššímu.

Frant. Gája:

Kterak si Poláci váží náboženství.

Opravdovost náboženského života u katolíků závisí v nemalé míře od stupně lásky a oddanosti k sv. Otci. Takovou oddaností honosí se zvláště Poláci, jak svědčí jejich čestný název „Polonia semper fidelis“ (název národa katol. církvi vždy věrného). A skutečně jest důvěra jejich a úcta k sv. Otci dojemná. Poněvadž slučují národnost a náboženství v nerozlučný celek, obračejí se k papeži o pomoc i ve svých národních potřebách a pohromách. Tak učinili též loni v době bolševického vpádu do Polska. Na podzim pak po vypuzení bolševiků obdržel varšavský kardinál Kakowski od papeže Benedikta XV. list adresovaný na všechny polské biskupy s tímto obsahem: „Záležitosti Polska byly vždy předmětem naší opravdové péče. Proto jsme s radostí uvítali zprávu, že Vaše vlast vyvázla tak neočekávaně z hrozného nebezpečí. Jednalo se o bytí národa, který tak velice zasloužil se o náboženství, proto jsme nařídili, aby po celém katolickém světě byly konány pobožnosti za polskou zemi. Tyto modlitby nebyly marné. Na to ať polský národ nikdy nezapomene, ať Bohu děkuje, ať se snaží též vnitřní život zaříditi dle zásad křesťanské lásky a umírněnosti, aby přestaly stranické boje, pak bude Vám vždy Bůh žehnati, jako Vám žehnám já, drazí synové a ctíhodní bratři.“ Z tohoto listu vysvítá, že bylo přáním papežovým, aby katolíci na celém světě modlili se za vítězství Poláků nad bolševiky, nepřáteli to křesťanství. Skutečně tak učinili katolíci na západě v Belgii, Francii a Anglii. Tamější biskupové vydali zvláštní pastýřské listy s výzvou k pobožnostem za ohrožené Polsko. Vděční Poláci vypravili k nim začátkem letošního roku krakovského biskupa Sapiehu a lvovského arcibiskupa Feodoroviče, aby jim za jejich duchovní úsluhu poděkovali.

Dozvukem vítězství Poláků nad bolševiky byla dětská slavnost, konaná ve Varšavě nedávno, dne 10. dubna 1921. Tehdy kardinál Kakowski uděloval dětem požehnání sv. Otce, jako odpověď na jejich prosby o pomoc, zaslané do Říma loni v srpnu, kdy hrozilo Varšavě největší nebezpečí. Na svých prosebných listech se mnohé děti podepsaly, a z těch dostalo nyní každé fotografii sv. Otce s jeho vlastnoručním podpisem. Rozradostněné děti dávaly na jevo svou vděčnost dojemnými slovy i sliby, že budou katolické církvi vždy věrny a že ji budou i hájiti, kdyby snad v nové, zmutvýchvalé Polsce toho bylo třeba.

Již několik měsíců před velikonoce byli Poláci rozechvěni očekáváním, jak dopadne plebiscit na Horním Slezsku. Velice je pobouřilo nařízení vatislavského kardinála Bertrama, že kaplani bez dovolení farářů nesmějí se zabývati přípravnými pracemi plebiscitovými. Poláci se domnívali, že právě mezi mladším kněžstvem na Horním Slezsku mají nejvíce svých stoupenců. Proto vedoucí kruhy, vláda, biskupové, sociální i národní spolky, tisk, stěžovali si u sv. Otce, že se jim děje křivda. Kard. Bertram totiž prohlásil, že svoje nařízení vydal se svolením sv. Otce. Krakovský biskup

Sapieha a Lvovský arcibiskup Feodorovič zajeli na svých cestách po Evropě až do Říma a tam přednesli svoji stěžnost usněd. Sv. Otec jim vyhověl. Dovolil polskému kleru na Mor. Slezsku účast v plebiscitní propagandě, takže zákaz kardinála Bertrama stal se nezávazným. Před oběma biskupy prohlásil toto: „Polsko máže spoléhati na moji přízeň. Stane-li se něco následkem nedostatečných informací, co by svědčelo o opaku, přijďte ke mně vždy s pevnou důvěrou, že vás vždy vyslyším a nedovolím, aby Polsku dlela se křivda.“

Čtvrtek, dne 17. března 1921, stal se pro Polsko památným, protože ten den byla ve varšavském sněmu schválena nová ústava. Liberální poslanci podali se v poslední chvíli prohlásováním

SLAVNOST SVĚCENÍ ARCIBISKUPA DRA ANT. C. STOJANA: Arcibiskup dr. Ant. C. Stojan přijímá blahopřání ústek.

Štočky zapůjčila „IKONA“ (Pr. Dolanský), Olomouc,

vymytí z ní místa, přejná katolickému náboženství, na př. ustanovení, že presidentem smí býti jen Polák-katolík, nebo že učitelé mají býti téhož náboženství, jako je většina dětí. Pravice sněmovny učinila tyto ústupky levici z vlasteneckých příčin, aby totiž ústava mohla býti schválena před plebiscitem na Mor. Slezsku a tak aby způsoben tam byl příznivější dojem pro Polsko. Ačkoliv tedy neposkytuje nová ústava katolickému náboženství výhod, přece po jejím schválení došlo k projevům, jež svědčí o náboženském smýšlení Poláků. Když byl výsledek hlasování oznámen, zanotil posl. P. Sendimír píseň „Bože, cos Polsku“ a celá sněmovna zpívala s ním. Potom odebrali se poslanci v průvodě do katedrály sv. Jana, kde kardinál Kakowski zapěl „Te Deum“ a udělil sv. požehnání. V téže katedrále

byla r. 1791 odpřísáhnuta ústava ze dne 3. máje. Nynější ústava začíná slovy: „Ve jménu Boha všemohoucího. My, národ polský, děkující Prozřetelnosti Boží za vysvobození z půldruhástoletého poddanství, chceme svou matku vlast upevniti na věčných zásadách práva a svobody, proto slibujeme tuto ústavu zachovávat.“ Po návratu z katedrály odhlasovali poslanci ještě návrh svého kolegy Bližiňského, aby na památku schválení ústavy byl postaven ve Varšavě státním nákladem chrám zasvěcený Prozřetelnosti Boží. Do rozpočtu na rok 1921 má býti na ten účel vřazen obnos 10 milionů marek. Při kostele bude fundace, aby na věčné časy sloužily se mše svaté za zdar polské republiky a za duše těch, kteří v boji za osvobození vlasti obětovali život. Tak národ chce býti vděčný svým mučedníkům a zajisté lépe by tuto vděčnost na jevo dáti nemohl.

M. d' Herbigny.

Postarejme se Rusům o katolické ruské kněze!

Výchova katolického kněžstva pro Rusko. — Myšlenky a zkušenosti 20. století.

Z francouzského přeložil Josef Hut.

(Pokračování.)

Aleksandr Jevreinov.

Mladý sice, ale rozumný ve své vroucí horlivosti zachoval si Jevreinov k Solověvu hlubokou úctu. Byl sekretářem u vyslanectví a trápen náboženskými pochybnostmi jako kdysi Gagarin. V Cařihradě poznal, že katolická církev je pravou církví a byl do ní přijat od P. Ondřeje, superiora malého jesuitského kláštera na východě; pak odjel do Říma, studoval bohosloví, byl vysvěcen na jáhna 1912, rok nato na kněze a dokončil doktorát bohosloví na gregoriánské universitě, právě když vybuchla válka. Nyní působí na papežském orientálním ústavě, učí ruštině.

Leonid Fědorov.¹⁾

Třetí kněz této první skupiny zasluhuje podrobnější zmínky. Už mu neuškodí, protože bohužel zahynul pod rukama bolševiků. Byl znám mezi bývalými studenty a profesory v Anagni v Itálii pod jménem Petr. V mládí dokončil studia ve velkém semináři své rodné diecése (eparchie); kolem r. 1905 jeho úspěchy ve studích mu otevřely petrohradskou duchovní akademii. Tam měl dokončiti studia bohoslovná a připravovati se na kněžství a na doktorát.

Čtení spisů Solověvových způsobila v něm převrat. Počal pochybovati o své církvi a zdvojnásobil své modlitby a studium a

¹⁾ Viz životopis jeho v „Apoštolátě“ r. 1920 str. 118 a násled.

vzešlo mu světlo. Neváhal učiniti rozhodný krok a umlňil si, že tajně odjede, učiní vyznání víry před papežem a požádá ho o radu, co by měl činiti, aby sloužil Kristu, duším a své vlasti. Papež Pius X. poslal svého nového syna do papežského semináře v Anagni. Učitelé a žáci neznali jeho pravé jméno a nazývali ho Petrem. Jsa vřdný, pracovitý, bystrý a zbožný dokončil studio a pak odjel do Cařhradu, aby přijal svěcení na kněžství z rukou východního preláta, který by nebyl rakouským poddaným. Několik městů později sešel jsem se s ním ve Lvově.

Dal mi tenkrát obraz své ordinace, který mám před očima. Na zadní straně je staroslovanský nápis: 25. března, v kostelo Nejsv. Trojice v Cařhradě, na přední straně je obraz sv. Josefa (je z Paříže) s nápisem: Sv. Josefo, nauč nás snášeti všocky zkoušky života a mítí srdce vždy podrobené Bohu.

Ve Lvově pod dozorem metropolitě Šeptyckého vzkřísil Petr, který opět slul Leonid Fědorov, starý východní řád Studitů¹⁾: velmi přísný život, kajet, vyplněný prací a modlitbou, kde několik bratří věnovalo se s ním dlouhým modlitbám a obřadům východním, postu a práci. Pokud všm, nepřipravoval se spolu s ním žádný konvertita ruský na kněžství. Jsa nadaný a pracovitý velmi pozoruhodně zasahoval do jednání unionistického sjezdu volehradského r. 1909 a r. 1911. Válka ho přivedla do trapných poměrů, neboť Rusko bylo mu zavřeno. Jeho vlastenectví muselo podstoupiti zkoušky velmi choulostivé. Jeho ochránce, hrabě Ondřej Šeptyckij, arcibiskup neboli metropolita katolických Rusínů, byl ruskou policií zatčen ve Lvově hned na začátku války a fanatic hrabě Bobrinskij ho internoval v Rusku. Propustili ho revolucionáři vlády knížete Lvova a Kerenského. Vrátil se přes Petrohrad, aby studoval na místě náboženské poměry. Jak asi měl užiti pro tyto poměry jistých mimořádných fakult, které mu obnovil papež Pius X. na začátku r. 1914?

Dle německých novin, které jediné mohly mítí na jaře 1918 zprávy o událostech v Haliči a v Rusku, udělil arcibiskup, vrátiv se do Lvova, Leonidu Fědorovovi biskupské svěcení. Germania napsala, že nový biskup pronikl do Ruska, právě když bolševictví začalo krvavě vládnouti. Tužil, že jde na smrt, ale měl za to, že velmi prospěje vlasti, bude-li první její velkoruský biskup od Boha povolán ke koruně mučednické. Toto přání mělo býti rychle splněno.

V Kyjevě, mezi Ukrajinci, byl přijat s neočekávanou úctou. Obyvatelstvo si ještě vzpomínalo na doby, kdy značná jeho část byla katolickými uniáty. Vědělo, že náboženské pronásledování bylo zosnováno od moskevských pravoslavných, aby zmizela poslední stopa ukrajinské samostatnosti: Lid houně se hrnul k biskupovi, který sloužil slovanským obřadem a mluvil k němu o římském papeži. Několik ukrajinských kněží z Haliče provázelo mladého preláta a nestačilo vyhověti všem, kteří chtěli, jako jejich předkové, složití katolické vyznání víry.

¹⁾ Viz „Apoštolát“ r. 1916 str. 116 a násl.

Nemoha se déle zdržeti, mgr. Fědorov přijel do Moskvy. I tam byl vřeleji přivítán, než se čekalo. Všeobecný rozklad neodnámal ještě všecku naději na brzké zotavení vlasti. Mnoho milovníků pořádku a politiků doufalo, že by jakási dohoda s papežem dodala novou sflu; jiní, jak se zdá, šli dále a někteří přestoupili na víru katolickou. Ale nový prelát měl na spěch — co nejdříve přijíti do nešťastného Petrohradu. Dostával odtamtud brozné zprávy o ukrutnostech jedněch a utrpení druhých, ale to vše byly teprve počátky.

Leonid Fědorov odjel z Moskvy na jaře 1918 a nedostihl Petrohradu. Zavražděn byl od bolševiků na cestě, prolil svou krev, jak si to byl horoucně přál, aby zvítězila věc Boží v jeho drahé vlasti a zajistila jí nad to ještě nový blahobyt a novou slávu.¹⁾

Z konvertitů ruských, kteří se stali katolickými kněžími po roce 1900, byli mimo Leonida Fědorova asi i jiní zavražděni. Ale pokud vím, jest on jediný, který se stal reholníkem. Druhá skupina, kterou jsem znal déle, nikdy nevstoupila ani přímo ani nepřímo do žádné kongregace. Všichni se stali kněžími světskými.

Jan Deibner.

P. Jan Deibner jest bývalý úředník dobročinného ústavu carevny matky, jehož katolická kaple otevřena s dovolením císařské vlády, byla zavřena na rozkaz sv. synodu v druhou neděli postní 1913. Solověv měl rozhodný vliv na tohoto svého žáka, který jemu děkuje za svou konversi a své první theologické vzdělání. Byl tajně vysvěcen na kněze od katolického ruského arcibiskupa ve Lvově a mohl s tím na veřejnost, jakož i shromažďovati věřící teprv po ukazech 1905 o svobodě svědomí. Když mu vzali a zavřeli kapli, použil nucené volnosti k cestě na západ, aby tam doplnil své vzdělání theologické a asketické. Pobyl však na západě krátce pro chatrné zdraví, vrátil se do Ruska na velikonoce 1914 a přestál akutní krizi nemoci na začátku války. Od té doby nemám o něm zpráv.

Za svého pobytu na západě žil v důvěrných stycích s druhými ruskými konvertity, kteří našli skromný útulek v jednom francouzském katolickém bohosloveckém ústavě. Byl skoro jejich kaplanem a sloužil mši sv. staroslovanským obřadem v kapliče jejich soukromého bydliště, kde Spasitel přebýval ve svatostánku, pouze pro ně.

¹⁾ Byl snad Leonid Fědorov od bolševiků pouze zajat a pak propuštěn po dlouhém mlčení? Jistý dopisovatel, dobře zpravený, psal mi 7. června, jak přečetl „Études“ z 5. dubna, že podle listu poslaného z Petrohradu 15. září 1919 byl Fědorov ještě živ. Týž dopisovatel míní ostatně, že metropolita Šeptickij asi neudělil Fědorovu biskupské svěcení, nýbrž učinil ho pouze generálním vikářem nad věšicemi východního obřadu s titulem exarchy. V Římě, kde jsem byl v květnu 1920, užívali též tohoto titulu exarcha, ale spojovali jej s biskupskou hodností jako v Bulharsku a měli Leonida Fědorova za mrtvého. Jestli opravdu žije, bude kdysi z toho veliká radost, jakož i veliká naděje na ovoce jeho horlivosti. (Z ústního rozhovoru s metropolitou Šeptickým jsme se dověděli, že O. Fědorov žije, na biskupa dosud posvěcen nebyl a má titul exarchy. Poznámka redakce.)

Gleb Jevgeněvič V . . . .

Vedle něho asistoval u oltáře dle předpisu východního obrádku obrádku bledé pleti a dlouhých velmi černých vlasů. Byl tehdy jáhnem, ačkoliv byl ze všech nejmladší. Narodil se 23. října 1888 v Petrohradu. Byl žákem lycea, pak šel na malířskou akademii a pozbyl víry jako skoro všichni jeho spolužáci. Ale vždy zůstal poetickým člověkem a rád četl náboženské knihy. Jeho matka, vdova vzdělaná a zbožná, která ho následovala do katolické církve, modlila se za něho. Četl na konec i knihy Vladimíra Solovjova, o jehož zásluhách mluvili všichni ruští spisovatelé, přátelé i nepřátelé, stejně náruživě. Tou čtením začalo jeho obrácení. Ve věku 21 let, na Zelený

SLAVNOST SVĚCENÍ ARCIBISKUPA DRA ANT. C. STOJANA:
Církevní průvod: V první řadě zleva: Světící biskup dr. Wisnar, arcibiskup dr. Stojan, biskup dr. Kmeňko, za ním papežský nuncius arcibiskup Klement Mícaro.

Štěrky zapůjčily „IKONA“ (Fr. Dolnímký), Olomouc.

čtvrtek 1909 (dle východního kalendáře) učinil vyznání víry assumptionistovi P. Bois-ovi v kapli Ústavu Dobrého Pastýře, kde byl P. Bois duchovním správcem. Jeho svědky byli P. Deibner a ředitelka ústavu.

Gleb Jevgeněvič stal se klerikem v červnu 1911, pak pobyl dvě leta v Innocosti a přijal 20. července 1913 diaconát z rukou preláta východního obrádku. Potom se připojil na francouzském bohosloveckém ústavě k staršímu svému druhu

Trofim Ivanovič S . . . . .

Narodil se r. 1859 v gubernii grodenské a měl již padesátku za sebou, když začal pravidelně studovati bohosloví. Byl dříve obchodníkem, ale po smrti manželčině rozprodal své zásoby a vstoupil do pravoslavného kláštera, kde pobyl skoro rok. Život mnichů ho příliš nevzdělal. Jediný jen mnich se zajímal o jeho touhu po modlitbě, stařec, který sloužil mši sv. skoro každý den, což je u nesjednocených východních řádkou výjimkou. Trofim se mu nabídl za psalomščíka (zpěváka) a začala se důvěrná známost. Starý mnich mluvil o službě Bohu, o vůli Kristově, o jeho církvi a dotkl se často i otázky sjednocení.

„Jsem již velice starý,“ říkal svému žákovi, „a nemohu choditi po Rusku a kázati, ani nemohu jeti na západ. Igumen dobře zná mé myšlenky a má přísný rozkaz nepouštětí mě z kláštera, ale tobě nic nepřekáží. Dokud jsi zde, studuj, já ti budu pomáhati, a pak půjdeš a budeš pracovati o svaté Boží věci.“

Ta otázka zajímala Trofima již dávno. Věděl v mladých letech, že sousedé a příbuzní byli pronásledováni pro svou lásku k sjednocení. Mnoho četl a doptával se, ačkoliv nikdy neměl příležitosti pravidelně studovati. Jeho bádavý a soudný duch, pozorovací talent, chladná a rozumná rozvaha, neúnavná trpělivost a živá víra připravily jej pro nový úkol. Úloha sv. Petra v evangeliích a Skutcích apoštolských vzbuzovala v něm velikou úctu k tomu, jehož nazýval se svou východní liturgií „koryfejem sboru apoštolského“. Podobné poznámky přivedly před třemi stoletími do církve katolické mladého Josafata Kunceviče, pozdějšího arcibiskupa Polockého a prvního mučedníka sjednocení.

Starý mnich používal odhodlanosti svého psalomščíka, vysvětloval mu svědectví Písma a liturgické texty: poukazoval mu na primát Petrův, jeho trvání v římském biskupu a na povinnost obnoviti svazek poslušnosti přetržený již přes 800 let od Byzance, poukazoval na to, že jest hříšné podrobovati církev moci světské. Když měl za to, že učedník je již dosti připraven, nařídil mu pravoslavný mnich, který mu byl duchovním otcem, s velikým pohnutím, aby opustil klášter a připravoval se na všechno, co by mohl Bůh od něho žádati ve prospěch svaté církve a Ruska.

Trofim odjel a začal nový život. kázal či spíše katechisoval děti a dospělé. Stále četl, někdy se radil s polskými kněžími a prosil Boha, aby mohl býti sám knězem katolickým. R. 1909 složil vyznání víry, které mu otevřelo před světem církev katolickou.

Rozkolný biskup chelmský byl náruživým protivníkem sjednocení; před r. 1914 smutně se proslavil svou násilností v diecési a na stolci urvaném katolické církvi před méně než 50 lety; ještě smutněji se proslavil za války, kdy jeho krutost k haličským Rusům vzbudila odpor u generálního štábu ruského. Dověděl se, že Trofim Ivanovič konvertoval? Uhtěl snad jen zameziti katechismy, které mařily jeho vlastní propagandu mezi bývalými sjednocenými?

Dal zatknouti bývalého psalomščíka a věznil ho několik měsíců, ale pak nemaje proti němu určité žaloby a dokázaného skutku, osobně napomenul svého vězně a zakázal mu pohybovati se na území bývalých sjednocených diecézí.

Toto vyhnutí bylo pro Trofima providenciální, neboť ho přivedlo napřed do Moskvy, pak do Petrohradu. Tu a tam našel duše dobře připravené, které uvedl do církve.

V Petrohradě viděl, že by se jeho touha po kněžství přece dala splniti. Maje již přes padesát let, začal se učiti latinsky, aby mohl čísti bohoslovné knihy a, kdyby Báh chtěl, i choditi do přednášek. Pak si vzal pas a jel na západ do domu Saint Angos u bohoslovného ústavu, kde Gleb Jevgeněvič V . . . . jej představil v září 1912. Ze studentů, kteří se tam připravovali na kněžství, byl Trofim jediný, jenž neměl dříve klasického vzdělání, ale zkušenost ho neodstrašovala. Nemluvil sice nikdy latinsky elegantně ani správně, ale velmi dobře mohl sledovati přednášky konané všecky latinsky a mohl je opakovati. Vyjadřoval se též při ústních zkouškách velmi dobře svou „kozáckou latinou“, kde jeho jazyk jakož i veselost šedivého vousáče často rozesmávaly jeho profesory.

(Pokračování.)

Československá církev.

Vzpoura proti papeži.

II.

(Pokračování.)

Církev československá podněcuje nenávist proti římským katolíkům. Malt a velet nazývají nás pohrdlivě Římany. Zaslepení a ohlušení vášní nevidí a neslyší, co vyplývá z evangelií a Skutků apoštolských o prorocství sv. Petra, neslyší a nevidí, co o prvenství jeho nástupců hlásají dějiny.

Těch si povšímnemo.

V římských katakombách je několikrát namalován Mojžíš, kterak stojí u skály a z ní vodu vyráží. Nad hlavou Mojžíšovou je napsáno Petrus.

Podle víry dřevních římských křesťanů, je tady Petr tím, čím byl Mojžíš: vůdcem a zákonodárcem.

V katakombách římských nalezen byl také starožitný kahanec. Má podobu lodičky. Na přední sedí sv. Pavel a káže, na zádi sedí sv. Petr u kormidla.

Kahanec je němým a přece výmluvným svědkem toho, co věřili dřevní křesťané římské: Že jsou dvě knížata apoštolská, Petr a Pavel. Pavel je hlasatelem, Petr ředitelem.

Kdybychom z evangelií nevěděli a nevycítili, že sv. Petr byl hlavou apoštolů a věřících, museli bychom si vyřešiti otázku, kdo tedy byl hlavou první církve a kdo je jí v dobách pozdějších. Vždyť není obce bez starosty, není státu bez vládcy; církev jest obec a

stat, musí mít starostu a vladaře. Tázali bychom se, kdo byl starostou a vládcem a odpovědi daly by vám nejstarší církevní dějiny.

Římská biskupové od prvního století vedou si jako hlava církve a podrobují se jim křesťané na západě i na východě.

K římským biskupům utíkají se o uznání také bludaři a rozkolníci po všechna století, co církev trvá.

Fotius žádá papeže, aby ho potvrdil patriarchou cařihradským, Hus odvolává se k papeži, totéž činí Luther: totéž pak činili reformní kněží, když vypravili deputaci se svými požadavky do Říma. Jako pak bludaři a rozkolníci zavrhovali prvenství papežovo teprve tehdy, když nestalo se po jejich, tak rozbřesklo se také zakladatelům církve československé, že papež není náměstkem Ježíše Krista, až viděli, že některé jejich požadavky papež zamítne.

Či to snad věděli dříve, ale toliko veřejně nepřiznali? To jednali proti poznané pravdě; jednati pak proti poznané pravdě je hřích.

Odpadlí kněží zdůrazňují, že prý proti církvi cizí zakládají církev domácí, národní; papeže prý nepotřebují. Mýlí se.

Po upálení Husově valná část české a moravské šlechty vypověděla poslušnost papeži. Vyhlásila církev národní a za její hlavu prohlásila profesory pražské university.

Ti však neměli dosti vážnosti a husitě rozštěpili se na mírné Pražany a na nesmířitelné Táboře a rozepře mezi nimi skončila krveprolitím u Lipan.

Také Bratři měli církev bez papeže. A Jednota bratrská prožívala krizi za krizí.

Luther a Kalvin zavrhlí taktéž papežství a tím vložili do svého díla bacil rozkladu. Protestantských církví čítají se celé desítky. Zakladatelé nové církve tvrdí, že papežové český národ poškozovali. Není-li to lež, je to aspoň nepravda.

Srdce tlouklo nám hlasitěji a krev kolovala rychleji, když vzpomínali jsme králů z rodu Přemyslova, a hrud' dmula se nám hrdoostí, když mluvilo se o Lucemburcích, třeba to nebyl Karel, Otec vlasti, nýbrž dobrodružný Jan a nešťastný Václav.

Pamatovali jsme na to, co učinili pro národ dobrého, a pakli jejich politika někdy národu uškodila, zmiňovali jsme se o tom šetrně a mluvíti o jejich chybách a hříších ponechávali jsme dějepiscům.

„Noe opil se. Což když viděl Chám, pověděl dvěma bratřím. Ale Sém a Jafet vložili na ramena svá plášť a kráčejtce zpátkem, zakryli otce a tváře jejich byly odvráceny a neviděli.“ (I. Mojš. 9 22 28).

Kdo vylíčí všechna dobrodíní, která prokázala církev katolická národu českému od Jana VIII. až do Benedikta XV., o jehož diplomacii řekl ministr dr. Beneš, že za války zachovala se k nám docela korektně.

Bude se rozumný člověk diviti, jestli někdy papežové Čechům nevyhověli. Vždyť požadavky mnohdy náboženské, mnohdy nábožensko-politické nemohly býti řešeny jednostranně, ale bylo třeba vyřešiti je v souvislosti s ostatní církví katolickou. Také dohoda české požadavky politické řešila za války a řeší po válce netoliko

s hlediska českého, ale s hlediska světového. Lecco jsme chtěli, ale bylo nám to odepráno ohledem na Poláky, Rumuny ba i Němce.

Pravda, za vlády Habsburků-Lotrínků obsazovali papežovo biskupské stolce po dohodě s vládou vídeňskou. Za президенství dra Masaryka pak obsazována byla biskupství po dohodě s vládou úřednickou dra Černého a kdyby nebyla padla vláda socialistů a agrárníků, byli by biskupové jmenováni po dohodě s vládou, v níž měli agrárníci 8, socialisté pak 9 ministrů.

Obsazování biskupství dohružel bylo a je záležitostí církevně-politickou. Řím by se obořel i bez dohody s vládou vídeňskou i s vládou pražskou.

Řím byl po celý středověk výhní, z níž sršely jiskry zbožnosti, mravnosti a vzdělanosti po celém zapadě; padaly i k nám a zanechovaly i u nás. Opatové a biskupové zřizovali školy. Opatové a biskupové otvírali štědrou ruku, podporovali vědu, umění a chudinu. Kněží katoličtí uchovali v lidu české vědomí. Kněží budili národ ze spánku k novému životu. Víme sice, že kněží buditelé byli osvícenci, ale ani jeden z nich neodpadl od církve katolické. Ale nic naplat, papežové, biskupové a kněží byli a zůstávají nepřáteli českého národa. Tak budou tvrdit nadále předáci československé církve se zarytými protivníky každého náboženství.

Jestliže hospodáře Belzebubem nazývali, čím více domáct jeho? (Ev. sv. Mat. 10, 25.)

Papežem pohrdli, od církve katolické se odloučili.

Samí mezi sebou jsou nesvorní. Každý jejich kněz hlásá a dělá, co chce. Doznali to sami na valném sjezdu.

Lichotili vládě a nadechávají si ji dosavad.

Hledají opory v Americe, v Anglii a v Srbsku. Protestanté vydátnou oporou býti nemohou. Mohou jí býti srbské pravoslavné?

O Srbech je známo, že náboženský život je u nich v úpadku. I kněžstvo je chatrně vzděláno. Mají Srbové také reformisty. Jejich reformní duchovní domáhají se, aby nesloužilo se po staroslovansku, nýbrž po srbsku a ovdovělí kněží začali se ženiti po válce, ač je to proti zákonům pravoslavné církve. Pravoslavná církev neuznává svěcení na kněze, jež udělil biskup katolický, a biskup Dositej z Niše, jenž vyjednává se Zahradnskem a Farským, křtí po druhé katolicky, kteří se popravoslavili, poněvadž nebyli po pravoslavném způsobu při křtu ponořeni, ale toliko polití.

Na sjednocení se Srby záleží nové církvi tolik, že upustila ze svého počátečního radikalismu, uznala článek o sv. Trojici Boží a o božství Ježíše Krista.

A přece církev srbská na valném sjezdu pražském nazvána byla ztrnulou mrtvolou.

To však vůdcům československé církve nevadí. Buď jak buď, chtějí se sluniti ve stínu a zhřívati se u studených kamen.

Viditelná společnost není bez viditelné hlavy. Viditelná církev není taktéž bez viditelné hlavy. Mají viditelnou hlavu pravoslavní, mají ji protestanti. Kde není viditelné hlavy, tam není jednoty a

svornosti. Když pak pravil kterýsi novověrec československý, že nepotřebují žádné společné hlavy, poněvadž mají každý svou, řekl do jisté míry něco pravdivého a zároveň do jisté míry nepravdivého. Jednájí každý podle své hlavy, což je s to, aby je zničilo. Ale vyskytly se mezi nimi dvě osoby, které o prvenství zápolily, a jedna z nich zahrávala si na radikálního papeže jak ve věrouce tak v mravouce a v kázni církevní.

Katolíci! My zůstaneme věrni náměstku Ježíše Krista a nástupci sv. Petra. Toho poslouchali sv. Cyril a sv. Metod, toho ctil náš kníže Václav a náš král Karel. Tomu podrobovali se po šestnáct století naši předkové téměř všichni a mnozí i po tři století náboženského rozvratu. Nam není třeba čekat na pokyny z Ameriky, z Anglie nebo ze Srbska a Cařihradu. S námi poslouchá ho ze dvou třetin vzdělaná západní Evropa od Litvy až po Francii, od Baltu až po Středozemní moře, celá jižní Amerika a značná část Ameriky severní. Není pak kulturní země, kde by nebylo katolika, jenž s úctou pohlíží k římskému papeži.

ROZMANITOSTI

Modlitby za sjednocení u víře. Již v 1. čísle Apoštolátu poukázali jsme na oktávu modlitby (ve dnech 18. ledna — slavnost stolice sv. Petra — do 25. ledna včetně — obrácení sv. Pavla) za sjednocení církví. Tato velká myšlenka byla zahájena a rozšířena časopisem *The Lamp* r. 1908; usiloval o jednotu církví. Ačkoli toho roku byl onen časopis ještě anglikánský, přece již i mnoho katolíků přidalo se k oně oktávě a konali s anglikány společně modlitby za sjednocení církví. Po dvou letech i časopis i náboženský spolek jím založený staly se katolickými. V prosinci 1909 dostala modlitba oktávy schválení a požehnání papeže Pia X. Mimo to doporučili ji slavní kardinálové Farley, O'Connet, Gibbons, Falconio, Bourne, arcibiskup westminsterský, Logue, primas irský, Bégin, arcibiskup québecký, arcibiskup montréalský a četní biskupové ve Spojených státech, Kanadě a v Anglii. Co nejvíce budi podiv, jest okolnost, že oktávu modlitby za sjednocení přijala i anglikánská církev jak ve Spojených státech a Kanadě tak i v Anglii. Od doby reformace nestalo se ještě něco podobného. Tím zajisté bylo posílněno hnutí po sjednocení u víře. Modlitby nezůstaly bez účinku. Anglikánský spolek, který dal vznik této modlitbě, stal se katolickým, k Římu se navrátili benediktini v Caldey a benediktinky kláštera v Milford Haven, kde se zbožně ona oktáva modlitby konala. Papež Benedikt XV. poznal v této snaze viditelné dílo Ducha svatého a uveřejnil 25. února 1916 zvláštní breve, v němž praví: „Naši předchůdce povždy pěstili myšlenky, aby křesťané, kteří se nešťastně odtrhli od katolické církve, opět se k ní navrátili jako k matce, kterou opustili. Jest to i naše nejvyšší přání. Nejjistější známka pravé církve jeví se v jednotě víry; proto sv. apoštol Pavel napomínal efesské, aby si zachovali jednotu víry, když praví, že „jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a otec všech...“ (43). Zvěděli jsme radostně o spolku v New Yorku pracujícím o jednotu víry, že se modlí, aby od Pána jednotu ona nadešla. K veliké radosti dovidáme se, že modlitby, jimž papež Pius X. žehnal a které doporučili četní biskupové v Americe, rozšířily se již ve Spojených státech. Aby tyto modlitby všude se konaly a bohaté ovoce přinesly ku spáse duší, aby účelu bylo spíše dosaženo, povolili jsme plnomocně odpustky všem a jednomu každému věřícímu obého pohlaví celého světa, kteří od 18. ledna, svátku to stolice sv. Petra v Římě, až do 25. ledna, svátku obrácení sv. Pavla, jednou denně uvedené modlitby se pomodlí a poslední dne oktávy po zkroušené zpovědi nábožně Tělo Páně přijmou, někde veřejnou kapli nebo chrám navštíví, zbožně se na úmysl pomodlí, aby zavláda

jednota mezi knižaty křesťanskými, bludaiství bylo vyhubeno, hříšníci se navrátili a povýšena byla naše matka, sv. církev . . .

Rok od roku roste počet žen a mužů, kněží a lalků, kteří nábožně konají po celou oktávu modlitby za sjednocení u všeh. Seznam jich každoročně sbírá Directeur du Règne Social du Sacré-Coeur par Marie Immaculée, Prieuré de Saint Louans, Chinon (Indre et Loire) France.

A. J.

Snahy o sblížení ruského pravoslavlí s církví katolickou. Přes dvrt roku dlel metropolita Šeptickij v Římě. Přinesl tam nové bohaté plány práce pro sblížení ruského pravoslavlí s katolickou církví. Metropolita Šeptickij je pro své snahy sjednocovací dobře znám ve světě katolickém i pravoslavném. Jeho vynikající vlastnosti: hluboké vzdělání, láska k pravdě, slovauské srdce, demokratické smýšlení, svatý život, neunavná horlivost pro náboženskou jednotu Slovanů a podrobná znalost poměrů učinily ho nejvýznačnější osobností, kolem níž spřádají se nitky z Ruska chtějící navázat styk s katolickým Římem. — Poněvadž haličské prostředí ani národnostně ani nábožensky nebylo příznivo výchově sjednoceného kněžstva a horlivých pracovníků misijních, vyprosil si na papeži, že za podpory sv. Stolce bude zřízen v Římě ukrajinský seminář pro výchovu kněží na slovauském východě. Sv. Otec položil základ, darovav na zřízení semináře milion lir. — Nedávno konala se v Římě též důležitá porada unionistická. Přítomny byly dvě velkokněžny ruské, několik bývalých ruských ministrů a vlivných katolických politiků; rokovali o sblížení po případě sjednocení pravoslavné církve ruské s katolickou. Byla čtena i obšírná zpráva moskevského arcibiskupa, dle níž církev katolická získala mnoho nových přívrženců v Rusku. Sověty zabraly chrámy nejen pravoslavné, nýbrž i katolické ku světským účelům; bylo zahájeno jednání, aby byly navráceny katolické chrámy opětně bohoslužebným účelům.

A. J.

Národní církev v Jugoslavi. Opravní hnutí kněžské v Jugoslavi, odbojně římu, se rozštěpilo. Vznikly dvě národní církve. Duchovním původcem a vůdcem jedné jest bývalý kapucín Tomac z Rjcky, druhé bývalý františkán Božo Milošević. První národní církev chce, aby nyníjší hierarchie byla zrušena a aby se v život uvedla ona církev, která žila před Konstantinem Velkým; chce, aby její členové byli spjati úzkým zevním svazkem sociálních zařízení. Organizuje farnosti a sledává přívržence, kteří by se zevním znakem lišili od ostatních vyznání. Prozatím prakticky se liší jen, že užívá živého charvatského jazyka při bohoslužbě. Tomac chce různými reformami přeměnit nyníjší katolickou církev v Jugoslavi v národní opravenou. Jiného druhu je ovšem národní církev Miloševićeva. Tento chce zase jen vnitřní neviditelnou církev, již ani zdaleka nepřipadá na mysl utvořit nějakou novou samovládnou církev po způsobu jakéhokoliv nyníjšího vyznání. Miloševićova církev je nikum, jež nemá dosud podobné církve na zemi. Přesně označili, co chce Miloševićova církev, je těžko, jako vůbec je těžko najít logiku a smysl v životě jeho. Rozsah a obsah činnosti jeho církve není vždy týž. Závisí od podráždění jeho fantasie. V listu „Noví rod“ rozvíjí tuto myšlenku nové církve: Vrátili člověka sobě a svému nitru. Vychovati v člověku člověka vedoucího jej k vítězství duše lidské nad člověkem materiálním a bez duše. Pomoci člověku hledati a najít svého Boha ne v blízkosti hromu a na trůně nebes, ale za dne a v zárodku svědomí svého. Vést člověka ku smíru všech lidí na zemi bez rozdílu víry, povolání, plemene, jazyka. Osvoboditi člověka vůbec a zvláště z tenat Vatikánu, Byzance, Ansburku, Meky, Jerusalema. Přivesti člověka z církve zevního lesku a ponižujícího se klanění do církve čisté vnitřnosti a svobodného klanění v duchu a pravdě. Připraviti a poukázati člověka na jeho zvláštní štěstí a blaženost v dílech čisté lásky a pravdy. Stvořiti nepřetržitý svazek a nerozlučný život mezi člověkem a Bohem. První a poslední smysl národní církve jest: osvoboditi zcela duši. — Každý soudný člověk řekne, že ony „myšlenky“ jsou fantasie a pouhou frází. Milošević i Tomac největší nenávisť mají proti klášterům; z nich vyšli a oni straší a nedají pokoje jejich svědomí. Žádají, aby kláštery, fary a kostely byly zrušeny. Dosud zeň jejich není hojná.

A. J.

Ústava srbské pravoslavné církve. V Bělehradě právě jest dopracována ústava o správní a soudní moci nového patriarchy. Vrchní správa a soudní moc pravoslavné církve na území Jugoslavie jest soustředěna v patriarchátu. Všechny

svěprávně moci a předností bývalých autokefálních církví se zrušují a přenášejí na patriarchát. Současně s patriarchátem se zřizuje: archiepiskopský sbor (sabor), jež tvoří 26 členů biskupů, synod, který sestává ze 4 biskupů, zástupců eparchiálních, archierejů a j., duchovním soud, velká správní rada (sestavená z kněží i laiků). Zakonodárnou moc má sabor, nejvyšší správní a výkonnou moc má synod.

A. J.

Církevní sněm bulharské pravoslavné církve zahájen byl v první polovině února t. r. Ač vláda dělala jisté obtíže, přece sněm byl zahájen v přítomnosti carové nejstarším duchovním hodnostářem metropolitou Metodějem. Ministr Stambolijski pozdravil sněm dvonohodnou řečí, v níž zdůraznil požadavek, aby se bulharská církev zreformovala, aby se sblížila s druhými církvemi, aby pečovala o povznesení veřejné mravnosti, ale aby též nezapomněla na své národní poslání vzhledem na dnešní stav bulharského státu, který ze všech poražených první se chce vzpamatováti a žiti novým bulharským životem. Sněm byl zahájen v nádherné národní katedrále sv. Cyrila a Metoda v Sofii, načež v jednání bylo pokračováno v blízké synodální budově.

A. J.

Zakládající členové Apoštolátu.

Vldp. Gregárek Fab. farář, St. Bělá Kč 1000, Gelsler Jindřich, prelát, Olomouc Kč 1000, Dr. Jan Hejčl, universitní profesor, Olomouc Kč 1000, Harna Ferd., farář, Chvalkovice Kč 1000, Lidová zádrulka, Lipník Kč 1000, Kotoně Al., St. Leo, Amerika Kč 1000, Literární jednota bohoslovců, Olomouc Kč 1000, Stodola Fr., Biskupice Kč 1000, Záletka, obchodník, Olomouc Kč 500.

Příspěvky na Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje do 19. února 1921.

Bilavsko Kč 247.90, Bernallee Kč 85.50, Barták, Uhl. Ostroh Kč 6, Barvňová, Mor. Ostrava Kč 10, Baleková, Hodolany Kč 200, Bludov Kč 71, Brezno, Slov. Kč 60, Bohušovice Kč 135, Bystřice Kč 6, Boleráz, Slovensko Kč 120, Bouzov Kč 79, Bystrošice Kč 40, Cernotín Kč 109, Čehovice Kč 4, Dlouhomilov Kč 13.50, Doležel, Polkovic Kč 20, Dubany Kč 250, Dubnice, Slov. Kč 100, Domanín Kč 201, Dřevohoslice Kč 100, Domažlice Kč 250, Poltynovský, Frýdlant Kč 2, Frýsták Kč 45, Hručínský, Ratkov Kč 10, Hovězí Kč 136, Huštinovice Kč 200, Horníčkův Kč 71, Hrozenkov St. Kč 117, Hulenkov Kč 33, Hradec u Opavy Kč 100, Hrabýn Kč 50, Habovka Kč 50, Hučevotín Kč 130.60, Hekela, Těšetice Kč 1, Jakubovice Kč 10.20, Jaklův Kč 250, Nov. Jičín Kč 390, Jankovice Kč 62, Jezernice Kč 120, Ivanovice Kč 34.90, Jesenec Kč 35, Kokory Kč 195.70.

Pokračování.

Do posledního dvojčísla vloženy byly složenky a prosíme, aby jich bylo použito pro předplatné na časopis Apoštolát. Celoroční předplatné obnáší 12 Kč.

Kdo nedostane některého čísla, ať si pro ně dopíše v nezálepeném dopise bez známky, ale na obálku ať napíše „Reklamacce“. Adresa: **Administrace Apoštolátu sv. Cyrila a Metoda v Olomouci, Wurmova ul. 16.**

Všechny příspěvky týkající se redakce budlež zasílány na adresu: Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Dosud máme na skladě starší ročníky Apoštolátu, a to I., II., IV. – VIII., IX., X.

Máme na skladě a zašleme ve prospěch exercičního domu na Velehradě obrazy: Hold Slovanů sv. Cyrila a Metoda. Velké obrazy velikosti 106/81 cm za 40 Kč, střední velikosti 65/50 cm v ceně 25 Kč.

Apoštolát vydal a má na skladě jadrnou a účinnou brožurku proti českoslov. církvi: „Katolíci pozor!“ o 8 str. osmířky. Cena 10 kusů 1.80 Kč; 100 kusů 15 Kč; 1000 kusů 120 Kč.

Přihlašujte se všude buď u svého farního úřadu nebo u sekretariátu Apoštolátu v Olomouci, Wurmova ul. č. 16 za členy Apoštolátu! Důst. farní úřady ať si tamí dopíší pro zápisní obrázky, pokladničky a pokyny!

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Zakladatelé a pořadatelé:

J. M. ndp. arcibiskup dr. Ant. Cyr. Stojan,
Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži,
dr. Fr. Hrachovský, sekretář v Olomouci.

Zahrádka cyrilometodějská.

(Podává dr. Ant. Cyr. Stojan, předseda ústřed. výboru „Apoštolátu sv. C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie“.)

První bohoslužby sv. Cyrila a Metoda na Moravě.

(Další část.)

I přicházejí sv. bratři na hlavní hrad Rostislavův, o němž dle německý kronikář (Pertz I. 381.), „že jest nevýslovnou pevností“ („ineffabilis Rasticii munitio“). Zajisté, že trubači pevnostní, jakž zvykem bývalo, šířícímu kraji radostnou zvěst o příchodu zvěstovali.

Vše se raduje. I předkládají věrovoštové doklady o poslání svém a vzkazy vyřizují od císaře Michala. Srdce jejich bylo plno vděčnosti k Bohu. Noc dle Písma sv. na rozkaz Boží vyšel s rodinou a se všemi zvířaty z korábu. Na poděkování za své podivné zachování vzdělal Hospodinu oltář z kamenů a obětoval na něm oběti zápalné ze všech čistých zvířat. Podobně sv. naši apoštolé za záštitu svou na cestě a jako na počátku činnosti své vzdělávají Hospodinu oltář a konají první bohoslužby na Moravě. A lid odevsad chvátá a pospíchá, by uzřel oběť dosud nevidanou. Náš básník VI. Šťastný krásně líčí tuto první oběť.

„Zatím pak Metod k oběti se strojí;
Tam, kde se dubů větve v klenbu pojí,
Na ploché skále Pánu oltář chystá.
Už kryjí kámen prostěradla čistá
Jak padlý snůh, jenž na horách se bělá.
Tam stojí schránka Klementova těla,
Tu zvedá kříž se, a kol svíce září.
I zlatý kalich stkví se na oltáři.
Apoštol Metod oděn v zlatém hávě
Se sborem žáků před oltářem stane;

Horoucná zbožnost ze tváře mu plane,
 Konátě první oběť na Moravě!
 Koná ji za zdar svojí nové setby,
 By Bůh ji chránil pohromy a kletby,
 By jí dal zníti v milosti a klidu,
 ku spáse všeho Moravského lidu.“

S úžasem lid vše sleduje a radost rozhosťuje se v srdci jeho. Jaký to rozdíl mezi posavadními oběťmi pohanskými a mezi obětí novozákonní! Zaníceno zbožností bylo obětujících apoštolů, svatou bázňí a radostí chvělo se srdce Moravů. Tisíce vzdechy nelíbené zbožnosti vznášely se k Bohu a prorážely nebesa. Modlitby vroucí vznášely se k nebesům a odtud snášelo se milosrdenství a smilování. Ó ty chvíle přesvaté!

Pamětlivi jsouce této zbožné oběti u zanícenosti srdce při obětování při mši sv. horoucně pějeme v písni: „Ejhle oltář Hospodinův září.“

„Přijmi, Otče, oběť nekrvavou,
 kterou při večeři poslední
 slavil Syn Tvůj myslí přelaskavou,
 a již na nás vlídně pohlédni.
 Jako's k Velehradu vlídně hleděl
 a svou milost lidu připověděl,
 když se na Moravě slavila
 první oběť Tobě přemilá.“

Lid tísnil se okolo sv. Cyrila a Metoda, hladí je, jako by chtěl s nich vše dobré na sebe stáhnouti. Nemůže se s nimi rozloučiti. Podchytní něco z jejich blahorečí a krajem zaznívá: „Hospodine, pomiluj ny!“ Ozvěna se lesy nese: „Hospodine, pomiluj ny!“ Jako sborem polem, dolem ozývá se: „Pomiluj rod svůj, věčný Hospodine!“

A rozradostněn ubírá se lid ke krbům svým, aby svým oznámili a zvěštovali, co viděli a slyšeli.

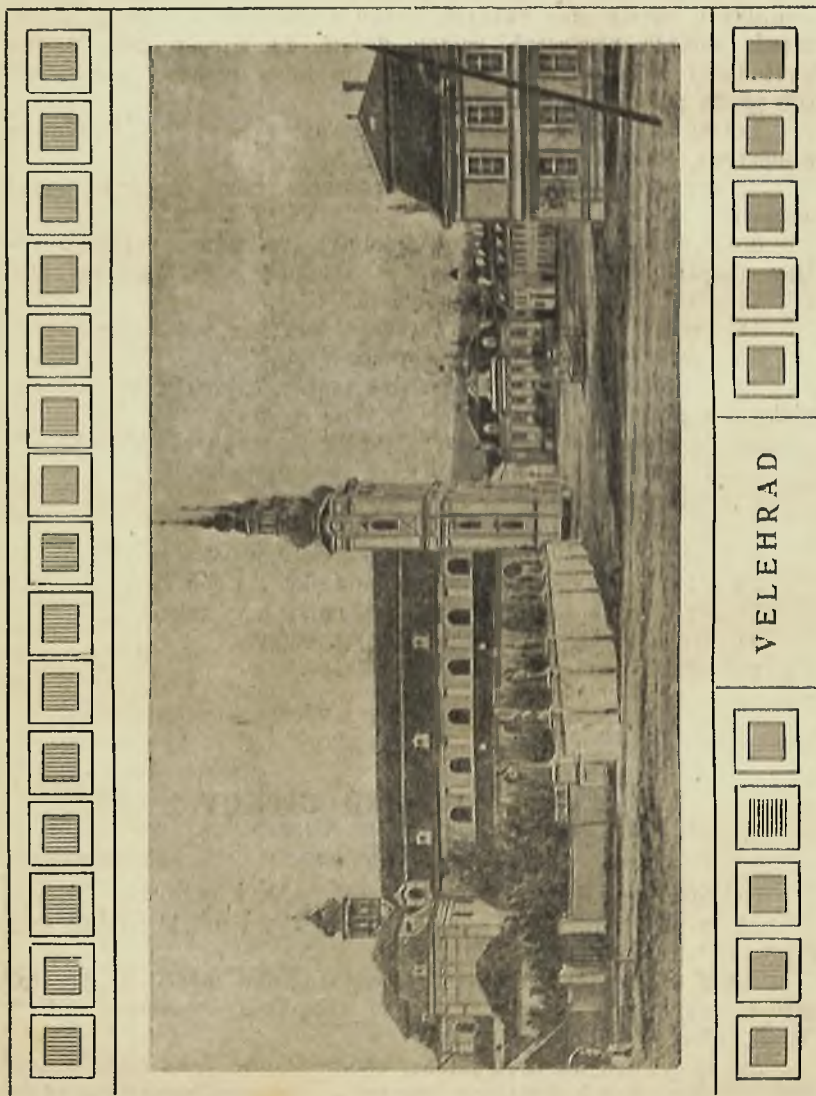

Na Velehrad!

Ted k Velehradu, národe,
 Směr obrať svojich kroků,
 Tam, západe a východe,
 Lej vody svojich toků,
 Tam čiňte lásky obnovu,
 Tam stavte míru budovu.

Tak svolával nezapomenutelný náš Fr. Sušil na Velehrad lid náš před půl stoletím. Zástupy se hrnuly, Velehrad ožíval, zvučel nábožnými písněmi, posiloval v lidu ducha náboženského, budil národnostně, sil požeňání; nový směr vyhranil a slavnostního lesku vlil myšlenke velehradské ndp. arcibiskup dr. Ant. Cyr. Sto-

jan, jehož účinnou životní snahou bylo a jest, aby Velehrad stal se v obrodě náboženské památným a důležitým nejen pro národ náš, ale pro celou čeleď slovanskou. Velehrad povstal a zaujímá dnes v národě ze všech poutních míst místo nejvýznamnější. Každoročně desítky tisíců navštěvuje tento slovanský Betlém.

Velehradské poutě jsou ojedinělé živostí, obsahem, pestrostí a duchem cyrilometodějským. Vedle nelicencé zbožnosti vidíš tu církevní lesk bohoslužby, aspoň o hlavní pouti trojť obřad mše sv.

(latinský, glagolášský a východní staroslovanský), nikde jinde neuhlédneš tolik pestrých, vzácných, svátečních krojů národních, jako na velehradských poutích, nikde jinde nenajdeš tolik svérazu, jako tam, tolik náboženského nadšení, lidového řečnění vytrysklého přímo ze zbožné, čisté duše lidu, jako o poutích velehradských.

Letos po celé dva měsíce prázdninové bude Velehrad hostiti poutníky a návštěvníky různých sjezdů a duchovních cvičení. Jádrem národa dokáže nezvratně hojnou účastí, že žije v něm mocně životodárný duch cyrilometodějský a že toho ducha v neztenčené síle předá pokolení dorůstajícímu.

Letošní slavnosti, sjezdy a duchovní cvičení na Velehradě v měsících červenci a srpnu:

2. července (večer) — 4. července (ráno) jubilejní sjezd terciářů.

3.—5. července sjezd katol. rolnictva, omladiny, papírové rodiny (čtenářů časop. sv. Anežky, sv. Ludmily a sv. Václava) atd.

11.—14. července sjezd katechetů.

18. (večer) — 22. (ráno) července exercicie pro kněze (I.)

25. (večer) — 29. (ráno) července " " " (II).

29. července (večer) — 2. srpna (ráno) exercicie pro akademiky a studentky.

4.—5. srpna sjezd bohoslovců (večer 5. srpna akademie).

5.—7. srpna sjezd unionistický a eucharistický.

7. srpna sjezd Apoštolátu.

7.—8. srpna pastorační kurs duchovenstva.

8. (večer) — 12. (ráno) srpna exercicie pro kněze (III).

12.—13. srpna pout lurských poutníků z Čech.

17.—21. srpna exercicie pro akademiky a učitele.

21. srpna sjezd vysokoškolského studentstva.

21.—25. srpna exercicie pro studenty.

Československá církev.

Svatost.

(Pokračování.)

Kristus Pán založil církev, aby lidi vedla k svatosti.

„A já posvěcuji sebe samého za ně, aby i oni posvěceni byli v pravdě.“ (Ev. sv. Jana 17¹⁹.)

Takto dle Kristus Pán sám ve velekněžské modlitbě. Apoštol národů pak praví: „Toť jest zajisté vůle Boží, posvěcení vaše.“ (Tesal. 4³.)

Ale už též apoštol lká: „Mnozí chodí, o nichž jsem často pravil vám — nyní pak i s pláčem pravím — že jsou nepřátelé kříže Kristova.“ (Filip. 3¹⁸.)

Sv. pak Juda hrozí: „Běda jim, že se dali cestou Kainovou a za plat se vrhli do bludu Baláмова a zabynuli zpupností Koreovou.“

Jsou to skvrny při vašich hodech lásky, ježto spolu hodují boz bázně, sami sebe pasouce, mraky bezvodné sem i tam přeháněné větry, stromy v podzimu, bez plodů, dvakrát umrlé, z kořen vyvrácené; bouřlivé vlny mořské, které vypěňují své hanobnosti; hvězdy bludné, jimž mrákota temnosti uchována jest na věky." (Iřp. sv. Judy 1¹¹⁻¹³.)

Vloudili se tedy do církve Krista Pána záhy hříšníci, vrazi, lakomci, odbojníci proti církevní vrchnosti, hyřilové, svědeové.

Že budou v církvi kromě spravedlivých i hříšníci, předpověděl ostatně Spasitel, když vykládal podobenství o koukolu mezi pšeníc a o síti, kterou se zahrnují ryby dobré i zlé.

Avšak církev měla také vždy reformátory, kteří znečištěné zlato čistili a zašlé zrcadlo utírali. Dávali kvas do mouky, až těsto zky-salo všecko.

V nynější církvi Páně je, bohužel, také koukol a jsou též ryby špatné. Vždyť řečníci, novináři, spisovatelé v lidu pudy probouzel a co začali oni, to dokonala válka.

"Člověk nepřítel to učinil." (Mat. 13²⁸.)

Kněží církve československé poukazují na nynější mravní úpadek našeho národa a tvrdí, že církev katolická není vůbec s to, aby náš lid posvětila, s to, že jest jejích církev.

Oni tedy převezmou úkol Benediktův z Nursie, Františkův z Assisi, Dominikův, Ignáciův z Loyoly, nebo aspoň Arnoštův z Pardubic a Milíčů z Kroměříže? Neusmívejte se útrpně!

Základem veškeré svatosti je modlitba a zapírání sobě. Katolická církev neustává jedno i druhé věřícím doporučovati a ukládati. Všem ukládá slyšeti v neděle a ve svátky mši sv., postiti se v ustanovené doby, vyznati se alespoň jednou za rok, a o velikonočních přistoupení k stolu Páně. Duchovenstvo pak zvlášť zavazuje modlití se breviář a zachovávatí čistotu.

Kněžím československým nic z toho se nezamlouvá.

Nelíbí se jim, že tyto povinnosti ukládají se pod hlískem. Oni všechno zdobrovolňují.

Máme zkušenosti, jak koná se, co je dobrovolné.

Po zřízení samostatného státu byli vyzýváni vojáci, aby dobrovolně hlásili se pod československé prapory. Hlásilo se jich tolik, že byla opět zavedena rakouská donucovací soustava. Obyvatelstvo bylo povzbuzováno, aby skládalo drahé kovy na zlatý poklad republiky a výsledek byl žalostný. Rolnictvo bylo vybízeno, aby státu rychle odvádělo plodiny, ale pro liknavé dodávání byly opět zavedeny rekvisice.

Církev projevila důkladnou znalost lidské přirozenosti, když jistě povinnosti pod hlískem uložila svým údům.

Od kněze žádá církev katolická, aby modlil se den jak den breviář. V breviáři má pohromadě nejvroucenější modlitby Starého a Nového zákona, nejjadrnější úvahy svatých spisovatelů, kteří žili před Kristem Pánem a po něm. Modlitby tyto má kněz se modlití, aby sobě a jiným vyprosil milost a požehnání. Kněz katolický má

býti Jakubem, jenž zápasí s andělem, má býti Mojžíšem, jenž pozvedá ruce při modlitbě, zatím co věřící bojují.

Církev československá od svého kněze nežádá, aby se modlil breviář, mnohdy arci nepohodlný. Modlitbu zdobrovolnila. Uspadnila tím posvěcení knězovo?

Církev československá zdobrovolnila i kněžské a biskupské bezženství.

Bude ženatý duchovní horlivější než svobodný?

Slova sv. Pavla tomu nenasvědčují. „Kdo nemá ženy, pečuje o to, což jest Páně, kterak by se líbil Bohu; ale kdo je se ženou, pečuje o to, což je světa, kterak by se líbil ženě a jest rozdělen.“ (1 Kor. 7 32-33.)

Je dokázáno, že svobodní misionáři katoličtí dodělávají se větších úspěchů, než ženatí misionáři protestantští.

Ve východní Haliči žijí Poláci a Ukrajinci; obojí jsou katolíci.

Poláci mají kněze svobodné, Ukrajinci ženaté. Nepředpokládá posuzovatelé tamějšího náboženského života tvrdí, že jest lepší u Poláků než u Ukrajinců, a biskupové naléhají na kandidáty duchovního stavu, aby se neženili.

Pravoslavní sice svěťtí kandidáty ženaté, ale knězi, ani ovdovělému, nedovolují se oženiti. Muže ženatého pak nikdy neustanovují biskupem.

Čechoslováci viní církev katolickou ze strohosti, která je v odporu s mírností Ježíše Krista, který panického života ani apoštolům neukládal.

Spasitel však, jehož jho je sladké a břímě lehké, vece bohatému mládenci: „Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej, co máš, a rozdej chudým a pojď a následuj mne.“ (Mat. 19 21.)

Jinému pak, který ho chtěl následovati až pohřbí otce, pravil: „Nech, ať mrtví pochovávají mrtvé své, ale ty jdi a zvěstuj království Boží.“ A opět jinému, který chtěl za Pánem jíti, až se rozloučí s těmi, kteří doma jsou, dí: „Žádný, kdo vztáhne ruku svou k pluhu, a ohlédá se nazpět, není způsobilý ke království Božímu.“ (Luk. 9 62-62.)

K prvním učedníkům byl Mistr shovívavý, ale od pozdějších žádal, aby zanechavše bohatství a příbuzných oddali se hlásání evangelia cele.

Ovšem Spasitel nenutil nikoho, aby se stal jeho učedníkem. Ale kdo nutil bohoslovce, aby se dal vysvětit? Otec a matka? Přinutila kandidáta kněžství chudoba a zlákal ho dobré zaopatření? Proč neměl více statečnosti, odvahy a nadšení?

Že se zavázal k těžké povinnosti nemaje ještě ani 24 let? Ale kolik lidí bere na sebe povinnost pro celý život nesnadnější než je čistota, a kolik mužů se žení a žen vdává před 24 rokem!

Ve všech stavech jsou lidé, kteří se přesvědčili, že se minuli s povoláním, ale nepřebíhají, říkajíce si se sv. Augustinem: „Nejsi-li povolán, učiň, abys byl povolán.“ Ve všech stavech jsou lidé, kteří musejí netoliko lásku, ale zdraví a život obětovati.

A což manželství kněze jistě učiní mravnějším?

Synové Heli, Ofni a Finess, byli kněžími, byli ženatí, ale sváděli ženy, které hlídaly stánek. Šalomoun pak měl sta žen a ženin.

Kolik takových Ofniů a Finessů mají církve, které nebrání kněžím se ženiti, a kolik Šalomounů a Šalomounků je netoliko na východě, ale i v západních krajinách? Kolik nemanželských dětí žije v nouzi, zatím co otcové jejich — nekňeží — vychovávají v hojnosti a přepychu děti manželské!

Víme, že židovský kněz byl povinen žít jako svobodný, když přišla na něho řada, aby obětoval kadidlo, chléb a víno nebo dobytče.

Je známo, že Římanky, které udržovaly oheň zasvěcený bohyni Vestě, musely zachovávatí pauenství.

Je tedy divné, že církve katolická a do jistě mýry i pravoslavná ukládá čistotu?

Člověk nezná mocnější touhy než touhu býti šťastným. A přece dovede i štěstí vznešené myšlenec obětovati. Člověka pudí zachovatí život a přece dovede v obět dáti i život.

Láska není chléb, voda, spánek, bez kterých člověk žít nemůže.

Kdo je ostražitý a má vůli z ocele, čistotu může zachovatí.

Neusuzovali tak muži o svých ženách a ženy o svých mužích, když válka odvolala muže z domova?

Kněz pak má mítí vůli z ocele. On zvláště má ji zocelovatí modlitbou.

A nezachová-li čistoty, pak nezbude mu než doznati: „Má vina, má převeliká vina.“

Ohromný význam pro mravní život má zpytování svědomí a vzbuzování lítosti.

Alespoň jednou za rok je povinen katolický křesťan bodlivě zpytovatí svědomí.

Církev československá spokojuje se se zpytováním povrehním. O tom se přesvědčí každý, kdo ví, jak se čechoslovák zpovídá.

Náležitě se připraviv, přikleká katolík ke zpovědnici. Pokořuje se, odhaluje nitro, kněz soudí. Nepostřehuje-li kajtence, v jak nebezpečném je stavu, upozorní jej kněz.

Kolika mladíkům a dívkám zachovala nevinnost zpověď, kolik manželů a manželek přivedla se scestí na cestu! Zloději po zpovědi ukradené věci navrátili, lichváři a záškodníci učiněnou škodu napravili.

O milosti, které dostává se duši při zpovědi, ani nemluví.

Církev československá ponechává na vůli soukromě z hříchů se vyznati. Spokojuje se se zpovědí veřejnou a všeobecnou.

Svatost veřejného pokání podle Obřadní knížky pro církve československou je spíše kázáním než zpytováním svědomí, než zpovědí.

Duchovní připomenuv bratrům a sestrám, že zhřešili, táže se: „Přiznáváte se, že jste se provinili proti zákonu Hospodinovu, na sobě i na bližních svých? Přiznáváte-li se, recete: Přiznáváme.“ „Chcete křivdy, jichž jste se na bližních svých dopustili, napravití

a škody jim nahraditi? Chcete-li, rcete: Chceme.“ „Slibujete-li, že již chcete zlého se varovati, bližnímu jen dobro prokazovati, zákonu božímu poctivě sloužiti a při mravních zásadách naší křesťanské církve československé věrně státi? Slibujete-li, rcete: Slibujeme.“ Pokleknuv, říká kajcnou modlitbu a povstav, praví: „Nechť odpustí vám Ježíš Kristus, že jste hrdinně utrpení jeho chtěli nechat minouti pro duše své darmo. Odpuštění, prominutí a rozhrěšení hříchů vašich udělí vám všem všemohoucí a milosrdný Bůh Otec, Syn i Duch Svatý. Amen.“

Srovná-li někdo katolickou obecnou zpověď, ať latinský konfiteor, ať modlitbu: Já bídny hříšník a Bože můj, těchto a všech svých hříchů srdečně lituji, s československým obecným vyznáním, jak je doporučuje Obřadná příručka, shledá, že modlitby katolické jsou prosté, československé až směšně umělkované.

Čechoslováků doporučí se vyznávati se celé československé církvi, památce Marie, Matky Pána našeho Ježíše Krista, svatých apoštolů jeho i našich apoštolů Cyrila, Metoda, Václava, Vojtěcha a Prokopa, Mistra Jana, Jeronyma, Jana Amosa, památce všech myslitelů, buditelů, trpitelů i osvoboditelů našich, našim potomkům i bratrům a sestrám a sobě a prositi shora uvedené osoby, aby prominuty byly proviny.

Rozvláčnost a snaha po efektu je příznačnou známkou všech modliteb, obsažených v Obřadní knížce dra Farského. Co je na nich dobrého, to je staré, katolické. Co je československé, nové, to není dobré.

Modlitbami těmi obrací se více k člověku, než k Bohu. Aby se zalíbil, upadá československý kněz při udělení svátostí zrovna do teatrálnosti.

Pravoslavný křesťan připravuje se přísnými posty po celý týden, než přistoupí ke stolu Páně. Katolík zůstává lačný aspoň od půlnoci. Ba i naši evangelíci postí se po způsobu katolickém před večeří Páně.

Církev československá zpohodlnila zpověď, zpohodlnila i večeři Páně. Slaví ji ráno, slaví ji večer, ale nežádá, aby čechoslovák přistoupil lačný.

Církev katolická naléhá na snoubence, aby připravili se na přijetí svátosti stavu manželského přijetím svátosti pokání a Těla Páně.

Československá církev nežádá od snoubenců ani zpovědi ani přijímání, jí dostačuje, že se dají oddati třeba jen občansky a odvádá i rozvedené.

Kabinetním kouskem teatrálnosti a snahy po efektu jsou litanie Obřadní příručky.

Stojí věru za to uvést z nich aspoň některá vyzvání.

Místo „oroduj za nás“, doporučí dr. Farský, „mějtež díky naše“. A ty díky mají mítí všechua zasloužilá knížata naše a panovníci, Mistr Jan, učitel Pravdy Boží, Mistr Jeronym, všichni poctiví učitelé a kněží svaté Pravdy Boží, všichni hlasatelé pravé lásky bratrské, Jan Amos, velký učitel národů, všichni naši buditelé a proroci, všichni naši bojovníci a osvoboditelé.

Dr. Farský volá v litaních: „Pro křtí a utrpení Kristovo, pro všelikou krev nevinně prolitou, pro kostnickou hraňici Janovu, pro hranici Jeronymovu, pro pohromu bělohorskou, pro popravistišť staroměstské, pro bratrskou lásku bratří českých, pro marnou touhu Jana Amosa, pro veliké proroctví jeho, pro ztracené hroby vypo-
vězenců našich, pro hrdinné rozhodnutí a utrpení bojovníků našich, pro smrt a tupení osvoboditelů padlých, pro utrpení odsouzených našich za svobodu vlasti, pro žalost matek, žen a nevěst bojovníků zahynulých, pro smutnou sirobu dítek jejich, pro lošť budoucnost, vlastní znovuzkřísěná uslyš nás, Bože.“

Následující pak prosby litaní Farského jsou fráso z politických schůzí a z Národního shromáždění.

To všechno zní spíše jako rouhání, než jako modlitba.

Pravdu měl dr. Rádl, když napsal, že církev československá povstala z policekého radikalismu a že její reformy se vůbec neza-
bývají náboženstvím. — Rádl je odpárcem katolického náboženství. — A právem vytkl jistý delegát, učitel z Moravy, na valném sjezdu československé církve, že církev nová nehledí si nejpřednějšího svého úkolu, totiž náboženství. Jiný pak československý křesťán dává v „Čes. záp.“ svým souvřecům tuto lekei: „V první řadě musí se mluvit v církvi o náboženství — a pak teprve může se mluvit o tom, že církev má také určitý a velký význam pro národ. Každá opravdová církev musí mítí neskonale větší zájem a úsilí o náboženství, nežli o národnost.“

Od dob apoštolských posvěcuje církev katolická národy. Posvěcovala Žida, Řeka a Římana. Zeivilisovala Germána a Slovana, zkrotila sverepého Maďara. Vychovala mučedníky a vychovává je dosavad, v bahně tohoto světa vypěstila bělostné lilie a pěstí je dosud. Rodilí protestanté, unešení jejími svátostmi a okouzlení jejími obřady, vrátili se na lůno její a našli tam klidu duševního, jehož jinde marně hledali.

M. d' Herbigny.

Postarejme se Rusům o katolické ruské kněze!

Výchova katolického kněžstva pro Rusko. — Myšlenky a zkušenosti 20. století.

Z francouzského přeložil Josef Hut.

(Dokončení.)

Eduard St. ....

Trofim nebyl nejstarší z ruských theologů. Jejich předsedou dle stáří byl Eduard St. .... Vynikající tento konvertita, vysoké a hubené postavy, narodil se 1857 z rodičů luteránských. Chodil do vojenské školy, stal se poručíkem a oženil se s luteránkou tak zbožnou, jako byl sám.

Když se jim narodilo první dítě, dostali přímou radu, aby je dali pokřtít po pravoslavnu, chce-li vůbec otec postupovati u vojska. To se ovšem rodičům nelíbilo. Měli před sebou náboženskou otázku, a to naléhavou: za nic neprodají svého svědomí a tím méně svědomí svých dětí. Jejich modlitby, pokusy ba i rada jejich pastora přivedly je ke katolickému knězi polskému, který pokřtil jejich dítě. Tuto odvahu nemohly zákony ztrestati: z rodičů dítěte nebyl žádný pravoslavný, a proto mohli dle carských zákonů přestoupiti ke kterémukoli vyznání. Ale poručík St. . . . . nemohl po tak sebevědomém skutku pomýšleti, aby zůstal u vojska. Kněz, který pokřtil jejich dítě, poskytoval jim dále svých služeb, i odřekli se luteránství, aby vstoupili do církve katolické. Mladý důstojník se poděkoval, a oba složili r. 1883 katolické vyznání víry.

Hned po prvním sv. přijímání pocítil Eduard St. . . . . najednou úsilovnou touhu státi se knězem. Touha zdála se býti nesplnitelnou. Skoro třicet roků potrvala v duši tato snaha a nic nenasvědčovalo, že se kdy splní. Rodiny přibývalo. Otec měl dosti dobré postavení jako inspektor jistých městských podniků v Petrohradě, ale měl dosti starostí, kam s dětmi. Starší se konečně oženily a otec se rmoutil, že žádný z jeho synů se nestal knězem. Několikrát svěřil se svému zpovědníku se svou bolestí a touhou. Jeho zpovědník byl vynikající kněz, ředitel velikého katolického latinského semináře, František Karevič, Litvan, který se stal biskupem v Kovně na počátku r. 1914. Dávno již radil svému kajtenskému, aby trpělivě čekal a modlil se. Jakmile se, nevíj už jak, dověděl o jistém útulku, kde se mohli konvertité Rusové připravovati na kněžství východního obřadu, oznámil to hned svému kajtenskému. Ten byl nemile překvapen, neboť nikdy nepomyslel na východní obřad. Od své konverse přidal se s celou rodinou k latinskému obřadu, který jediný byl v Rusku dovolen. Toto skutečné postavení nikterak nerozhodovalo o otázce práva; nebylo formální volby obřadu; ta byla vždy ještě povolena, když se odřekl luteránství v Petrohradě. Zpovědník mu tedy radil, aby začal studovati teologii: jestli se v povolání upevní, může se rozhodnouti pro východní obřad před svěcením.

Se souhlasem své ženy a povzbuzením zpovědníkovým odjel Eduard St. . . . ., tehdy již dědeček, na západ, aby si sedl do školních lavic. Netřeba připomínati, jaké bylo k tomu třeba odvahy. Gymnasijní studia ukončil v Petrohradě 1875. Dáti se nyní do latiny opuštěné před 40 lety, poslouchati přednášky konané vesměs latinsky, po celé hodiny býti ponořen do abstraktního studia, k tomu bylo třeba hrdinské mysli, ale St. . . . . neochaboval ani chvíli.

Místo útulného a pohodlného rodinného života poznal život přísný, povinnost velmi časně vstávati, podrobiti se dennímu pořádku a odloučenost srdce od světa. Ani ve chvílích oddechu a na procházkách nechápali jeho spolužáci, že nebyl nadšen pro jejich obřad jako oni. Jeho trpělivost a ctnost neochabla ani na okamžik, naopak, ještě povzbuzoval jiné, když se jich občas zmocnily tesknice. Krásný to příklad ctnosti prosté a opravdové. Nebylo pochybnosti,

že jeho povolání apoštolské je pevné a opravdové. Listy jeho ženy, plné hluboce křesťanského ducha, povzbuzovaly jej, aby pokračoval.

14denní velikonoční prázdniny 1914 ztrávil v Petrohradě ve své rodině. Tenkrát naposled viděl svou ženu. Když odjížděl z Petrohradu 20. dubna 1914, byla úplně zdravá a odevzdala mu s jasnou pozorností velkou podobiznu Pia X., aby byl papež v ruském domě des Saints Anges zobrazen na rytině a v rámu pochazejícím z Ruska. Za několik neděl dostal ubohý student, skoro šedesátiletý, telegram od dětí, že našly ráno matku mrtvou. Držela v rukou ráženec, který jí přinesl manžel ze západu na velikonoční svátky. Na stole ležel dopis, začínající obvyklé rodinné téma, vyličující naději, že se shledají u Boha a blahý mtr, jakého požívají ti, kteří se opouštějí pro Boha a pro nebo.

Eduard ihned odjel, dorazil na pohřeb a mohl vložit do rukou nebožčiny křucifix, který dal posvětit na západě.

Blížil se červenec a konec školního roku. Návrat byl určen až v září, ale válka jej zamezila na vždy. Jakmile hrozilo nebezpečí války, St. . . . . žádal, aby mohl ihned se vrátit, aby jeho ordinace, určená na červen nebo červenec 1915, se znovu neopozdila po tak dlouhém minulém čekání. Jeho dopis byl Němcem zachycen a došel až za mnoho měsíců, naleznuv mimořádně milost u censury. Věděl jsem, hned jak válka začala, že vzácný tento člověk dokončil studia v Rusku: Mgr Karevič ho asi přivábil do své diecese kovenského neb aspoň vysvětil ho pro latinský obřad a použil ho v době hrozné bídy, kterou uvalila na Rusko válka a pak revoluce. Nic nemohlo býti více vhod této dobré duši. Cestovatelé tvrdí, že již odešla, aby přijala v nebi svou odměnu, ale nemohli uvést okolnosti jeho smrti.

Solověv měl na něho mnohem menší vliv než na ostatní theology ruské, jichž byl druhem. Narozen jen 4 leta později, než veliký myslitel, vstoupil o 10 let dříve do katolické církve než on. Spisy Solověvovy měly na něho přece aspoň dvojitý účinek: udržovaly jeho touhu po kněžství, i kdyby bylo se rozhodnouti pro výhodný obřad a nadehly jej horlivostí apoštolskou pro duchovní dobro jeho vlasti. Jeho duše zvláštní touhou se nesla po rozjímání; plná ducha víry obětovala sladkost svých modliteb, aby se mohla věnovati studium bohoslovným — skoro o 60 letech — a připravovati záchranu druhých duší na Rusi.

Nikolaj Lvovič Tr . . . .

Poslední host v domě des Saints Anges, o kterém se zmíním, byl naopak přímým výhojem Solověvovým, konvertita jeho spisů. Nikolaj Lvovič Tr . . . . . narodil se r. 1885 v Petrohradě a po studích středoškolských věnoval se novinářství. Chodil do právnických přednášek na universitě a zároveň psal zvláště o otázkách náboženských. Jeho hloubání přimělo jej roku 1909 k tomu, aby studoval spisy Solověvovy, zatím co filosofické společnosti carské a svobodné se chystaly r. 1910 okázale oslaviti 10. výročí jeho smrti. Četba

těchto knih byla příčinou nového pátrání a styky s visitátorem polských klášterů kapucínských dovršily dílo milosti. Když byl přijat do církve, jeho matka vdova požehnala mu na cestu na západ. Sama nemínila se státí katoličkou, ale souhlasila s tím, aby její nejstarší syn docela se oddal své víře. Syn měl úmysl přivést do církve svou matku, bratra, sestry a jejich rodinu. Byl nadán značným darem, vysvětlovati prostě, klidně a přesvědčivě; jeho slovo zanechávalo dojem. Vrátil se do Ruska právě před válkou a přijal od kteréhosi katolického biskupa svěcení, ale nevím, za jakých okolností ani kterého roku.

Za rudého teroru.

Žijí ještě tito ruští theologové? Již mnoho měsíců nic o nich neslyšeti. Před válkou bylo možno všem vrátiti se do Ruska. Jeli tam ovšem na průzdniny a mínili se odtamtud vrátiti na konec září s některými druhy, kteří se dali zapsati a které už dávno znali, anebo, které měli zkoušeti.

Dva z nich, vykonavše ve Lvově 8denní duchovní cvičení, pronikli až do Cařihradu a byli tam vysvěceni na kněze: Gleb Jevgeněvič V . . . . a Trofim Ivanovič S . . . . Na konci července 1914 dorazili do Petrohradu, kde měl Gleb štěstí podati Tělo Páně své matce, která konvertovala několik roků po něm. Za války Nikolaj Lvovič Tr . . . . byl též vysvěcen na kněze. Nemám podrobných zpráv o jejich postavení a o jejich činnosti v letech 1914—1919¹⁾.

Za rudého teroru jeden z nich přijel do Kijeva; viděl v Petrohradě umíratí mnoho svých bývalých druhů z university. Jedni byli

¹⁾ Od začátku dubna dostal jsem několik zpráv, ale ještě příliš neurčitých. Na velikonoční pondělí, 5. dubna 1920, právě v den, kdy tento článek vyšel v Etudes, dostal jsem konečně od Trofima Ivanoviče dopis, první od konce července 1914. Oznamoval, že z jeho druhů jeden jistě zemřel, Nikolej Lvovič Trage, nejmladší ze skupiny; zemřel hladem. Překládám některá místa jeho dopisu: „Byl vysvěcen na kněze v Cařihradě v červenci 1914, vrátil jsem se do Petrohradu. Přišel jsem tam právě v dobu, kdy kněží slovanského obřadu byli vypovězeni na Sibiř. Nesměl jsem dáti poznati se jako kněz; stal jsem se dělníkem na dráze (tehdy mu bylo 55 roků) a při dovozu dříví po železnici měl jsem vhodnou příležitost vykonávati kněžský úřad. Tak jsem působil až do první revoluce. Po pádu Kerenského odešel jsem z Petrohradu na bílou Rus.“ V jedné farnosti, která neměla kněze, přivedl mnoho věřících k jednotě církve, ale za neobyčejných obtíží. Odtud dostal se na začátku března do města, kde byla pošta a prosil jistého kněze, aby mu pomohl konati za půl šesta roku 8denní duchovní cvičení a skončiv je psal svůj list 25. března. Chtěl se odebrati do krajin hrůzy, kde prostředník, kterému jsem hned poslal svou odpověď, nemohl mu ji doručiti. „Velice rád bych,“ dodal, „Vám vypověděl osobně, co nemohu napsati v dopise. Ale má touha se nese dál a výš. Rád bych byl v Římě, políbil nohy svatého Otce papeže a popsal mu stav církve v nynějším Rusku, zvláště stav naší svaté Církve východního obřadu a pronásledování, která zakouší . . .“

O Glebu Jevgeněviči psal jiný svědek, 16. května 1920, přišel do svobodné země: „Viděl jsem V . . . na počátku března. Byl v civilu, což je nyní nutné . . . Posílá Vám po mně pozdrav. V zimě trpěli velikou nouzí . . .“

Tedy dva z těchto kněží žili ještě v březnu 1920. Neznámo, co se dále přihodilo.

pobiti, druží zahynuli hladem. Inteligence podezřelá z vlačnosti k bolševictví dostávala denně 25 gramů potravy! Když onen mohl smířiti s církví mnoho těchto vzdělanců, dosti věřících, takže žádali před smrtí o sv. svátosti. Chtěli je přijati dle svého národního obřadu, ale od katolického kněze. Tento apoštolát vykonával v Kijevě do září 1919. Jako v Petrohradě, tak i v Kijevě vstupovali do církve kněží vysvěcení v pravoslaví. Mnohým se tak konečně splnilo dávné přání; jiní vidouce zkázu státní církve, uznali, že Kristus založil církev na Petrovi a ne na vždy pohyblivém písku ustanovení lidských. Zdá se, že vzpomínka na Solověva často se mísila do díla milosti, která připravovala tyto konverze nezávislé na nijakých lidských zájmech.

Vyjmenoval jsem dvanáct kněží katolických¹⁾, sloužících staroslovanským obřadem po roce 1905. Co zůstalo z tohoto semene? Snad všechno zahynulo, tolik bylo vraždění, strašných hekatomb! Jistá kijevská dáma tvrdí, že pouze v Kijevě a v okolí bylo zastřeleno 39.000 osob od března do září 1919²⁾.

Po ústupu Denikinově se popravy zdvojnásobily v prosinci 1919 a na začátku ledna. Vězňové, přiváděni se všech stran, byli popravováni hromadně pro pouhé podezření ze zločinu, neboť se předpokládalo, že jim nechutná vláda sovětů. Ale v plánu Prozetelnosti hynou semena jen proto, aby připravila budoucí žně. Krev zúrodní, jak doufáme, ruské země, mnoho duší, které zůstávají vysoco schopnými šlechtivosti. Schází jim jen, po čem toužili vždy všichni upřímní přátelé Ruska, totiž vychovatelé. Solověv říkával: obnova Ruska vyžaduje vychovatelů, ale pravé vychování nikdo mu nedá, leč velká škola uctivosti, církev katolická.

Pohled do budoucnosti.

Vlivní Rusové měli by přemýšleli o těchto pravdách. Měli by si jich všimati i všichni lidé západu, kteří mohou spolupůsobiti v tomto díle Božím, tak drahém Benediktu XV. Rozličné ústavy

¹⁾ Laskaví dopisovatelé oznámili mně, že ještě dva konvertité byli za války vysvěceni na kněze: Aleksandr Sijagin, člen dумы, který konvertoval po smrti své ženy. Studoval bohosloví v Innocentii a v Římě. Patřil do diecése saratovské. Přijel do Cařihradu sloužit ruským zajalcům dosud nepropuštěným a zůstává tam dobrovolně, aby konal u svých krajanů duchovní správu.

Diodor Kolpinskij dokončil po konverzi svá studia v Římě na gregoriánské universitě. Byl vysvěcen na kněze východního obřadu roku 1916 a bydlí teď ve Vilně, vytrpěv mnoho v bolševickém ráji.

²⁾ „39.000 osob, mužů, žen a dětí, napřed mučeno, pak posíláno. Tito nešťastníci byli mučeni a posíláni v zahradě Sadové ulice. Zůstaly tam mučednické nástroje, mozky a mrtvolky, všecko na hromadě. Je to hrozné...“ Jiná dopisovatelka přidává tyto podrobnosti: „Popraviště bylo v zahradě Sadové ulice č. 2. (dům Radzivilův): garáž proměněna v mučírnu — muky hrozné, zvířecí, dábelké. Za jediný den popraveno tam 129 obětí, které si napřed musely vykopat hrob a tam je zahrabali rychle, zohavené, mnohé ještě živé, těžce oddechující a běželi ke druhým. Tato zahrada, která se stala komorou na maso, šílila tak hrozný zápach, že obyvatelé té čtvrti opustili svá obydlí a odešli do Podolu, židovské čtvrti kijevské.“

církevní, nemocniční a vychovávací najdou v Rusku nesmírné působitě, nezanedbanější na světě. Uplatní se tam každá podnikavost. Kdyby každý ústav si umínil, že tam založí jen jeden dům, jak veliké by byly naděje! Všichni by měli co dělat: nemocnice, dívčí pensionáty, školy všeho druhu, domy Dobrého Pastýře, noční útluky, cestovní lékárny, katechisté, návštěvy nemocných po domech. Všecky způsoby života rozjímavého a lesk služeb Božích by přilákaly zbožné duše.

Nejnalehavější práce jest doplnění katolického kněžstva východního obřadu, což bude vyžadovati ovšem času. Proto jest třeba dáti se do práce hned. K tomu třeba dobrodinců. Vůdcové duší mohou pro to udělati mnoho. Ujmajíce se křesťanský ruských uprchlíků¹⁾, které jim Prozřetelnost přivádí, najdou mezi nimi takové, kteří pro své spolupůsobení s milostí Boží mohli by se státi užitečnými nástroji milosrdného Boha. Zasněvujíce se Kristu a Jeho církvi stali by se Rusové nejlepšimi znovubudovateli své vlasti. V pravdě a v kříži našli by pravou svobodu a spásu.

¹⁾ Na počátku června 1920 utvořila se v Paříži společnost Les amitiés franco-russes (Rusko-francouzské přátelství). Presidentem jejím jest general Pau a jest jejím účelem přátelskou prací projevovati Rusům přátelství a sympatie, které by jim zachovaly a posílily mravní energie (čl. 2. stanov).

Účelu toho se snaží dosáhnouti: 1. sekretariátem informačním a umísťovacím, 2. snahou o výchovu ruských dětí, aby nynější uprchlíci mohli poskytnouti svým dětem vzdělání a výchovu přiměřenou dřívějšímu postavení rodiny, 3. veřejnou činností, která by budila Rusku a obětem bolševictví sympatie, 4. četbou, shromážděními a rozhovory (čl. 3.).

Abý pomáhala napravit spoustu mravní a pozvedla národ, chce společnost hledati po Francii nezištné spolupracovníky ruské obnovy, Francouze i Rusy. Chce, aby co nejdříve ústavy charitativní, nemocniční a výchovné poskytovaly, i v Rusku samém, co nejvíce pomoci obětem války a revoluce: útluky pro starce, nemocnice, útluky mládeže a zvláště vzorné vyučovací ústavy všech stupňů (čl. 4.).

Pan Noulens, bývalý vyslanec v Petrohradě, máje snahu podporovati všecko, co by udržovalo spojení Francie s Ruskem a uznávaje důležitost této snahy vzhledem na činnost Angličanů a Němců, přijal místo prvního místopředsedy společnosti. Princ Louis de Broglie, ježž poutá k Rusku krev Mikuláše a vzpomínky na styky jeho rodiny s paní Svěčinovou, odložil svou skromnost a přijal na snažnou žádost valné hromady místo druhého místopředsedy.

Sekretáři jsou: kanovník Beaupin, plukovník ruské carské gardy Aučulin a velitel Lian de Kergorze. Přijímají přihlášky členské a korespondenci v místnostech spolku rue Garancière 3, Paris, VIe. Zakládající členové platí 500 franků nebo víc, přispívající 100—499 fr. a činní 20—99 fr.

Pokladník spolku pan West z ministerstva financí, předseda francouzské míse pro Rusko, pošle stvrzenku za každý příspěvek.

Společnost přijímá též přátele, kteří nic neplatí, ale zavazují se prakticky projevovati přátelství k Rusům pracující dle prostředků již naznačených. Vyučovací ústavy všech stupňů ať úřední nebo svobodné mohou velmi úspěšně podporovati dílo, jehož důležitost národní a náboženská jest uznána a povzbuzována od nejpovolanejších autorit. Svatá Stolicе schvaluje a žehná přijímání dětí ruských uprchlíků pravoslavných do všech katolických ústavů.

Kdo by chtěl zvláště podporovati dílo výchovy katolického kněžstva pro Rusko, oznam laskavě svou adresu autoru této brožury. (Monsieur d' Herbigny. Enghien. 7 rue St. Augustin. Belgique.)

Dr. Fr. Stelě a Fr. Terseglav.

Svatá Rus.¹⁾

Myšlenky o sblížení ruské a katolické církve.

Přeložil Fr. Peclmška.²⁾

Úvod.

Revoluce osvobodila ruské kulturní síly v mnohonásobném ohledu. I církev po staleté porobě dožila se osvobození z rukou caesaropapismu. Zároveň s jinými ustanoveními carské Rusi přestal existovati starý sv. synod a církev přece jednou mohla znovu uvažovati, jak by předem sama urovnávala samostatně svoje poměry. Sen o církevním sněmu jako o nejvyšší autoritě v církevních a náboženských otázkách mohl se konečně přece jen splnit, když byl v létě r. 1917 do Moskvy seznán všeruský církevní sněm, který si zvolil za všeruského patriarchu Tichona moskevského. Pozorovalo se již při té příležitosti, že se ve výborech často hovořilo i o katolické církvi a o poměru pravoslavné církve vůči ní a že se poukazovalo dokonce i na její přednosti. Současně ve „Slovu Jistiny“ vyšel článek kteréhosi pravoslavného protojereje, jenž rozvíjel zajímavou myšlenku, že nadešel čas, jenž vyžaduje, aby se katolíci, pravoslavní i protestanté sdružili k společnému boji proti protikřesťanství.

Na podzim téhož roku následovala druhá fáse ruské revoluce: vítězství bolševismu. Bolševismus přinesl ruské církvi množství útrap,

¹⁾ Tyto články jsem napsal většinou na základě rozhovory s Fr. Terseglavem, s nímž jsem obcoval 3 měsíce v Jekatěrluburku, středisku uralského kovového průmyslu. Jeho myšlenky a závěry doplnil jsem místy samostatnými postřehy na základě pětiletého pobytu na Rusi. Myšlenka je většinou (zvláště co se tkne bohoslovnické stránky článků) Terseglavova, kdežto mou je pouze stylisace, takže veškerá zodpovědnost za způsob a sestavení padá na mne; avšak co se tkne podstatně významných míst, doufám, že jsem názorů a myšlenek Terseglavových nikdy nezkřivil. Články „Mužikova filosofie“, „Křesťanské-odemokratické hnutí na Rusi“, „Duchovní vzdělání kněžstva“ a 3. oddíl článku „Církevní a náboženský život na Rusi“ (Církev a škola) jsou úplně z pera Terseglavova, který je napsal ruský, já pak jsem je přeložil do slovinštiny pozměnil místy sloh. Dr. Fr. Stelě

²⁾ Poznámka překladatelova: Veliká myšlenka sblížení ruské a řecko-katolické církve našla ve 2 katol. laických Slovincích, Terseglavovi a dru Stelě, tak povolané tlumočnický, že celá jihoslov. katol. veřejnost se zvláštní radostí a s uspokojením přijala jejich nejprve postupně ve „Slovenci“ a pak knižně uveřejněné názory o té otázce, jež v důsledku válkou a ruskou revolucí zmíněných politických a kulturních i církevních poměrů v nejbližší době kategoricky bude se dožadovati uspokojivého rozřešení a ukáže zároveň, najde-li veliká doba na obou stranách i dosti velikých mužů, kteří by ji pochopili a dle toho prozatím aspoň cesty urovnávali k dosažení velkolepého cíle. Naše vlastní české informace o ruských církevních poměrech jsou i přes to, že v poslední době tolik našich prodlávalo na Rusi, tak kusé a strannické, naproti tomu pojednání toto, napsané ještě za doby Kolčakovy pro širší veřejnost, tak bohaté na bystré postřehy a vzácné pokyny, že nemohl jsem si odepřít, abych ji se svolením P. T. redakce „Věd. knihovny nár. osvěty“ v Záhřebu nepředložil i naší čsl. katol. veřejnosti v době zvýšeného cyrilometodějského ruchu a pochybených snah o navázání styků s pravoslavnou církví na jiné straně.

jichž ona do té doby neznala, ježto zaujal úplně protináboženské a ovšem i proticírkevní stanovisko. Celá řada biskupů a duchovních zaplatila životem smělost, opovážili-li se povstati na obranu církevních svatyní, anebo náboženských zásad proti násilí a zneuctvání. Tato doba nového mučednictví působila však na zodpovědné a laické kruhy v tom smyslu, že s jedné strany přišli k přesvědčení o potřebě organisované veřejné práce kněžstva i věřících a na druhé straně pocítili upřímnou potřebu podpory v lépe organisované a politicky i kulturně silnější západní církvi. Otázka sblížení obou církví stala se v těch kruzích jistě populární. Jak vím z rozhovoru s Terseglavem, jsou pro to sblížení 3 vážení biskupové; jsou to: Andrej (ve světském životě kníže Uchtomskij), biskup ufský, (Ufa, město na jižním konci Uralu); Grigorij, biskup v Jekatěrinburku¹⁾; a Sylvestr, arcibiskup v Omsku, prozatím, dokud je Sibiř odtržena od spojení s moskevským patriarchou a s církevním sněmem, představený ruské církve v osvobozeném dílu Rusi, kde uznávají Kolčakovu vládu. V Omsku působí u Kolčakovy vlády t. zv. „Cerkovnoje pravljénije“, jež je úplně v církevních rukou; ale jsou v něm i laici. Ono působí jako nějaká dočasná náhrada moskevského církevního synodu, dokud s ním není žádného spojení. Jaký duch vládne v tomto „pravljéniju“ s ohledem na sblížení, dokazuje nám skutek, že se omský arcibiskup Sylvestr obrátil okružním listem nejen na pravoslavné patriarchy, nýbrž i na římského papeže. V listě tom podává zprávu o útlacích, jež zakouší ruská pravoslavná církev od bolševiků a prosí o jeho pomoc. 24. února 1919 přijal Sylvestr odpověď Benedikta XV. Text přinášíme dle časopisu „Ruskaja Rječ, č. 46 (1919), N. Nikolajevsk.“ Odpověď zní: „Jsme velmi povděčni Vaší M. za list, který jste nám poslali, a projevujeme srdečnou soustrast pro vaše těžké osudy a obavy, o nichž hovoří váš list. Jako náměstek Toho, jenž je knížetem pokoje, vysíláme k nebesům horoucí modlitby za to, aby mír a spokojenost co nejdříve zavládly na Rusi a je provázela veškerá útěcha a nebeská pomoc, za niž se slzami v očích prosíme. Papež Benedikt XV.“ Důkazem, jak se „církevní správa“ v Omsku zajímá o otázku smíření obou církví, je rovněž skutečnost, že Terseglav po dohovoru s jekatěrinburským biskupem Grigorijem a s některými jinými vyššími pravoslavnými kněžími poslal téže správě memorandum, v němž vykládá svoje myšlenky o možnosti takového smíření.

V únoru 1919 byla v Tomsku pravoslavná misionářská schůze. V sezení dne 28. února vystoupil tam s pozdravem katolický kněz Demikis (dle jména asi Litvin), jenž upozornil na skutečnost, že by sdružení pravoslavné a katolické církve přineslo ohromný užitek v boji s atheismem. (Ruskaja Rječ, č. 46 (119), 5. III. 1919 Novo Nikolajevsk).

Jak pod těžkými ranami, jež dostává pravoslavná církev od bol-

¹⁾ Dle novinových zpráv usmrtili ho bolševici při dobytí Jekatěrinburku na jaře r. 1919.

ševismu den co den, prodírá se jistě čím dále tím hlouběji přesvědčení, že takové sblížení je potřebné i možné, dokazují zejména projevy Grigorija, biskupa jakatěrinského, jak mi je sdělil Terseglav. Tak mu na př. kdysi řekl Grigorij, že pravoslavní čekají pouze na nějaký krok, jež by za tím účelem učinili katolíci, ježto s jejich (pravosl.) strany roztál všechny led. Při tom zdůraznil, že o primátu jako takovém nechťejí ani slyšeti, rádi by však přiznali papeži název „biskupa starobylého města Říma“ („jepskop drevnovo goroda Rima“) a „nástupce na stoli blaženého prvoapoštola Petra“ („nasljednik na kafedre blaženavo prvoapoštola Petra.“¹⁾).

Na základě jiných rozmluv s biskupem Grigorijem a s jakatěrinskými i jinými váženými kněžími pravoslavné církve z jeho okolí Terseglav myslí, že by římskému papeži přiznali ještě také primatus honoris, zatím co žádají, že by on musel přiznat patri-archovi jurisdikční právo v jeho područí.

Tato úvodní slova, jimiž jsem chtěl ukázat, jak se po revoluci a zejména pod vlivem útrap, jak je zavlnilo bolševické pronásledování, obracejí oči pravoslavných i mimoděk na západ ke katolictví vzorně organisovanému, uzavírám významnými slovy jakatěrinského biskupa Grigorija, jak mi je doslovně uvedl Terseglav: „Dnes po té hrozné katastrofě vše se sdružuje: socialisti podporují vlády, proti nimž dříve bojovali; sdružují se nepřátelské národy a strany, a proto je s druhé strany třeba, aby se i církev sdružily za účelem společné práce.“

Práce Fr. Terseglava.

Bývalý redaktor „Slovence“ Fr. Terseglav, jenž už 4 leta žije v Rusku, nejprve jako zajatec, po českém vystoupení proti bolševikům jako podporučík u majora Blagotice pluku S H S v Čeljabinsku, potom jako místopředseda inteligentního střediska Jugoslovské komise při české národní radě v Jakatěrinskú a v poslední době jako poručík v sibiřské armádě diktátora Kolčaka, zajímal se po celou tu dobu o ruský kulturní, zvláště však o náboženský život. Jako zajatec zabýval se theoreticky ruskou církevní otázkou, a když pak vstoupil do protibolševické organizace, chopil se též praktické práce a všude, kde se mu naskytla příležitost, pokoušel se slovy i skutky působiti ve smyslu ideí, jež u nás propaguje Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje.

Svou praktickou práci začal Terseglav po českém převratu v létě r. 1918 v Čeljabinsku, kde žil jako podporučík pluku S H S

¹⁾ Mám dojem, že jsou zmíněné snahy ruských pravoslavných kruhů a faktická situace, v níž se ta otázka nachází, už známy kompetentním místům na západě a že pod vlivem těch snah stylisována byla též papežova odpověď Sylvestru omskému. Že jsou na západě dosti informováni o faktické situaci a možnostech z ní plynoucích, o tom mě přesvědčila také kniha Dr. Grívce „Pravoslavl“, v níž se základní myšlenky místy neočekávaně shodují s myšlenkami Terseglavovými.

a kde byl v úzkém styku s tamějšími církevními i politickými kruhy a s některými členy nové protibolševické vlády osvobozené Rusi. V soukromých rozhovorech při každé vhodné příležitosti pátral o poměrech kněžstva i inteligence, hovořil s nimi o obou církvích,

o společných zájmech a potřebách a vypravoval mi, že našel velmi mnoho inteligentů, zvláště laiků, kteří se dali přesvědčiti o potřebě sjednocení. Rozmlouvaje o našich světcích nabyl přesvědčení, že je jim nejbližším a nejsympatičtějším sv. František Assiský; proto má

za to, že by propaganda majitel za úkol seznamování s takovými katolíky, jako je tento světec, mohla velice prospěti práci o sblížení obou církví.

Jak dokonce i ruské církevní kruhy přístupny byly jeho ideám, dokazuje nám nejlépe skutečnost, že ho v městě červnu 1918 dokonce vyzvaly, aby převzal redakci nově založeného pravoslavného duchovenského listu „Sovremennyj Svjaščennik“ (Každý v době přítomné). List ten vydávati se rozhodl „Sojuz potřebliteljskích tovariščevst“ (Svaz konsumních spolků) v Čeljabinsku. Ale ve Svazu byly toliko peníze a dobrá vůle, kdežto k ruce neměli ani jediného pravoslavného theologa, jenž by mohl list ten vésti. Proto obrátili se na absolvovaného katolického theologa Tersaglava, jenž ve jmenou ideu, jež mu byla tak na srdci, s radostí přijal ten úkol. Bohužel, list záhy zašel; vyšlyt toliko dvě čísla.

V téže polovině roku byl v Čeljabinsku jakýsi katolický bohoslovec, dle všeho asi Polák, jenž uspořádal přednášku o unii. Byl velmi mlád, nepatrného obzoru a pln předsudků, jichž se při takové práci musí člověk co nejdříve zhostiti. Člověk ten svým vystoupením více pokazil než prospěl, poněvadž lidé bez potřeby jen rozčílili. Někteří ruští přátelé Tersaglavovi prosili tohoto, aby i on se vyjádřil. A tak i on v městě červenci 1918 uspořádal v Čeljabinsku dvě přednášky o té otázce. Většinu přítomných tvořili laici, kteří se velice zajímali o otázky, jež se tu řešily, zatím co větší část kněží odporovala, ačkoli se řečník vyhýbal všemu, co by mohlo vyprovokovati nepotřebné debaty, a proto ve svých vývodech polemiku úplně potlačil. Divného toho rozporu mezi laiky a nižším kněžstvem pravoslavné církve vinna je nevzdělanost a nevědomost ruského nižšího kněžstva, za což je zodpovědna v první řadě stará ruská vláda, jež organizaci kněžských seminářů vedla „zúplna v komunističdu“ (snad by bylo lépe říci „v církevní“). Rusové říkají kazjonnyj od kazna = státní pokladna).

Záhy naskytla se Tersaglavu příležitost, přijíti do styku se živly nám nakloněnými v jiném městě Ruska, v Ufě, v jižní části Uralu. Tam totiž sezvali v létě r. 1918 bývalí poslanci všeruského ústavodárného sněmu, jež byli v lednu 1918 rozehnáni v Petrohradě bolševici, tak zvané „gosudarstvennoje sovješčanije“ (státní rada), jež měla organisovati novou zodpovědnou vládu pro Rus, jež byla od bolševiků osvobozena. K těmto poradám byli pozváni rovněž zástupci Čechů jako vůdců osvoboditelského hnutí na Rusi a zástupci Jihoslovánů jako jejich spojenců. Jako jeden mezi jihoslovanskými delegáty fungoval rovněž Tersaglav. Ufa je však stolním sídlem nejagilnějšího a nejpokrokovějšího mezi všemi ruskými biskupy, Andreje ufského, jenž se ve světském životě zval kníže Uchtomskij. Tento biskup svého času byl jediným církevním knížetem, jenž cítil dosti morální síly, aby už za carského režimu otevřeně bičoval slabé stránky policejní vlády i ve veřejném i v církevním životě. Tento muž zná dobře západoevropské katolické i protestantské náboženské, politické a kulturní organisace a pokouší se, aby jejich působení

přizpůsobil ruským poměrům. Znal už dříve i slovinské organisace a třídy i dr. Kreka a dal se o tom obšírně poučiti Terseglavem. Několikrát vyslovil přání, osobně prohlédnouti si naše organisace ihned, jakmile se urovnají dopravní poměry. Jeho práce je poněkud podobna křesťansko-sociální práci dr. Kreka. Po revoluci postavil se muž tento v čele reformního hnutí v ruské církvi. Celým srdcem zastává se rovněž idee kulturního sdružení západní a východní církve a — horribile dictu pro onoho, jenž by byl pravoslavným šovinistou — spolupracuje při paralelních podnicích katolického kněžstva. Toto kněžstvo má na štěstí právě v Ufě své nejlepšího zástupce, neboť snaživý katolický duchovní, jenž by svou situaci dostatečně porozuměl, na Sibiři je bílou vranou. Tak je tam kněz Grabowski, který založil v Ufě prvou katolickou stranu na Rusi. Vydává rovněž svůj list „Hristijanin“ (Křesťan), jež redukuje konvertita Rus Vladimír Zekin. Vydávání toho listu podporuje rovněž biskup Andrej. Též o otázce sjednocení obou církví rozpravěl Terseglav v tom kruhu a našel v něm samé uvědomělé lidi stejného smýšlení. Biskup Andrej je s ním od té doby ve stálém styku. „Hristijaninu“ sdělil Terseglav myšlenky katolického laika o církevní otázce. Sám soukromě mezi katolíky i pravoslavnými často rozpravěl o křesťanském socialismu a prohlásil mi, jak se přesvědčil, že dra Kreka, pokud ho znají anebo z jeho úst se o něm dověděli, pokládají vpravdě za apoštolského muže. „Hristijanin“ přinesl rovněž Zekinův informativní článek o působení Slovinské lidové strany a s ní spojených kulturních a hospodářských organisací.

V říjnu r. 1918 přestěhoval se Terseglav do Jekatěrinburku, kdež se pod ochranou československé armády věnoval organisování Jihoslovánů. Když pak v lednu r. 1919 přešel do ruských vojenských služeb, všechny síly zasvětil opět seznamování ruských kruhů s katolickou církví a jejími organisacemi ve veřejném životě a sondování terénu pro sblížení obou církví. Nejen s laickými kruhy, nýbrž i s kněžstvem navázal ihned styky a našel tu opět jednoho snaživého člověka křesť.-soc. smýšlení, O. Ignatijeva, člena moskevského církevního sněmu a katechetu v Jekatěrinburku. Ten se zajímal zejména o reformu kněžské výchovy v pravoslavné církvi a prosil Terseglava, aby mu, na základě svých zkušeností v katolických seminářích narysoval náčrt té reformy. Terseglav skutečně také náčrt vypracoval, ovšem jen pokud se na to pamatoval, ježto neměl úplně žádných tištěných pramenů.

Krátký čas před svým odchodem z Jekatěrinburku seznámil se i s jekatěrinburským biskupem Grigorijem, jenž se rovněž živě zajímal o otázku sblížení církví. V tom smyslu měl Terseglav s ním a s některými jinými váženými kněžími v Jekatěrinburku více rozmluv. Jeho myšlenky o možnosti a potřebě aspoň sblížení, když už ne sjednocení, našly úrodnou půdu, zvláště však jeho praktické návrhy, jak by se mělo předejít k želanému cíli společné fronty obou církví. Pod ranami bolševismu stala se ruská církev přístupnou těm ideám a proto se může říci, že hovor o kulturním sblížení a vzá-

jemné podpoře ve všech obtížných otázkách, jež hrozí stejně veškerému křesťanskému světu pravoslavnému i katolickému, dnes je na Sibiři na denním pořádku. I arcibiskup omský Sylvestr, vůdce ruské církve v Sibiři, rozehrál se pro tu myšlenku. Proto přívrženci Terseglavovi s biskupem Grigorijem mysleli hned, že nadešel čas, dotknouti se té otázky i na úředním místě. Poradili tudíž Terseglavovi, aby sestavil o té otázce memorandum a předložil je k projednání církevní správě. Terseglav skutečně také memorandum to předložil, ale jaký byl jeho osud a úspěch, není mi známo, poněvadž v tu dobu opustil ruskou zemi.

Memorandum biskupům, kněžím i laikům vyšší církevní správy pravoslavné církve na osvobozené Rusi v Omsku.

Poněvadž mne vede upřímná touha prospěti práci ve prospěch sblížení a smíření římskokatolické církve s východními pravoslavnými ruskými církvemi na prospěch křesťanské civilizace, usoudil jsem já podepsaný jihoslovanský katolický publicista biskupům, kněžím a laikům, členům Východní církevní správy v té části Ruska, jež je osvobozena od sovětské moci, předložit o této pro křesťanský svět nejvýznamnější otázce svoje názory, k nimž jsem dospěl, prostudovav církevní postavení na Rusi. Rozdělení křesťanského světa na dvě větve, západní a východní, bylo důsledkem různých názorů o úkolech křesťanství a o stanovisku církve ve světovém státním řádu, které již od prvopočátku byly stajeny v láně náboženského svědomí staré církve. Na východě v duchu starohelenského světového názoru zakořenila se poněmáhlu zásada státní suverenity pro všechny odnože kulturního života a rovněž i pro jeho náboženské projevy v církevním organismu; na západě však poznenáhlu převahy nabyl názor o církvi jako o svrchované instituci, jež má vésti člověčenstvo dokonce i v čistě světských věcech a tvarech veřejného života. S tohoto více historického než dogmatického hlediska musíme posuzovati rovněž otázku prvenství římského biskupa, jehož centrální význam a bezpodmínečná autorita čím dále tím více se ukazovala a čím dále tím více se rozvíjela, obzvláště při úloze, jakou musela hrát mezi západními národy katolická církev, která uprostřed zvráceného feudalismu a rozvrátěného zasahování různých heresí ujala se urovnání společenského chaosu a zušlechťení obyčejů a křesťanské výchovy poloharbarské Evropy. Ostatní dogmatické rozdíly mezi oběma církvemi nemají podstatného významu, ježto jsou důsledky kulturního a politického rozkolu v církvi, a připisuje-li se jim význam, je to pouze k vůli dialektice rozohněných bohoslovců. Hlavní jest, že, co se týče porozumění spásitelské práce Kristovy, mezi oběma církvemi nejen není rozdílu v řečeném tvaru dogmatické formule, nýbrž obě na venek představují jeden solidní křesťanský názor o světu.

Veliká světová válka, která do základů zatřásla veškerou budoucí lidskou kulturu, odstranila také zeď, jež se zdvihala mezi vý-

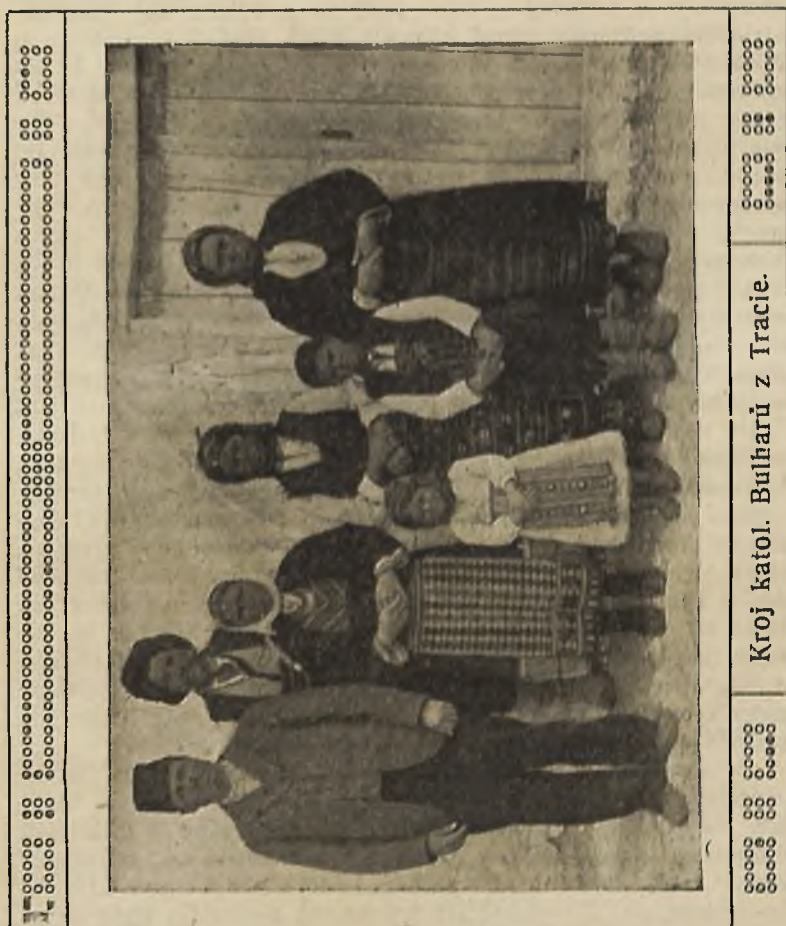
chodním a západním křesťanským světem. Národní nepřítelství rozmohlo se do nejvyššího stupně mezi plemy, jež zapomněla na nauku Vykupitele, který oduševnil každou cestu a sjednotil ve svém mystickém těle všechny národy, přivedlo lidstvo nepřirozenější cestou k tomu, aby opět hledalo vzájemné sblížení a stvořilo podklad pro snesitelné mezinárodní bratrství, jež upomíná poněkud na myšlenku křesťanského universalismu. Proto mohlo se očekávat, že rovněž obě církve, jež mají nyní úkol, aby prohlubovaly to bratrství a zakládaly je na nadpřirozených zásadách, pocítí potřebu vzájemné pomoci, rozpomenou se na svou původní jednotu a seznají škodu, kterou jejich rozkol způsobil civilisaci veškerého lidstva, a že zatouží po sjednocení svých organisatorských sil, aby pro přetvoření, doplnění a směr jak jednotlivých duší, tak veškeré státní společnosti staly se životodárnou studnicí Boží milosti, jak jí má být církev Kristova dle své podstaty i významu.

Smíření je tím potřebnější a lehčí, poněvadž podobně jako snahy věrných křesťanů o náboženské sjednocení, vzrostly rovněž síly mezinárodního materialistického socialismu s jeho pozemskými ideami a s tendencí, jež se protiví nadpřirozenému světovému řádu. V některých vrstvách lidových mas s probuzením nejhorších instinktů ukázalo se nejsurovější neznabožství, zájem pouze o materiální výhody a naprosté přezírání ideálních hodnot. Víru v Boha známého z evangelíí chtějí zaměnit věrou v pouze materiální dokonalost lidského souručenství anebo v nejlepší případě věrou v jakési mystické Nadsmyslno, jehož poměr vůči nám není vymezen žádnými absolutními etickými zákony. Proti tomu mohou obě církve bojovat jedině spojenými silami, odložit-li s hrdinnou obětavostí všechny předsudky a obavy, jež se protiví otevřenému věčnému spojení.

Upozorňuji důstojné otce a zbožné laiky pravoslavné církve, že názory o uskutečnění toho smíření během posledního století v katolickém světě velice se změnily. Myslím, že ani jediný katolík, který nehledí na věc úzkoprse, nebude už žádati od východních církví formálního přiznání jakýchkoli dogmatických tvrzení, a to proto, že podstata otázky nezáleží v takové se shora dekretované unii, jež by snad ani nepřešla v živé náboženské vědomí a nemohla by vedle podmínky nynějšího kulturního života přinést vážných plodů; podstata je v kooperaci společně organisované nábožensko-mravní osvětové a sociální práce, která může opravdu obrodit srdce věřících obou církví a rozšířit světlo po veškerém světě, jenž očekává od našeho náboženství pravdu a pozitivní výsledky v podruží individuální a společenské etiky. Po tom nás pozná svět, budeme-li konati Bohu milé skutky, zušlechťme-li veřejný život, zavedeme-li dobročinná a sociální zřízení a podaří-li se nám ulehčit situaci snižovaných trpitelů, jimž se nespravedlivým společenským pořádkem stala krávdá.

Podaří-li se nám otázku tu postavit takto na čistě praktický základ a zaříditi práci obou církví dle proudu křesťansko-demokratického působení a cestou vzájemného poznávání a porozumění

uskutečnění podmínky příznivé aplnému sjednocení v budoucnosti, pak mtr, jenž zavlaďne mezi námi, v kratkě době přineso bohaté ovoce. Jeť nemožno, aby jž samo sblženi nepřineslo ovoce oběma církvím a neoživilo jejich působení. Neda se upřít, že západní cfrkev, jež dala světu takové bojovníky, jakými byli Řehoř VII., Inocenc III., Pius VII., a takové pracovníky, jakými byli Lev XIII., O'Connel, Windhorst atd., získala bohaté zkušenosti v boji s bez-

náboženským státem překračujícím svou moc a zároveň ve věčné práci na sociálním, dobročinném a vědeckém poli. Vše to šlo by velmi dobře k duhu i pravoslavným cfrkvím, zvláště ruské, která po zničení „samodržaví“ a po osvobození jejich vnitřních sil odhalených revolucí vstupuje do nové éry svých dějin; ona bude museti do krajnosti rozvinouti svou podivuhodnou sílu ve prospěch obrození lidstva v Kristu, jemuž je poddáno všechno nejen na zemi,

nýbrž i na zemi. Na druhé pak straně dostane katolická církev v přechetných, hluboce věřících křesťanech pravoslavné ruské církve drahocenné spolupracovníky na vinici Páně, ať už nemluvíme o tom, že irénický směr východní církve, kterou kdosi na rozdíl od římské církve, založené na sv. Petru apoštolu, nazval církví sv. Jana, bude regulovati a mírnutí tradicionelní bojovnost západní církve.

Přecházím k veskrz praktickým návrhům, jak by se to sblížení uskutečnilo, a považuji v první řadě za potřebno, aby všeruský patriarcha a římský papež obnovili starý obyčej a vyměnili si „Soobsčitelnyja gramoty“ (informační listy). Listy ty nesměly by obsahovati praejudice v ohledu dogmatickém, aniž se vůbec dotýkati otázek, jež jsou sporné mezi oběma církvemi; jejich úlohou by bylo jedině, aby napomáhaly sblížení, vzájemné účte a osvědčování bratrské vzájemné pomoci v otázce christianisace světa, jenž tápe ve tmě lživých nauk. Nebylo by pro pravoslavné potřito, aby papeži, jenž je i dle slov liturgických knih východní církve „biskupem dřevního města Říma“ (jepiskop drevnovo goroda Rima) a „nástupcem na stoliči blaženého prvoapoštola Petra“ (následník na kafedrije blaženovo pjervoapostola Petra), dali čest, jež odpovídá jeho úřadu a historickému významu; římského pak velekněze nijak neponižuje, přizná-li úplnou církevní jurisdikci nad pravoslavnými ovečkami patriarchům východu, zvláště všeruskému patriarchovi, jenž z vůle Boží Prozřetelnosti vládne nad nejmocnější církví východní pozvanou k velikým historickým úkolům. Otázka, kdo je onou institucí, jež konečně rozhoduje v otázce definování pravdy Bohem zjevené, v otázce jejího progresivního rozvoje ve svědomí věřících i její dogmatické formulace, dle mého mínění nemá prvotřídního významu, ježto s jedné strany církve východní ve své strohé konservativnosti vždy a všude věrně ostříhaly poklad Božího zjevení, na druhé pak straně katolická církev stěžka kdy bude donucena zabývati se formulací ještě sporných a jemných bohoslovných otázek v dogmatickém smyslu. Musíť dnes církve brániti nejzákladnější podklady křesťanské nauky a etiky, doplňovati dle moderních potřeb svoje pastorální metody a pronikati svými principy celý kulturní život.

V druhé pak řadě třeba zreorganisovati bohoslovné nauky v katolických a pravoslavných seminářích a na bohosloveckých fakultách. Na katolických bohosloveckých školách měly by se přednášeti dějiny rozko-u, při čemž by bylo třeba všmati si děl východních učenců, východních liturgií, v první řadě dějin ruské církve, křesťanské archeologie, děl východních bohoslovců a exegetů; třeba se seznámiti se sv. Otcí východních církví atd. Pravoslavní pak kandidáti kněžství museli by studovati dějiny katolické církve, jež je bohata událostmi a bojem o křesťanské ideály ve veřejném životě; dále museli by studovati scholastickou křesťanskou filosofii, v první řadě velkého Augustina a Tomáše Akvinského, metody katolické katechisace, dějiny křesťanského umění na západě; ale především bylo by velmi prospěšao zavésti do ruských seminářů asketickou výchovu, jež jediná může buditi a posilovati v kněžských kandidátech lásku

k jejich vysokému a zodpovědnosti plnému povolání. Takový směr bohoslovné vědy musí dovést k poznání objektivní historické pravdy, odstranění mnohých nedorozumění a vymýtití každý diletantismus, jednostrannost a úzkoprsost. Ve spojení s tím jen mimochodem vzpomínám potřeby spojení mezi pravoslavnými kněžskými akademiiemi a katolickými bohosloveckými fakultami, mezi učenými společnostmi, literárními podniky a knihovnami.

Nejsilnějším však prostředkem pro vzájemné poznávání se byly by společné náboženské kongresy věřitelů pravoslavné a katolické církve. Nejprve by bylo třeba pozvat čestné hosty, biskupy, kněze a inteligentní, zbožné laiky ruské pravoslavné církve na slovanské katolické schůze, jak je u nás svolávámo obvykle každého roku, jednou u Čechů a pak u Chorvatů, Slovenců, nebo Poláků. Takové sjezdy nemají úředního kanonického významu, ani dogmatického rázu, nýbrž zabývají se jediné posuzováním náboženského a mravního života a hlavně starají se, jak by se měl vést úspěšný boj proti neblahému ateismu, indiferentismu a materialismu a jak by se měly prováděti křesťanské zásady ve společenském životě. Na takových sjezdech pravoslavní bratři mohli by pomáhati nejen radami, nýbrž i dodati usnesením slavnostního rázu a zvýšiti jejich morální význam tím, že by se k nim připojili, aby světlá vlděl solidárnost všech členů mystického těla Kristova.

Za účelem podrobnějšího vypracování praktických návrhů a náčrtů pro práci je třeba zvoliti komisi katolických a pravoslavných bohoslovců, učenců a křesťanských veřejných pracovníků, kteří by se mohli po prvé sejíti osobně v Moskvě anebo paralelně se všeruským církevním sněmem.

Uzavíraje tento krátký náčrt svých mínění a názorů o velkém práci ve prospěch příměří a kooperace mezi římskokatolickou a východní pravoslavnými církvemi, upozorňuji důstojně církevní otce ruské církve na věc, jež by mohla podstatně usnadniti našemu sblížení. Je to propaganda ze strany nenáboženského t. zv. liberálního. Sjednocení s toho stanoviska mohlo by dovésti k náboženskému indiferentismu, k uskutečnění nějakého „obecně křesťanského“ náboženství, což by posléze nejen uesmířilo obou církví, nýbrž ještě více roztrhalo jejich jednotu. Historie ukázala, že se nezdařil ani jeden pokus, oslabiti katolickou církev zakládáním zvláštních národních církví na západě přerušením jejich duchovního a hierarchického spojení se sv. Stolicí a znetvořováním jejich dogmat ve smyslu současného humanismu, filantropismu a interkonfessionalismu. Právě sblížení v evangelickém církevním duchu jest možno jen pomocí apoštolského následnictví vrchnopastýřů obou církví a laiků, spojených těsnými svazky s kněžstvem, nikterak však pomocí živlů, jež odpadly od jediného pravého pramene Kristovy víry a milosti, od neposkrvněné snoubenky a Jeho mystického těla, viditelné svaté církve.

Věře pevně ve splnění ušlechtilých snah všech, kteří milují Krista a jeho vykupitelské dílo, předložím své názory o sblížení

obou církví rovněž jihoslovanským katolickým biskupům a jejich prostřednictvím jiným duchovním hodnostářům jihoslovanských provincií. Přes všechny potíže, jež pravděpodobně na tanou při uskutečňování toho velikého a svatého díla, jsem přesvědčen, že se ono v blízké budoucnosti vykoná. Čas již vykonal své. Pán nás poučil utrpením, jež jsme zakusili v době tak strašné války — nadešla žeň. Živě mi tane na mysli jasný den, když Ježíš, sedě u studnice Jakubovy blízko Sicharu řekl svým učedníkům: „Nepravíte-liž: Ještě 4 měsíce, a bude žeň? Aj, pravím vám: Pozdvihněte oči svých a podívejte se na krajiny, že jsou již bílé ke žni. A kdo žne, bere odplatu a shromažďuje užitek k životu věčnému, aby se radoval i ten, kdo seje, i ten, kdo žne. V této věci pravdivé jest přísloví: Jiný jest, jenž rozsévá, a jiný, jenž žne. Já jsem vás poslal žat, o čem jste nepracovali; jiní pracovali, a vy jste vešli v práce jejich.“ Budeme se radovati, důstojní otcové a zbožní luči, uvidíme-li dokonáno dílo, o něž se namáhali neosvícenější duchové východní a západní církve.

Osměluji se prositi důstojné otce církevní správy na osvobozené Rusi, aby o tom ve vhodné době zpravili nejdůstojnějšího otce Tichona, s naší strany hluboce ctěného patriarchu celé ruské pravoslavné církve a svatý sněm všeruské pravoslavné církve v Moskvě.

Psáno v polovici února 1919. v Jekatěrinburku.

Hluboce oddaný Fr. Terseglav.

(Pokračování.)

Al. Pozbyl.

Víra naše má býti živá.

Veškerá vyznání křesťanská uznávají, že ku spasení nevyhnutelně jest třeba víry. Uznávají pravdivost slov sv. apoštola Pavla: Bez víry není možno Bohu se líbiti (Žid. 19, 6). V této pravdě všechna vyznání křesťanská souhlasí — ale jak různé jsou výklady o víře. Srovnajme aspoň učení katolické s protestantským! Podle učení církve katolické víra sama neospravedlňuje člověka. Aby mohl se státi spravedlivým a hodným království nebeského, je třeba ještě skutků, plynoucích z víry. Dle učení protestantů sama víra ospravedlňuje již člověka. Člověk věřící uchvacuje spravedlnost Kristovu; tou se jako krásným pláštěm přikrývá — a tu ho Bůh má za spravedlivého, třebaž jím není. Dle toho učení víra ke spasení stačí — dobrých skutků není křesťanům třeba. Bylo tudíž zásadou Lutherovou: „Hřeš — ale věř a budeš spasen“. Jak děsný tu omyl. Vždyť pravda neomylná, Kristus, řekl: „A odplatí Bůh jednomu každému podle skutků jejich.“ Zřejmo z těch slov, že na soudě věčném dle skutků bude každý odplacen. Totéž dotvrzuje sv. apoštol Jakub, jenž napsal: „Co prospěje, bratři moji, praví-li kdo o sobě, že má víru, nemá-li skutků. Zdali jej bude moci víra spasiti? (Jak. 2, 14.) Víra naše proto musí býti živou, skutky

oživenou. Poněvadž však život projevujeme nejen skutky, ale i myšlením, slovy a žádostmi, musí víra pronikati život náš na všech těchto zjevech.

Třeba tu upozorniti na bludné domněnky katolických křesťanů, kteří se domnívají, že na tom nezáleží, co si myslí a mluví o víře, jen když proti víře skutky nehřeší. — Domněnky toto je bludným. I myšlenky naše, žádosti a slova musejí se srovnávati s vírou. Milovati jsme povinni Boha z celého srdce, z celé duše, ze všeho mysli a síly své. Bůh zapovídá nejen hříšné skutky, ale i myšlenky, řeči a žádosti.

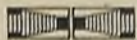
Má-li víra pronikati naše skutky, myšlenky, žádosti a řeči — tu zajisté i tyto pronesené písmem. — Nož zde tisíce katolíků se prohřešují, neboť odbírají a čtou noviny, jež víru zlehčují i tupí, ba, mnozí k takovým novinám již tak přilnuli, že čím více napadají otevřeně víru, tím za šťastnější a lepší je pokládají. — Křesťan katolický, chce-li zůstat i pokládán býti za věřícího, nesmí nikdy psáti a čísti spisy víru zlehčující, jinak se staví do tábora víře nepřátelského a bojuje proti víře i Bohu.

Živá víra nežádá od nás toliko, abychom dle víry mluvili, nýbrž abychom víry proti nepřítelům také neohroženě hájili. Jak zbabělo však tu mnozí katolíci si počínají, když na schůzkách různých mluvkové — víru zlehčují, obrazy a zřízení církve zemšťáňují — tu ani dost málo se neozvou, ale mlčí i přikyvují a praví, ba, je to pravda — a myslí, že stačí k víře, když v duši s tím nesouhlasí. Zapomínají, že víru zapírají a nevyznávají. Stačilo by na obranu často říci: „My víru svou od žádného si nedáme tupiti a v citech tak svatých se nedáme posmívati a urážeti,“ a odejíti pak zřejmě ze schůze.

Má-li býti víra živou, musí pronikati všechny naše myšlenky, snahy a zvláště skutky. Jen ten je dobrý křesťan, kdo tak žije, jak víra nás učí, kdo přijímá svátosti, kdo se účastní služeb Božích, kdo k Bohu i bližnímu se chová, jak víra káže a učí. Žádá-li od nás zájem církve i nějakou hmotnou obět na kostel, na misie a podobné velké účely, pak je povinen věřící dle sil s radostí přispěti, jinak víra jeho zůstává mrtvou — a k spáse nepřivede.

NOVÉ KNIHY

Pozbyl Al., Ježíš Kristus, jeho apoštolé a církev. Stran 100. Cena 12 K.

Pozbyl Al., Církev Kristova ve svém rozšíření, pronásledování a vítězství. Stran 64. Cena 10 K. Obě knihy vyšly 1921 nákladem spisovatelovým ve Vidči u Rožnova, kde je lze též objednat.

Knihy psány jsou nadšenou láskou k přednácti, o němž pojednávají, lidově, čtou se lahodně a posilují čtenářů za dnešního zbešilého odboje proticírkevního mocně naději ve spravedlivé vítězství církve katol., jež jest líčena, kterak ve všech stoletích neumdleně

vítězně bojovala a povznášela lidstvo k pravdě, svobodě na poli sociálním i charitativním. Bez suchopárných letopočtů a zbytečných jmen má čtenář před sebou v hlavních rysech celé dějiny světové církve katolické; zvláštní zřetel jest obrácen ku sporným a ožehavým otázkám.

Katechismus třetího řádu sv. Františka. Třebíč, 1921. Str. 160. Obsahuje vše, čeho jest svědomitému terciáři o III. řádě věděti.

P. Leander, Brejcha. Pod serafinským praporem. Třebíč 1921. Stran 20. Obraz ze života v 1 jednání.

Vladmír Serg. Solovjev. Jeho život a působení. Dle původních pramenů napsal K. Jindřich. Vydal a možno objednat: Apoštolát sv. C. a M. v Kroměříži. Stěžejní dílo o Solovjevu, tomto nejkréšfanštějším filosofu slovanském. Kniha nesmírně zajímavá s novými rozhledy filosofickými a církevními.

Z V Ě Š T I

Z Cařihradu. (Osud sjednocených Bulharů.) Světová válka způsobila ohromné škody na majetku i na duších v Macedonii a v Trácii. V těchto krajinách bylo nejvíce usedlých sjednocených Bulharů východního obřadu. Katolíci bulharští latinského obřadu jsou nejvíce v okolí Plovdiva a pak v severním Bulharsku v okolí Rušuku. Kam vnikli Řekové, sjednocení Bulhaři museli prchat, hledíce před jejich násilnostmi uchrániti si aspoň život. Jest dosvědčeno, že Řekové dopouštěli se na sjednocených Bulhářích zvěrstva a chtěli od základu zničiti katolické misie.

Tak vyhladili misie lazaristů v Macedonii a misie assumpcionistů a zmrtvýchvstalců v Trácii. Když po letech šedesátých minulého století hnutí uniatské mezi Bulhary počalo se hýbati, byl zřízen r. 1883 v Soluni apoštolský vikariát bulharský pro Macedonii; biskupem byl msgr. Lazar Mladenov. Aby si mohl vychovati domácí dorost kněžský, byl založen r. 1885 blízko Soluně v Zeitenliku seminář, vedený lazaristy, který choval na půl sta žáků. Prospíval zdárně; poněvadž byl slovanský, byl trnem v oku Řekům a nyní seminář zavřeli. V Kukuši (sev. od Soluně) byly sestry milosrdné. Měly na starosti sirotčinec. I ten jest rozmeten a sestry vypuzeny. Apoštolský vikariát macedonský čítal před balkánskou válkou přes 10.000 katolíků ve 20 vesnicích, 16 kostelů, 30 kněží slov. obřadu, 13 škol chlapeckých, 9 dívčích, 4 bulh. kláštery ženské.

Bulharští katolíci kněží upí ve vězeních, několik jest jich zavražděno a vypovězeno do vyhnanství, a ti, kteří přece odvážili se zůstatí přes nejistotu života, jsou násilně nuceni k odpadu od katolické víry. V tom ohledu jsou Řekové horší nežli Turci, kteří poslední dobou na evropském území uznávali volnost každého náboženství. Takto naše misie, které samy se prohlubovaly a oduševňovaly a byly slibným začátkem pro další úspěšné práce mezi

Bulhary, jsou v Macedonii a v Tracii úplně zničeny. Není tam dovoleno ani sloužiti mši sv. nebo konati obřady v jazyce staroslovanském. Tu se ukázali Řekové v pravém světle, ani ve dvacátém století nezapřeli své povahy a smýšlení vůči katolíkům: nenávisť a nesnášlivost náboženská dosud je ovládá. Kdysi křičeli a podnes praví, že jest jim milejší turecký turban než římská tiara. Řecký rozkol ujařmil celý východ. Bulhaři byli by jistě dnes katolíky, kdyby jich Řekové nebyli vtáhli do rozkolu.

Přes všechno tyranstvo a mučednictví, přes to že domovy a majetky sjednoceným katolíkům v Macedonii a v Tracii byly zničeny, přece vytrvali věrně při církvi katolické. Raději ztratili statky pozemské, jen aby neztratili statků nebeských — pravé víry. Nodbalí sebe větších obětí pro víru. Zaslouhují tyto mučedníci 20. stol. jistě našeho obdivu, naší lásky a úcty, ale jsou nám i záživým příkladem, kterak klenotu pravé katol. víry máme si vážit. Vyhnutí byvše z domova, jako uprchlíci roztouli se po celém Bulharsku, hledajíce přístřeší a kouta jídla. V Sofii samé jest dosud asi na 200 rodin sjednocených uprchlíků, kteří tam nemají dosud ani kapličky pro katol. slov. obřad. Bývají v malinkých prostorách, které si mohli s velkým úsilím opatřit. Poněvadž již po 7 let byl válkou sužování, bičování a hnání s místa na místo, jest samozřejmé, v jaké jsou bídě, že nemají prostředků ani na šatstvo, byt a jídlo, na tož tím méně jest jim možno, aby si zřídili nějaký kostelíček a potřebné k němu bohoslužebné příslušenství.

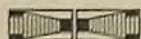
Sv. Otec, znaje jejich zbědovaný stav, poslal jim podporu 50.000 lir. Jsme nesmírně vděční za tento šlechetný dar papežův, ale nikterak nám nedostačuje, abychom mohli z něho vystavěti si kostelík, zříditi katol. školu, ubytovati biskupa a j. Doufáme dále v pomoc Boží.

Soluňský sjednocený biskup msgr. Epifan Šanov byl od Řeků zajat a střezěn v klášteře blízko Atén; nyní byv propuštěn, uchýlil se do Bulharska, kde nemá ani, kam by hlavu sklonil.

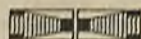
Různí američtí sektáři, obdařeni jsouce značnými dary peněžními, lákají naše lidi, postavené v bídě, aby je získali pro své sekty, ale nadarmo. Naši věrně a obětavě zůstávají při pravdě, zač jim náleží jistě náš obdiv a naše uznání.

To jsou naše stesky, naše bída a starosti, náš pláč. Oplakáváme, co jsme ztratili pozemského, ale radujeme se, že Pán Bůh nás sílí a chrání, abychom si uchovali, co je cennější a vzácnější — katolickou víru.

Msgr. Michal Mirov,
sjednocený bulh. arcibiskup.

ROZMANITOSTI

Členům apoštolátu. O svátku sv. Cyrila a Metoda jakož i po celou oktávu mohou získati za obyčejných podmínek plnomocných odpustků. O svátku slouží se za ně na Velehradě mše sv. — Sami přistupujte a získávejte tomuto slovanskému misijnímu a křesťanskoosvětovému spolku nové členy. Vykonávejte sbírky ve chrámě a ve spolecích v jeho prospěch!

Politika v řecké církvi. Úzké spojení řecké církve s přepjatým vlastenectvím podléhá všem politickým změnám, jaké v poslední době Řecko velmi rychle prožívalo. Dobře se to cítí jako zlo v řecké církvi, ale není tam dosti vůle, ochoty a chuti, aby se zřekli „národní“ církve, do níž kdysi jako do ideálu se zakousli. V prosinci 1916 dal se strhnouti sv. Synod athenský politickou vášní, vytáhl s ohromným množstvím lidu na Mártovo pole, konal tam střepinkový soud nad politikem Venizelem a jeho přívrženci a — vyslovil nad nimi klatbu. To se opakovalo všude v provinciích od biskupů a kněží. Než osud chtěl, že za 6 měsíců Venizelos vtáhl do hlavního města jako vítěz. Ihned svolal 13 biskupů na duchovní soud, na němž jako hlavní zpravodaj působil ministr osvěty, aby odsoudil „nezákonné protikanonické jednání“ sv. Synodu. Předsedal biskup soluňský Gennadios. Dřívější „vinníci“ byli potrestáni, metropolita athenský a larisský byli sesazeni a pro Athény byl jmenován nový metropolita Meletios. Než Venizelos netěšil se dlouho z vlády a s ním byli přinuceni zřici se církevního úřadu též metropolita a biskupi za jeho vlády dosazení a tak na stolec athenský dostal se opět dřívější metropolita, jenž byv vlečen od žaláře k žaláři, zasloužil si v očích lidu koruny mučednické. Ale Meletios neopustil Athen, usadil se v hotelu a pozoroval vývoj událostí. Založil dva svobodomyšlné časopisy, dělal „reformistu“, navazoval styky s anglikanismem a německým protestantismem, ale brzy nastalo vystřízlivění. Aby si pořád udržoval přívržence, zasazoval se, aby vymohl manželský sňatek biskupům. Než národ ho opustil a byl vyobcován za velikých a slavných služeb Božích — tedy opět politika uplatnila se v náboženství. Chrám stal se politickým rejdištěm a Meletiem zavedené elektrické světlo bylo prohlášeno za kanonicky nedovolené a rozbito. Nyní zaměřává se do věci též patriarcha cařihradský, který je straníkem Venizelovým a hrozí vyobcováním králi Konstantinovi. Na jakémsi sněmu cařihradském poukazovalo se na ohrožení zájmů Venizelových, t. j. hellenistických válečných cílů v Malé Asii a usnesli se vyzvat krále, aby se zřekl trůnu ve prospěch syna svého Jiřího, poněvadž toho žádá zájem vlasti, sic jinak že bude vyobcován. V tom smyslu obrátili se telegraficky též na politické činitele do Londýna, Paříže a Říma. Tak politika ovládá církev řeckou.

Srbská církev. Srbská církev se smloovala rok s cařihradským patriarchou, až dovolil (19. března 1920) sdružení bosenských (která byla dle jména ještě podřízena Cařihradu) a macedonských biskupství s ostatní srbskou církví. Dne 17. června 1920 prohlášeno bylo konečně královským ukazem sjednocení všech srbských pravoslavných církevních oblastí v království SHS, usneseně na biskupské konferenci 23. května 1920.

Tím bylo mlčky dovoleno obnovení srbského patriarchátu, jež bylo slavnostně vyhlášeno ve Srjemských Karlovcích dne 12. září 1920. Dne 12. listopadu byl bělehradský metropolita Dimitrij zvolen patriarchou.

V době, kdy se obnovuje zevní lesk samostatné srbské církve, prodělává tato těžké vnitřní boje. Nižší duchovenstvo, sdružené v „Kněžském sdružení“ bojuje stále, aby se kněží-vdovci směli opět ženiti. Na valné hromadě „Kněžského sdružení“ (v srpnu 1919) odhlasovali požadavek, který dává biskupům na výběr: buď biskupové do nového roku 1920 rozhodnou otázku příznivě, nebo se budou kněží vdovci ženiti bez dovolení. Biskupové nepovolili. Mnozí duchovní se skutečně oženili. Biskupové takové duchovní zbavili úřadu. A duchovní bojují dále, dovolávajíc se pomoci lidu i vlády. Ministr duchovních záležitostí odpovídá na vyzvání, že nemá práva o tom rozhodovati. Avšak v jednom případě rozhodl ministr proti biskupům. Žičský biskup zbavil po druhé ženatého kněze Ž. Alexiče úřadu, sesadil ho z duchovního soudního úřadu. Ministr však jako dozorčí církevní úřad zrušil druhé rozhodnutí; ministru duchovních záležitostí přisvědčil i ministr spravedlnosti a nejvyšší rozhodčí soud.

Biskupové jsou v nepřijemném postavení. Rádi by co nejspíše viděli rozhodnutí. Poslali deputaci do Cařihradu a do Athén, aby se záležitost rozešla souhlasem pravoslavných církví. Deputaci vedl žičský biskup Nikolaj Velimirovič.

Účastnil se jí také dr. Jantič, který po návratu (v červnu 1920) ve „Věstníku“ čis. 20 prohlásil, že jsou v Cařihradě a Athénách velmi nakloněni druhému sňatku duchovních i ženění biskupů, ba že biskupové jsou tam hlavními zástupci

liberálních církevních směrů. Jeden biskup řecký že se i oženil. Úřední „Glasnik“ (č. 1.) však píše, že obě řecké církve s velikou zdržlivostí upustily od řešení otázky o sňatku duchovních a že třeba čekali rozhodnutí všeobecného sněmu, k němuž se ději připavy.

Zatím pokračuje ostrý boj proti episkopátu a proti úřednímu „Glasniku“. „Vestnik“ přináší ostré články, ve kterých vyčítá biskupům samovládu a j. v.; v čísle 26. n. př. píše: „Církev v našem království prožívá velikou krizi. V ní vládně prázdnota, sobectví, přetvářka, svévole, nepořádek a neřád.“ „Vestnik“ i „Srpska crkva“ nařikají na velikou ztrnulost východní církve.

Srbský duchovní, který se tajil pod značkou K. M. S., prohlásil r. 1909, že je katolický celibát lepší, než východní ženění duchovních bez sňatku vdovců; tomu přisvědčuje „Vestnik“ téhož roku a „Srpska crkva“ (1920 č. 1./2., str. 41). Zajímavé je, že v téže číslé chorvatský reformista dr. Cenklje Ilihoš Srbům prohlášením, že má církev pravoslavná mnoho předností před katolíkem.

Do polovice r. 1920 neměl biskupové listu, ve kterém by se mohli bránili proti útokům duchovních. Dne 14. července vyšlo prvé číslo „Glasnika“ (úřední list srbského pravoslavného patriarchátu). Již ve 3. čísle započal boj proti Ružičskému sdružení a proti „Vestniku“. Napadá zvláště bojovné požadavky velké hromady r. 1919, ježto odlišují srbskou pravoslavnou církev od ostatního pravoslavného východu a vrhají ji do náručí německého protestantismu... Buď sv. Sava nebo Luther! „Vestnik“ (č. 29—31) odpovídá ostře na nepravdy a pomluvy úředního církevního listu. „Glasnik“ se nespokojuje polemikou proti srbskému duchovenstvu, nýbrž napadá i katolickou církev. „Vestnik“ i „Srpska crkva“ píší o katolické církvi mnohem střízlivěji a důstojněji. Doufáme, že i „Glasnik“ bude budoucně opatrnější.

Jinak soudí o katolické církvi bělehradský universitní prof. práva Ž. Perić v knize: „Náboženství v srbském občanském zákoníku.“ Bělehrad 1919.

Mezi jiným píše: „Muž aspoň, ať jsem velmi oddán své pravoslavné církvi, katolická církev vždy imponovala... Imponovala muž svou jednotou, svým dobrým uspořádáním i kázni, velikou vážností římského papeže v celém křesťanském světě. Svou všeobecností odpovídá katolická církev nejvíce duchu křesťanského náboženství, které je obecné, které obhájá veškeré díky Boží na zemi. Naše pravoslavná církev nabyla svým rozdělením během času rázu národních držav se sklonem k odluce, což mnoho vadí myšlenky všeobecné državy člověčenstva.“

O tom praví v „Srpské církvi“ (1920, str. 181) druhý profesor práva dr. Kazimirovič, jenž ještě před rokem mluvil o možnosti kulturního boje proti katolické církvi, mající svou hlavu mimo Jugoslavií. A nyní píše: „V tom ohledu, řekl bych i já, čeká nás velká a vážná reforma v naší pravoslavné církvi, která se nazývá všeobecnou, ale které chybí vskutku prostředky, aby všechny samostatné církve sjednotila v jednu.“

Po dlouhých bojích a přípravách založena byla v polovici r. 1920 pravoslavná bohoslovecká fakulta v Bělehradu a později ještě v Záhřebu. První sbor profesorský v Bělehradě tvoří: děkan S. Dimitrijevič (dějiny srbské církve), dr. M. Jovanović (filosofie a pedagogika), J. Zeremski (Písmo svaté) a Rus dr. A. P. Dobroklonski (církevní dějepis). Ježto se do bělehradského „bohosloví“ sv. Savy“ přijímali chovanci, kteří dovršili jenom nižší gymnasiu, nemohli se bohoslovný seminář pozvednouti na vysoké učení; proto se přesídlili do Srjemských Karlovců a karlovský seminář přesídlil se do Bělehradu jako bohoslovecká fakulta. Pro dvě fakulty bude těžko získati bohoslovce. Bohoslovci s maturou byli jenom v S. Karlovcích a Sarajevu a je nyní všech 16+21. Přejeme oběma fakultám hojného požehnání. Vyšší bohoslovecké vzdělání může náboženskému míru v Jugoslavií velmi prospěti.

Jihoslovanské bohoslovné vědě poskytuje nyní církevní krise mnoho vážných úkolů. Srbský právník N. Miliš dokazoval právo sňatku duchovních-vdovců a biskupů tím, že dotyčné východní církevní kánony prohlásil za následek heretického přematu, jenž manželství prohlásil za hřích a měl i vliv na církevní Otce a církevní sbory. O zákazu druhého sňatku kněz píše v knize: „Zákony pravoslavné církve“ (Novi Sad, 1895), že vyplývá z božského práva a r. 1906/7 v knize: „Skládání rukou jako překážka manželství“ píše zrovna opak. Skoro

veškeré srbské duchovenstvo se odvolává na obojaké dokazování Milašovo. Milašovy důkazy je třeba důkladně rozebrati. Je otázka, jak se má přeložit: *unius uxoris vir* (jedné ženy muž) (I. Tim., 3. 2.) je-li to božsky, nebo jenom církevně právní apoštolské ustanovení. Tato otázka je stejně důležitá pro katolíckou i srbskou církev. Podobné jsou otázky o celibátu, zvláště o celibátu biskupů v církvi východní o východním mníštvu a episkopátu o kněžském a vůbec o církevním řádu. Tyto otázky byly jak od katolíků tak od pravoslavných dosud málo projednávány.

Nynější krise vyžaduje důkladného a vědeckého jeho prostudování.

„Bogoslovní věstník.“

Příspevky na Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje do 19. února 1921.

Koblitza, Olomouc Kč 6, Kietlov Kč 425, Kroměříž Kč 3893, Kojetín Kč 103-32, Kněždub Kč 90-84, Val. Klobouky Kč 216, Kyjov Kč 260, Klenovice Kč 20, Kylešovice Kč 104, Kubaňek, Tovačov Kč 30, Kuželov Kč 200-88, Kálnoky, Vlasatice Kč 200, Kuchyn, Slovensko Kč 5, Kotterbach, Slovensko Kč 37, Kašava Kč 445, Kylešovice Kč 487, Litendice Kč 50, Lubojacký, Paskov Kč 3, Litultovice Kč 125, Lohodice Kč 30, Hrozn. Lhota Kč 130-20, Lampartová, Třebíč Kč 20, Lišná Kč 40, Loučka Kč 107, Liesek, Slovensko Kč 200, Lopej, Slovensko Kč 50, Lysá, Slovensko Kč 60, Hor. Moštěnice Kč 1250, Myslovice Kč 60, Muchová, Olomouc Kč 200, Myjava, Slovensko Kč 10, Malženice Kč 10, Navrátil, Laškov Kč 100, Novotný, Fulnek Kč 10, Napajedla Kč 120, Oravová, Olomouc Kč 200, Ořechov Vel. Kč 162, Ohrozn Kč 10-90, Osak n. B. Kč 158-46, Mor. Ostrava Kč 220, Píňovice Kč 50, Písek, Olomouc Kč 40, Polzer, Olomouc Kč 10, Poláček, Olomouc Kč 2, Pryčová, Olomouc Kč 50, Pospíšil, Kroměříž Kč 100, Paršovice Kč 406-73, Přerov Kč 1700, Podivice Kč 25, Planýv Kč 42, Pohodělice Kč 120, Předmostí Kč 552, Partutovice Kč 37, Penčice Kč 262, Píluň Kč 30+50, Poruba Kč 112, Pačlavice Kč 14-74, Pustějov Kč 70, Podkriván, Slovensko Kč 100-50, Odbor škol. dítek při Mariánské družině, Přerov Kč 300, Rudslavice Kč 17, Radějov Kč 83-80, Rataje Kč 74-14, Rohle Kč 17, Rybí Kč 80, Raková, Slovensko Kč 50, Sestry Domlničanky, Jecpín Kč 100, Slatina Kč 41-12, Syrovín Kč 21, Strážnice Kč 150, Sítla, Otaslavice Kč 20, Smržice Kč 117-50, Staříč Kč 71-04, Studnice Kč 18-30, Stanke Kč 20, Senice Kč 160-50, Sedlák, Přerov Kč 20, Stankovany, Slovensko Kč 150, Sopuch, Bratřejov Kč 6, Senobradz Kč 20, Švábenice Kč 210, Skácelík, Březová Kč 5, Šitná Kč 170, Široké, Slov. Kč 250, Šumvald Kč 56, Ševčík, Olomouc-Nov. Ulice Kč 4, Měst. Trnávka Kč 212-60, Troubky Kč 50, Trnava Kč 247, Třeština Kč 5, Tumačov Kč 85, Vel. Týnec Kč 352, Teplička, Slovensko Kč 300, Újezd u Vízovic Kč 137-22.

Do posledního dvojčísla vloženy byly složenky a prosíme, aby jeho bylo použito pro předplatné na časopis Apoštolát. Celoroční předplatné olnáš 12 Kč.

Kdo nedostane některého čísla, ať si pro ně dopíše v nezašlepeném dopise beze známky, ale na obálku ať napíše „Reklamacie“. Adresa: **Administrace Apoštolátu sv. Cyrila a Metoda v Olomouci, Wurmova ul. 16.**

Všechny příspěvky týkající se redakce buďtež zasílány na adresu: Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.

Dosud máme na skladě starší ročníky Apoštolátu, a to I., II., IV. – VIII., IX., X.

Máme na skladě a zasíláme ve prospěch exercečního domu na Velehradě obrazy: Hold Slovanů sv. Cyrila a Metoda. Velké obrazy velikosti 106/81 cm za 40 Kč, střední velikosti 65/50 cm v ceně 25 Kč.

Apoštolát vydal a má na skladě jadrnou a účinnou brožurku proti českoslov. církvi: „Katolíci pozor!“ o 8 str. osmerky. Cena 10 kusů 180 Kč; 100 kusů 15 Kč; 1000 kusů 120 Kč.

Přihlašujte se všude buď k svého farního úřadu nebo v sekretariátě Apoštolátu v Olomouci, Wurmova ul. č. 16 za členy Apoštolátu! Důst. farní úřady ať si tam dopíší pro zápisní obrázky, pokladničky a pokyny!

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Zakladatelé a pořadatelé:

J. M. ndp. arcibiskup dr. Ant. Cyr. Stojan,
Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži,
dr. Fr. Hrachovský, sekretář v Olomouci.

Zahrádka cyrilometodějská.

(Podává dr. Ant. Cyr. Stojan, předseda ústřed. výboru „Apoštolátu sv. C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie“.)

Sv. Cyril a Metod zahajují na Moravě činnost svou.

(Další část.)

S radostí přijali předkové naši sv. věrověsty a lišit se v tom od mnohých národů, kteří ty, již jim zvěstovali spásu, usmrtili. Tím ovšem nechceme tvrditi, že by na ni žádnou těžkost při svém působení nenaráželi naši věrověstové. Nakupilo se různých překážek dost a dost. Pohanství se všemi důsledky a účinky na celó zřízení životní působilo. Vše jim prostoupeno bylo. Byly zde návyky a zvyky pro věrověsty přeholestné a velmi zukořeněné. Bujela namnoze hrozná pověra, nescházelo na čarech. A což toprve řet o skřítečích, rusálkách, vílách a bůžtech! Uznávali sice předkové naši jednu nejvyšší bytost za světovládcu, než vizmež ty nespočetné báje a bohyně! „Odtud (z činnosti sv. věrověstů) po tisíc již po roků ze svátostných pijem potoků“ pějeme ve velehradské písní, a přece dosud jsou kraje, kdež k „bohyním“ berou útočiště.

Houževnatě lpěli předkové na svém pohanství zděděném. I dáme za pravdu, že překonati vše to a usedliny veškeré, které se usadily na srdci lidském, shladiti a uhladiti, není dílem snadným, ale přetěžkým, k němuž třeba i milosti boží. Do takového přediva zasahovati a je přetnati vyžaduje veliké opatrnosti. Vždyť jen pokus neopatrný pravý opak může působiti a provésti.

My nazýváme vedení lidu či národa nějakého opatrností a obezřetností pastýřskou. Když té nebylo, nejen nic se nepořídilo, nýbrž místo povolnosti dostavila se zatvrzelost, která pak zůstala při všech nových pokusech bytí sebe lepších nepřekonatelnou.

Z tisícileté zkušenosti církev věrověstům, které k různým národům vysílá, dává návod, jak hlavně na počátku činnosti své si

počínati mají. V tom ohledu převzácna jsou pravidla papeže Řehoře Velkého, dána sv. Augustinu, apoštolu Anglicka. Papež sám před svým zvolením počal misionářiti u národů anglických. Setkal se s těžkostmi, jichž překonati nemohl. I vrátil se s nepořízenou do Říma. Než nezdar ten byl příčinou převzácných návodů, jak sobě, jak již řečeno, počínati mají věrověstové.

Když se stal sv. Řehoř Veliký papežem, bylo první jeho snahou, vyslati do Anglie věrověsty. I vyslán tam sv. Augustin s 39 společníky. Horlivou obezřetnou činností s milostí Boží obrácení národové angličtí na víru křesťanskou a ostrov, obrazuě mluveno, druhdy „pustý, stal se zeleným“. Hlavní pravidlo sv. Řehoře Velkého dává návod, ne ničiti zvyků u národů, které chceme získati, nejsou-li naprosto zvyky převrácené a zhoubné, nýbrž hleděti, dáti jim podklad náboženský — křesťanský. Řekli bychom přetvořovati je. Přirostly k srdci lidu, nevzdá se jich, tedy mu je ponechati, dáti jim ale podklad náboženský. Poznenáhla lid na původní význam zapomene, přenesl lásku a náklonnost z původního zvyku na pozdější zvyk, jenž již náboženstvím posvěcen a tudíž zvykem dobrým, jenž k dobru napomáhá.

Tak počínali si sv. věrověstové naši. Nabyli také zkušenosti již při svém dřívějším apoštolování. Hleděli po přednosti, seznati poměry předků našich. Bez takové znalosti marné pastýřské působení, marná činnost misionářská. Seznali náklonnost předků našich, jejich dobré i zlé stránky. Znalost ta pak spojená se znalostí řeči předků našich velmi napomáhala jejich blahodárné činnosti.

Jako převelicí ctitelé Matky Boží poučovali předky naše o úctě Marie Panny. Bylať i jim Matka Páně pomocnicí v spasné této záležitosti. Spoléhali důvěrně na její pomoc a její přisliby. Zakořenila se úcta mariánská u předků našich i u ostatních pobratimův. Jestli úcta mariánská společným svazkem, kterého si nedají roztrhnouti od nikoho. Záhy učili předky písním o Panně Marii. Zbožná mysl jejich vykouzlila přemnoho. Odtud nazván národ náš „mariánským“. —

Naše poutě a sjezdy.

Mohutným a jistým projevem náboženského života, obrodného buutí, našich tužeb a snah jsou též naše poutě a sjezdy. Ať zavítáme tam či onam, nikde nejsme zklamáni, ale radostí naplněni, vidouce, kterak všude nezadržitelně raší nový, uvědomělý, zdravý život na podkladě náboženském.

Huragán zaburácel ve vlasti naší, smetl, co bylo slabého, shnilého, polovičatého v životě náboženském, a probudil nové, dosud dřímající, svěží síly, které se vykrystalisovaly a zmohutněly za bouří, proto se nedají už strhnouti sebe prudčími nárazy, odolají, vyburcují, seskupí kolem sebe a zocelí stejně smýšlející.

Měřtkem našeho náboženského života jsou bez odporu též naše významná poutní místa, jako sv. Hostýn, Velehrad, Sv. Hora. Kdo má oči k vidění, musí doznati, že stoupá tam příliv náboženských nadšenců a zbožných poutníků, aby tu zvláště o hromadných poutích zdůraznili a posílili své náboženské přesvědčení a eřtění. „Velehrad víry bez pohromy stojí“ zantečnů a opravdově zpřvalo obrovské množství o svátku cyrilometodějském, „a nižádná moc už nám jej nerozboří“. Většina poutníků dokazala to skutkem: zbožnou účastí, přjetím sv. svátostí, trpělivým snášením všeho nepohodlí a, což naplňovalo obdivem a úctou i vznešené četné cizí návštěvnický, že vytrvali při pobožnosti pod širým nebem a nikdo se nehnul s místa, i když hustě padal déšť. Zajímavým a pro náboženskou obětavost významným byl obrázek, kdy na podiu kázal dr. Žárek pod doštníkem a rovněž tak sloužil ndp. biskup dr. Kmeřko slavnou mši sv., a před nimi na prostranství široko a daleko jako moře bylo rozpjato tisíce doštníků různých barev a podob, ale všichni napjatě poslouchali slovo Boží a pak zpřvali za doprovodu hudby stejně nadšeně jako vroucně mošní přsoň.

Letoš účast na Velehradě o 5. červenci přesahovala počtem, rozmanitostí a slavností dosavadní poutě.

Družina katol. zemědělců a Omladina slavily tu dvacetileté jubileum svého trvání, metropolita Moravy ndp. arcib. olomuecký světil tu zase po více než tisíciletí kněžský dorost cyrilometodějský, papežský zástupce, nuncius arcib. Micara poctil náš slovanský Betlem svou návštěvou, diplomatický sbor zastoupený u mši vlády a s ním mnoho vznešených hostů přibýlo na náš milý Velehrad podívat se na zbožný lid československý, zastoupený z celé republiky, o jeho největším svátku v jeho zvycích, zbožnosti a národním svérazu.

Ať kdo poslouchal četné řečníky na různých schůzích nebo ještě četnější kazatele, již uplatňovali na všech prostranstvích a v každém koutku své přesvědčení výmluvnými slovy, všude vyznívalo, že dílo cyrilometodějské národ zachránilo před zánikem, osvětilo, povzneslo požehnáním naplnilo, v bouřkách stálo, za útlaků udržovalo a dnes na přelomu dějin národních jest opět spasnou hvězdou pro všechny, kdo žijí k výšinám a do budoucna s láskou a věrou k národu a druhé vlasti. Kéž ta jasná a důrazná mluva dolehne i do posledních našich chatek na odlehlých stránkách, utvrdí srdce Bohu věrná a nadehne je k vytrvalosti v těžkých bojích životních pro věrnost a vděčnost k „dědictví otců“.

Na několik dní ztichly prostory velehradské, ale již ve dnech 11.—15. července ožily, kdy pořádal katechetský spolek řadu vědeckých přednášek z oborů katechetských. Obsahem i formou řadil se kurs k nejzdařilejšímu, vynikal hloubkou odborných přednášek, zájmem posluchačů a důstojností celého sjezdu.

Velehrad opět ztichl a přišli „nejtišší“ — exercitanti — aby v pohříženosti do duše své zkoumali nitro své, čistili je, rozebřávali láskou k Bohu a spojovali je s ním.

A opět ožívne Velehrad: sjezdem a poutí československých hobořlovců ve dnech 3. a 4. srpna, a poradami unionistickými ve dnech

4.—6. srpna, valnou bromadou „Apoštolátu“ a družstva „Velehrad“ ve dnech 6. srpna na večer a 7. srpna dopoledne.

Myšlenky nejružnějších směrů budou se tu roditi a předávati, ale všechny bude spojovati duch cyrilometodějský, aby víra katolická mezi Slovany byla rozšířena, upevněna, utvrzena a s životem katolické víry aby nová slavnější a významnější budoucnost národům slovanským zasvitla.

Praha vítala a hostila ve dnech 9. až 13. července katolické studentstvo a inteligenci. Mladá bujará síla rozplameňovala opravdovým nadšením i staré osvědčené pracovníky. Všude radost, nadšení, ruch, chuť pro křesťanskou práci, vysoké pojetí náboženského a národního života v rámci sblížení všech Slovanů na půdě cyrilometodějské; mladistvé zápalné, ohnivé ideály svítily jasně do klidnější a plodnější budoucnosti. Mladá generace chystá se vážně a opravdově pro obranu a rozmach víry cyrilometodějské mezi Slovany. Kéž Všemohoucí rozmnoží řady jejich a žehná snahám jejich!

Pro nás významná a zajímavá byla unionistická výstava v Klementinu. Soustavně, ladně a bohatě snesli a uspořádali tu mnoho věcí cyrilometodějských, z církevního náboženského života slovanského v širším smyslu. Sítí se tím myšlenka naše, získává nových nadšenců a nabývá širší půdy. Dobře se osvědčila v Praze, byť pro překážky nebylo možno vystaviti ještě mnoho jiných vzácných věcí přichystaných pro výstavu.

Porady o náboženském povznesení a sblížení Slovanů na Velehradě 4.—6. srpna.

Dnes je patrné, že světová válka má mocný vliv i na jednotlivé církve a rozvoj náboženského ducha. Katolická církev za válečného zmatku, násilných převratů politických a mohutných otřesů hospodářských a sociálních stála vždy pevně jako nerozborný maják na žulovém úskalí, do něhož bily s děsným hukotem rozbouřené vlny, ale odrážely se od nepohnuté skály, zatím co maják jasným světlem ukazoval jistou cestu všem pobloudilým a zmítaným, živelně rozvířenými vlnami.

Nejmocněji otřásl bolševismus pravoslavnou církví v Rusku, jež tam prošla nejzhoubnějším ohněm v dějinách svých od dob sv. Olgy a sv. Vladimíra. Kdož z blízka pozorovali její utrpení, ponížení a začasto i bezradnost, svědčí, že na Rusi rodí se nové proudy náboženského vývoje, církve se tam čistí od prachu světského, povznášejí a hotoví se, aby opět byla duchovní vůdkyní zbídačeného a těžce zkoušeného lidu a zachránila národ od mravní zkázy.

Velké Rusko dosud sebou zmítá vnitřními bouřemi, ale k uzdravení dojde. Vlastenci ohlížejí se po pomoci, každá ruka pomocně napřažená jest jim vítána, hledají nových již osvědčených cest,

aby vybědli ze smrtelného chaosu, proto není divu, že obracejí zrak na západ, aby vděčně odtud vzali, co by se osvědčilo i pro slovanský východ. Není pochyby, že dvoutisletí bohatá zkušenost katol. církve, jež národy krotila, vychovávala, vldla, zušlechtovala, povznášela a proti antikristu po všechny věky vítězně bojovala, bude nepřehraným zdrojem, z něhož budou moci čerpati poučení a poznávatí nové cesty osvědčeně vedoucí ke Kristu i církevní kruly pravoslavné. A tu katoličtí Slované jsou povinni podati pomocnou ruku pobratimům na východě.

K tomu však jest třeba vzájemného poznání. Proto letošní porady na Velehradě budou mít ráz více poučný a praktický. Poučný, abychom poznali náboženské a církevní postavení v jednotlivých zemích slovanských, a praktický, abychom něco podali k povznesení toho stavu.

Poradami navážeme na předválečnou dobu, kdy byl úplně připraven čtvrtý unionistický sjezd a i vzácní hosté z celého skoro křesťanského světa pozváni; vypuklá zatím válka vše překazila. Neodvažujeme se poradati unionistický sjezd, jaké byly tři proslavené na Velehradě, poněvadž styky s jednotlivými státy a cestovní obtíže dosud jsou velmi těžké, proto bychom nemohli počítati na hojnější účast učenců cizích, ale schůzku naši zveme poradami o sblížení a povznesení slovanských národů a víře, že budou zajímavější a prakticky cennější než vědecké sjezdy unionistické.

Sjedou se k našim poradám bystří sledovatelé náboženského a církevního života v zemích slovanských a podají přesné, většinou z autopsie vzaté pozorování s praktickými návrhy, co činiti v přítomné době o náboženském povnesení a sblížení Slovanů. O Rusku mimo jiné bude referovati F. Terseglav — viz jeho činnost ve článku „Svatá Rus“ tohoto a předcházejícího čísla „Apoštolátu“ — dr. Růžička, již prodělali v zajetí revoluční převrat a bolševismus na Rusi. O Ukrajině a Haliči podá podrobný referát P. Dom. Trčka, redemptorista východního obřadu ve Stanislavově. O Podkarpatské Rusi bude mluviti několik místních činitelů, jako J. Wagner z Hustu, gen. vikář dr. Rusňák, profesor dr. Hadziewa z Užhorodu a jiní.

Z Jugoslavie přibudou kanovník dr. Kamilo Dočkal ze Záhřebu, sjedocený biskup križevacký dr. Dion. Njaradi a Fr. Terseglav z Lublaně, z nichž první dva ozřejmí náboženskou otázku Slovanů balkánských. Praktické návrhy podají nitranský biskup dr. Karel Kinefko, rajhradský opat Fr. Šup, belgický rusofil D'Herbigny, ks. Urban a j. Učenců a znalců slovanské náboženské otázky jest pozváno mnoho — i pravoslavní — a někteří slibili již účast.

Těmito přednáškami nabudeme přehledu o přítomném stavu náboženského a církevního života u Slovanů a poradíme se o prostředcích, jež by vedly k jeho povznesení a sblížení.

Československá církev.

Agitační hesla.

(Dokončení.)

Pobanský král Antioch násilím nutil a sliby sváděl židy, aby se odřekli víry otcovské.

V těchto dnech pokoření národa židovského žil zbožný kněz Matatáš. Vída svádění a odpady, lkal a činil tuhé pokání. „Běda mně, proč jsem se narodil, abych viděl potření lidu svého a potření města svatého? A aj, svaté věci naše a jasnost naše zpustošena jest. Což tedy ještě máme živi býti? I roztrhl roucha svá Matatáš a synové jeho, a zobláčeli se v žíně a kvíleli velice. 1 Makab. 2 7-14

A kdo by netruchlil, když slyší, co hlásá církev československá a když vidí, co z toho učení pochází.

Kněží nové církve svou církev demokratisují a znárodnují. Demokratisují a ustavují farní obce, volí staršovstva, faráře, biskupské rady a biskupy a poslance na synodu.

Ústavu podobnou měla církev římská hned v prvních stoletích a snad v době nedaleké bude mít i nás demokratickou samosprávu, jako ji má ve Spojených státech.

Církev československá volí kněze a biskupy.

Druhdy tedy katolíci volili taktéž kněze a biskupy. Ze závažných příčin od toho upustili.

Československé, demokraticky zřízené obce nevolí učitelů, okresy soudců a berních, politické okresy hejtmanů, země zemských školních inspektorů. Vojáci nevolí důstojníků a důstojníci generálů. Nevolí jich, poněvadž jmenování republikánskými úřady učitelů, úředníků a důstojníků prospívá státu více než volba občanstvem. Církvi československé pak už teď volba farářů a biskupů způsobuje svízele. Čechoslováci církev znárodnují. Zavádějí české obřady a později, až prostudují Husa, Chelčického a Komenského, zamítnouce, co se jim z nich nehodí a povšimnouce si myšlenek Masarykových, Tolstého, Dostojevského a jiných slovanských reformátorů, zbudují prý novou církev, nový typ křesťanství, český a slovanský, jenž přiblíží se Kristu více než kterýkoli dosavadní typ křesťanský.

Vážné a směšné bývá od sebe mnohdy pouze na krok. V těchto řečích o znárodnění církve a jejím vybudování vážné od směšného není ani na krok.

Aby nová církev znárodněla, zavádí české obřady. Měli jsme hodně českých pobožností, jichž hostejní se nezúčastňovali, ač byly české. Křtítí, uváděti a pohřbívati po česku bylo povoleno nedávno a doufáme, že povolení toto bude rozšířeno.

Čechoslováci chlubí se českou mší! Tiché mše sv. tak jako tak neslyšeti. Zpívání bývá jednou za týden; jen nepatrná část se zpívá, větší část říká se tlumeně. Není-li kostel akustický, anebo má-li kněz slabý hlas, nerozuměti ani částem zpívaným.

Ale budiž to ponecháno stranou.

Sv. Otec dovolil části, kterými kněz k lidu se obračel, zpívat po česku. Je to epistola a evangelium. Po latinsky zpívá části, jimiž jako zástupce církve, rozšířené po všech pěti dílech světa a čítající věřících tři sta milionů, zpěvem k Bohu se obračel. To jest zásada, platná nyní, změnitelná však kdykoli.

Snad věřící budou žádati a duchovenstvo bude žádost podporovati, aby se všechny části zpívaly po česku. Bude-li toho třeba, sv. Otec povolí. Československých sektářů však tím nezíská. Těm jde o jiné věci; učí, jak nejsvobodomyšlnější protestanté.

Česká mše Němců nepočestí, a latinská Čechů neodnárodnila. Bylo štěstí, že byla latinská, když se u nás poněmčovalo a na Slovensku pomadžaršovalo.

Čechoslováci zachovávají katolické obřady, a při jejich službách Božích obyčejně blaholí „Ejhle, oltář“, „Pozdvihni se“, „Bože, eos ráčil“, „Tisťkrát pozdravujeme Tebe“ a jiné písně katolické.

Ponechává z ořechu katolickou skořápku; katolické jádro však je již červem rozumářství roztočeno.

Snad polovina Čechoslováků domnívá se podle toho, že katolické obřady byly toliko nepatrně pozměněny a že může při nich zazpívat katolické písně, že také víra nebyla pozměněna v ničím podstatném.

„Často musí budovatelé československé církve slyšeti otázku, čemu že bude ta církev učiti, jaké bude míti články víry. Články víry jsou plodem minulosti a nemohou uspokojiti člověka moderního. Dogmata musí se měnit s postupem vzdělanosti. Nemůžeme tedy stanoviti my dogmata nová sami již dnes, na počátku vzniku církve československé, ale to musí vyrůst postupem doby a vzdělanosti z přemýšlení našeho o náboženství. Planých a zbytečných výkladů nadrozumových se bude církev naše varovat.“

Tedy články víry katolické budou odstraněny. Či budou některé ponechány? A nejsou již některé, a to zrovna základní články křesťanské odstraněny, ač na oko se ponechávají, ze smchy spojití se s pravoslavnými Srby?

Tažte se kněží nové sekty, vyznávají-li jednoho Boha ve třech osobách, že Ježíš Kristus je druhá božská osoba, která se vtělila, že chléb a víno se proměňují v Tělo a Krev Krista Pána a zda Maria Panna zůstala pannou, či nezůstala.

Odpověď dostanete vyhýbavou.

„Kristovo evangelium, jak nám zachováno v Písmě, vykazuje taktéž mnoho časového, dobového. Kristus sám a také apoštolé byli synové doby. My musíme věčnou pravdu Kristovu, zhavenou rámcem doby jeho, vpraviti v pojmy naše, jež jsou majetkem doby moderní.“

Tak vyjádřuje se leták „O církvi československé“. Nuže, hledme aspoň dopátrati se něčeho určitějšího z Českého misálu, jehož kněží českoslovenští užívají.

V mešním řádu III. otištěno je vyznání víry katolické. Ale tamtéž XII. modlitba k požehnání „Velebnou svátostí“ nezačíná

slovy: Bože, jenž jsi nám v přepodivné svátosti památku utrpení svého pozůstavil, nýbrž: Kriste, jenž jsi pozůstavil. Obvyklý překlad „svatá tajemství Těla i Krve“ zeslabují na „posvátná tajemství“, „ovoce vykoupení Tvého“ pak na „ovoce vykupitelského díla Tvého“. Totéž opakuje se na str. 111. Maně napadají člověku slova evangelia: „Nechcemeť, aby tento kraloval nad námi.“ Luk. 19¹⁴.

V konfiteoru I. překládá Český misál „vznávám se blahoslavené Marii Panně“, prosím blahoslavenou Marii Pannu“, ač latinský text, jmenuje Marii blahoslavenou ustavičnou Pannou. V Obřadu obětním VII. před úkonem místo „přeslavné ustavičné Panny Marie“ stojí pouze „přeslavné Panny Marie“. V témž Obřadu obětním X. dovolává se Český misál pouze přímluvy „blažené a slavné Marie Panny“, ač misál římský vzpomíná přímluvu „blažené a slavné ustavičné Panny Marie“. Na Velký pátek, str. 63, překládá Český misál slova: „Na přímluvu blažené a slavné ustavičné Panny Rodičky Boží Marie“ pouze „přímluvou blažené a slavné Kristovy Rodičky Marie“.

Na Sedmibolestnou Pannu Marii str. 51 v zkomolené modlitbě slavná Panna a Matka Marie nazývá se blahoslavenou Matkou.

Dne 15. srpna neslaví Čechoslováci Nanebevzetí Panny Marie, nýbrž pouze svátek Marie, Matky Páně a 8. září Narození Marie, Matky Páně; jadrné pak orace, kterými v ty dni církev katolická blahoslavenou Pannu uctívá, nahradila povídkám o mateřském stavu a bratrství s Ježíšem Kristem.

„Planých a zbytečných výkladů nadpřirozených se bude církev naše varovat,“ stojí v letáku „O církvi československé“. Ale nesnadno naleztí něco planějšího a jalovějšího, jako zmíněná shora uvedená a Obřadní příručka dra Farského je tak frázovitá, že se jí tak hned obřadní kniha kterékoli církve nevyrovná.

Před úkonem VII. vzpomíná Český misál všech svatých, kterých římský misál vzpomíná; vzpomíná všeobecně i „našich svatých“, nechává prázdné místo pro jejich jména, ale žádného nejmenuje. Na Bílou sobotu už jmenuje naše svaté Cyrila a Metoděje, Ludmilu, Václava, Vojtěcha, Prokopa, Anežku, Mistra Jana Husa, Jana Amosa.

V V. sešitu pak jsou dvě mše; jedna na Památku mistra Jana Husa, druhá Na den slavný mistra Jana Husa; z jedné i druhé mše číší neúnavitě církve katolické. V VI. sešitu pak je mše na památku Komenského. Za to v V. sešitu na sv. Cyrila a Metoděje je uchvátá epistola o věčném kněžství Ježíše Krista nahrazena méně vzácnou.

Českoslovenští sektáři odtrhli se od Říma a tvrdí proto, že slova „Ty jsi Petr“ do r. 180 v evangeliu nebyla, poněvadž před tím rokem žádný spisovatel jich neuvádí. A přece sv. Justin kolem r. 150 píše: „Neboť když Syna Božského, Krista, dle zjevení jeho Otce již vyznal jeden z jeho učedníků, který dříve Šimon byl nazýván, dal mu jméno Petr.“

A kdyby neobsahovalo evangelium skutečně slov „Ty jsi Petr“ před r. 180, nebylo by lze zapřítí prvenství Petrovo pro slova „Pasiž beránky, pasiž ovce mé“.

A kdyby ani těchto nebylo, svědčily by o prvenství Petrouv dějiny.

Český misál evangelium „Ty jsi Petr“ vynochevá ve mši na sv. Petra a Pavla. „Bože, vtrhli pohané do dědictví tvého, poskvrnili svatý chrám tvůj, obrátili Jerusálém v hromady rumu.“ Tak modlí se československý kněz v introitu Památky mistra Jana Husi. Na den slavný mistra Jana Husi zpívá v evangelium: „Běda vám fariseům! Běda vám! Běda!

Ti pak, kteří laskavě mluví o pohanech a farisech, ti, kteří mluví potupně o katolících jako Římanech, žádají, aby jim byly propůjčovány a odevzdány katolické kostely. A nerdí se při tom. Jsou prý potomky Husitů, Bratří. Ponděváž pak cítí, že to potomství je nejisté a směšné, prohlašují katolické svatyně — evangelické a židovské nikoli — za národní majetek.

Kdyby vstali mšrní kališníci z hrobu, věru, by jim kostelů neotevřeli; vždyť byli katolíky, třeba že přijímali pod obojí. A radikální Táboři, kteří rozbíjeli lebky kněžím, již sloužili v ornátech, pozdvihli by proti nim palčáky.

Kdyby žili Bratři, zavřeli by před nimi své sbory.

Čechoslováci se rozkřikují, že je to nesnášlivé, když jim katolíci kostelů nepropůjčují. To je ovšem snášlivé, když sokolovna zavírá se, nedám, Orlům, ale katolickým spolkům vůbec.

České pak školy, postavené státem, propůjčují se německým občanům, aby v nich popouzeli proti českým občanům?

Katolické kostely stavěli katolíci pro katolíky, a na ten účel obětovali mnohdy poslední groš z mozolovitě ruky a potom zašli.

Katolíci! Odvracejí vás od církve, v níž jste se zrodili, která vás vychovala, která se za vás modlila, která za vás obětovala niše sv., která vám přísluhovala sv. svátostmi.

Nabízejí vám mladé víno, nové zlato a třpytné umělé diamanty. Nepohrdejte starým vínem, neodkládejte starého zlata, nezhazujte diamantů zkušenýma rukama broušených.

Neukvapujte se; je tolik lidí poctivých, svatých a nepohrdlí katolickou církví; je tolik katolíků, zbožných, učených, kteří zřekli se protestantské víry a jsou šťastni a spokojeni.

Myslete na okamžik, kdy bude vám mizeti svět a jevíti se věčnost.

Nezapomínejte, že stanete před soudcem, jenž nedá se másti hesly o zaostalosti a pokřokovosti.

Mužové, pamatujte na stálost Eleazarovu a vy matky, nezapomínejte na matku makabejskou.

Že přestoupili ti a oni? Ty buď z těch, o nichž by bylo lze říci: „A pozůstavím sobě v Israeli sedm tisíc mužů, jichžto kolena neskláněla se Baalovi.“ 3 Král. 19¹².

Dr. Fr. Stelè a Fr. Terseglav.

Svatá Rus.

Podstata rozdílu mezi oběma křesťanskými církvemi.

Pravoslavní vytýkají katolické církvi dvě úplně opačné věci: na jedné straně vyčítají jí klerikální touhu po moci, pak fanatismus a úzkoprsost; na druhé však straně stěžují si právě naopak, že se naše církev přizpůsobuje každému toku času. Ta protichůdnost v obžalobách vyvěrá odtud, že pravoslavní nerozumějí stanovisku, jež má dle našich představ zaujímat církve ve veřejném životě. My rozumíme velmi dobře, proč se musí církev na jedné straně rozvíjeti a na druhé straně brániti svoje nábožensko-mravní principy; zatím co pravoslavní nerozumějí, jak je to v touž dobu možno. Považují-li se oni za tolerantní, pochází to mnoho i odtud, že pravoslavná církev nechává veřejný život, ať si jde napřed svým přirozeným během a toliko nábožensko-mravní principy zůstávají uchovány v lůně církve. Proto pravoslavná církev činí na nás dojem, že se v nábožensko-mravním ohledu docela nic nerozvíjí. Na jedné straně vidíme strašnou konservativnost, na druhé pak jakýsi dojista široký rozhled, ale dle našeho chápání v negativním smyslu, t. j. že se nábožensko-mravní principy velmi málo odražejí v politickém a vůbec ve veřejném životě.

Tu vidíme hned, v čem je podstatný rozdíl mezi nimi a námi.

My jsme si dostatečně vědomi, co tvoří základ a podstatu náboženských a mravních pravd v evangeliu i v církevní tradici, ale v náboženském vědomí členů církve, jež vede učitelský úřad církve (magisterium), dopouštíme rozvoj poznání, prohloubení a rozšíření náboženských a mravních pravd na venek. Pravoslavná pak církev nezná ani takové evoluce, aspoň ne v praktickém životě. U ní to není sice dogmaticky stanoveno, ale přešlo to aspoň v praktické vědomí, že poznání náboženských a mravních pravd je úplně uzavřeno všeobecnými církevními sněmy. U velké většiny pravoslavného kněžstva tak se ujalo to mínění, že někteří kněží při přednášce v Čeljabinsku Terseglavovi vytýkali, že my katolíci nejsme daleko od protestantů a že jsme přívrženci dogmatického evolucionismu. Ovšem nebylo by těžko je přesvědčiti, že naše stanovisko je zlatá střední cesta mezi zkamenělým konservatismem pravoslavní a liberálním evolucionismem protestantů. Je úkolem našich bohoslavců, aby to pravoslavným dokázali.

S toho stanoviska může se rozuměti rovněž chování pravoslavných vůči primátu. Kdyby je chtěli přesvědčiti o oprávněnosti primátu, museli by jim citovati takové texty z evangelia, které by zcela na bíledni dokazovaly, že nejen sv. Petr, nýbrž i všichni jeho nástupci dostali od Krista plnou, absolutní a svrchovanou moc v náboženských, mravních a disciplinárních otázkách veškeré církve, t. j. člověk by musel dokázati, že je v evangelích doslovně taková definice primátu, jak ji prohlásil koncil vatikánský. A tak najdou

se svého stanoviska vždycky nějaký modus, aby vyložili Kristova slova ve svém a ne v našem smyslu. Proto se nám rovněž těžko podaří, abychom je přesvědčili na základě textů z pozdější církevní historie, ježto tehdaž nebylo vůbec třeba primát tak výslovně vytýkati jako později, ježto náboženské vědomí bylo poměrně velmi jednotné, z čehož pravoslavní vyvozují, že primátu dříve vůbec nebylo. Ba co více, i tak zřejmě přiznání primátu jako u Lva Velikého (chalcedonský církevní sněm), jehož si velice váží, vykládají tak, jako že se východní církev shodla se Lvem jedině proto, že Lev náboženské pravdy definoval jasněji, než druzí, ne jako formální pohlavár v dogmatických a formální a poslední instance v náboženských otázkách, nýbrž jedině osobně jako nejvěrnější tlumočnick tradice náboženské pravdy. Oni se jako dříve i nyní drží mínění, že je poslední instancí koncil, t. j. souhlas všech biskupů. Řekne-li

Misijní dům OO. redemptoristů ve Zboiskách.

se jim, že se i biskupové mohou mýlit, oni obrátí opět otázku, že by se i papež, t. j. jeden biskup mohl zmylit. A nyní by bylo opět třeba jim dokázati, že v evangelích i u sv. Otců je jasné a beze vší pochyby tak to definováno, jak to vytkl vatikánský koncil.

Z toho všeho zdá se mi (Terseglavu), že je jasno, jak se s theologií disputací nemůže s nimi přijíti do konce a že se jim primát dá dokázati jen praktickou cestou. Nejsilnějším důkazem pro ně bude jen jediné, uvidí-li totiž jednou jasné, že se církev může morálně rozvíjeti a realizovati svoji mravní sílu jen pod jedním jednotným vůdcovstvím.

Tento důkaz jim částečně podaly dějiny tím, že se jejich církev přes svoji theorii o koncilu nejen nerozvíjela pod vůdcovstvím koncilů, nýbrž záhy upadla pod moc jedné osoby — cara, jenž kanonicky sice nebyl hlavou církve, ale fakticky jí byl. Odvolávají-li se na to, že car neměl práva a že nemohl definovati ani měniti jaké-

koli dogmatické anebo mravní pravdy, na druhé straně jejich episkopát v tom ohledu neučinil rovněž ničeho, nýbrž jen pasivně opatroval poklad Božího zjevení, čímž se jejich církev stala jakýmsi petrefaktem. Jinak jest mezi nimi dosti myslitelů a i bohoslovců, kteří chtěli církevní život osvěžiti tím, že se pokoušeli do Rusi uvéstí metody scholastického latinského bohosloví a osvěžiti církevní umění principy západu, ale vše to bylo pokládáno za latinisaci, zajmavou modernisaci, za škodlivé filosofování, jesuitismus atd. Dokonce i jejich askese zůstala na svém prvotním stupni poustevnickém. Poněvadž se ale takový mnišský ideál v praktickém životě nedá provésti, většina mnichů dala se světskou cestou: kláštery začaly carskými privilegii hromaditi zemi a bohatství a vykořisťovati náboženské praktiky k účelům hospodářským. Reformátoři mnišského života, na př. sv. Nil Sorský, bez přestání obnovovali tento poustevnický, přísně asketický, všemu světskému nepřátelský ideál. Proto se nemohl u nich rozvinouti ideální řádový život našeho západu, kde se jednotlivé řády rozumně přizpůsobovaly potřebám a požadavkům veřejného života a práce (františkáni). U nich existuje i dnes ještě pouze jeden typ řádovnictví, basiliáni, ale masa jde bez ohledu na ně svou cestou.

Jinak světská moc hluboko zasáhla do kanonického zřízení církve, zejména v otázce ženitby a výchovy kněží. Výchova je však úplně světská a erární. Rozumí se, že světská moc podržela jmenování, ustanovování a svrhování biskupů. Jejich veřejné působení bylo úplně znemožněno; proto dokonce ani v mravním ohledu neměli volnosti rozšířiti svoji působnost.

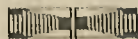
Dnes skládají všechny naděje do církevního sněmu. Ale i tu narazili na ohromné potíže. Ukázal se problém, který má, jak se zdá, svůj podklad v dějinách církve. Ve staré církvi totiž mívali laici zajisté velký vliv na církevní záležitosti, ježto byli tehdy opravdu úzce spojeni s církevním hierarchickým učitelským úřadem. Nyní pak chtějí pravoslavné kruhy tehdejší poměry považovati za absolutní normu pro vnitřní církevní život. A i někteří kněží přimlouvají se za to, aby laici byli úplně rovnoprávným a stejně cenným faktorem jako hierarchický učitelský úřad v církvi a to docela i v dogmatických otázkách, každopádně však v otázkách disciplinárně-administrativních. Prozatím se ruskému episkopátu zdařilo obranu Božího zjevení zachovati pro sebe, resp. pro patriarchu. Ale to je pouze kompromis, zatím co vpravdě tento konflikt zůstane v pravoslavné církvi latentní.

Před ruskou církví stojí dnes problém: buď se pokatoliciti anebo se státi protestanty. A chceme-li zachovati křesťanské principy v životě, musíme se my katolíci starati, aby pravosláví nedalo se druhou cestou. Třebaže je Andrej ulfský, první hlasatel reformy ruské církve, ideální a pravdivě nadehnout, přece jen je to právě jeho idea, která skrývá v sobě leccos, co by mohlo pravostavnou církev zatlačiti na cestu protestantismu. Tak on si představuje reformu od zdola nahoru a ne se shora dolů. Dle něho má se provésti re-

forma od farností přímo z její laické práce. Ovšem že je vzhledem na nynější poměry toto úsilí rozumné; on totiž nema důvěry v pravoslavného kněze na ruské vsi, že by mohl býti střediskem reformy, která oživí církev.

ZVĚSTI

St. Louis. (Práce pro Apoštolát v Americe.) Díky za zaslání Vašeho výborně redigovaného „Apošt. sv. Cyrila a Metoděje“. Číslo, mě zasláná, od ledna 1921 přišlo, a rozpošlu je všem, kdož věštím obnosem na „Apoštolát“ přispěli. Již v. 1885 jako studentsk uh.-hradištského gymnasia stal jsem se upřímným ctitelem všeho, co souvisí se jmény svatých apoštolů slovanských, a velikolepá, nezapomenutelná velehradská slavnost toho roku konané vtiskly v duši moji lásku k cyrilometodějské ideí, kterou rozohňovala má dobrá, zbožná matka i starostlivý otec, oba věrní ctitelé sv. Cyrila a Metoděje a upřímní katol. moravští Slováci. A my, děti jejich, dýchali a ssali jsme v sebo ducha velehradského, vždyť jsme se narodili na půdě, kterouž potom posvětili naši svatí otcové, Cyril a Metoděj. A když jsme sem s bolestí v duši nevypsatelnou — sem za moře jeli, šli jsme se všichni rozloučit na Velehrad. Loni pak, při návštěvě drahé vlasti, bylo mi popřáno promluvit k lidu i ke studentům na Velehradě, bylo mi popřáno večer, v němž jsem pak odjžděl, úplně samému vstoupiti do svatyně Metodějovy; zřítel jsem se slzami v očích stupně oltáře, nemoha se s posvátnými místy rozloučiti.

Často si zde, v daleké cizině, jež slovanskému srdci nerozumí, myslívám, jak je vůbec možno, aby ti nešťastní odpadlí katol. kněží a svedení jimi lid pohrdali tím, co je tak vznešené, čisté, blahodárně působící, co i zde, v dalekém cizím světě u veletoku Mississippi, oblažuje duši českou a jest jí živným chlebem? Pro Boha, ať neodcházejí od katolického slovanského Velehradu, od Klimenta sv. a Metoděje apoštola, jenž nejen s Římem věřil, ale toto s ním svaté spojení tak slavně a jasně zdůrazňoval, ba obtížnou cestu do Říma konal, aby před nepřáteli i celým světem prohlásil, že pevně drží s Římem.

Bylo mi velikým vyznamenáním, že mne nynější důstojný nástupce sv. Metoděje, ndp. arcib. Ant. C. Stojan, jmenoval „Důvěrníkem Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje pro Ameriku“. — Solva jsem se vrátil po 6měsíční práci v Československu přes Řím a Paříž domů, hned jsem se dal do práce ve prospěch Apoštolátu a chápal jsem se všeho, co souvisí s nesmírně důležitou touto otázkou. „Buď nyní, nebo nikdy.“ — — —

Jestí ani v této době, jež Slovanstvo osvobodila, nedojde k velikým činům, jež by Slovanstvo uvědomily o jeho poslání a o jeho významu pro celý svět, ale katexochén pro křesťanství sjednocené, spojené: pak příznivější doby marně bychom čekali. Pracují, jak se jen dá. Přednáškami, články v „Hlasě“ a „České ženě“, shledávám

„membra disiecta“ pro velikou myšlenku cyrilometodějskou, a nikoliv marně. Dřlo jde sice těžce, ale přece jde kupředu. I zde v Americe, po světové válce, jsou poměry rozhárané a těžké! Ale při tom všem za 10 měsíců práce získáno zde mnoho pracovníků a nadšenců pro cm. ideu, získány četné listy, které o ní píší, získáni i dobrodinci, kteří v krátké této době, jak v st. louisském „Illase“ bylo uvedeno, na moje vybidnutí poslali pro účely Apoštolátu sv. C. a M. již přes 60.000 korun! Jména dárců i obnosy později pošlu. Nejdůst. pan arcibiskup A. C. Stojan v laskavém dopise amer. krajanům za lásku jejich a oběti sám již dvakrát poděkoval.

Jsem nyní ve spojení s českými a slovenskými pracovníky cyrilometodějskými ve Sp. státech a Kanadě, ve Francii, s dstpp. v Innomosti, nadšenými pracovníky pro cm. ideu, s Římem, a rád bych opět navázal s Moskvou, s níž jsem až do války byl v čilém spojení.
Hynek Dostál.

ROZMANITOSTI

Valná hromada a pout Apoštolátu sv. Cyrila a Metoda na Velehradě koná se 6. a 7. srpna. Večer kolem 6. hod. bude průvod od Cyrilly, uvítání, sv. požehnání. V neděli 7. srpna apoštolátní kázání a slavná mše sv. za sjednocení Slovanů, se společným sv. přijímáním. Mezi 8.—10. hod. ve slovanském sále bude valná hromada, při níž jednatel a pokladník podají své zprávy. O úkolech „Apoštolátu“ přednese dp. farář drysiecký Fr. Vaculík. Pozdravy přednesou hosté z unionistických porad.

Valná hromada cyrilometodějského družstva „Velehrad“ koná se na Velehradě současně s poutí „Apoštolátu“ ve dnech 6. a 7. srpna. Po společné pobožnosti v sobotu večer 6. srpna budou vyzváněti hrany za zemřelé členy družstva „Velehrad“, v neděli ráno u pobočního oltáře bude mše sv. za živé, u druhého za zemřelé členy družstva a po slavné mši sv. vykoná se za ně kondukt s modlitbami. Ve slovanském sále podají jednotliví činitelé jednateľskou a pokladniční zprávu.

Valná hromada Akademie Velehradské koná se na Velehradě v sobotu odpoledne dne 6. srpna ve slovanském sále. Začátek ve 2. hod. Zpráva jednateľova, pokladníkova a volné návrhy.

Kanovník Frant. Pospíšil †. Z opravdových horlitelů pro náboženské sjednocení Slovanů kroměřížský kanovník Frant. Pospíšil dokonal tiše svatý život 21. července t. r. Narodil se v Beňově 1861. Působil v Morkovicích, jako spirituál v klášteře Uršulek v Olomouci, pak tamtéž jako spirituál kněžského semináře a konečně jako kanovník v Kroměříži. Kde se mu naskytla příležitost upozorniti na náš Apoštolát a snahy naše, nikdy tak neopomenul. Horlil prakticky; byl dlouholetým pokladníkem diecéšního odboru Apoštolátu olomuckého, mezi bohoslovci šířil horlivě ideu cyrilometodějskou a psával o ní do Našince, Apoštolátu a jinde. Knižně vyšly o tom předmětu z jeho pera: „Idea cyrilometodějská a Mariánská družina.“ „Výklad mše sv. podle obřadu východního.“ Obě nákladem Apoštolátu v Kroměříži. Znal též moderní jazyky, slovanské v četbě všechny a zvláště rád se zabíral bulharštinou, z níž též překládal. Život jeho byl svatý, žil jen o modlitbě, postu a odfikání. Často probděl celé noci na modlitbách. O. v p.

Misijní dům OO. redemptoristů vých. obřadu na Zboiskách u Lvova. Misijní dům má tři misionáře, kteří pilně jezdí na misie s velkým požehnáním Božím. Duchovní správu doma obstarávají dva Otcové a mimo to dva Otcí učí se obřadu a jazyku. Do nedávna byl i domem studijním. Ale po odjezdu kleriků do Boplatů do studentátů belgických redemptoristů, kde za příznivějších okolností budou pokračovati ve svých studijích, je pouze domem misijním a noviciátem.

Náboženský život ruského lidu. Byzantský formalismus vlískl více prostého ruského lidu svojí pečť, nemohl však přece zadusit ohně víry, který v ruské duši ještě stále tli a hoří pod popelem rozkolného byzantství, nemohl do dna zkazit dobré a mírné ruské povahy, nemohl zničit oně tajemné, zvláště v ruské duši mocné síly, kterou Tertulian označuje výrokem: *Anima naturaliter christiana* — duše od přirozenosti křesťanská.

Možná právě zkostratělé formy východního formalismu ve spojení s nudnou a nelibostnou ruskou přírodou*) a ve spojení se smutnými a krutými ruskými dějinami vzbudily na duši ruské národní duše onu silnou životní reakci, která se tak ohnivě jeví a tak svobodně vylévá. Tato ohnivost a nenucenost ruské duše dala ruskému umění ten hluboký a bystrý pohled, že mohla korou pokrytecké konvencionalnosti a malicherné nahodilosti vniknout hluboko do podstaty lidské přirozenosti.

Moderní literatura ráda píše o „národní duši“, o „národní psyché“. Jestli je tento výraz vůbec kde ospravedlněn, pak jistě nejvíce zřetelem na ruský národ. Ruský národ je „národ duše“ a Rusko jest „domovinou duše“. (Nötzel 7). Není národa, který by si toho byl tak hluboko a bezděky vědom, že v každém člověku, třebaš byl sebe více zvrhlý, hoří věčně božské světélko nesmrtelné duše, která svou holopodobností zvedá člověka k Bohu a více s bližním a veškerým člověčenstvem. Odtud ruský soucit, ruská láska, slitování a lidumilnost, která prosycuje ruskou literaturu; odtud svěží ruská poezie slitování a lásky. Odtud pycha Dostojevského, Solovjeva, Tolstého a j., kteří sni, že ruský národ obnoví svět. Proto ruský národ a jeho osud budí soucit i v srdcích největších nepřátel. Nötzel tvrdí, že „ruský národ musí milovat každý, kdo jej pozná.“ (7).

Vrácenost, svoboda a nenucenost ruské duše, ona přirozená dobrota, kterou Rus tak významně zove „duša-člověk“, to je přirozený podklad ruské víry, to je „duše od přirozenosti křesťanská“.

Mezi ruským lidem jest ještě mnoho víry a zbožnosti, ne sice proto, že je pravoslavný, ale proto, že je křesťanský a vzdor tomu, že je pravoslavný. Konečně pak má snad pravoslavní přece některé nepřímé zásluhy o víru ruského národa. Pravoslavná konservativnost přestla na Rusi povždy účtu k starým zvykům a staré víře. Po rozkolu odloučilo se Rusko ještě i zásadně od západní Evropy i jinak již vzdálené. Krajin konservativnosti a církevní rozkošem bylo Rusko odřízno od křesťanské plodnosti katolického středního věku a katolického obrodu v době po reformaci, zároveň však bylo též uchráněno před svobodomyšlenictvím a kulturními výstřelky západní Evropy posledních století. Tak Rusko zůstalo pozadu a ruský lid uvázl ještě v dětské nebo, chcete-li, mladické době středního věku. Úřední Rusko vstoupilo sice již před 200 roky do řady evropských států a přijalo evropskou kulturu, ale Rusko přijalo jen povrchně praktickou a technickou stránku západní kultury; západní kultura pomáhala tvořit byrokratický státní mechanismus a moderní ruský militarismus. Západní kultura usídlila se toliko v hlavních ruských politických střediscích, ve velkých městech, v průmyslu a podle železnic. Jádro ruského národa, ruský mužik, ruský prostý lid žije však ještě dosud v patriarchálním, mladistvém středním věku. Proto je mezi ním podobná (ale jen podobná) živá víra, jaká pronikala katolický život středního věku v západní Evropě.

O zbožnosti ruského lidu svědčí mnohé kostely a četné kláštery, různé ruské poutě a četné zázračné obrazy Matky Boží; o víře ruského lidu svědčily i ruské kasárny. Dominikán Vanutelli se rozplakal, když viděl v Moskvě ruskou zbožnost. Zvláště pak se jeví ruská živá víra mezi ruskými bogomolci (poutisky). Ruský mužik nestojí tak jak změkčilý poutník ze západní Evropy, nýbrž podobně jak putovali světcové v předešlých stoletích. Každý rok přicházejí tisíce ruských poutníků do Jerusalema a svou skromností a zbožností budí všeobecný podiv.

*) Nudná ruská příroda nemá kouzla, které by mohlo člověka tak zaujati a na sebe upoutati, jak je má na př. příroda řecká a řecké podnebí. Za to Rus svůj hled tím pozorněji obrací vzhůru k nebi a v hlubiny lidské duše. Proto v Rusku „zbožnost vyvírá z půdy a roste s nebe.“ [Leroy-Beaulieu, Das Reich der Zaren. III. 13].

Pobožnost ruského národa zrcadlí se též v hlavních uměleckých plodech ruské literatury. Ruští spisovatelé Gogol, Dostojevskij a Lev Tolstoj, kteří nehlouběji pohlédli v ruskou duši, naslouchali v nejzralejší době umělecké tvorby se zvláštní láskou podivně zuřícím strunám zbožné víry ruského lidu. Z uměleckých výtvorů ruské literatury dýše taký žhavý oheň víry, že mu těžko najdeme rovna v některé novější literatuře.

Ovšem najdeme mezi ruským lidem také mnoho náboženské a morální hniloby. Krutý státní systém, nezdravé poměry církevní a sociální zplodily mezi lidem mnoho žalostných zjevů. V novější době proniká moderní zkaženost a bezvěří i mezi prostý ruský lid. Celkem však je ruský lid přece ještě zbožný a věřící, třeba má jeho víra mnoho vadného a jednostranného.

Z knihy „Pravoslavl“ od dra Frant. Grivece.

Alois Pozbyl †. Často zapadlé všsky chovají vzácné perly zbožnosti, nadšenosti a pracovitosti. Patřil mezi ně i dp. Alois Pozbyl, farář ve Vidě u Rožnova. Pro lid svěřený žil, pro něho nezištně a neunavně pracoval až do posledního dechu. Nebylo snad měšce, aby nebyl něco povzbuzujícího napsal nebo učinil pro Apoštolát. K počtě našich sv. věrověstům postavil i krásný chrám, chtěl, aby každoročně o svátku sv. Cyrila a Metoda konalo tam Vlášsko poutě své. Ve prospěch Apoštolátu vydal i četné knihy své. Spisovatelsky byl plodný. Napsal pěkný spisek „Naši Miláčkové.“ Životopisy oblíbených světců našich, letos vydal „Ježíš Kristus“, život božského Spasitele a „Církev Kristova“, v níž líčí lidové boje a vítězství církve katol. Oba spisy jsou zajímavě psané a má je na skladě Apoštolát sv. C. a M. v Olomouci.

Přispěvky na Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje do 19. února 1921.

Vel. Újezd u Lipavky Kč 72 10, Dol. Újezd Kč 52 90, Vízovice Kč 40, Velehrad Kč 302 40, Vlachovice Kč 134, Stará Ves Kč 82 90, Vlkov Kč 45, Nová Ves Kč 229 58, Vltavice Kč 17, Vojtašův, Kláštor, Slovensko Kč 20, Vráble, Slov. Kč 20, Veselá, Slovensko Kč 220, Špiš. St. Ves, Slovensko Kč 150, Záhlavice Kč 51 38, Zábfeh Kč 140 + 500, Zlámal, farář, Myslovce Kč 100, Zalkovskalevš, Střelice Kč 100, Zdomky Kč 35, Žeravice u Holešova Kč 40, Žeravice u Bzenec Kč 100, Želč Kč 100, Zálkovic Kč 206, Žilina Kč 135, Olomouc, domský farář úřad Kč 16 90, Olomouc, farář úřad u sv. Michala Kč 62, Mariánská družina mužů, Olomouc Kč 20, Olomouc, III. řád svatého Dominika Kč 500, V. Tesná, Olomouc Kč 500.

Právě vyšla dvě důležitá stěžejní díla pro poznání náboženského a církevního života u Slovanů:

Kar. Jindřich, Vlad. Sergějevič Solovjev, jeho život a působení. Str. 282. Cena 20 Kč. Fr. Zák T. J. pře v předmluvě spisku: „Solovjev měl by se stát směrodatným všem Slovanům, jeho programem, jeho vůdčí hvězdou. Mám jej za muže, božské prozřetelnosti, jenž, bude-li pochopen, obrodí Slovanstvo a skrze ně bude mít na svět veliký, blahodárný vliv.“

Dr. Frant. Grivec, Pravoslavl. Vydala Akademie velehradská. Str. 116. Cena 15 Kč. Spis líčí pravoslavl na základě pravoslavných pramenů a dává odpověď na církevní otázku Slovanstva.

Obě dvě knihy lze objednat adresou: Apoštolát v Kroměříži.

Objednejte si u Apoštolátu v Olomouci:
Alois Pozbyl: Ježíš Kristus . . . . Kč 10.
Alois Pozbyl: Církev Kristova . . Kč 12.
Poslali jste již předplatné na časopis?

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Zakladatelé a pořadatelé:

J. M. ndp. arcibiskup dr. Ant. Cyr. Stojan,
Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži,
dr. Fr. Hrachovský, sekretář v Olomouci.

Zahrádka cyrilometodějská.

(Podává dr. Ant. Cyr. Stojan, předseda ústřed. výboru „Apoštolátu sv. C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie“.)

O činnosti sv. Cyrila a Metoda na Moravě.

(Další část.)

Zmínili jsme se o písních mariánských, jimiž dle návodu sv. Cyrila a Metoda uctívali předkové naši Pannu Marii, k níž měli láskou nevýslovnou. Záhy upozorovali věrověstové naši, jak zpěvu-milovnými jsou předkové naši a jak vše zpěvem je propleteno, jak celičský život a jeho poměry spřádány jsou rozmanitými popěvkami a písněmi. Jako dobří inisionáři poznali, že ve zpěvu jest převzatý prostředek k utvrzení, upevnění a rozšíření víry. Předkové rádi se modlivali, vždyť byli zbožnými, než rozjímání, jak třeba nyní se pěstuje, valně u nich neprosplávalo. A tu, jakž v Pánu zesnulý, o Sv. Hostýn zasloužilý rajhradský benediktin P. Placid Mathon tvrdil zaobaleno rozjímání do písně. Lid, zpívající píseň, zpíval ji rozjímavě, což až dosud při poutích a průvodech pozorovati možno. Píseň jest nadšená modlitba. Budiž prominuto, že trochu odbočíme a v písni něco uvedeme. — Rádi říkáváme: „Milerád si prodlí, kde se zpívá, není písně, kde zlý lid přebývá.“ Zpěv vyžaduje pokojné svědomí, poněkud srdce prosté velikých a těžkých starostí. Viztež už to dítě malé, jak si popěvkuje, různé a různé „noty“ sestavuje. Zpěv v Boží přírodě nejraději se dostavuje jako na chválu krásy světa. Odtud při rolničení bylo tolik písní zpíváno. Písní ozýval se les i háj, úval, louka, pole, nížina i výšina. Zpívalo dítě, zpíval pasák, zpíval orač, zpívala při kolébce matka, při těžké práci zanotil píseň i otec. A což teprve děvčata! Ta těch písní uměla, že by, jak se říkávalo, nevyšly na volskou kůži. Zpíval i žebrák i chudák. Zpíváno večer, na úsvitě, ve dne, v noci, zpíváno v dobách radostných, ale

i v trudných, tesknota a zármutek písní zaháněn. Věru, opravdu zpěvem propleten celíčký život a všechny jeho poměry.

Hlavním místem pro zpěv byl chrám a v něm zase bohoslužby slavné, které předkové naši tak milovali. Dosud láska ta k velebným a slavným službám Božím nevyhasla a neutuchla u nás.

Jak vzácným je národ zpívající! Pochopíme slova Sušilova, která kdysi ve společnosti různých národností pronesl: „Nám zpívá lid, kdežto vy lidu zpívati musíte.“ Sušil na svých potulkách při sbírání písní přemnoho vzácného zažil. Kde nyní vše tupo, jak říkáme, jásal lid. Hlavně o žitích ozýval se zpěv dědinou i polem, stodolou i zahradou, i nizounkou chalupou. A byly to písně vzácné „bez urážky Boha a bližního“. Těm se nevyrovnají lečjaké nynější odrhovačky. Poměry se změnily. Nastaly trudné doby a s nimi nedostatek a starosti přemnohé. Veselá mysl mizela a s ní i píseň. A přece při zpěvu lečjakému pokušení ujdeme. Nerádi máme, když dítě je tuze vážným a si slušně nezaspívá.

Zpěvu používali věrověstové naši při vyučování vtřy, při obrodě duchovní. Používejme i my tohoto obrodného prostředku Bohu ke cti a bližnímu k obveselení a ducha obnovení. Stůj zde starý text písně z dob cyrilometodějských.

Gospodine, pomiluj ny.

Gospodine, pomiluj ny.

Jezu Kriste, pomiluj ny!

Ty spáse všegomra,

Spasiž ny i uslyšiž,

Gospodine, glasy naše!

Daj nám všem, Gospodine,

Žitž a mřr v zemi!

Krleš, Krleš, Krleš!

Záhodno, bychom píseň tu při různých slavnostech si zazpívali. Uvádí nás do zlatých dob cyrilometodějských.

Ad. Jašek:

Hlad v Rusku — Kristus nás volá.

Ohromné Rusko, do něhož kladeno tolik slibných nadějí pro oživení křesťanství, obrodu a povznesení čistého lidství, hyne hladem, strašně vymírá. Zaručené zprávy jdoucí odtamtud jsou příšerné, představují takovou děsnou skutečnost brůz a smrti, že jsou s to, aby prolomily každou bezcitnost a naklonily k milosrdenství i nejzatvrzelejší srdce, aby otevřely zafatou pěst lakomcovu, aby změnily krajinu zaujatost v účinnou lásku k trpícím.

Smrt hladem jest z nejstrašnějších. Této mučivé až k šílenství vedoucí smrti vysazeno jest na 25 až 30 milionů lidí. Lidí ne cizích

nam: našich bratří v Kristu a po krvi. Jsou křesťany jako my, omilostěni a našimi bratry učiněni křtem sv., živeni Tělem Spasitelovým jako my — jsou to naši bratří z velké rodiny slovanské. Pijí kalich utrpení až do dna.

Světová válka nikde jinde si nevyžádala tolik obětí na životech, na rozrušených krbech rodinných, rozvrácených poměrech náboženských a společenských jako v ubohém Rusku. Přicházejí odtamtud neustále rány Jobovy, vždy horší a horší.

Zahledíme-li se do smutných dějin ruských a čteme-li o nešťastných katastrofách, jež decimovaly národ, jako o plenu a ukrutnostech tatarských, které provaly mučednický potoky novinné krve křesťanské, ochuzovaly, zotročovaly a činily dobrý lid rájou, již chánové dávali pocílovati neobmezenou moc svou vykořisťováním, otroctvím, ukrutenstvím, daněmi krvavými i nekrvavými; anebo srovnáme-li s dnešním největším hladem Ruska v letech 1601—1604 za Boriso Godunova, kdy následkem trvalé neúrody nebylo ani obilí ani píce, hynul a padal skot, lidé hladem zmírali, vypukl pak mor, jemuž v obět podlehlo, co zůstalo ještě živo — ani tyto strašné katastrofy ani nějaké jiné nevyrovnaly se počtem obětí, rozsahem území a příšernou hrůzou a utrpením dnešního hladu v Rusku. Jest to dosud největší hrůza a neštěstí, již lidstvo prožilo. Nemí o tom pochyby, jak souhlasně dosvědčují různé zprávy vždy určitéjší a příšernější znějící z Ruska, jak následovně přišlo „Fr.“ a francouzská „Humanité“.

Praví-li Solovjev, že příroda byla Rusku co do krásy macechou, vložila mu za to veliké bohatství nerostné do lůn a zkypřila půdu jeho, jako jen na málo místech světa, takže stalo se obilnicí Evropy, jež dlouho již hlad svůj sytila odtamtud. Úrodné dříve Rusko nyní hladově a není s to, aby od smrti hladem zachránilo miliony lidí, kteří obdělávali černou jeho zemi. Kdo cestoval v létě po rozsáhlém jihu Ruska, nezapomene na obdivuhodný obraz těchto širokých stepí, tu nedozrnlé úplně rovných, tu slabě vlnitých v síti hadovitě se linoucích vodních toků a pokrytých, pokud oko sáhlo, vlnitým zlatým obilím s těžkým klasovým na vysokých stéblech. Nic narušilo bohatou jednotvárnost této obilní záplavy, ani ploty, ani meze, ani řady stromů nebo ujeté pohodlné cesty, toliko tu a tam linie bílých chalup polokrytých v sytém, oku lahodícím zeleni, baňovitě kupole svérázných ruských církví (kostelů), nepatrné málo živé nádraží a snad na objemné obzorové ploše stříbrný lesk široké, volné, tiché řeky, jejíž voda od pramenu neznala šumu, bubláni a hukotu hrčivých našich horských bystřin. Mohl jsi cestovati na sta mil mezi Černým mořem a Volhou a dál až k Uralu a s několika málo výjimkami tvoje oči se těšily stále téměř krásnému, ale obsahem stejně se rozvírajícímu obrazu.

Na těch širokých bezhraničních plochách rodilo se bohatě obilí pro výživu Evropy; zdraví a zámožní venkované žili tam v radostném blahobytu a hojnosti. Zdálo se neuvěřitelným, že by tak žirná a požehnaná krajina mohla býti postižena hladem a veselí sedláci

mohli kdy žebrať o chléb, aby se ubránili smrti hladem. A přece dnes zuří strašný hlad neúprosně po veliké části tohoto nedávno ještě tak bohatého a urodného území.

Není o tom pochybnosti. Divoké zprávy sovjetského tisku jsou potvrzeny svědectvím nestranných pozorovatelů. Ještě před několika měsíci měli bolševici slušnou naději, že jim nebude letos zápasiti obtížně s nedostatkem potravin. Ale od června přicházely poplašné zprávy, které dusily všechny naděje a přinášely zklamání. Krajiny nejméně, na něž bylo nejvíce spoleháno, poněvadž obyvatelstvo při násilném zabírání potravin kladlo tam pramalý odpor, byly navštíveny zřítelcem suchem, mřsty kobyilkami a všeobecným nedostatkem zaviněným neuradou. Žeň úplně zanikla a hladové katastrofe jest vydáno kolem 25 milionů lidstva. Země nedávno ještě tak životodárná stává se smrtonosnou, která milionům chlebem svým životní sílu udržovala, hrozí smrtí, kdo v ní setrvá.

Bolševici, kteří před ostatním světem chtěli zakrýti nedostatky svého hospodaření, byli nuceni přiznávat hrůzu v zemi. Tak dne 16. července moskevská „Pravda“ musila připustit: „Krise výživy, která byla již holestně patrná v květnu, přinutila nás nyní, abychom zapomněli na všechno jiné. I bída o palivo byla jí zatlačena do pozadí. Následkem této ustavičně rostoucí krise potravinové musíme označiti stav všech odvětví našeho národního hospodářství jakožto stojící před katastrofou. To není fráse, nýbrž trpká skutečnost.“ A Lenin praví: „Jsme ve stavu takového hladu, zkázy a umdlenosti, a výrobní síla sedláků i dělníků je tak vyčerpána, že na čas bude nutno všechno podříditi jedině základní myšlence, jak bychom totiž za každou cenu zvýšili množství polních výrobků.“

Fakta o hladu lze stručně shrnouti. V provinciích saratovské, samarské a simbirské, na velké části donského území a v bohatých provinciích východně od Volhy až k Uralu následkem sucha se neurodilo téměř ničeho. V provinciích sousedících s těmito pak se urodilo málo. Ve většině ostatního Ruska je úroda značně podprůměrná. Pokročilé venkovské obyvatelstvo saratovské a zaostalejší selské obyvatelstvo ruské, tatarské a baškirské na východě od Volhy hynie hladem. Jejich bídu a utrpení lze vyličiti s tragickou monotonií. Poněvadž pole jsou spálena na sucho a ukazují jen tu a tam několik klásků, ubozí muži, ženy a děti zoufale se snaží uživiti se jako zvířata, požívajíce suché listí, plevel, dělajíce koláče ze žaludů a rozemleté kosti zvířecí, ba i odpadky. Zmocňuje se jich děsná hrůza a přebíjí ve stech ze svých vesnic, přibíjejíce dveře, a někdy v zoufalství zapalujíce své opuštěné přibýtky.

Ale kam utéci, nevědí. Kozáci ze severních končin donských pohybují se směrem ke Kubáni, který je pověstný pro obilní bohatství, ale byl v předešlých městech uveden v nepořádek kozáckými vzpourami. Podél Volhy veliké zástupy hladových mužů, žen a dětí čekají na parník, aby je odvezl z místa zoufalství. A při tom onemocní a umírají. Dlouhé karavany beznadějných trpitelů táhnou se od Tambova a Kurska směrem k Moskvě. I veliké a staré ně-

mecke osady na Volze se hrouť. Němečtí kolonisté se svými moderními způsoby hospodaření vybudovali vzorné statky, které byly neobyčejně výnosné. Nyní v německé vesnici o 5000 obyvatelích leží jich 4000 s těly nadutými hladem, a z nich doune 60 umírá. Kolonisté přecházejí široko daleko, a jedna jejich karavana se objevila u Moskvy, směřuje k německé hranici. Města jako Kazan a Saratov, kdysi kvetoucí střediska obchodu, nyní špinavá a rozpadávající se, města, jež zavisejí v potravě na svém okolí, jsou přecpána hladovíctvími venkovany, žebravíctvími chleba na hladovíctví měšťáctech.

Dopisovatel „Krasné Gazety“ takto uvádí charakteristické rozhovory mezi stěhujícími se venkovským obyvatelstvem: „Cholera právě hubí lidi.“ „Oh, vždyť my umřeme i bez cholery.“ „Každý, kdo může, ať se zachrání, kdo má koně nebo peníze.“ „A nemá-li jich, musí umřít.“ „Tovaryši by měli pomoci.“ „Ah, ti jsou tovaryši sami sobě. Beztoho okradli sedláka o všechny chleby.“ „Kdyby aspoň dali cestovní pasy; znám místo, kde je obilí dost a dost. Ale ten ráj ďáblů (= místní chlebová komise) nechce žádný pas dát.“

Daleko široko se vypravuje mezi mužky legenda o muži, jenž se nacpal chleba ze šfovtkového listu a pak zemřel v nemocnici. Lékař, který ho pitval, našel prý v žaludku plno červů. Východně od Volhy sedláci přičítají suchu bezdrátové telegrafické stnici, která byla postavena ve Volkinových závodech. „Vatřili do nebe železný kůl a ten zarazil dešť.“ V jisté vesnici sedláci zničili meteorologickou stanicí, a učitel, jenž ji opatroval, musil utéci, aby ho nezabili. Mnoho sedláků odpírá se podepsati do přihlášky o tovary, bojíce se, že se to podepisují do seznamu Antikristovi.

A tu uprostřed paren se objevila cholera a rozšířila se od ústí Volhy po celém hladovém území, a přeháňející obyvatelstvo ji roznáší široko daleko. Dr. Semaško, lidový komisař zdravotnictví, napsal do „Izvěstij“ předešlého měsíce: „Velká cholera epidemie vypukla, a jsou jí postiženy již Rostov, Povolží, Veroněž a Orel, ale propuká též v různých, daleko od sebe položených střediscích republiky. Zdravotní stav země vzbuzuje poplach. Bláto na ulicích je takové, že i za nynějších paren lidé, kteří mají přezůvky, musí je na ulici obléci. Vodovody a stoky jsou polámané. A co nejhorší, hromadné stěhování obyvatelstva zanáší nákazu z místa na místo, Hynoucí obyvatelstvo na Volze řítí se na jih jako lavina, zasévající nákazu a smrt všude po cestě.“

Tato katastrofa ve 20. století vyvolává u nás představu nejtemnějších evropských věků. Je těžko její rozsah příliš zveličovati, a nemožno předvídati důsledky, jaké bude mít pro Rusko a pro Evropu. Zjistěte bolševikům nelze suchu dávatí za vinu. Ale strašlivý hladomor propukl v zemi, kde právě následky bolševické vlády byl zničen celý aparát moderní civilizace. Vzdělání polů bylo omezeno, poněvadž sedláci neměli příčiny seti obilí pro dobro ozbrojených rekvisičních komisí. Dobytek byl vyhuben, a tak tisíce sedláků nemá potahů k orání. Obvyklá výměna mezi městem a venkovem je úplně

zastavena. Celá soustava rozdělování potravin je tak nepravdivá, že bolševici s největším úsilím sotva byli schopni opatřit městskému obyvatelstvu ubohé dávky jídla. Veškerá doprava se zhroutila. Inteligence je nucena pracovat pod knutou.

Hlad ohrožuje už i velká města a porce se den ode dne zmenšují. Sovětská vláda dovolila, aby se vytvořil nestraný záchranný výbor, v němž zasedá i bývalý carský ministr, členové kooperativů a vynikající kadeti. Slíbila výboru prostředky i volnost v jednání; ale za nynějších okolností takový výbor sotva může učinit více, než slabě zmírnit hrozné utrpení. Tisíce hynou hladem, celá vrátka struktura sovětské vlády se potácí a do toho chaosu se mísí se srdcervoucím křikem zachvatný strach postiženého obyvatelstva, politické obavy bolševiků a zoufalé dobročinné pokusy zbývajících zástupců vzdělaných tříd.

Rusové opouštějí hladové území.

K tomu se druží ještě nedostatek spojovacích prostředků. Noviny hlásají, že bohaté kamenouhelné doly v Sibiři jsou opuštěny od horníků pro hlad a strach před cholerou, takže výroba tam ustává. Nedostatkem uhlí zastavuje se provoz železniční a parolodní: tím se nesmírně ztěžuje přívaz do vnitra.

To jest obraz hrůzy a smrti ohromné říše ruské, kdy je po žních, je léto, kdy příroda aspoň něco skýtá. Jestli už nyní smrt kosí (zprávy praví, že denně umírá na 20.000 lidí hladem), cesty posety jsou mrtvolami, co mají očekávat, nad nimiž smrt se ještě smilovává a prodlužuje utrpení jejich do zimy, kdy nebude pokrmů, oděvu, topiva, kdy snad nemoci všeho druhu se rozmohou za naprostého nedostatku lékařů, léků, ošetřování a při nízké úrovni vzdělání a pověřivé povaze prostého lidu? Nedomyšlitelno — — —.

Nejvyšší zákon našeho sv. náboženství a i prosté lidství nám velí, abychom pomohli. Přiložme ruce k dílu a splníme povinnost

k bratřím svým! U nás není nikoho, kdo by aspoň vdoviny halórem přispěti nemohl. I žebrak uhájí si života a vyžebra si ještě. Nikdo není z nás v takové bídě jako ony miliony čekající na smrt, nepřijde-li vydatná pomoc rychle. Dvakrát dáva, kdo rychle dáva. Nuže, ukažme křesťanskou lásku, již se rádi chlubíme, a slovanskou dobrotu — skutkem. V nouzi se poznává přítel —. Nuže! Kristus nuzný, trpící se nám představuje v hladovících bratřích našich — volá, čeká na naše milosrdenství. Snad po druhé v životě našem už nepřijde doprošovat se milosrdenství našeho; v den poslední uslyší stědřít blažená slova věčné odměny jeho: „Pojďte, požehnaní Otce mého, vladněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa! Neboť jsem lačněl a dali jste mi jísti, žíznul jsem a dali jste mi pít; hostem jsem byl a přijali jste mne; nahý jsem byl a přiodělí jste mne; nemocen a navštívili jste mne; v žaláři jsem byl a přišli jste ke mně. Tehdy odpovídní mu spravedliví řkouce: Pane, kdy jsme tě viděli lačného a nakrmili jsme tě, žíznivého a dali jsme ti nápoje? Kdy jsme tě viděli hostem a přijali jsme tě? Anebo nahého a přiodělí jsme tě? Anebo kdy jsme tě viděli nemocného anebo v žaláři a přišli jsme k tobě? A odpovídaje král, dí jim: Amen pravím vám, pokud jste to učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili.“

Ad. Jašek.

Papež Benedikt XV. zahajuje světovou pomocnou činnost na zmírnění hladu v Rusku.

Celý svět trne nad hrozným neštěstím, jež zastihlo největší říši Kristovu — národ ruský. Papežství, ač chudé statky pozemskými, staví se první do řad účinných pomocníků, jsouc si vědomo vysokého a důležitého úkolu svého a zůstávaje věrno dějinnému poslání, v němž vždy podávalo pomocnou ruku, aby osvobodilo z otroctví, pozvedlo z ponížení, ulevilo bídě, zastalo se práva, svobody a spravedlnosti.

Podáváme překlad listu papeže Benedikta XV. kardinálu státnímu sekretáři, aby zahájil podpůrnou činnost v celém světě ve prospěch hladem a morem postiženého Ruska.

Pane kardinále!

Zprávy o přřtomných poměrech ruského národa, které nás docházejí v těchto dnech, jsou, jak Vám jest, pane kardinále, dobře známo, obzvláště žalostné. Pokud lze souditi z lakonické střídlivosti těchto prvních údajů, jde o jednu z nejděsnějších dějinných katastrof. Ne-mírné zástupy lidských bytostí, postižené hladem, kosené tyfem a cholerou potácejí se jako vlny sem a tam vyprahlými krajinami a vrhají se na nejlidnatější střediska, kde doufají nalézt

chléb a odkud jsou brannou mocí opět zaháněny. Z Povolží mnoho milionů lidí, spatřujících před sebou nejhroznější smrt, dovolává se od lidstva pomoci.

Tento křik bolesti, pane kardinále, nás hluboce poranil. Jde o národ, který již svrchovanou měrou zakusil metly války; o národ, na němž se zastkvívá znamení Kristovo a který vždycky úsilovně chtěl náležitěti k veliké rodině křesťanské. Ačkoliv jej od nás dělí přehrady, které dlouhé věky vytýčily, nicméně tento národ jest našemu otcovskému srdci tím bližší, čím větší jest jeho neštěstí.

Pane kardinále, cťme, že jsme povinni, učiniti ve své chudobě, cokoli je možno, abychom pomohli vzdáleným synům. Ale pohroma je tak nesmírná, že se musí sjednotiti všichni národové k pomoci. A žádně úsilí, třeba sebe větší, nebude přílišné vzhledem k ohromnosti tohoto neštěstí. Proto Vás, pane kardinále, vyzýváme, abyste užil prostředků, jež máte po ruce, a předložil vládám rozličných států nutnost rychlého a účinného společného postupu v této věci.

Naše výzva se obrací především ke křesťanským národům, kterým je známa nekonečná láska našeho božského Spasitele, jenž vyli svou krev, aby nás učinil všechny vespolek bratry: obrací se potom ke všem ostatním vzdělaným národům, protože každý člověk, hodný tohoto jména, má cititi povinnost, přispěti ku pomoci tam, kde jiný člověk umírá.

Nejednou v těchto trudných dobách, které prožíváme, Apoštolská Stolicе pozdvihla svého hlasu uprostřed národů, jsouc pamětliva vznešeného a sladkého poslání, které ji Bůh svěřil. Jestliže dnes naše slovo znova se ozývá, dovolávajíce se lásky bliženské, kdy ještě nedozněla ozvěna našich minulých napomínání a proseb, děje se to jen proto, že nové bolesti se vyrovnávají minulým strastem a snad je přestihují.

Zatím všichni synové církve Kristovy, rozptýlení po širém světě, chudí a bohatí, skládajíce své dárky ve prospěch bratří, kteří umírají hladem, nechať zároveň s důvěrou vysílají k Bohu své modlitby, aby nam ráčil svou nekonečnou Prozřetelností pomoci a usplňiti konec tak hrozně metly.

S tímto přáním Vám, pane kardinále, rádi udělujeme apoštolské požehnání.

Z Vatikánu, dne 5. srpna 1921.

Benedikt XV., papež.

Tak srdečně a opravdově upřímně psaný list pro pravoslavný východ jest důstojný náměstka Kristova a má význam dějinný.

Dnes neptejme se, zda z pomoci naší vzejdou výhody politické, náboženské, sblížení nebo sjednocení církevní, neuvažujme o ničem jiném, leč o jediném, kterak pomoci vydatně, účinně a rychle. V nezměrné bídě pomoci naší zasluhují a my ji odepřítí nesmíme již proto, že jsou

to lidé nevinně do neštěstí zavedení, a ještě více, že jsou křesťany, a nejvíce, že jsou našimi bratry z velké rodiny slovanské. Západ jest povinen také přispěti a zajisté že přispěje, aby aspoň nyní odčinil, co zameškal ve své rytířskosti za středověku křesťanským národům slovanským, když krvaceli v urputných bojích se světepými Tatary na Kalce, u Kolomny, na Siti, na poli Kulíkově, u Lohnice, Olomouce a na Sv. Hostýně, kde lámali Slované bůs věhřice mongolské. Západ romáňský pomůže jistě, ale na nás Slovanoch jest, abychom pomohli z přísne povinnosti bratřím po krvi.

Tato pomoc zuboženému Rusku (i těm, kteří hladu tělesného netrpí, ale ať doma nebo v cizině pomoci potřebují) byla projednávána a slíbena na letošních velehradských církevních slovanských poradách. Arcibiskup dr. Stojan postavil se v čelo zahájené pomocné činnosti.

Námětů bylo mnoho, kterak sehnati prostředky a pomoc poskytnouti. Bude-li možno, zaopatří se léky, dá se podpora lékařům, opatří se ošetrovatelky (řeholní i laické), ale hlavně pomýšlí se na pomoc peněžitou. Ta odvede se prostřednictvím sv. Otce, jenž má diplomatické zástupce a zahájil pomocnou činnost v celém křesť. světě.

Kež počáteční nadšení jest trvalé a splat očekávané naděje! V arcidiecési olomucké kněžstvo má vyzvatí lid k peněžitým darům, jež se budou vyhrátí od věřících při dopoledních službách Božích zároveň se sbírkou pro sv. Otce o svátku Narození nebo Jména Panny Marie. Má se v neděli před tím lid poučiti a k mimořádné štědrosti vybídnouti.

Jednotlivci zavázali se k různým postům (od kouření, pití alkoholu, v jídle, návštěvy výletů a zábav) na několik případů a peníze takto ušetřené věnují na zmírnění hladu v Rusku.

Sv. Otec praví důrazně ve svém listu, že jsme povinni vše učiniti, co jen jest nám možno, vždyť se jedná o národ, „na němž zastkvívá se znamení Kristovo a který vždycky usilovně chtěl náležeti k veliké rodině křesťanské“. Kristus nás tu volá ku pomoci slovy náměstka svého. Jestliže dnes ještě, slyšíce zřetelně hlas jeho, zatvrdíme srdce a vydatně nepomůžeme, přestáme se domnívati, že plníme nejvyšší zákon lásky svého Boha Spasitele, neřkejme, že máme citlivé lidské srdce, zapomeňme, že nejrozsáhlejší říše světlová jest obývána našimi bratry. A k tomu přece nepřipustíme, neboť ozývá se a žije v nás láska křesťanská a dobrota slovanská.¹⁾

¹⁾ Kdo by chtěl přispěti dary na zmírnění hladu v Rusku, ať odevzdá je na svém farním úřadě pro naznačený účel anebo (větší dary) zašle přímo ndp. arcib. dru A. C. Stojanovi v Olomouci.

Ad. Jašek:

Pout a valná hromada Apoštolátu sv. Cyrila a Metoda a cyrilometodějského družstva „Velehrad“ na Velehradě.

Významu, rozvoji a rozmachu Apoštolátu v poslední době odpovídala letos též účastí hojná a obsahem bohatá pout a valná hromada „Apoštolátu“ a „Velehradu“. Zájem o Apoštolát probouzí se radostně na všech stranách, spolek roste, rozvíjí utěšeně činnost doma a zasahuje po náboženské stránce i mezi pobratimy za hranicemi.

Kromě jednotlivých četných poutníků z různých míst Moravy, Slezska, Slovenska i Čech, hlavně dam z Vyškova, Přerova, Kroměříže, Olomouce a Ostravy, přišly veliké průvody s kněžími z Kunovic, Boršic, Huštěnovic a Spytínova, takže již obvyklý průvod od Cyrilly byl velkolepý. Očekával jej na nádvoří ndp. arcibiskup dr. Stojan za četné asistence našeho i východního duchovenstva a ve chrámě jej uvítal místní farář P. Pokorný T. J., vystihuje význam bratří solunských pro Slovanstvo. Ndp. arcibiskup udělil sv. požehnání, při němž vzácně zapěly ochotné chovanky řepčinského ústavu, které pak i u Heroldů místně zpívaly četným účastníkům a cizím hostům.

Večer vyzváněly hodiou hrany zemělým členům „Apoštolátu“ a „Velehradu“.

Ráno dne 7. srpna kázal nadšeně ve chrámě redaktor P. Chýlek z Přerova o Apoštolátu, srovnávaje jeho působení pro dnešní společnost lidskou, odcizující se křesťanství, se skutky Samaritánovými v nedělním evangeliu. Mši sv. za asistence zpíval Fr. Vaculík, farář z Drysic, na úmysl okružníku „Grande munus“, jak ji založil na Velehradě assessor J. Vychodil; za živé a zemřelé členy Apoštolátu sloužil mši sv. prof. V. Horák z Litovle, a děkan Hřiva za zemřelé a katech. Jašek za živé členy družstva „Velehrad“. Za mrtvé údy byl vykonán kondukt s modlitbami.

Po 8. hod. zahájil ndp. arcibiskup dr. Stojan valnou hromadu na nádvoří. Redaktor Chýlek podal přehled, kde byla letos pořádána duchovní obnova pro mládež prostřednictvím a za pomoci Apoštolátu a s jakým úspěchem se setkala. Letos po prvé soustavně byla v době svatopostní rozdělena práce ve farnostech a konány duchovní obnovy pro mládež, která se hojně účastňovala, přistupovala ku sv. svátostem a přeje si takových promluv každoročně. Apoštolátu náležíť díky, že tak úspěšně pracuje na utvrzení katol. víry doma. Francouz prof. d'Herbigny z Enghien chválil zakořeněnou víru cyrilometodějskou u Moravanů, což jest základem sblížení u více mezi Slovany. Sjednocený biskup z Křiževce ve Slavonii dr. Dion. Njaradi rozhovořil se o Apoštolátu v Jugoslavii. Mezi Slovinci vzaly si náboženské spolky (Mariánské družiny, III. řád) věc apoštolátní za svou a účinně ji rozšiřují. Proto tam Apoštolát tak zmohutněl a vykazuje i pěkný příjem, jenž cele jest věnován

misijním účelům slovanským. I mezi ostatními katolíky jugoslávskými ujmá se myšlenka Apoštolátu, kterou podporují mravně i hmotně biskupové a kněží. Apoštolát jest tam zaveden ve všech diecích. Bohoslovec sjednocený Petr Chomyn, odchovanec Apoštolátu z bývalého Ústředního semináře v Kroměříži, nyní prozatímno úředník v Ilustu na Podkarpatské Rusi, ličil bídno a smutno náboženské tamní poměry a osvětové boje. Jednatel katech. Jašok podal jednatelemskou zprávu takto:

„Letošť období bylo důležitým v dějinách a rozvoji Apoštolátu, důležitým, poněvadž byly hledány nové cesty pro jeho rozvoj, zlidovění a uplatnění. Bylo dosti nesnadno, ve farnostech zakládati a udržovati tři spolky s kulturním cyrilometodějským eslem, totiž Apoštolátu, Matice a spolku tiskového, proto měly býti spolky ty soustředěny, a to tak, že měl býti zaveděn všude pouze Apoštolát sv. C. a M. se zvýšeným příspěvkem, a příjmy jeho mají býti rozděleny na 4 díly, z nichž díl připadne Ústředí Apoštolátu, díl diecéšnímu odboru, díl Matici cyrilometodějské a díl tiskovému spolku. Aby vše bylo vedeno úspěšně a jednotně, zvolen byl i dosavadní sekretář Matice cyrilometodějské dp. dr. Frant. Hrachovský sekretářem soustředěného Apoštolátu. Jeho činnost byla několikerá. Mluvil na četných schůzích o úkolech Apoštolátu, získával pro něj, všude ozřejmoval a prohluboval náboženskou otázku, nyní tak palčivou, konal pro mládež duchovní obnovu, horlil pro katolickou školu s katol. učiteli vydržovanou státem, vedl těžký boj proti čsl. sektě. Některé schůze na př. v Litvli, Dubicku, St. Bělé, Paskově, Brušperku, na Sv. Kopečku, v Týnci, Místku, Mor. Ostravě byly bouřlivé; se 7 odpadlými kněžími utkal se v náboženském a myšlenkovém boji.

Bylo přerušeno vydávání Věstníku Matice cyrilometodějské, na jehož místo nastoupil náš časopis Apoštolát, jehož tisk a expedice přešla z Kroměříže do Olomouce, redakce však zůstala v Kroměříži, počet odběratelů a čtenářů byl zvětšen, obsahem lépe vybudován, ač směru zůstal věren.

Členstvo Apoštolátu stouplo v mnoha farnostech a zvláště u nás v arcidiecési olomucké byl znovu vzkříšen, posílen nebo založen v různých farnostech. Dalo se za tím účelem natisknouti 50.000 členských příjmacích obrázků, z nichž částí bylo již opravdu pro nové členy užito. Rovněž bylo zhotoveno 200 vkusných pokladniček, hodících se do kostelů nebo spolkových místností; bohužel dosud nemožno je rozdati, jeť po nich malá poptávka, ač by se jistě osvědčily a snadno by mohly býti vydatným zdrojem nových příjmů pro Apoštolát.

Byl učiněn pokus, aby byl Apoštolát zaveden též na Slovensku. Bude to jistě vděčnou úlohou tamějšího nejdůstojnějšího episkopátu, aby tento náboženskomisijní spolek uvedli mezi zbožným lidem slovanským na podporu dosud opuštěných a tolik potřebných i slibných misí slovanských. Slovensko jest dobrou půdou pro Apoštolát, neboť Slováci, kdykoli — ještě i za příslušenství k Maďarsku — zvídali o Apoštolátě, vždy četně přistupovali. Máme případy, že velká část osady se dala zapsati do našeho spolku na popud ne kněze, ale

laika; tak náš Apoštolát se zamlouvá Slovákům. Všichni jsou připojeni k Ústředí, neboť diecesních odborů dosud na Slovensku není.

Největší vymoženost byla pro nás, že Apoštolátu ujali se katoličtí Čechové v Americe a tam za čilé agitace horlivého důvěrníka spolku našeho p. Hynka Dostála, redaktora „Hlasu“ v St. Louisu, seznámili se s naším spolkem a vůbec našimi velehradskými snahami a ve své známé obětavosti pro náboženské věci přispěli značnou hřívnou i našemu Apoštolátu a všemu, co s Velehradem souvisí. Pan redaktor Dostál soustavně články v „Hlasu“ poučuje své čtenáře o našich snahách cyrilometodějských, sbírá příspěvky a nás takto hmotně i morálně podporuje. Je rodák z blízkých Boršic, proto Velehrad mu přirostl tolik k srdci, že i za mořem mu zůstává „milým Betlemem slovanským“. Vzdáváme drahým našim krajanům za mořem pro jejich horlivost upřímně: „Pán Bůh zaplať!“ a za jejich blaho věčné i časné u hrobu sv. Metoděje byla dnes ndp arcibiskupem drem Stojanem, předsedou Ústředí Apoštolátu, obětována mše sv. a konány modlitby, aby poznali, že i my na ně pamatujeme a vyprošujeme jim odplatu od Všemohoucího za vše, co pro nás vykonali.

Částí úkolu Apoštolátu sv. C. a M. jest, aby víru katol. pomáhal utvzovati mezi Slovany tam, kde už jest zavedena. A tu pracoval Apoštolát vydatně za dnešní nábožensky dosud revolucionářské doby poválečné. Byly to popředně sv. misie a duchovní obnova pro naši mládež venkovskou, jež byly konány na popud a za podpory Apoštolátu kněžími většinou z duchovní správy; duchovní výsledek překvapil — v dobrém. Všude Pán Bůh práci požehnal, mládež ráda se účastnila, horlivě přednášky navštěvovala, ke sv. svátostem čteně přistupovala a skoro jednomyslně vyslovila přání, aby pravidelně se taková duchovní cvičení opakovala. Pro náboženského ducha a mravní výchovu národa mají tyto duchovní obnovy význam nepochybný. Jsou však i přípravou k soustavným stavovským vzorně vedeným duchovním cvičením, až budou moci býti uskutečněna ve velkém slohu v novém poutním domě — Stojanovu — na Velehradě.

Za náboženského úpadku a mravního poklesu v tiché revoluční době poválečné rozežrá se v některých krajích nová sekta československá, která odvedla od církve katolické slabé, mdlé, vzdorovité, nespokojené a zavilé nepřátele její, vzala s sebou i její shnilé a neužitečné členy a semo tamo podatilo se jí i dobré duše získati. Apoštolát důstojným způsobem snažil se poučením utvrditi katolíky v pravdě. Vydával články a desítky tisíců různých obranných brožur a letáků uplatnil mezi katolíky. Letáky ujaly se a působily dobře všude, kam vnikly.

Bohužel úderý proti církvi katol. byly zasazeny i mezi sjednocenými v naší republice — na Podkarpatské Rusi. Poměry nejen národustosť, nýbrž i náboženské byly tam již před válkou a dosud trvají zvláštní. Lid jest velmi neuvědomělý, veden byl maďarskými vůdci a maďarskými učiteli a kněžími, zbídačen, nebyl mu dáváno, což jeho bylo. Kněžstvo sjednocené většinou omámeno bylo velkomaďarskou myšlenkou, nestálo na výši doby, basiliané, jediní tamní

klášterníci, dosud nereformovaní, v úpadku. Za takového utzkého stavu náboženského a církevního nebylo snadno již před válkou zahájit tam velkoruskou pravoslavnou propagandu. Potlačená byla sice za války, ale oživila opět po válce, a to prudčeji než kdy jindy. Apoštolát ujal se sjednocených a tiskem je podporuje. Vydal modlitební knížky pro sjednocené, v jejich části katechismové jest umístěna též stať o rozdílech mezi katolíky a pravoslavnými. „Molitevník“, ten má ráz obranný proti pravoslaví. Mimo to budou vydány i letáky.

Důležitými a cennými byly porady, jež konaly se v Olomouci v druhé polovici března za přítomnosti metropolitu šeptického, který po delším pobytu v Římě ubíral se Belgií a Francií do Ameriky, všude konaje přednášky a získávaje příznivce, podporovatele, pracovníky a misionáře pro široké lány ruské, až tam zahlaholí svoboda náboženská a politická. Hlavním předmětem porad byly stanovy jeho obnoveného mníšstva na východě a zřízení lavry sv. Cyrila a Metoda na Velehradě, která by sbírala síly z latinského katol. západu a vychovávala je pro slovanský východ v náboženskou a osvětovou práci.

Mezi katol. studentstvem byla účinně šířena idea cyrilometodějská, členové jednotlivých sdružení stali se korporativně členy Apoštolátu, rozšiřují jej o prázdninách, získávají mu členy a přednášejí o něm. Díky jim vroucené za jejich horlivosti! Aby šířeti mohl pracovat a práce své říditi zorným úhlem idey cyrilometodějské, zřídili si o letošních prázdninových slavnostech v Praze cyrilometodějskou ligu studentskou, která by sdružovala všechny spolky katol. akademiků slovanských a jejich práci pomáhala uplatňovati sblížením Slovanů na poli náboženském, církevním a osvětovém.

Na počátku pravil jsem, že letošní rok jest důležitým pro Apoštolát. Hlavní důležitost nechávám až na konec, a ta jest, že spoluvůdce Apoštolátu, zakladatel, hlavní jeho vůdce, nejhorlivější a nejúčinnější jeho rozšiřovatel, předseda Ústředního výboru ndp. arcib. dr. Stojan dosedl na nejvyšší církevní prestol, slavný apoštolský stolec sv. Metoděje. Upřímné blahopřání skládá Apoštolát teprve dnes k nohám Jeho Milosti. Bývá zvykem, že takoví hodnostáři stávají se již jen čestnými členy ve spolecích, ale my prosíme upřímně Jeho arcib. Milost, aby i nadále vedl činně Apoštolát jako dosud, neboť jest to jeho dílo, zrozené jeho myšlenkami, posvěcené jeho modlitbami, vypěstěné jeho úsilím a pracemi. Jest zajisté šťasten vdp. arcibiskup, když vidí, která roste, mohutní a ohepná všechny skoro již větve slovanské. O letošních slavnostech ne kněžských, ale laických, pronikala všude cyrilometodějská myšlenka Apoštolátu, pravil kterýsi zpravodaj z tohoto místa. Pána Boha prosíme, aby dal Jeho arcib. Milosti tolik života, zdraví a síly, aby mohl Apoštolát uplatnit mezi Sloany tak, by viděl všude i hojné ovoce jeho působení.“

Pokladník prof. V. Horák z Litvle podal zprávu pokladniční Ústředního výboru:

Příjmy za rok 1920 od 1. ledna do 31. prosince:	Kč
Zbytek z r. 1919	17 197.30
Úroky ze vkladů	330.16
Kupony ze státních úpisů čsl.	79.60
Členské příspěvky	2 386.48
Dary a ofěry	9.614.09
Odbor olomucký (od 1. července 1919 do 30. června 1920)	3 722.57
Odbor brněnský	4 000.—
Celkem	37.370.20

Vydání:	
Papežskému misijnímu ústavu na Velehradě	23 000.—
Duchovní cvičení na Velehradě	1 000.—
Mše sv. sloužené za členstvo	57.50
Akademii Velehradské	4 000.—
Na misie v Mor. Ostravě	300.—
Složanky	80.—
Za pozlacení kalicha a pateny pro Rusko	120.—
Za nové přijímací obrázky	850.—
Za propagační tiskopisy	490.—
Různé	308.07
Celkem	30.195.57

Příjem	37.330.20 Kč
Vydání	30.195.57 „
Zůstává koncem r. 1920	7.134.63 Kč

Přehled účtů do 31. července 1921:	
Příjem	37.727.98 Kč
Vydání	35.637.— „
Zůstává	2.090.98 Kč

Stavba domu pro katol. studenty:	
Příjem s úroky	6.074.45 Kč
Výdání Akademické lize v Praze	1.000.— Kč
„Sušilovi“ v Brně	5.000.— „
Poplatky	20.13 „
Celkem	6.020.13 Kč

Příjem	6.074.45 Kč
Vydání	6.020.13 „

Zbytek . . . . . 54.32 Kč, které byly
přičteny k účtům apoštolátním. Apoštolát má 25 členských podílů
po 200 Kč „Sušila“ v Brně.

Pokladniční zpráva byla schválena a pokladníkovi vysloveny díky.
Ndp. arcibiskup rozhovořil se s velkou chválou o značné po-
moci, kterou nám poskytli katol. Čechové v Americe, děkuje jim
jménem Apoštolátu takto veřejně, oznamuje, že sloužil za všechny

americké dobrodince Apoštolátu a Velehradu mši sv. na posvátném Velehradě a dává se zmocniti valnou hromadou, aby jim ještě jednou vzdal povinné milé díky. Po tomto sdělení samovolně několika-tisícové shromáždění propuklo v nadšený, upřímný projev pro naše drabé, obětavé krajany v Americe.

Za cyrilometodějské družstvo „Velehrad“ podal pokladník děkan Hřiva z Napajedel pokladniční zprávu; ndp. arcibiskup promluvil pak o stavbě poutního domu „Stojanova“, ve který má býti přestaven dosavadní pauský pivovar na Velehradě.

Dp. Fr. Vaculík z Drysic přednášel o předtech úkolech Apoštolátu, nastiňuje, jaké povinnosti čekají Apoštolát u nás, kde se vede urputný boj proti všemu katolickému, a proto třeba nasaditi páky v prohloubení náboženského života duchovními obnovami, cvičeními a misemi, v poučení školou a hájont tiskem. To všechno si předsevzal Apoštolát a tímto směrem chce pracovati na zakotvení katolictví u nás; ale úkol jeho jest ještě širší a vznešenější: má působiti i mezí nesjednocenými Slovany, aby všichni jedno byli.

Po obsáhlé této přednášce kázal vo chrámě katech. L. Reček a ndp. opat Šup měl slavnou biskupskou mši sv., a venku pro množství lidu kázal prof. dr. O. Tauber a slovanskou liturgii sloužil biskup dr. Dion. Njaradi. Po skončených bohoslužbách vedl ndp. arcibiskup nádvořím svátostný průvod. Byl jeden z nejkrásnějších, jaké se rozvinuly na prostorném náměstí velehradském.

Vždy tryská tolik nadšení do srdcí všech vděčných posluchačů o každé pouti Apoštolátu, takže jimi roznáší se známost o něm po městech i vskách našich. Jest ovšem třeba čilé a obětavé práce všech, aby Apoštolát všude zdomácněl, všude čítal mnoho členů, kteří by se i modlili i almužnu skládali; jen tak může dostáti veliké úloze, kterou v něj nynější doba skládá, aby pro náboženské obrození Slovanstva vykonal co nejvíce.

Dr. Fr. Stelc a Fr. Terseglav.

Svatá Rus.

Církevní a náboženský život na Rusi.

I.

Na začátku nejprve uvedu známou myšlenku Vladimíra Solověva, že katolická a východní církev jsou toliko dvě polovice pravé církve Kristovy. Ideálně pojaty jedna druhou velmi pěkně doplňují a jejich rozkol je něco, co se podstatně protiví pravému křesťanství.

Když měl Terseglav v Čeljabinsku přednášku o sblížení obou dvou křesťanských církví, ptalo se ho pravoslavné kněžstvo, kde je vlastně pravá církev, když přece dvojí pravdy býti nemůže. Kterýsi kněz ho docela obvinil, že je přívržencem humanisty Pomponatia („co je filosoficky pravdivo, může býti nábožensky nepravdivo a naopak“). Na tu otázku a výtky odpovídal Terseglav toto:

„Pravá církev jsou ti všichni, kteří bonu fide věří v křesťanskou pravdu, ať už jsou bez vlastní viny členy té neb oné křesťanské církve, ježto oni patří k „anima ecclesiae“, kdežto „corpus ecclesiae“ obhájí všechny, kteří jsou též viditelně (prostřednictvím biskupa) ve spojení se střediskem církve, sv. Petrem.“

V tom smyslu všichni pravoslavní, kteří žijí v dobré víře, že jejich stanovisko je správné, jsou v pravém spojení s Kristem. To platí o nich rozhodně více než o protestantech, kteří zavrhlí milostné spojení prostřednictvím kněžstva a svatosti. Bylo by absurdní, kdybychom neuznávali pravoslavných za pravé členy církve Kristovy, když mají přece Eucharistii. Ovšem že viditelné spojení je něco dokonalejšího. Pracujme v prvé řadě, abychom odstranili oboustranné předsudky; sjednocení, po němž prahnou všechny nejlepší živly obou církví, musí pak přijíti samo sebou.

Co se tkne dnešních ruských církevních poměrů, musím doznati, že jsou žalostné. Ale, jak jsme už častěji připomněli, revoluce osvobodila rovněž církevní styly, které stojí nyní před důležitými úkoly a přemýšlejí o tom, jak by si předem samostatně bez kontroly státní moci zorganizovaly církevní a náboženský život své církve. Účinek se již v mnohém ohledu jeví. Církev začíná mysliti o uvedení náboženských principů do veřejného života, při čemž se musí ohlížeti na katolickou církev, ježto její veřejné působení a nádherná organizace imponují dokonce i jejím protivníkům. Vždyť i dnes žije ruská církev ještě převážně pod mlhou, která takela na ní po celá století; odkaz caesaropatismu nebude ještě dlouho přemožen. Ruská totiž církev stála vůči toku veřejného života úplně pasivně; ale bylo by nespravedlivé, obviňovati za to v prvé řadě biskupy a kněze. Pomysleme jen, že curismus absolutně nedopouštěl sociální, politické a charitativní práce kněžstva; nad biskupy neustále visela carská hůl. Není pochyby, že dobrá vůle u nich byla; mnoho jich proto, že se odvážili pozdvihnouti svého hlasu, bylo zavřeno do kláštera. Státem byla výchova ruského kněžstva kontrolována pode vší kritikou.
(Pokračování.)

Objednejte spisy:

Kar. Jindřich, Vlad. Serg. Solovjev, Jeho život a působení. Cena 20 Kč.

Dr. Fr. Grivec, Pravoslavl. Cena 15 Kč.

Al. Pozbyl, Ježíš Kristus. Cena 10 Kč.

Al. Pozbyl, Církev Kristova. Cena 12 Kč.

Al. Pozbyl, Naši miláckové.

Al. Pozbyl, Život Panny Marie a sv. Josefa.

J. Vychodil, Vzpomínky na cyrilometodějský rok 1863.

Právě vyšla nová poučka na obranu církve katolické proti českosl. sektě:

Stará či nová církev? 12 stran velké osmerky. Cena 10 kusů 6 Kč,

100 kusů 45 Kč. Objednejte a rozšiřujte!

Ušetřte práce a peněz Apoštolátu a zaplatíte doplatné za dřívější a tento ročník!

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Zakladatelé a pořadatelé:

J. M. ndp. arcibiskup dr. Ant. Cyr. Stojan,
Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži,
dr. Fr. Hrachovský, sekretář v Olomouci.

Zahrádka cyrilometodějská.

(Podává dr. Ant. Cyr. Stojan, předseda ústřed. výboru „Apoštolátu sv. C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie“.)

O činnosti sv. Cyrilla a Metoda na Moravě.

(Další část.)

Začal lid ustávat v zpěvu z různých příčin. Starosti veliké doléhaly na něho, takže mysl radostná, tvořivá to síla, se vytrácela. Nové a různé směry jak v hospodaření tak i ve státní správě a politice rušivé zasahovaly do života druhdy tichého a idylického, což za následek mělo, že lidé opravdu se řídili příslovím: „Není mne do zpěvu.“ Zdaž nám na mysl nepřichází nárek židů v babylonském zajetí? Pověsili harfy a hudební nástroje na stromy. A když Babylonští je vyzývali a prosili, by zazpívali jim krásné písně slonské, odpovídali: „Kterak máme zpívat v zajetí, v zemi cizí, v opuštěnosti své.“

A když lid ustával ve zpěvu, tu ušlechtilým vlastencům sželelo se, že by písně mohly přijít v zapomenutí. I jali se vyhledávat, by se písně sbíraly a budoucím pokolením na obveselenou a povzbuzenou zachovaly. U nás dal se do sbírání písní profesor bohosloví František Sušil z Brna. Byla to divná podívaná. — „Panáček“ tenkrát v takové účtivosti! A sbírá „halabajky — hluposti“ — písničky světské! Vynakládal celou svou výmluvnost, aby pohнул stařenku, by mu zazpívala. Co tu upejpání, vykrucování a výmluv. Mnohdy ženci šli z pole, zpívali, srdce radostí usedalo Sušilovi, že i on bude mít bohatou žně. Než sotva ho zočili, bylo po zpěvu. I dorážel na ně, by jen zpívali, že jest dovoleno člověku i krásnou světskou píseň si zazpívat a se obveselit, aneb, jak on říkával, „na duchu se okřepit“. — Na sbíračkách těch nosil několik listů z mravouky, jako by jí potřeboval. Neboť poukazovati často musil

na mravovědu. Namnoze převládal názor, jako by člověku nebylo možno zalíbiti se Pánu Bohu i při zábavě. Přemnozí mňnili, že čas věnovaný zpěvu slušných písní světských a zábavě slušné jest ztracen. Bylo Sušilovi poukazovati, že čas taký, Pánu Bohu zasvěcený a obětovaný, jest dobře ztráveným a použitým. Vždyť pookřejeme, nových sil nabudeme a s větší radostí vše pak konáme.

I nám jest poukázati na to, že křesťanu jest dovoleno pobaviti se, že i zábavu má posvětit dobrým úmyslem. Tak i zábava se stane záslušnou před Pánem Bohem. K sv. Janu, miláčku Páně, přišel jistý věřící asi o polednách a vidí, kterak si zahrává s ptákem. I podívá se a úžasně volá: „Myslíš jsem, že tě najdu u rozjímání, a hle, ty hraješ si s ptákem.“ „Podívej se tam,“ dí sv. Jan, na napnutý oblouk. „Máš za to, že kdyby stále zůstal napiatý, že by neprasknul? Musí býti popuštěn někdy. Tak i já, napiatě musím konati povinnosti své, musím však také někdy ustáti od nich, popustiti oblouk, abych se vzpružil a s novou silou mohl se uchopiti díla svého.“

Až hodně nás zarazí, co se vypravuje o sv. Karlu Bor. Když ještě studoval na ústavě a kdysi po obědě při hře — byli při ní všichni — jeden z nich se otázal: „Co bychom činili, kdyby někdo k nám přišel a s určitostí prohlásil, že za čtvrt hodiny umřeme?“ Tu pravil jeden z nich: „Já bych běžel ku sv. zpovědi.“ — Druhý dí: „Já bych vzbudil zkroušenost a lítost.“ A sv. Karel Bor. dí: „A já bych dále hrál!“ Podivný tento výrok, jenž nás naplňuje úžasem, objasnil. I dí: „Podle pořádku v našem ústavě máme tuto čtvrt hodinu věnovati zábavě a máme hráti. Stanovy našeho ústavu jsou od představených, kteří nám jsou dáni od Pána Boha. Když hrají, konám nyní vůli Boží, konaje vůli představených svých, a pevně doufám, že když mne Pán Bůh odvolá při vykonávání své svaté vůle, že mně bude milostiv.“

Jest tedy na nás, abychom i zpěv a zábavu posvětili dobrým úmyslem a bude nám vše k zásluze. I Pán byl pozván na hody. A hodoval a posvětil tím každou slušnou zábavu na pravém místě a v pravý čas.

A tak i sv. věrověstové předky naše o zpěvu a zábavě poučovali a zpěvu používali ku povzbuzení, ovšem především písní kostelní.

(Další část.)

Ad. Jašek:

Velehradské porady o náboženském povznesení a církevním sblížení Slovanů.

Myšlenka slovanská roste a sílí. Nenadešla sice ještě doba, kdy by Slovanstvo v harmonii člověčenstva uplatňovalo se tak, jak mu dle spravedlnosti významem ideálu a počtu příslušníků náleží, ale ve vývoji lidstva uplatní se jistě duše slovanská, zušlechtěná, vyvýšená a omilostěná Kristem. Národové slovanští prodělávají nové

jaro dějin svých, začínají nový život ve vývoji na přelomu dějin válkou světovou. Sami cítí sílu k životu všestranně plodnému. Uplatní se ovšem silou ducha a uslechtilostí srdce jevící se markantně mohutnými rysy v rázovité povaze slovanské, tak že tyto vlastnosti budou základní pákou, zvedající a udržující lidstvo na výšinách ducha. Kdo zná povahu slovanskou, nenačekanou cizím jodem, přizná, že hlavní složkou její jest náboženství. Vezměte si duši prostého mužika, projděte postupně všechny vrstvy ruského národa a dostupte až k výšinám významných genů ve filosofii, Tolstého a Solovjeva, a poznáte, že všechno myšlení jejich jest proniknuto náboženským. To bod, od něhož vycházejí, zorný úhel, pod nímž vše posuzují, a cíl, k němuž se opětně vracejí. A vezměte si Polsko, Slovinsko, Slovensko, tam náboženství ovládá život a uplatňuje se v něm všemi svými složkami.

Proto třeba věnovati náboženské otázce u Slovanů patřičnou pozornost. Duch náboženského u Slovanů zlomiti a udusiti nelze, ale nutno jej povznést a zušlechtiti. Za tím účelem nesly se i letošní náboženské porady na Velehradě. Zajímavější byly ovšem přednášky ozřejmující přítomný náboženský stav Slovanstva, ale významem důležitější byly porady o náboženském povznesení a církevním slibě Slovanstva.

Sjezd po pobožnosti ve svatyni zahájil dne 4. srpna ve slovanské dvoraně ndp. arcibiskup dr. Stojan; všele uvítal účastníky počtem na 150, naznačují, že hodlají pokračovati v díle sv. Cyrila a Metoda, kteří národy slovanské zrodili a připoutali ku skále Petrově. Nezůstali všichni v jednotě, proto snahou našť má býti práce, aby všichni jedno byli. I když cíle neuvídíme, přece Pánu Bohu jednáním svým se zalíbíme.

Předsedou zvolen jednolhasně ndp. arcibiskup dr. Stojan, zapisovatelem katech. A d. Jašek, tlumočnickem dr. Frant. Dvorník.

Slova ujal se dr. Fran Stoleč, redaktor „Dom in Sveta“ z Lublaně, a v obsáhlé řeči líčil poměry náboženské v Jugoslávii. Tam jest církevní otázka složitější nežli v Čechoslovensku. Dosavadní stav jest jen prozatímní. Těžko říci, kterak se vše vyvine, když i v politice vše je kolísavé a hodně radikalismu v různých formách dere se do popředí. V jihoslovanském státě jsou tři hlavní národnosti, ale i tři vyznání: katolické, pravoslavné a mohamedánské. V teorii jsou sice všechna rovnoprávná, ale v praxi porouvá se kmen srbský kupředu a tím i pravoslavní.

U Slovinců stojí katol. církev tak pevně jako před válkou. Biskupové byli po celou dobu na svém místě, v národě žili, s ním cítili a pro něj pracovali; neohlížejíce se ani nalevo, ani napravo, šli jistě za svým cílem, hájíce neohroženě církev a národ. Lid viděl v nich nejen své ochránce, nýbrž i bojovníky za práva svá. A takovými též byli. Biskupové příkladně a nebojácně podepsali prohlášení národní svobody a připojení se k Jugoslávii již tehdy, kdy jim značné nebezpečí hrozilo. Lid je ctí a považuje za národní vůdce, proto neujalo se ani v náboženských věcech, co nemělo jejich schvá-

lení. Agitace pro národní církev nenašla tam půdy. Jen dva kněží podepsali prohlášení žlutášů (reformistů), veřejně nevystoupil ani jeden. Nedali se vyprovokovati proti Římu ani událostmi v Terstu, Řjece, případy biskupa Mahniče, Karlína a j. Národ se zachoval strážlivě, poněvadž má hluboký katolický základ.

Nejsou tak dobré náboženské poměry u Charvatů. Život mnohých kněží jest na ujmu ducha náboženského. Dosud jsou tam na vlivných místech církevních lidé, které k neprospěchu církve zanesly tam vlny politické. Biskupové odmítli požadavky reformistů, veřejnost jich celkem nepodporuje. Nejsilnější je hnutí v arcidiecési záhřebské; kapucíni ze Řjcky poblouzení doznali a navrátili se.

Pravoslavná propaganda v Charvatsku jest vyloučena, poněvadž tam se kryjí národnost a náboženství; pouze v Dalmacii vyskytují se svobodomyšlní Charvaté víry pravoslavné.

V Srbsku jest církev v krizi. Rádi by jí zevní pomocí povznesli, proto arcibiskup Velimirovič pracoval pro spojení s církví anglikánskou, Dositej s československou, ale tím poměry se ještě více zaplétají. Chystá se sjezd balkánských pravoslavných s anglikány. Sporů mezi pravoslavnými a katolíky nebylo; navazovaly se styky, ale hlavně pro Dositejovu agitaci v Čechoslovensku pravoslavní zpyšněli, katolíci ochladli, takže zbylo jen něco styků osobních. Pro sjednocení je půda mezi Srby nepřítulná a není bodu, na němž by se mohlo navázat. I pokus byl by nenáviděn. Dala by se však najít cesta k součinnosti mezi oběma církvemi. Akademický spolek „Krek“ v Praze a „Dan“ v Bělehradě mají několik dobrých pravosl. studentů, u nichž možno setřít mnoho předsudků proti katolicismu a ukázat jim naše upřímné snahy. Bylo by však záhodno, aby chopili se povolání činitelé práce na společném křesť. podkladě (v otázce školské, liduvýchovné, sociální a j.), aby se počali poznávat, spolupracovali a sbližovali.

U katol. Bulharů byla slabá organizace před válkou. Po válce neustálené poměry politické znesnadňují též otázku církevní. Smýšlení pro církevní sjednocení jest tam nyní nenárodní, poněvadž je podporoval car Ferdinand.

Dnes postavení církve katol. na Balkáně jest obtížnější, než bylo před válkou. V Jugoslavii upouští od myšlenky konkordátu a chtějí provéstí odluku církve od státu. Vláda srbská přeje živlům méně cenným mezi kněžstvem, do popředí staví pravoslavné a mohamedány (v Bosně).

P. J. Urban T. J. z Krakova mluvil o poměrech v Polsku. Nedávno (17. III.) zjednaná konstituce nedala katolictví výsad; náboženství katol. jest první mezi rovnými. Církev katol. má možnost jménem nabývatí a spravovatí. Bude asi umluven později konkordát, ale myslí, že by nebyl ani nutným, neboť práce katol. jest zaručena ve všech směrech. Biskupové jsou svobodně voleni; biskupství katol. byla rozmnožena, takže jest jich nyní v Polsku více než 20. V Americe je jeden polský výpomocný biskup, ale není výhradně pro Poláky. Vnitřně se mnoho nezměnilo. Protestantské americké

sektý (metodisté) číní v Polsku propagandu a kupují duše jak ve vojsku tak i mezi civilisty. Těž i národní církev z Ameriky agituje, ale úspěchu nemá. Není v Polsku požadavku pro zrušení křesťského bezženství a pro národní jazyk v bohoslužbách; nejen svátosti, nýbrž i svátostiny udělují se latinsky.

Účastníci slovanských náboženských porad na Velehradě.

V Polsku bude asi zřízena autokefalní pravoslavná církev a podřízena patriarchovi cařihradskému. V Polsku není sympatií pro sjednocení s východním obřadem. Biskupové polští domáhají se, aby na jednom území byl pouze jeden biskup, byť i na území tom byly dva obřady katolické; místní biskup aby měl pravomoc nad oběma.

obřady, jak tomu bylo ve staré církvi. Kněží pak aby měli možnost sloužit a přísluhovati v obou obřadech. Tak by se stali birituales. (Biskup Ropp.)

Velmi čilá debata rozpředla se o poměrech na Podkarpatské Rusi, když byl o tom podal zprávu P. Jos. Wagner z Hustu. Arcijáhen Alex. Kossey z Munkačeva hájil směr velkoruský, assessor Jos. Zorvan z Klembarku líčil celkem dobré poměry na Prešovsku a univ. prof. dr. Jos. Vašica z Olomouce rozhovořil se o tamních Basiliánech; výhodu reformovaných líčil v tom, že nejsou dotčeni maďarismem.

Dr. Klem. Žárek osvětlil náboženské a církevní poměry na Slovensku a Dom. Trčka, redemptorista ze Stanislavova, mluvil o některých zajímavých zjevech a událostech ve vých. Haliči a na Ukraíně.

P. Mich. d'Herbigny T. J., prof. bohosloví v Enghieniu, přednášel o nuzném životě a náboženské náladě ruských vystěhovalců, hlavně ve Francii. Rusové trpěli více než ostatní národové, mají více mrtvých než jiní, žádné vojsko neutrpělo tolik porážek jako ruské, prodělali tolik přeměn jako žádný jiný národ a na konec, když ztratili všechno, umírají hladu. Tak protichůdné změny jsou možny jen na Rusi. Tak na př. o neděli před revolucí byl chrám pravosl. plný lidem, v první neděli za revoluce přišel na bohoslužby jediný důstojník. Bolševismus snažil se život náboženský úplně zničit, ale stalo se, že projevy náboženské byly jediným trpčným protestem proti bolševismu. Lenin musil dovoliti, aby nový patriarcha vstoupil na Kreml. Ruských vystěhovalců na západě je na 3 miliony, jen v Paříži jich žije na 183.000. Ve Francii jest mnoho ruské inteligence. U všech skoro, ač politicky jsou velmi roztržštěni, mluví se mnoho o náboženství. Sklon k církvi katol. jest u většiny patrný. Zapast většinou s velikou bídou. Bývalý jistý kněz jest v Paříži šoférem, matka šlechtice zhotovuje panenky a tak nuzně se žije. Hlavní jejich starost jest o výchovu dětí. Francouzové, zvláště katolíci ujmají se jich, tvoří zvláštní podpůrné spolky pro ně a Rusové jsou jim vděční.

Uvnitř Ruska je plno zmatku, jež i do církve chtěli mermocí vnést. Částečně se to bolševikům podařilo, že prosadili svého patriarchu, pověstného odbojníka Ilidora, proti všeobecně zvolenému a váženému Tichonovi. Má tedy ruská církev nyní patriarchy dva, po případě tři. Čítáme-li k tomu i starověrce, kteří si též patriarchu svého zvolili. Ilidor podporován jsa vládou, dopustil se proti Tichonovi a jeho církvi mnoho násilností. Další líčení jeho bylo posloucháno s napjatou pozorností.

Mluvil-li prof. d'Herbigny více theologicky a realisticky, mluvil o náboženských poměrech Ruska více ze srdce a idealisticky Fran Terseglav, redaktor „Slovenca“. Při otázce ruské třeba se osvoboditi od názorů polských a ukrajských. S největší láskou třeba vyjítí vstříc národu, jenž nejvíce strádal a trpěl. Otázka náboženská jest otázkou ruského národa, jako snad nikde jinde. Rusko spo-

jeno s katol. církví bude mít určitou, jasnou ideu, velkou mravní opěrnou pomoc. Konverse jednotlivců, ač nyní dosti často, jsou ohraničeny přece na úzký kruh a pro celek nemají patřičného vlivu a významu. Třeba pracovati k tomu a hledati takových cest, by obě církve celkově došly do spojení. Byly k tomu vhodné okamžiky r. 1917 a 1918, kdy čekali Rusové pomoci katolíků, ale ti — nepřišli. Přeje si, aby v církvi pravoslavné vzniklo hnutí (jako ritualisté v Anglii), které by samo hledalo sblížení s církví katol. a pracovalo pro spojení s ní. Jsou v Rusku lidé vynikající, vlivní, kteří si přejí církevní jednotu; s nimi třeba navázati styky, pracovati, je podporovati. Takovým hnutím pravoslavní nabude nového života, zvedne se, obrodí, zmravní, odvrhne byzantinismus, dá kněžstvu lepší výchovu i ascetickou, již tolik potřebuje. Tež politice jest třeba křesťanských zásad; pracovníci křesťansko-sociálního směru budou nutni pro Rusko. Ať jest snahou našť, ve všech těch směrech jim pomáhati a potírati na jedné straně byzantinismus, na druhé bolševictví.

Těžko jest ovšem porozuměti ruskému lidu. Rus uzná velkolepost a činnost církve katol., bude se jí obdivovati, ale v srdci zůstane pravoslavným. Pravoslavní jest mu nejkrásnější, nejvonnější, plně poesie, ono odpovídá nejlépe duši ruské. Rusovi se vyčítá mnoho špatných vlastností, ale on zůstává přece nábožným. Nábožnost jeho jest z velké části jen obřadná, vtělila se do liturgie. Jejich akafisty jsou vsutku unášející, v liturgii mají též svou víru. Tu u nich přešla více v srdce než v rozum. Poněť jejich o křesťanství jest jiné než u nás; historik, filosof, umělec, bohoslovec by je měli všestranně studovati a pověděti nám o pojmu ruského křesťanství více. I když Rus jest velmi obřadný, nenásleduje, že jest jen obřadný. Poznal ženu, která o smrtelné neděli tak byla proniknuta obřady, že étouc akafisty plakala a postila se nejen v pokrmu, nýbrž i v řeči, mluvíc toliko, co musila. Všichni se cítí dítkami Božími. Možná, že jest to latentní katolictví. Zasluhují však naši úcty; co bylo u nich špatného, bylo vlivem byzantinství, cesaropapismu a různých nepříznivých okolností.

Nejdůležitějším činitelem pro sblížení s námi jest pravoslavný laik. Ruské duchovenstvo nestojí na výši ani mravně ani rozumově. Laici mají mnoho stížností do špatného duchovenstvu neschopného lásky k církvi pravosl. a práce pro ni. Přes to nemožno oddělití ruského laika od kněze. Ruští laici jsou pro kněžské bezženství a myslí, že hlavní příčinou úpadku pravoslavné církve jest manželství duchovních, jež odvádí člověka od ideálnosti. Laici by si přáli, aby církev katol. pomohla zavéstí bezženství u pravosl. kněží (bylo by možné ovšem jen fakultativní aspoň s počátku). Není dobré, že biskupové jsou bráni jen z mnišstva, a to proto, poněvadž ruský mnich se zabývá vším možným, ale nejméně mnišským životem; neznáť života národa a potřeb jeho. Byli dobří za carství, poněvadž se nezabývali politikou, báli se života mimo chrám, residence jejich byla nedostupna smrtelníku, nesměli choditi nikam pěšky,

milovali nádhernou okázalost, visitovali ikony, ale jinak se nestarali o život. Kněžstvo bylo příčinou úpadku ruské církve. Neměli dobré výchovy, byli vzděláni v seminářích státních. Ohromného významu by bylo, jestli by se podařilo povznést výchovu kněžstva, aby měli povolání a pracovali pro církev a národ.

Kněží jsou nyní v úžasné bídě. Kterých bolševici neutratili na životě a neumučili, hynou nedostatkem a zmírají hladu.

Ústrojí ruské církve jest rozdílné od katol. Přijali synodální (demokratickou) soustavu. Ruský laik má značný vliv na vedení církve; i tam, kde předsedá patriarcha, mají většinu laici. Bezou účast i na rozhodnutích věroučných a kázně. V sezení v Moskvě byli biskupové proti manželskému rozvodu, laici však jej prorazili. Ondřej, arcibiskup ufský, chtěl kněze z církevního života vůbec vyloučiti pro jejich špatné vlastnosti. Nenáviděli ho, poněvadž je nutil ku vzdělání a pastorační práci.

Většina laické inteligence jest pro sblížení s katol. církví. Jsme však povinni vystříhati se všeho, co by neslo pečet misionářství nebo proselytismu.

Rusko potřebuje zvláště nyní vzdělaných pracovníků. K těm mu dopomoci. Přesvědčiti je, že můžeme pracovati společně na křesťanské půdě. Naučme je pracovati užitečně a zavážeme si je k vzájemné lásce. Ukázati jim, že jejich víra jest krásná a vznešena nejen pro chrám, ikony, úzký kruh, nýbrž že jest užitečná a potřebná pro celý život, rodinu, školu, stát. To bude praktická cesta ku sblížení. Naše myšlenky a snahy prosty budtež vši záležitosti, pomoz naši vedíť láska; otázka dozraje.

Opat Šup z Rajhradu projednával návrh nitranského biskupa dra Kmefka na založení ligy katol. Slovanů; upuštěno od toho, když může ji nahraditi Apoštolát. Zato zřízena bude kancelář, aby šířila myšlenky sblížení církevního mezi Slovaný.

Z usnesení vyjímám:

1. Aby Apoštolát sv. Cyrila a Metoda byl zaveden v celé církvi katolické a všude byla doporučována modlitba za sjednocení církví.

2. Aby svátek sv. Cyrila a Metoda byl svátečně oslavován mezi všemi katolickými Slovaný.

3. Aby na katol. universitách a v seminářích na Západě byly zřízeny stolice pro přednášky o východní církvi.

4. Aby mohli býti přijímáni pravoslavní bohoslovci na vzdělávacích a vychovávacích ústavech katolických.

5. Aby bohoslovné fakulty přijímaly za posluchače i laiky.

6. Aby katolické řády a společnosti náboženské na Západě, jak mužské, tak i ženské připravovaly a vychovávaly některé své členy pro práci (skutky milosrdenství, školy, duchovní výchovu a vedení lidu) na pravoslavném Východě.

7. Aby na Západě byly založeny nové instituce a kláštery pro výchovu a přípravu takových lidí.

8. Aby ruští uprchlíci vydatně hmotně i duchovně byli podporováni.

Ač porady trvaly po tři dny od rána s malou přestávkou až do večera, přece pro zajímavost udržovaly účastníky v čilosti. Rokování účastnili se hlavně odborníci a řečníci.

Valná hromada Akademie Velehradské.

Valná hromada Akademie Velehradské konala se v sobotu odpoledne dne 6. srpna na Velehradě. Zahájil ji její místopředseda ndp. arcib. dr. A. C. Stojan.

Jednatelskou zprávu podal katech. Ad. Jašek takto: „Po třetí kladu účet z činnosti A. V. na valné hromadě. Naposled stalo se tak r. 1916, kdy hrozilo A. V. nebezpečí, že bude rozpuštěna, poněvadž sleduje cíl slovanský a měla za členy i lidi z nepřátelského území, na př. z Francie.

Výbor A. V. až do r. 1916 byl toliko prozatímní, až teprve onoho roku zvolen byl dle stanov výbor již řádný o 16 členech.

Za války utichla vědecká a vydavatelská práce A. V. (kromě díla dra Snopka) hlavně z toho důvodu, že nebylo snadného spojení mezi světem slovanským a že v Rusku, kde přece hlavně měla prací spočívala, válka dosud zuřila.

Nebylo proto možno ani pokračovati ve sjezdech pro církevní sblížení, ani pravidelně vydávati Acta A. V. Bohoslovná literatura u Slovanů ležela ladem, spolupracovníci byli rozptýleni a nemohli se dovolati spojení.

Jiné a poněkud výhodnější okolnosti byly v Anglii a ve Francii. Umožnily pilnému našemu redaktoru A. A. V. P. Ad. Špaldákovovi, jenž za války zdržoval se v oněch zemích, že propagoval všestranně naše myšlenky, s dřívějšími spolupracovníky oněch zemí stál ve styku a nově vyhledával a získával.

Tak mohl i sestaviti a vydati X. svazek A. A. V. ve Francii, zvláště, když našel ochotné příznivce, a to křesťanského velkokupce Gersona v Antverpách a OO. jesuity v Paříži, kteří zapůjčili na vydání onoho svazku potřebné peníze. Ovšem účet za tento svazek činil by dle našich peněz na 70.000 Kč. Avšak našli se horliví a nadšení mecenáši v Americe severní, čeští to kněží, kteří na podnět dp. Oldřicha Zlámala, faráře v Clevelandu, poslali nám americká stipendia na mše sv., které za souhlasu nd. arcib. konsistoře v Olomouci buď gratis, buď za částečný obnos naši kněží odsloužili a takto pomohli po částkách spláceti dluh v Belgii a ve Francii, odkudž k témuž účelu OO. jesuité též posílají k odsloužení mše sv.

Bohužel poslední svazky vydané A. V., totiž spisy zemřelého dra Frant. Snopka o slovanských apoštolích, ačkoliv kritikou byly vše doporučeny, málo jdou na odbyt pravděpodobně pro přísně vědecký obsah. Jest se však nadíti, že bude vzbuzeno studium slovanské theologie a vyhledávány budou k tomu i spisy vydané A. V.

R. 1918 vydal dr. Jos. Vajs pomocí A. V. dílo „Misi slavnije slověnskím jazykom“ hlavně jako pomůcku bohoslovcům a kněžím při studiu staroslovanštiny. A. V. věnovala celý náklad Akademii kréské, ponechavši si toliko exempláře potřebné za podíl pro své členy.

Minulého roku vydala A. V. jako VII. svazek svých děl „Christlicher Katechismus“, jež sepsal pravoslavný filosof vyloživ v něm krátce jádro a zásady křesťanství.

Právě vyšlo nové dílo „Pravoslaví“ od univ. prof. dra Frant. Grivce, jež přeložil do češtiny ze slov. rukopisu Martin Chudoba. Toto vědecké dílo, založené na původních pracích, hlavně pravoslavných bohoslovců, jest velmi důležité nejen k poznání pravoslaví, nýbrž i pro naše poměry, poněvadž československá sekta, opustivši matku, církev katolickou, přešla k pravoslaví.

A. V. připravuje k tisku nové knihy, a to od dra Frant. Odvalila „Vývoj řeckého rozkolu“, od dra Frant. Grivce: „Učení byzantské o prvenství a jednotě církve“ a XI. svazek A. A. V. za redakce P. A. Špaldáka.

Tak činnost A. V. obmezovala se hlavně na vydávání knih, které sledují účel A. V. a objasňují náboženské a církevní otázky ve smyslu cíle A. V.

Knihy jsou uloženy v Kroměříži (u jednatele Ad. Jaška), odkudž se i rozesílají, část byla zaslána na Velehrad. Dosud možno dostati všechny knihy, jež A. V. vydala.

Knihovna A. V., již P. Špaldák znovu přehlédl a uspořádal, chová se v klášteře na Velehradě. Byla obdarována některými knihami z pozůstalosti † kanovníků Frant. Pospíšila a Jana Lásky v Kroměříži jakož i exempláři darovanými spisovateli.

Členů má A. V.: zakládajících 8, řádných 58, přispívajících 40, kdyžžte jich 36 buď zemřelo, buď přestalo býti členy.

Nemáme jiného přání, než aby A. V. rostla v čínech, dílech, členech i příznivcích a aby pracemi svými „pěstovala a podporovala usilovně vědecké studium o církvi východní“, k čemuž byla založena.“

Pokladník děkan Balt. Hřiva podal pokladniční zprávu, z níž vyjímáme:

Příjmy od r. 1916—1920:

Dary (int. z Ameriky), členské příspěvky a úroky	Kč 37.556·94
za knihy	„ 4.049·15
různé	„ 3.850·—

Celkem Kč 45.456·09

Vydaní:

Režie	Kč 339·15
knihy	„ 5.050·—
intence	„ 6.668·—
splacený dluh	„ 9.633·80

Celkem Kč 21.690·95

Gersonovi do Belgie splaceno	„	23.584—
starý dluh	„	2.366—
Celkem Kč		25.950—
Rozvaha		
Příjem	Kč	45.456.09
Vydání	„	47.640.95
Schodek číť Kč		2.184.86

Kromě toho dlužíme ještě u OO. jezuitů v Paříži 2000 franků na dluh za svazek X. „A. A. V.“

Zpráva jednatelská i pokladniční byly schváleny. Na místě zemřelých členů výboru prelátů dra Jana Pospíšila a dra Frant. Šnopa zvoleni byli noví členové, a to: Dr. Dion. Njaradi, biskup v Křiževci, Aur. Palmieri ve Filadelfii v Americe, Ad. Špaldák, prof. v Olomouci, Michel d'Herbigny, prof. v Enghienu. Dle stanov jsou tyto členové doživotně zvoleni do výboru. Do předsednictva na 4 roky byli zvoleni: Předsedou metropolita Lvovský, Ondřej hrabě Šeptický, místopředsdou metropolita moravský, dr. A. C. Stojan, jednatelem Ad. Jašek, katech. v Kroměříži, pokladníkem Balt. Hřiva, děkan v Napajedlicích. Mimo to byli zvoleni do předsednictva dr. Dion. Njaradi, biskup v Křiževcích, dr. Frant. Grívec, profesor v Lublani, dr. Kamilo Dočkal, kanovník v Záhřebu. Za revisory účtů byli zvoleni tajemník Apoštolátu dr. Frant. Hrachovský a univ. prof. dr. Jos. Vašica, oba z Olomouce.

Ve volných návrzích přednesl jednatel Jašek, aby se poděkovalo P. Oldř. Zlámalovi, faráři v Clevelandu, za podporu pro A. V., což jeduohlasně bylo přijato. Za knihovnicka knihovny A. V. byl zvolen dr. Jos. Vašica. Příspěvek byl stanoven: pro zakládajícího člena 1000 Kč, pro řádné členy 20 Kč, přispívající 10 Kč. Místopředseda poděkoval všem a ukončil valnou hromadu.

Ad. Jašek.

Sjednání Ruska — posláním Polska.

Kdo zná smýšlení katol. západu posledních desetiletí o posláním Poláků vůči Rusům, pokládal by uvedený nápis za nemožný. A přece vyslovil onu větu nejlepší znalec mezi Poláky ruské církevní otázky a kdysi nejhorlivější pracovník polský o sjednocení — ks. Jan Urban T. J. z Krakova na všeobecném sjezdu polských katolíků ve Varšavě dne 7. září t. r. Stojí tudíž, abychom uveřejnili řeč P. Urbana, poněvadž má nové vážné myšlenky, opravdu katolické, jimiž povzbuzuje bratry své, aby podali svorně pomocnou ruku ostatním slovanským bratrům ku společné práci, aby mezi Slovany nastal jeden ovčínec a jeden pastýř.

„Všichni se shodují, že možno-li vůbec mluvit o posláním národa vůči národu, a máme-li my Poláci jaké posláním vůči Rusku, pak jest to: nésti jim západní osvětlu.

Jakou osvětu? Toliko postup v oboru průmyslu nebo rodící se odtud hmotný blahobyt a pohodlný život? Dnes po krvavých důkazech víme, že tento postup rozpoutal toliko válku tříd a národů, že onen postup hrozí záhubou téže osvěty, která jej zplodila.

Proto mluvili-li se o potřebě zasaditi v Rusku západní osvětu a o našem poslání vůči němu, nemůžeme míti na mysli osvětu toliko zevní a hmotnou. Takovou osvětu vštěpovali ostatně již jiní: Němci, Holanďané a Francouzové. Víme, jaká žatva vzešla z této setby. Dozrála v duchovní barbarstvo a hmotnou zkázu. Proč? Protože scházela oné osvětě duše, nedostávalo se činitele, jenž zadržuje rozklad. Takovým činitelem opravdové osvěty duševní jest katolicismus. On jediný jest s to, aby obrodil, vychoval a zúšlechtil každou společnost, slovem, aby stvořil národ hodný toho jména. Pravosláví, vládoucí v Rusku, podalo již o tom důkaz, a jsme svědky, kterak to dopadá. Proč tak zle? Poněvadž byzantské křesťanství, které zdědilo Rusko, obmezovalo se nejvíce na posvěcování pojedinečných duší, uteklo z veřejného života v kraje teoretického a bezplodného rozjímání; neboť ideálem tamního křesťanství nebyl veřejný pracovník přetvořující svět v duchu Kristovu, nýbrž poustevník, poutník, „jurodivýj“ — hloupý pro Krista. Jsme tudíž povinni, my Poláci, jíti s katolicismem na Rus. Důvodů je mnoho, proč právě Poláci.

Nejpřirozenější jest ten, že z katolických národů Poláci jsou nejbližšími bezprostředními sousedy Rusů.

Jestli na díle misijním jsou povinni účastniti se všichni národové, pak Prozřetelnost Boží každému z nich vyznačila zvláštní část oné úlohy: jakoby zvláštní lán na vinici nebeského Hospodáře. Každý národ katolický tam především nese pochodeň pravdy, kam již mu blízkost nebo styky kulturní a ekonomické ukazují dráhu. Pro naše misionáře, vzbudili-li je Bůh, jest Rusko, nejbližší náš soused, s nímž ať chceme či nechceme, musíme udržovati mnoho styků. Hořeli-li v našich srdcích láska Boží a toužíme-li rozšířiti království Kristovo, pak zavřeme raději oči na daleké pustiny africké nebo ostrovy v Oceanii, misie tam jiní lépe třesí, a otevřeme je na ležící před naším zrakem lány ruské. Tuto částku své vinice nám vyznačuje Pán.

Za druhé nás volají dějiny pro misie v Rusku.

Poslání své náboženské a vzdělanostní vzhledem k Rusku katolické Polsko ve značné míře již splnilo. Splnilo je, díky bolestným pro sebe událostem, ale přemoudrým úradkům Boží opatrnosti. Když bylo na vrcholu své státní moci, oddělovala se od něho nepřeklenutelnou zdí tatarsko-byzantská Moskva. Tehdy nábožensko-osvětový vliv plynul z Polska — dokonce i prostřednictvím pravoslavné akademie mohylevské, prostřednictvím divadla a polských zvyků na dvoře carů. Toho bylo málo. Proto bylo třeba rozirhati naši otětinu, aby sta a tisíce našich rodáků vrženo bylo na bezměrná prostranství urputného carství. A každý z nich byl misionářem katolicismu. Dlouho neobracel nikoho, neboť drakonské zákony tomu bránily. Ale nesl s sebou katolickou modlitbu a katolické jméno;

jíž svou přítomností lámal předsudky, zaštěpené chytrými Řeky vůči katolicismu. Časem prostory ruské pokryly se sítí katolických svatyní, základy k nim kladly ruce polských vyhnanců a vystěhovaleců, prvnt „Dominus vobiscum“ zpíval v nich polský kněz. Když zasvítla v Rusku jilřenka náboženské svobody, polský kněz prvnt vztáhl ruku k ruskému člověku, dal mu prvnt modlitební knihu v ruském jazyku, prvnt mu kázal rusky, založil prvnt katolický časopis ruský. Část těchto dělníků na vinici Páně navrátila se do otčiny, ale setba zůstala a z ní vypučela vinná ratolest ruského katolicismu. Jestliže polské ruce ono zrno zasévaly, čt ruce mají je zalévati a opatrovati? Katolické Polsko — možná nedobrovolně — dokonalo veliký počátek, což by mělo od dalšího díla ruku odsunouti nebo dovoliti, aby byla od něho odstráněna?

Za třetí, volají k práci naše misionáře naši rodáci pozůstali v Rusku. Mnoho se jich sice vrátí do vlasti, ale zajisté ne všichni. Dlouho ještě jádro katolicismu v Rusku budou tvořiti Poláci. Od Smolenska až po Charbin, od Murmańska až po Taškent, kdekoli jest katolický chrám — jest to polský kostel. Na „polský“ kostel třeba se tázati v Kazani nebo v Tomsku, chce-li kdo najíti katolickou svatyni. V těchto polských kostelích uslyšíte tytéž melodie jako ve vesnických kostelích nad Vislou. Víme, že nebudeme sméti vnucovati ani jazyka svého, ani docela svých církevních zvyků těm, které dle vůle Boží snad katolicismu ztskáme, ale máme právo všechno to zachovávat, čím se kojí náboženský cit Poláků — pro Poláky, a to dotud, pokud aspoň jeden z nich tam zůstane. Víme, že nebude v náš moci ani nášm právem, abychom zabrali z vinice Páně jiné rozséváče a žence, ale bojím se, že misionáři cizí, by nám nejpřejnější, nenajdou dosti porozumění pro ony způsoby náboženského života, jaké vytvořila duše polského kněze vyhnance, a že při nejlepšší vůli nedovedou vycestiti, jak my vycestiti potřeby duchovní našeho polského lidu. Ba jest se obávat, že nejeden z nich podlehne pokušení našeptávanému od teoretiků pro blížení církví, aby rychle setřel z církve katolické v Rusku její polské roucho, by si domněle takovým způsobem ulehčil úkol, šířiti evangelium. Snad nejeden bude chísti opíratí svou misijní práci na antagonismu všeho toho, co vybuodovala horlivost polských pracovníků. Ty obavy nám nedovolují, abychom se stranili a ponechali pole činnosti zcela volně jiným.

Čtvrtá příčina jest to zdar misijního díla. Víme, že ten nebo onen za hranicemi pochybuje, jsme-li s to, abychom úspěšně pracovali pro návrat Ruska. Řeknou, že jsme neschopni toho pro naše přepjaté vlastenectví.

Jistě, že bychom raději zavřeli dveře do Kristova ovčince, kdybychom z pravé víry činili nástroj národní propagandy. O to není třeba obavy. Kdo půjde ve jménu Kristovu, dovede státi se všem vším jako sv. Pavel — Řekem pro Řeky, židem pro židy. Na druhé straně náš polský misionář pochopí duši ruskou snáze, než kdo jiný, na př. Francouz nebo Němec, poněvadž má klíč k té duši — jazyk.

Lépe než kdo jiný porozumí povaze lidu ruského. Mluví se o propasti, jaká dělí duši ruskou od duše evropské. Tu propast nejlépe překlenu polský kněz, poněvadž znaje oceniti těžkost práce, střízlivěji se do ní zabere bez zbytečného romantismu a přeludů, ale tím též nedočká se tolika zklamání, která by jiným znechutila další práci.

Konečně pobídkou k takovému poslání jest i zájem našeho národa a státu. Řekli jsme — a neodvoláme — že se nesmí činiti z práce misijní nástroj národní propagandy. Odnárodniti jiné není jediným obohacením a kořistí vlastního národa. Větší kořistí jest učiniti z někoho souseda přejného, nežli ho oloupiti o vlastní jeho mluvení. Jsou lidé — a neschází jich ani u nás — kteří soudí, že dopomoci sousednímu národu, aby se kulturně povznesl, značí totéž, jako postliti nepříteli. Takoví lidé též nedovolují, aby se mluvilo o polském poslání v Rusku. Jsou to lidé, kteří neznají jiného spolužití národů jako stav ustavičné války. To jsou přívrženci Darwinovy nauky „boje o život“, z níž odvozují též dogma politické moudrosti. Jsou to vlastenci „živočišní“, kteří si pokládají za povinnost, jestli jiných přímo nesmrtí, tož aspoň je tak oslabiti, aby nebyli schopni, by snědli nás. Ale jsou rovněž i u nás lidé, kteří věří ve vítězství pravdy a dobra, lidé, kteří jsou přesvědčeni o harmonii mezi národy spojenými svazkem lásky a spravedlnosti všeobecné. To jsou „utopisté“, pro něž jest království Boží na zemi nejvyšším ideálem, kteří proto ani činem ani nečinností nechtějí klamati své denní modlitby o příchodu toho království. Takoví jsou přesvědčeni, že Rus-katolík bude pro Polsko přejnějším sousedem, nežli cizí mu věrou pravoslavný, že teprve při společné víře vyplní se stručný název bratrských „národů“. A takoví budou ochotně pracovati, aby aspoň trochu přiblížili onen okamžik sbratření — pro chválu Boží, ve prospěch církve a vlastního národa.

Kterak a kdy má Polsko chopiti se svého poslání vůči Rusku? To jest otázka další a složitější. Možno se tázati: navracovati jednotlivce či méně o ně dbáti a pracovati více, aby celá církev pravoslavná se navrátila? Možno se přiti o tom, zda šířiti jen katolicismus v obřadě latinském či zachovávat obřad východní, zda pracovati toliko mezi lidem či též hledati sblížení s pravoslavným kněžstvem, zda pracovati více živým slovem nebo perem ve škole. na kazatelně či zajistiti si vliv na veřejný život.

Všechny ty otázky jsou vážné, avšak nejsou nejvážnější a nejpilnější. Prvním jest, abychom si uvědomili tu povinnost a rozhodli se podniknouti tu práci uloženou nám Prozřetelností; cesty k cíli vedoucí samy se otevrou, metody práce vytvoří sama práce. Míti jen mysl volnou od doktrinářství a úzkoprsé jednostrannosti, a budoucnost sama rozuzlí nejednu těžkost a záhadu. Mějme na mysli vroucí přání Kristovo, „aby všichni jedno byli“, ukazujme odštěpeným od církve cestu k návratu k jednotě, ale nemožno zavírat dveře pravého ovčince před těmi, kteří chtějí ihned se vrátiti, aniž by čekali bromadného návratu bratří svých. Jistě nemožno bráti na lehkou váhu obřad posvěcený jmény velikých doktorů církve vý-

chodní, ale nesmí se hašteřiti o formu na škodu obsahu. Kdy jde o volbu obřadů pro navracené, o tom ať si rozhodnou sami. Možná, že se osvědčí dosavadní způsob, že část jich, převážně třídy vzdělané, přejdou k obřadu latinskému, kdežto druhá větší část, lid zamiluje si obřad východní, oživený duchem katolickým. Ostatně raději nerozvinovati těchto otázek nyní a tím nevyvolávat zbytečných třenic a nenávisti se škodou pro věc Boží; možná, že by bylo nejlepší, aby se uskutečnil návrh, který má již přívržence mezi polským episkopátem, aby tatáž jediná a jednodílná hierarchie církevní, počínaje od biskupa až po kaplana, měla právo konati všechny služby Boží v takovém obřadě, jaký v daném místě pro lid jest žádoucí a raději v obou dvou, aby mohl uspokojiti tužby a potřeby náboženské všech poddaných. Tento způsob — nazvěme jej obřadovým utrakvismem — měl by i tu přednost, že by lépe než nyníjší způsob podvojně nebo i potrojně hierarchie na témže území označoval a představoval jednotnost víry a cirkve v rozmanitých způsobech chválení Boha.

Ale opakuji, to jsou další otázky, jichž konečně rozřešení přináleží sv. Stolicí. Naším úkolem jest, abychom vytyčili povinnost Polska, připravovati se pro náboženské misie na zanedbaném záhoně Božího lánu.

Co máme činiti v přítomnosti? Odpovídám třemi slovy: modliti se, připravovati kádr pracovníků, shromažďovati hmotné prostředky.

Modliti se, neboť v ekonomii Boží štěstí se království Božího nezáleží jen od lidských sil, nýbrž i od požehnání Božího, a o toto požehnání kázal nám Kristus Pán prositi nebeského Otce: „Proste Pána setby, aby poslal dělníky na vinici svou.“

Připravovati kádry pracovníků. Dnes ještě při teroristických vládách bolševických jest jim vstup nedovoleno, ale víme, co nám přinese ztřetk; jedno víme jistě, že onen teror se skončí — spravedlivý a dobrý Bůh jest nám zárukou — a to druhé je též dosti jisté, že totiž dávné carské zákony náboženského nucení se již nevrátí. Kádry pracovníků musejí býti pohotové, a připravovati je možno na naší volné půdě. Vnesme do veřejnosti mínění o našem náboženském poslání a vznikne tím nejedno povolání. Slyšíme o určitém plánu, aby byl založen misijní seminář při katol. universitě v Lublině; jest nutno, aby plán ten byl podporován směrodatnými činiteli a celým národem.

Shromažďovati hmotné prostředky. Bez velkých nákladů peněžních neobejdou se ani další přípravy pro budoucí misie. Jiné kraje, jako na př. Francie, skládají ročně veliké sumy peněz na rozšíření království Božího. Naš dosavadní podíl na tom byl pranepatrný, možno i proto, že jsme neviděli svých pracovníků v zahraničních misích. Až však uznáme práci misijní v Rusku za své národní poslání, celá tíže udržování těchto misí musí spočívat na nás. Podám určitý návrh. Založme v Polsku zvláštní spolek na podporu všech misijních prací v Rusku. Vzor takového spolku máme na Moravě, kde jest Apoštolát

sv. C. a M. U nás bych navrhl podobnou organizaci. Postavil bych ji pod patronát mučedníka za sv. sjednocení Josafata. Z příspěvků sebraných polovinu dejme na podporu katolicismu v krajích východních, druhou polovinu odložme na podporu všech děl a institucí, které budou připravovati misijní práci v Rusku. Máme již v Polsku začátky Misijního svazu kleru, a v kněžích náležejících do toho svazu měli bychom již hotové propagátory a pokladníky mnou navrženého spolku. Myslím, že účel tomuto spolku vytčený najde sympatičtější ozvěnu i v třídách inteligentních i u lidu našeho, nežli podpora dalekých misíí zámořských.

Byli jsme hradbou křesťanstva, lámající svými prsy nápor divokých, od Východu zaplavujících osvětu, hord. Naposled odrazili jsme je záračnou silou nad Vislou. Prosme Boha o druhý zázrak a o druhé vítězství. Ať znad Visly vyrazí na Východ jiný houfec, houfec bojovný rytířů Božích, přední stráž pravdivého křesťanství. Ne mečem, ale slovem pravdy a teplem lásky ze včerejších nepřátel učiníme si přátele a bratry.“

Jsmo rádi, že zavzněl mezi Poláky hlas tak vážný, opravdový a bez přepjatých národnostních požadavků. Vítáme vřele založení Apoštolátu mezi Poláky a přimlouváme se z mnohých důvodů, aby nesl jméno slovanských věrověstů sv. Cyrila a Metoda.

Hlad v Rusku.

Hlad v Rusku zachvacuje další kraje. Zprávy znějí pořád neutešeně, ba hrozněji, dojemněji a prosebněji než s počátku. Částečné pomoci Ameriky v potravinách dostává se již aspoň nejpotřebnějšímu dětem v hlavních městech, ale jest to dosud nedostatečné. Bohatá Amerika chystá vydatnější pomoc. Sv. Otec v Římě věnoval hladovícímu Rusku milion ital. lir. U nás se též něco sešlo na sbírkách. Ndp. arcib. dr. Stojan odevzdal dosud sebranou částku sv. Otci na označený účel. Je to ovšem málo. Tam jest nejvyšší bída. braničeti se smrtí, a tolik milionů s ní zápasí. Ustráme se!

Do Paříže došel prosebný dopis ruských matek. Zní takto:

Ve jménu Otce i Syna i svatého Ducha, kež pomůže svět dětem Ruska:

My matky, předurčené tuto zimu k smrti hladem, nedostatkem tepla, nemocemi, které nemůžeme již přežítí následkem našeho vyhladění a které nevydrží naše srdce, přeplněná hořem, prosíme lidi celého světa, aby vzali k sobě naše děti, aby nemusily nevinně snášeti strašný náš osud; abychom mohly třeba za tuto cenu dobrovolného a věcného rozloučení se s nimi na zemi — vykoupiti svoji vinu před nimi, kterým jsme daly horší život, nežli je smrt sama.

Ke všem, kdo měli děti a ztratili je! Ke všem, kdo je mají a bojí se ztratiti je! Na památku a jménem vašich dětí voláme k Vám, nezděstaňte hluchými k nám, úpěnlivě Vás prosíme za naše děti!

Zbavte nás toho užasu, toho šlenství hleděti na ně, jak hynou, a neměti sil jim pomoci, ba třeba i jen zmírniti jich utrpení.

Světě! Ujmi se našich dětí! Vezmi je mimo dosah našeho pokla, pokud jest v nich ještě síla růsti, žiti a byti podobnými všem dětem, které mohou nahlas mluvit o otcích, matkách a bratřích, bez bázně, že budou umučeny za to, že nejsou dětmi katů.

Slitujte se nad nimi, neznajícím ani jedině radosti, vlastní dítěti nejbádnějšího žobráka v druhých šťastných zemích! Co se s nimi stane, jestli my matky zahyneme dříve než ony, zdástevce je sametné?

Vlad. Solovjev jako 22letý docent
filosofie na moskevské universitě.

Na nás nemyslete! Nám už stejně není pomoci. My už nechováme naděje, dostati se odtud. Avšak budeme šťastny tím jediným štěstím matek přesvědčených, že jich dětem je dobře.

Budeme syti každým kouskem chleba, který v myslí uvidíme v rukách našich dětí, když budou daleko odtud. Zahřejeme se, vědouce, že ony jsou v teple. Už ničeho se nebudeme báti, vědouce, že děti jsou v bezpečí. Ba sama smrt bude nám radostí, neboť věříme, že naše duše je uvidí.

Vezměte naše děti odtud co nejrychleji! Každou hodinou ztrácíme síl. Hladové, bez oděvu, slabé, nesneseme zimy.

Šťastné děti šťastných zemí, prostě i Vy za naše děti!

Nesmíme podepsati se vlastními jmény. Nesmíme ani říci, ve které části Ruska dožíváme svůj život, abychom na sebe neuvalily hněv našich katanů. Však až uslyšíme, že svět poslal za našimi dětmi, my Vám je přivedem a potom už nijaká síla nás neudrží a nezastaví.

Vyslyšte nás!

Na dopise jest 44 křížků, 34 uhlím, tužkou a sazemi a 10 křví. Podepsati se nesměly. Bolševici nežertují.

Kdo můžeš, pomoz! Přispějte almužnou, ujměte se dítek! I vám budou platiti slova Spasitelova: „Co jste učinili jednomu z těchto maličkých, mně jste učinili,“ a jindy: „Kdo přijme jedno takové maličké ve jménu mém, mne přijímá.“

Několik ruských dětí jest již u nás umístěno, našli se pro ně dobří lidé. Mají radost nejen děti, nýbrž i dospělí. Zdá se jim, jako by s tímto skromným hostem anděl vešel do domu a rodin jejich a rozševal u nich spokojenost, blaho, rodinné štěstí a požehnání. Kéž by tak mnozí nebáli se o své pohodlí a vzali k sobě takové nevinné poupátko! Život jejich byl by pestřejší, bohatší a záslužnější!

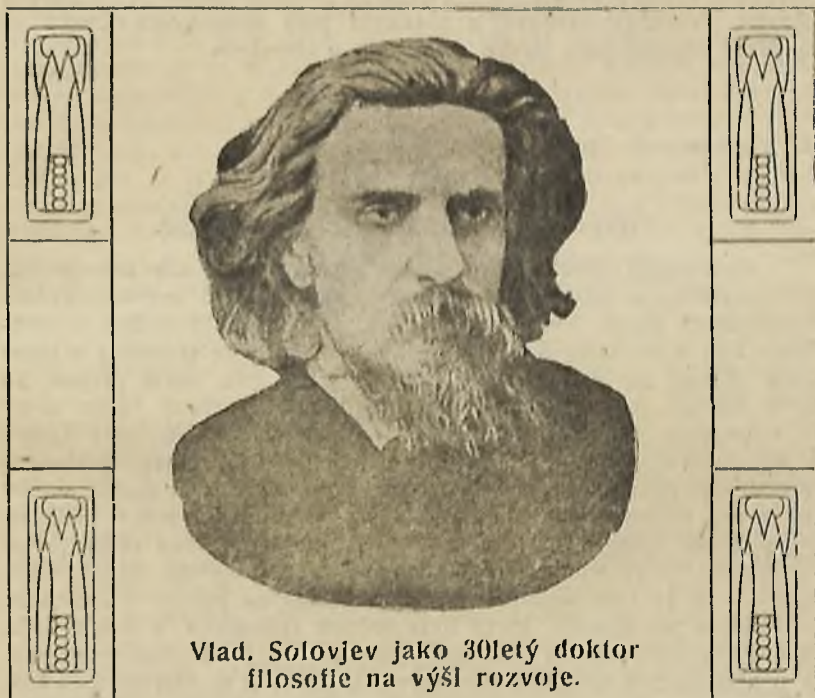
Počet hladověcích dětí do 16 let v samarské gubernii jest asi 1,600.000. Z toho připadá na vesnice 95 procent, 60.000 bylo umístěno v útulech, 100.000 bylo vyvezeno a na milion jest jich dosud nezaopatřeno.

Uprchlíci, jimž semo tamo se podaří dostat se z toho pekla Aneikristova, vypravují příšerné zprávy. Každého dne v Petrohradě umírá hladem tisíce lidí, že jich není možno pochovati. Poněvadž není rakví, házejí se mrtvoly prostě do Něvy, protékající Petrohrad. Plove v ní na tisíce mrtvol. Někteří si rakev vypůjčují za 300 rublů, mrtvého v ní odnesou a pak rakev vrátí. Vodovod v Petrohradě je zničen, voda v řece otrávena tyfem, cholerou a jinými smrtelnými nemocmi. Dlažba v městě, sestávající z dřevěných špalíků, jest dávno vytrhána a spálena. Tramwaye a fiakři nejedí; nikdo nemá tolik peněz, aby mohl jízdné zaplatiti. Z Petrohradu zmizel car, velkoknížata, šlechta; zbyli tam jen žebráci, kteří v hadrech oblečení potácejí se ulicemi. Bída jest všude, hlad zuří a kosi své oběti. Něvskij prospekt, tato za carů hlavní tepna petrohradského nádherného života, nejdelší ulice města, 4½ km dlouhá a 35 m široká, jest opuštěn. Poznáme tu, že srdce Petrohradu odumřelo. Nebíje, život v městě vyhasl. Banky, bohaté obchody a pestré výkladní skříň odtud zmizely. Počet obyvatel Petrohradu značně klesl. Co mohlo, uteklo, mnoho jich pomřelo. Trocha zbylého obyvatelstva jest uzně oděná, kmitá v ní ještě jiskerka života a naděje. Otevřených obchodů je málo. Ceny jsou závratné. Šálek kakaa a dvě malé žemle stojí 150.000 rublů. Pára botů 200.000 rublů, košile 200.000 rublů, oděv pro muže 2 miliony rublů, 1 kg másla 70.000 rublů, 1 kg chleba 10.000 rublů. Rodina při skrovné výživě potřebuje denně na 150.000 rublů. Vláda sovětu netiskne již menších bankovek než na 1000 rublů. Peníze jsou tam tištěny v arších jako u nás poštova

známky. Taková bankovka se oddělí od archu jako my odtrhujeme poštovní známky.

V chrámech je ve dne pusto a prázdno. K večeru vždy platí se největší katedrála Ruska, Isáková. S velikou vroucností lhbají všichni lidé ikony. Duchovní pracují ve dne v kancelářích sovětů, aby si vydělali na potraviny.

Není mýdla ani léků. Lidé trpí kožními nemocemi. Není prádla. Nikdo nesmí mítí více jak jeden oblek, jeden pár střevců a jedno spodní prádlo. Nábytek patří sovětům. Vlastně tedy židům. Nikdo

Vlad. Solovjev jako 30letý doktor
filosofie na výši rozvoje.

nesmí do bytu bez svolení sovětu. Přestdlení může, ale nábytek nesmí si vzít s sebou. Sňatky se podepisují u komisaře. Manželé, jak přišli, tak opět od sebe utečou.

Komisaři židovští dbají přísně toho, aby nikdo cizí nespáčil bídu Ruska. Přejde-li cizinec do Ruska, vezme ho komisař do své moci a postará se o to, že smí vidět jen to, co komisař dovolí. Tu a tam pronikne přes hranice dopis, který vyličuje hrůzy hladem v Rusku. Jistý pán měl v Petrohradě příbuzné, které chtěl navštívit. Byl varován, že když své příbuzné navštíví, že títo budou po jeho odchodu jistě zastřeleni. Veškeré baltické republiky, Finsko, Polsko a Rumunsko pevně a neprodyšně zavřely své hranice. Nikdo z Ruska neunikne. Židovští komisaři se chechtají. Jím se daří dobře, mají všeho dost

Reval a Riga jsou přeplněny židy. Tito obchodují zlatem, platinou a šperky. Tyto šperky mají monogramy dřívějších majitelů, kterým tyto šperky od židovských komisařů byly ukradeny. Na Volze vzali bolševici mužikům všechno obilí a dobytek, takže nemají ničeho. Celé vesnice vymírají hlady a umíráček nepřetržitě dnem i nocí zvoní. Židovští komisaři mají kolem sebe vojsko Čňanů a Lotyšů, kteří tvoří jich tělesnou stráž. Jest již nejvyšší na čase, aby ruský národ byl vysvobozen z hrůzovlády bolševiků.

Co může učiniti náš Apoštolát, dělá. Byl jednou z prvních institucí v naší republice, která zahájila peněžité sbírky pro hladovící Itasko. Pomáhají členové a příznivci jeho bratrskému Rusku za nejtěžší dějinné jeho chvíle modlitbou a almužnou.

Dr. Fr. Stecl a Fr. Terseglav.

Svatá Rus.

Církevní a náboženský život na Rusi.

Kněz neměl ani dostatečného vzdělání ani materiálního zabezpečení (velká rodina a velmi malé důchody), aby se mohl zasvětit svému vznešenému stavu. Nebylo tudíž divu, že si nemohl získati náklonnosti lidu a že často žil jako nenáviděný, nikomu potřebný cizinec mezi lidem. Ze vsí, kde jsem byl sám po leta, znám případ, že látní kostel, jenž byl 10 km ode vsi vzdálen, nehrál vůbec úlohy u vesničanů. Navštěvovali jej právě jednou za rok, když konali t. zv. zpověď. Když přišel kněz do vsi, aby vykonal nějaké konvenční pobožnosti po domech, někteří mu zavřeli dveře před nosem, anebo se s ním hrdlovali pro několik kopejek, co mu museli platiti. Všichni jednohlasně říkali jedno: že se farář stará jen o svou rodinu a ne o církev; že se modlí jen za peníze; že neprojevuje žádné zbcznosti a že by bylo nejlépe, kdyby je nechal na pokoji. V neděli se scházeli u mé domácí, která byla dobrou zpěvačkou a dobře četla v církevně-slovanských knihách. Ona zpívala před nimi celou mši a konala rovněž obřady u zemědělců. Proto je k ní vozívali 20 i více km daleko a platili jí dobrovolně více, nežli by museli platiti knězi. Je to důkaz, že ruský národ pocituje živou potřebu víry, ale nyníjšími poměry úplně se odcizil církvi i jejím nářeznám.

Nejuvážší kulturní hnutí na Rusi, bolševismus, který chtěl zničiti všechny církevní vlivy a všechnu tradicionelní víru, dosahuje v praxi právě protivných rezultatů, jak uvidíme na jiném místě. Tím, že kněžstvo umírá hromadně mučednickou smrtí, ozařuje se církev v očích národa opět aureolou svatosti a národ znovu se shromažďuje kolem kněžstva. Jsou známy případy, kdy celý Petrohrad elementární silou odebral se na ulici a protestoval proti násilí bolševiků na klášterech; jiný případ, kdy celá Moskva vyšla na ulici, aby dokázala sympatie patriarchu Tichonovi, proti němuž pro jeho apoštolské vystupování násilně postavili se bolševici; je mi znám

i jiný případ, kdy se zdvihl celý Omsk (po vojně a revoluci půl-millionový Babylon v prostřed sibiřských stepí) a protestoval proti poskvrňování kostelů a svatyní.

Ruská církev je na důležitém rozcestí a s ní veškeren náboženský život na Rusi. Západ nesmí spát, urodná niva ruské církve je ohotna přimouti setbu; proto neotálejme, nýbrž „sejme, sejme stmů Kristovy hlasy“.

Ještě několik slov o ruské bohoslovnické literatuře. Bylo by nespřávné, podceňovati její hodnotu. Obory, jež by mohly i nám otevřítí nové horizonty a obohatiti naši bohoslovnickou vědu, jsou zejména tyto: církevní historie, dějiny křesťanského (jmenovitě starokřesťanského a byzantského) umění, archeologie, východní patristika a liturgika. Asketických knih mají dosti, ale slabé kvality a nikdo jich nečte. I hagiografie je na nízkém stupni. U porovnání s naším slabě je rovněž dogmatika a morální bohosloví a homiletika. Skoro nic není rozvíti scholastická křesťanská filosofie. O sv. Tomáši nemají, pokud mi je známo, ani jediného znamenitějšího díla. Apologetika je dobrá, ale je jí málo. Většinou překládají protestantské, zřídka katolické apologety. Křesťanské filosofie jako systému vůbec nemají. Výjimkou je Vladimir Solovjev. Pravoslavní laici tvoří si každý svůj systém, jenž je velmi mlhovitě mystický, což odpovídá ruské povaze. Tak se na př. největší filosof Nesmělov opírá o Kanta; staří slavjanofilové opírali se o Schellinga, Hegela a Fichtea. Mimo Solovjova znamenitými nynějšími filosofy křesťanskými jsou Bulgakov a Florenskij. Bulgakov byl dříve marxistou. My bychom se musili seznámiti s těmi učenici. Rusové by pak museli poznati sv. Tomáše Akv., Görresa, Möhlera, Gutberleta atd. Krásnou literaturu mají o božství Kristově. Evangelní kritika a exegese stojí na vyšším stupni než u nás. Učili se od protestantů, ale nepřijali jejich radikálního kriticismu. Třeba upozorniti na materiál o islamu, ve kterémžto směru působí zvláště kazaňská akademie. Polemické, protikatolické literatury je velmi málo; většinou jsou to populární brožury misijnářů z doby carství, produkt náboženského štvaní v pobručených polských provinciích; té literatury však necení ani sami Rusové.

Časem je slyšeti na naší straně stížnost, že ruské bohosloví stojí pod vlivem protestantským. Naproti tomu třeba zdůrazniti, že jsme my u přirovnání s protestanty velmi málo učinili, aby Rusové poznali naše díla. Ale ruští bohoslovci vůbec, co se týče obzvláště božství Kristova, jsou protivnsky Renana, Strausse, Harnacka, Drewse. Částečně mají o tom i lepší díla než západ. Naši apologetiku znají dobře, zatím co naše veřejnost nezná ani jedině ruské apologetiky. Kdybychom si jen trochu dali práce, ruský knihkupecký trh nebyl by úplně přečpán protestantskou literaturou jako dosud. V ruských hlavních městech je katolická církev velmi slabě zastupována. O polském kněžstvu mluvil jsem již na jiném místě. My bychom se měli starati o překlady naší literatury do ruštiny. Herder by mohl beze strachu utvořiti jedno takové oddělení, kde by zaměstnal slovanské theology, kteří by překládali. Není pochyby, že by takové překlady Rusové kupovali a že by nám byli za ně vděční.

II.

Ruský náboženský život má se stanoviska nás, lidí ze západu, kteří to nemůžeme nijak pochopití, téměř kuriosní obraz.

V čem se vlastně jeví náboženská Rusů?

U intelligence, pokud není indifferents (všude nepřátelské intelligence — vyjímám tu, jež je vychována na západě, v první řadě socialistickou a zejména bolševistickou — vůbec není), v jakémsi mysticismu, v „hledání Boha“, v touze za ideálem dobra, lásky, všelidství. Velice se rozvila víra v Krista; zřídka se vyskytuje naznačování, že je pouze povýšeným, dokonalým člověkem; Kristus zářil Rusovi v jakémsi mystickém jasu; veškerá jejich literatura, dokonce i ta nejsvětější, je plna takových představ. U Rusů se zachovalo chiliastické založení prvních křesťanských století očekávání království Božího na zemi.

Naprostě jim je cizí pojem církve bojující (ecclesia militans). Pro ně je církev toliko mystickým sdružením věřících, kteří jsou sjednoceni v Kristu a věří v jeho nadpozemský ideál. Proniknutí veřejného života a státního řádu principy náboženskými ve smyslu pokřesťanění sociálních ustanovení, je jim úplně cizí. I jejich askese má veskrz pasivní, kontemplativní, světu cizí ráz. Světcům s horoucím, lidským, cholerickým znakem, jako je na př. sv. Ignác Loyolský, anebo sociálním reformátorům nerozumějí. Přístupným je jim povahový rys sv. Františka Assiského. Katolické církvi vyčítají nejen bojující ráz, klerikalismus a politiku, nýbrž i světskost, přizpůsobování se všem kulturním proudům a laxnost.

Ani evoluci náboženského smýšlení ve smyslu zahloubávání se do zjevení pravdy nerozumějí. Zdá se jim býti uražením Boha, doplňovati poklad Božího zjevení. Ruští pak laičtí věřící jdou v tom ohledu dále, a to částečně ve smyslu protestantismu. Proto by bylo třeba, aby ruská církev našla v patriarchovi regulativní, korektivní princip: jak by chránila zjevenou pravdu a doplňovala její poznávání; proto patriarcha nesměl by mítí toliko exekutivní moc v církvi, jak chtějí zejména laici, nýbrž i větší moc jurisdikční. To je důležitá otázka, jež stojí před moskevským církevním sněmem; laici se bojí „samoděržaví“ v církvi.

Co se národa týče, i v něm převládá mystické založení. Východisko nachází si mysticismus v národě v sektářství. Mezi sektami je dosti světlých zjeví, ale též velmi mnoho temných; na př.: „hlístovstvo“: směsice náboženských a pohlavních motivů. Nade vši pochybnost máme před sebou zbytky orientálních gnostických sekt. Masa národa je velmi materialistická, víra se zvrhá v pověru, v prázdné obřady a nemá velikého vlivu na ethický a jiný veřejný život. Rozumí se, že je to následek zaostalosti lidu, za níž je zodpověden v první řadě celý systém carské vlády. V podstatě je národ náboženský a není méně talentován a pokroku chtivý než náš.

Třeba zlepšiti situaci nižšího duchovenstva v materiálním i duševním ohledu. Nacházíme mezi nimi málo apoštolského ducha,

lásky k povolení, nesobeckosti a idealismu. Bylo mezi nimi mnoho jasných duchů, ale ubýjely je vnější poměry, vytvořené samodržavým. Vychovávali je ne jako kněze, nýbrž jako nižší úředníky. Talentované a pokrokové pronásledovali. Materiální postavení umyslně jim nezlepšili.

Špatné je rovněž, že mají djakony. To jsou většinou semináristé, kteří nedokončili studii, často pak jsou to docela i obyčejní selští „psalomsčiki“ (kostelní zpěváci), jež posvětili na jáhny. Bylo by třeba zaměnit je s rovnoprávnými pomocníky, jak je máme my.

Následek nepatrné bohoslovecké asketické výchovy kněžstva jest, že se i mezi lidem nepěstuje vnímat, duševní modlitba; jeť lidu skoro úplně neznáma. Nedostává se asketické literatury z toho oboru.

Špatně stojí rovněž křesťanské vyučování náboženství. Moderní pedagogické systémy ve vyučování katechismovém jsou neznámy. Potřebné byly by organizace katechetů, jako je máme my na západě.

Biskupové jsou pramálo ve styku s farnostními. Biskupství jsou tuze rozsáhlá. Biskupům je absolutně nemožno, aby přehlédlí každého roku diecesi. Není kněžských spolků ani pastoraálních konferencí. A tu by podobná zřízení katolického západu velmi dobře posloužila Rusům, kdyby je poznali.

III.

(Církev a škola.)

Vyučování náboženství bylo na Rusi dosud na velmi nízkém stupni, zejména v obecných školách; trochu lépe bylo to na školách středních. Avšak i u nás pokrok v tom je novějšího data.

Venkovské učitelstvo, pokud vůbec působí a pokud se povzneslo nad dřívější, velmi nízký stupeň učitelstva, kloní se k nevěreckému názoru o světě. Jsou to typičtí polo-inteligenti, kteří z vědy pochytili trošičku s povrchu a se strany, při čemž jsou ovšem strašně domýšliví a troulí slepě na roli materialismu. Ve spolku se sousedními živly nadělali církvi už dnes mnoho škod a ještě více jich nadělají. S nimi začíná vážný boj, který se bude odehrávat právě na vsích. Proti nim by měla církev postavití osvětovou organizaci. Tato však je dnes úplně v rukou: 1. rodinných školních konviktů, 2. oddělení pro mimoškolní vzdělání u zemských správ, 3. kooperací. Skoro všichni vůdcové těchto institucí jsou ateisty anebo aspoň nepřátelé církve. Farnost jako stranická organizace — reformuje-li se pravoslavná církev v tom smyslu — bude museti zvoliti prostředky pro národní vzdělání mimo školu, aby je vyrvala z rukou zmíněných faktorů. Lidová divadla, instituce pro přednášky a družstevní organizace bude třeba vzítí útokem při volbách. Nadmíru potřebným je rovněž svaz křesťanských učitelů.

Duševní vzdělání ruského kněžstva.

To je nade vše pochybnost Achillova paty ruského pravoslavní. Reforma ruské církve je nemožná bez reformy duševního vzdělání, výchovy kněžstva. Dosud se této výchově nedostávalo nejprimitivnějších jejích potřeb, jako je na př. obyčejná modlitba. To, co my zoveme *spiritus clericalis*, jím bylo úplně neznámo. Kooperativní cit ruského kněžstva byl omezen na cit společných materiálních zájmů farního duchovenstva. Duševní jednotu projevila se jedině bezúspěšnými pokusy, osvoboditi církev od státního tlaku a zachovati elementární náboženské hodnoty ve vědeckých dílech. Velice se musíme diviti křesťanskému duchu pravoslavní, jenž za takových poměrů úplně neztratil duševní jednotnost. Obzvláště dnes jest tato jednotnost potřebná a k ní se může dojíti nejdříve reformou duševního vzdělání a duševní výchovy, kde třeba dáti se radikálně novou cestou.

Poměry jsou tomu příznivé. Bezmála všichni biskupové a většina kněžstva je pro katolický typ semináře, jedině levičáci jsou pro protestantský typ. Já sám jsem vypracoval pro O. Ignatijeva, člena moskevského církevního sněmu, učitele náboženství v Jekaterinburku a známého křesťansko-sociálního pracovníka, krátký nástin myšlenek o té otázce; prosil mne o takový nástin hlavně proto, že otázka ta právě tehdy stala se velmi akutní. Ovšem, neměl jsem žádných literárních pomůcek a musel jsem bohužel pracovati jediné „*ex memoria*“.

Asketická výchova v pravoslavních seminářích je neporovnatelně lehčí než v katolických, poněvadž odpadá vše, co je spojeno s celibátem; potíž, zavéstí celibát, uznávají dokonce i ti pravoslavní biskupové a bohoslovci, kteří by jej nejraději už zítra zavedli do pravoslavní církve. Aby reforma byla přiměřena i při podržení ženitby, bude zapotřebí, spolu s asketickou výchovou kleru reformovati i ženské školy, v nichž se vychovávají dcery pravoslavních kněží, t. zv. „*eparchijská učiliště*“, jež bude nutně třeba podržeti i tehdy, oddělí-li se od církve, ježto jedině tak je možno dcerám kněží dáti příležitost, aby se v nich připravily i pro světskou zaměstnanost.

Ruská „*matuška*“ (manželka popova, kdežto popa zovou „*batuškou*“, t. j. otcem) dnes neodpovídá nijak církevnímu ideálu. Ona v městě představuje světskou dámu a na vsi platí právě tak málo, jako pop sám. Ovšem, ne všude. Co se tkne světské dámy, nebylo by nijak správně, kdybychom tento výraz pochopili ve špatném významu; třeba zvláště zdůrazniti, že v morálním ohledu ruská „*matuška*“ stojí nade všemi ruskými ženami. Tím jsem chtěl toliko říci, že ona neúčastní se církevního života, že je právě tak daleka od něho, jako každý jiný člen farnosti, vyjímaje materiální stavovské zájmy. Ale právě z ní třeba vytvořiti pravou pomocnici mužova v jeho církevní práci. Jak jsou nynější poměry, synové knězovi stávají se obyčejně rovněž kněžími, a dcery, po dokonaném učení „*matuškami*“; ale toto následnictví v povolání vedle nynějších kul-

turních poměrů přirozeně kazí církev do základů. Povolání schází; povolání dostává kněz obyčejně později, prostuduje-li důkladně bohoslovné nauky a zajímá-li se sám o náboženskou otázku. Rozumní se, že jsou takové rozumné a snazivé a od přirozenosti uslechtilé charaktery velmi řídké, a druzí zůstávají řemeslníky.

Proto by bylo třeba odstraniti t. zv. „duchovnoje učiliště“, které poskytuje mimo theologických směrů klasickeých a realných vědomostí, tedy je to jakéhosi druhu kněžská akademie. Gynnasium je třeba oddělití od bohosloví, přístup k bohoslovnému studiu musí se státi předmětem svobodné volby povolání. Jen tak rozproudí se v bohosloveckých školách svěží duch, jež donesou mladí žáci z jiných stavů. Tehdáž nastane pravé jaro pro ruské bohosloví.

Ovšem, hlavní podmínkou je pro to, aby z té školy učinili nejen fakultu, nýbrž i vychovávací ústav. Tridentský typ, jak zděmácněl i u nás, úplně odpovídá i ruským poměrům. Není v něm nic nepřijatelného pro pravoslavní, vše by mu mohlo jen prospěti. Není-li jim dosud třeba výchovy celibátní, potřebnou jim je aspoň askese citovosti. Potřebná jsou jim cvičení ve vnitřní modlitbě a především meditace. Dále hloubání o životě světců, výchova vojska Kristova duchovními cvičeními sv. Ignáce z Loyoly. Jedním slovem: Pravoslavní je třeba disciplinovaného, jednotného kněžstva. V tom ohledu „klerikalismus“ jest zapotřebí zejména pravoslavným.

Pastorský typ kněžstva zničil by pravoslavní do dna. On rovněž nevyhovuje nijak ruskému charakteru, a to proto, že v duši pravoslavného křesťana vtiskl se přehluboko typ pravého, t. j. charismatického kněze, i když nebereme ohled na to, že Rus svou duší je vázán na historický tvar křesťanství, na mysticismus, jenž jest spojen se svátostnou povahou víry.

Křesťansko-demokratické hnutí na Rusi.

I.

Chápání ruského národa je církevní a veskrz rozdílné od protestantského pojmání Kristovy církve. To je nepochybná pravda. Přece však je třeba upozorniti na velmi významnou věc. Ruský národ a inteligence dle svého pojmání nejsou církevní v tom smyslu, že by v některém případě identifikovali ideální Kristovu církev s úřední rusko-pravoslavnou církví. De facto (však ne de principio) znal ruský národ pouze tu církev a to proto, že neznal jiných křesťanských církví. Ale jakmile byla ta otázka dána zásadně, hned se pozorovalo kolísání. Proto slavjanofilové pokoušeli se dle svého smyslu reformovati pravoslavnou církevnost tak, aby jí dodali, čeho v předešlých věcích poroby neměla: aby jí dodali universální, katolický ráz. Z toho důvodu Vl. S. Solovjev to katolictví viděl konečně v organickém spojení s římskou Stolicí. Ale ne bez kolísání a výtek. Z téhož důvodu hledá se nyní znova nějaké východisko. V tom směru pozorujeme dva proudy: konservativní a demokratický. Tento poslední zastává úfský biskup Andrej, ale většina.

biskupů je proti němu. Konservativní část hierarchie se bojí a to ne zcela bezdůvodně, že by církev zkazila, kdyby ji demokratisovala. Avšak i jedni i druhí bojí se papežství. Konservativci jsou pro imitaci papežství: t. j. pro koncentraci církevní moci v osobě patriarchovně; demokrati však jsou pro úplnou rovnoprávnost laiků s kněžstvem v církevní správě *salvis dogmatibus*. Na církevním sněmu v Moskvě bylo viděti snahu o kompromis mezi oběma těmi proudy. Přece však ta snaha nepřivedla k želaným úspěchům. Demokrati se odvolávají na původní církev. Ale to se může lehce uznati, že původní církev nemůže býti ve všem nijak ideálem církve pro všechny doby, neboť církev přece v jistém smyslu jde ku předu, takže každá doba jejích dějin má svoje hodnoty i smysl a svou oprávněnost. To nahlédli i Solovjev i Bulgakov. Proto demokrati hledí více na ducha doby, jenž vyžaduje demokratisaci. A tak zejména následkem tlaku bolševismu r. 1917 začala intenzivní práce ve prospěch založení křesťansko-demokratické strany na Rusi. Střediska strany nemají; jsou to velmi různé křesťansko-demokratické organizace, což nikterak neodpovídá katolickému duchu. V tom právě i spočívá dle mého mínění hlavní chyba a veliké nebezpečí protestantisace ruské církve, ne zevnitř, nýbrž zvenčí. Ruští církevní reformátoři v první řadě pro svoji nezkušenost zaměňují křesťansko-demokratickou stranu s církevností. Oni v té otázce neznají žádných rozdílů, nýbrž zakládají stranu, kterou ztotožňují s vnitřním přetvořením církve. Oni by chtěli vytvořiti stranu z farnosti („association culturelle paroissienne“). Tak směšují církevní organizaci se stranickou, což je zásadně křivé. My katolíci sami jsme přežili podobnou krizi za doby Lva XIII., ano, co ještě více v boji Pia X. s centrem. Ale to je slabá analogie. Výsledek bude ten, že se Rusové záhy zastaví před otázkou: Všichni, kteří jsou členy farností a biskupských rad, jsou pravoslavnými křesťany; ale kadeti, socialisté a j. — kam s těmi? U nás se zjevila doslovně tataž otázka. Ale to je nebezpečno a škodlivě pro církev, která by měla v politickém smyslu toho slova státi nad stranami. Rusové, kteří se tak strašně bojí klerikalismu, budou skoro přes noc až po krk v něm a to bude přirozeně klasická ironie osudu.

Rusové nerozumějí, že organizace církve jako spásné, nadpřirozené organizace samého slova Božího musí se zakládati úplně na kanonickém, charismatickém a hierarchickém zřízení tak, aby v tom přispěly k donucení zvoliti si papeže uvedením patriarchy v ten úřad. A byť i neměl práva definice v dogmatickém smyslu, středisko je přece jen potřebno. Oni prohlašují: My jsme převážně kolegiální (synodální), sněmovní (sbornaja) církev. Avšak to je strašný omyl. Předně, pravoslavní nebylo fakticky nikdy kolegiální církví a kdyby je zakládali dnes, nejsou už doby, jako byly v prvních křesťanských stoletích, na něž se odvolávají. Kolegiálnost nebyla tehdy nezměnitelnou institucí, nýbrž povstala sama sebou prostoduchostí věřících stejně jako i „komunismus“ křesťanský v jeruzalémské církvi. Dnes existují různé strany, různé názory, dokonce i mezi dobrými křes-

fany; dnes je nadmíru potřebna církevní vláda, jež je v jistém smyslu monarchická. Připustíme pak, že se splní sen Andreje ufského. Co bude nasledovati? Farnost záhy přejde do laických rukou a vynikne se úplně z rukou kněžských. Od té doby však rozpadávající bude postupovati čím dále, tím více. Nastane taková křesťanská demokracie, kde budou laici vládnouti nad církví, takže by se takový klerikalismus brzo přetvořil v úplně protikřesťanství. Kde jsou záruky, že se farnosti nedostanou do rukou liberálů? Říkají: Je třeba nábožensky vzdělávati laiky. Ale nezapomeňme, že ti laikové počnou se sami vzdělávati nábožensky, bude-li správa v jejich rukou, takže sama ecclesia discens stane se ecclesia docens. Skok totiž od církevní disciplíny do dogmatu jest velmi malíčky. Dogmatická vynucovací služba učitel církve je nerozlučně spojena s její administrativní a jurisdikční mocí. A zrovna tu spočívá nebezpečí protestantisace pravoslavy, jež je jinak samo sebou tak protichůdné protestantskému duchu. Od té doby, co protestantství odstranilo charismatický ráz učitelho kněžstva, stala se i dogmata „individuální“ vůči jednotlivcům. Pravoslavy bude ovšem bojovati za charismatický ráz kněžstva, ale tento ráz rozprehe se úplně v ničem, nabude-li převahy plnou měrou kolegiální princip. Pop se záhy přetvoří v pastora.

Demokrati se rádi odvolávají na rozkolnické staroobřadníky (staroobrjádci), kteří mají veskrz demokratické zřízení církve. Ale to je možno pouze proto, že je dogma u nich úplně petrifikováno, že u nich není vůbec žádného náboženského pokroku a vládně jedině ztrnulost a láska k liturgii, kdežto jiných náboženských zájmů nemají. Že by se pravoslavy mohlo dáti touto cestou, to není možno. Staroobřadníci se vůbec neprotestantští, ježto oni si pro sebe vůbec ničeho nepřejí. Noli tangere circulos meos! — více nežádají; to je základní zásada jejich bytí. Jim je pravoslavy právě tak daleko, jako katolicismus, protestantismus i socialismus. Odvolávají se tedy na staroobřadníky, není ospravedlněno. Poznávání dogmat, rozvoj zjevení se v našem rozumu doplňuje, je však při tom zapotřebí ústřední učitel moci, jež je neomylnou. Kolegiální pak (synodální) princip nebude mít síly, aby v tom udával směr. Hlavou církve, chcete-li, sám Kristus (mluvím tak k vůli pravoslavným), není ani sbor apoštolů, ani sbor všech věřících. Pravíte-li vy, že Duch svatý byl seslán na všechny, netřeba pak mluvíti ani o pravoslavy, ani o katolictví — my jsme už oběma nohama v protestantismu. Konec konců už Solovjev jasně dokázal, že o kolegiální církvi nebylo už ani potuchy od té doby, co se počala jevit kacířství, jež hlásali nejen laici, nýbrž i kněží.

Nebezpečí protestantisace pravoslavy pro identifikování vnitřní církevní správy a křesťanského kolegiálního (synodálního) stranictví, mělo by pobnouti katolickou církev, aby přiskočila pravoslavy na pomoc, aby opanovalo krizi, ježto my máme v tom ohledu bohatou zkušenost. Rusové by měli organisovati nadkonfesií politickou křesťansko-demokratickou stranu a církev reformovati nezávisle od toho. Neuznají-li římského papeže, bude třeba uznati aspoň moskev-

ského. Tento krok je nevyhnutelný, nechtějí-li propadnouti vlivu lutherství. A to by bylo pro nás velikým zlem. Tím by se totiž pravoslavná církev ještě více od nás vzdálila, a pravděpodobně jednou pro vždy. V tom je též hlavní ospravedlnění uniatského směru, neboť uznáním papežství problém ten byl by konečně zásadně vyřešen. Na jiném místě jsem vykládal, proč je to dnes neproveditelné a není to ani nadmíru potřebno, a odůvodňoval jsem názor, že kooperace obou církví v boji s protivnými silami je daleko významnější. Uznávám, že v praxi je taková kooperace mnohem těžší, než by bylo definitivní řešení otázky o papežově prvenství, ale mně se za dnešních poměrů cesta kooperace zdá nejbezpečnější a nejbližším potřebám nejprůměřenější. Protiprotestantský duch v pravoslaví je dosud ještě tak silen, že jest ještě lehké vyhnouti se protestantisaci a vyloučiti ji z kombinace.

II.

Ruská pravoslavná církev je dnes v mnohem těžší situaci než kterákoli křesťanská církev. Římsko-katolická církev pro svoji vnitřní pevnost postila svou situaci tak neochvějně, že každá reforma může ji jedině zdokonaliti, ale nemůže základem změnití dosavadního rozvoje. Tridentinum bude jistě do konce věků svítiti na cestě k nebeskému cíli církve. Protestantská církev rozvíjí se podle zásady: „Komm', was kommen mag“; ona do základů postavila nekonečný rozvoj. A pravoslavná církev je dnes před faktem, jakého dosud nezažila ve svém rozvoji; zničen byl téměř přes noc princip, který od počátku vedl její život: caesaropapismus. A byť se i on rozvíjel, přece jen jeho roub přijala ruská církev od byzantské. Příhodilo se něco v jistém ohledu veskrz protichůdného milánského ediktu a vytvořena pro církev rovněž tak vážná situace. Pak církev ovládla stát, při čemž byla donucena, obětovati poněkud svou svobodu; nyní pak ona pravděpodobně stane se asi tak právní osobností, jako nějaké sdružení a proto dostane nazpátek svou vnitřní svobodu. V tom ohledu je rozvoj analogický s tím na západě, jen že my jsme už dávno uvnitř organizování, kdežto vnitřní pravoslavná církevní organizace rozpadla se s carstvím. Kdyby u nás z celého kanonického práva nezůstalo nic až na princip božího práva (ius divinum) a principy, jež vyvěrají z elementární morálky a kdyby vše ostatní se proměnilo anebo zmizelo, ostalo však jediné středisko církve, přece by jen pomocí jeho mohlo se restaurovati vše, co je třeba. To však by bylo nemožno v ruské církvi, ježto tam není střediska. Ať mi proto pravoslavní bratři nevytykají, že zamýšlím dokazovati jim potřebu „papismu“ — ani dost málo. Nepřijdou-li oni sami k tomu závěru, ponecháme to raději dějinnému rozvoji v budoucnosti, aby ukázal, kdo má právo. Já jenom konstatuji, že střediska není a že by ho bylo třeba vytvořiti. Byť si bylo podle libosti monarchické, anebo jen exekutivní a orgánem demokratické jednoty, přece jen jest třeba vytvořiti je. A ještě více; otevřeně vyznávám: Milejší jsou mi v křesťanském světě dva „papežové“,

jeden pravý a druhý „quasi-papa“, než papež na západě a na východě nový protestantismus. Může nastati i na východě takováto situace: pravoslavní se rozštěpí na dvě skupiny, jedna s vyšší hierarchií a většinou kněžstva jako konservativní část, a druhá s většinou laiků jako demokratičtí progressisti. Získali se však tím něco?

Je nepochybné, přiznáme-li patriarchovi a biskupům nějaká vyjimečná práva dle věčných zásad kanonického práva, že farnosti nemůžeme předati veskrz do laických rukou, jak to zamýšlí Andrej ufský. Místo deuteropapeže (druhého papeže) je možná ovšem i kolegiální úprava, ale jenom s praerogativními právy biskupů, jejichž jurisdikční moc se musí vztahovati i na farnost ve smyslu praerogativ. Jinak totiž farnost nemůže býti „stanicí“ nově reformované církve, nýbrž jediné počátkem rozpadu. Je známo, že kooperativy (družstva) a učitelstvo na Rusi — tito 2 nejmocnější faktorové při rozvoji vesnice — dali se dnes úplně atheistickým směrem. Jak lehce by oni mohli vzít farnosti do svých rukou a vnést do nich nejostřejší boj. (Farnosti zůstanou církevními jen potud, pokud budou v rukou charismatické hierarchie zorganizované samy ze sebe.) Bez ní, anebo budou-li mít laici v ohledu církevním stejná práva jako hierarchie, přejde farnost málem veskrz na levou stranu. Už nyní zvyká mužik (ruský venkovan) ve farním knězi spatřovati svůj exekutivní orgán. Reforma v církvi měla vždycky úspěch, jestliže se i tenkrát, když popud k ní vzešel místy ze zdola, provedla společně ve vyšších i nižších vrstvách a za nutných podmínek, aby vyšší hierarchie udávala směr anebo aspoň korrektiv. V tom jest bytí církve. Církev není jen lidský, nýbrž bohostátní organismus, mystické tělo Kristovo se svými pravidly, dle nichž roste, a všechno ukazuje, že život v tomto mystickém procesu vychází od středu na periferii, třeba by i to středisko jako lidské zřítzení bylo nějak chorobno. Tento organismus ozdravuje se dle svých vlastních zákonů a ne dle demokratických receptů, byť i ony v jednotlivých případech secundum quid napomáhaly ozdravení.

*   *

Ještě několik slov o politickém životě pravosl. věřících ruské církve.

Pravoslavní ještě před bolševismem začali mimo osvětovou práci účastniti se voleb do městských dum, ježto zrovna v městech je nejzdravější a nejsvědomitější nábož. element. V Sibiři jsou oporou nyní „Všeruskému nacionálnímu svazu“ (Vserossijskij nacionalnyj sojuz); — je to jedna z nejsilnějších politických skupin, jež podporují diktatora admirála Kolčaka, jenž k vůli nim převzal do svého programu „nábož.-mravní výchovu národa“. Přesto tito pravoslavní pracovníci jako strana zůstali neodvislí pod jménem „církevno-prihodskaja partija“. Těší se velké vážnosti, před níž jiné strany mají strach; proto na př. kadeti se pokoušejí, získati je pro sebe. Přece však není pravdě podobno, že by se dali cestou liberální buržoasie. V některých městských dumách měli úspěch, na př. r. 1918 v Ufě, kde dostali dokonce i většinu. Zamýšlejí spolupůsobiti rovněž při volbách do národního sněmu. (Dokončeno.)

 NOVÉ KNIHY

Kar. Jindřich, Vlad. Serg. Solovjev. Jeho život a působení. Str. 282. Cena 20 Kč, Kroměříž (Apoštolát.) Pokud Solovjev jest znám, jest pokládán za vedlechda I. řádu, za prvního filosofa ruského (praví o něm kritik Lopátin) a za největšího filosofa křesťanského a slovanského vůbec. Kterak byla uvedena kniha o něm přijata, uvádím několik dosud vyšších posudků.

Prof. dr. Al. Lang z Mor. Ostravy píše: „Nehynoucí dík Apoštolátu za vydání znamenité knihy. Už dávno nečetl jsem něco, co by mne tak zajímalo.“

Fr. Žák T. J. praví: „P. Jindřich znal Vlad. Solovjeva osobně, uctívaje v něm vedle geniálního učence a bojovníka za sjednocení církve též řádkou vznešenost povahy, já ote dávných let kochávám se ve spisech velikého myslitele, ježž pokládám za jednoho z geniů lidstva. Spis p. Jindřicha jest práce dobrá, podává o životním dile a zjevu Vl. Sol. obraz věcný a všestranný, vytýčuje správné základní rysy jeho povahy a směru. Jsem přesvědčen, že bude se zájmem čtena. Sv. Augustin stal se směrodatným pro bohovědu na západě, Solovjev měl by se státi směrodatným všem Slovanům, jich vůdčí hvězdou. Mám jej za muže božské prozřetelnosti, jenž, bude-li pochopen, obrodí Slovanstvo a skrze ně bude mít na svět veliký, blahodárný vliv. Gigantickou velikost Vl. Sol. lze viděti téměř v každém kroku a spisu jeho; mně oslňují hlavně tyto rysy: hluboká pozitivní víra křesťanská, spojená se svatým životem, boj za sjednocení křesťanů v katol. církvi, potření ruského slavjanofilstva, úžas budící synthese kulturní. Podiv vzbuzuje, jak dospěl k hloubce pozitivního křesťanství a v něm se upevnil, takže není nepodoben sloupům víry, jimž ve sv. Otcích církev se obdivujeme. Tato víra byla ovšem také plodem milosti. Sol. nejen hluboce křesť. věřil, on tak i žil. Podiv vzbuzuje právě tento jeho život, v němž píšná askese k sobě se neskonala ušlechtilostí vůči jiným pošla se v soulad velebné krásy. Muž geniálního ducha, se vzděláním, jakého dosahují i vyvolení jen zřídka a s ušlechtilou vznešeností ducha, jaká jen u svatých vidána bývá, takový muž oslňující konec devatenáctého století vírou, jež hory přenáší, toť věru zjev neobyčejný. Sol. je tvůrčí filosof. Jeho filosofie jest ucelená soustava, pozitivně křesťanská . . . Tolik do vlnu přítomného spisu. Nepochybuji, že vzbudí zájem a bude mnohým pobídkou, aby se seznámili se spisy geniálního Rusa, o němž bychom si přáli, aby se stal filosofem Slovanstva katexochen.“

„Občanské noviny“ přinášejí v čís. 233 posudek: „Kniha Jindřichova neopomíjí žádné základní myšlenky Sol. a podává vše lapidárním slohem, takže i nefilosof může sledovati kulturní a náboženské vývoje Sol. . . . Knihu doporučujeme nejen kněžím, nýbrž i laikům. Mnohým stane se majákem v dnešním rozbouřeném moři.“

„Čech“ v čís. 281 píše: „Osobní přítel Sol. K. Jindřich předvádí nám jej v takém světle, že přečtouce knihu, zvoláte: „Toť byl člověk bohonosný, kterého Prozřetelnost poslala největšímu národu slovanskému, aby lidstvo obrodil, Kristu blíže přivedl a zjednal spojení křesťanstva pod správou velekněze — papeže.“ Až doburáci strašná bouře v Rusku, nezbude národu zbídačenému, než aby budoval budoucnost na myšlenkách Solovjevových, by zůstal křesťanským, stal se velikým a uplatnil se v harmonii lidstva. Kniha psána jest s hlubokou úctou k velikému filosofu a s vělou láskou k Slovanstvu. Neměla by scházeti v žádné knihovně slovanského inteligenta. Až bude Sol. od vlastních (Slovanů) poznán a pochopen a jeho věčné náboženské a filosofické zásady se uplatní, splní se i slova Kristova o jednom ovčinci a jednom pastýři, pro kteroužto myšlenku pracoval neodvratně uprostřed pravoslavného moře větší část vešleplného života svého.“

Dr. Frant. Grivec v lublj. „Čas“ píše o Sol.: „Nová doba vyžaduje na všech polích nové orientace. Nové orientace jest zapotřebí též v otázce církevní jednoty. Hlavní směr nové orientace nám ukazuje mezinárodní organizace „Apoštolát sv. C. a M.“ a jim pořádané mezinárodní sjedzy velehradské. V této mezinárodní organizaci jsou sdruženi všichni nejepší znalci východní církevní otázky a hlavní pracovníci pro jednotu církevní. Jednou z vůdčích hvězd té or-

ganisace jest a zůstaně Vl. Solovjev. Kdo by u nás chtěl mimo tu organisaci pracovati pro sjednocení, více by poškodil, než prospěl. Jakého porozumění a vzájemné účty jest ta tí-ba, nejlépe nás učí Solovjev."

Anna Teskova v „Osvětě" (č. 4 a 5): „Sol jest volný, svobodný duch, jenž se nesl životem přímo ku svému cíli a nezastavuje se před žádnými překážkami a předstudky. Svě učení podepřel celým svým životem. Není u něho rozdílu mezi teorií a praxí. Proto učení jeho je tak působivé a těžko se ubrániti kouzlu jeho ducha. Jest prorokem a vůdcem nejen svého národa, nýbrž lidstva vůbec. Jest největším představitelem ruské mystické filosofie. V kře fanstvi viděl nejvyšší stupeň vývoje lidstva; k němu od prvních dob chaosu šel celý proces vývoje, k němu se nesla i historie a jemu slouží všechny obory práce ducha, ať vědomě, či nevědomě. Mame-li přinesti ruskému národu poslání mesiánské v lidstvu, je Sol výrazem tohoto poslání. Vnáší opravdu meštánské hodnoty. Vybudoje li nám osláním Slovanům Rusko někdy spetelní slovanskou kulturu, nemůže ji postaviti na jiné základy než na základy Sol, protože obsahují přímo prvky slovanské duše: svobodu, plnost lásky, devoci před Věčným a bezelstnou pravdivost, a protože jsou učením potichy Slovanstva, jsou učením jednoty. Sol postavil svým dílem největší synthesu, jaká vůbec může býti myšlena. Všechno spěje u něho jednotnou vzestupnou linií vývoje k souladu, k věčné harmonii. Podkladem a cílem celého učení Sol. ne v křte a slově, ale v duchu a pravdě jest nejsvětější postava dějin — Ježíš Kristus, „všesjednocující smysl vesmíru".

Kníže S. N. Trubeckij: „Byl to opravdu veliký ruský člověk, zlatní osobnost a myslitel. U něho byla hluboká a svobodná individualní zbožnost, prostá vši mrtvé obřadnosti a dogmatismu, osobní vztah ke Kristu, radostná jistota o Bohu, duchovní složení o světském stavu . . . Křesťanstvo — dle něho — universální ve své podstatě musí se státi všelidským, skutečně světovým, aby uskutečnilo království Boží na zemi. Odtud vyplývá nutnost všeobecné, katolické církve, skrze níž má se toto království uskutečnit, nutnost theokratické organisace lidstva, založené Kristem. Sol. přiznal theokratický ideál té církve, která jej vztyčila na svém praporu — ideál církve katolické."

ROZMANITOSTI

Rozšíření Apoštolátu sv. C. a M. V Drkolnách (Schlagl) v Horních Rakousích konala se ve dnech 23—25. srpna t. r. generální kapitula řádu premonstrátského za účasti zástupců řádových z Rakouska, Československa, Maďarska, Belgie, Holandska, Anglie, Francie a Říma (Amerika se nemohla účastniti). Ndp. arcib. dr. Stojan poslal jí návrh o Apoštolátu sv. C. a M., jež v sezení vysvětlil horlivý šéf Apoštolátu v Čechách, premonstrát P. Gil. C. Křkava, farář v Ml. Břístích. Kapitula doporučila svým členům Apoštolát.

Svátek sv. Cyrila a Metoda v Jugoslavií dle usnesení biskupských konferencí a nařízení vládního slaví se vždy v neděli po 5. červenci.

Všeobecný sjezd polských katolíků. Za osvobození Polska po prvé konali katolíci polští ze všech krajů všeobecný sjezd ve Varšavě ve dnech 6.—8. září. Základní myšlenka sjezdu byla: Polsko jest zemí katolickou, ale hluboce tam zakofená katolická víra jest ohrožena od nových nepřátel: náboženské lhostejnosti, socialismu a židovského zednářství. Kterých prostředků třeba užít, aby se udržel a povzněl duch katolický, jimž nutno prochnouti národního ducha. — O zákonitěm postavení církve v Polsku mluvil kanovník Lutoslawski, poslanec sněmu. Právil: Ustava ze 17. března není taková, jaké vyžaduje katolický význam Polska; jest to popoštěné dítě francouzské revoluce. Svoboda církve katol. jest sice zaručena, ale pouze zásluhou nesprávné zásady o rovnosti všech věr před zákonem. O konkordátu pravil: Chce obdáríti Polsko konkordát církev výsadami? Není to dosti: třeba, aby uznalo i její práva. Nejdříve ať jí navrátil statky církevní ukradené od vlády německé, ruské a rakouské; dosud polská vláda nic z toho nevrátila, a užitek z té schvalované krádeže berou bezbožci, židé a jinověrci, kteří tvoří díl té vlády. Vláda ať dá katolíkům soudce katolické, a ne židovské,

do katolických škol chtějí rodiče katolické učitele. Vláda chce při konkordátu smlouvat se sv. Stolicí. Ke kompromisu nepřipustíme; porvedáme svůj hlas, ať Řím jest si vědom, že může žádati, aby práv církve bylo plně dbáno, a že může vládě diktovati maximum výsad pro katolickou církev v takové zemi, jakou od věků jest katolické Polsko.

O mravní obnově Polska mluvil hrabě Michal Sobanski. Budova Polsky jest ve chvatu a hluku sdělavána, ale třeba připomenouti, že základním kamenem musí býti duch katolický. Nic neprospěje polsky mluvit, když se rusky nebo bolševicky myslí; mysliti katolicky to jest nejdůležitějším. Víra a naděje dosud Polsko spasily, její spása jest nyní v lásce. Té lásky se polské domovně nedostává. Třeba zpytovat národní svědomí, a chyby napravit. Napomíná též inteligenci k častému sv. přijímání. Dokud v této věci bude tak veliký nepoměr mezi muži a ženami, dotud nemožno Polsko nazvat katolickým.

Představená uršulinek, Ledochovská, mluví o kněžském povolání. Sál Polska vyvětrává — kněží se nedostává. Kdo je vinen? Polská společnost, která nebudí ku kněžskému povolání ani v onu důležitou hodinu, kdy se staví budoucnost Polska.

Účast na sjezdu byla velkolepá, oduševnění veliké. Čekali jen na plody. **Obyvatelstvo Jugoslavié dle vyznání.** Podle posledního sčítání lidu na Jugoslavié: pravoslavných 5,360,000, katolíků lat. obřadu 4,975,000, katolíků sjednocených vých. obřadu 39,000, mohamedánů 1,360,000, protestantů 130,000, židů 130,000.

Obyvatelstvo Bosny a Hercegoviny dle náboženství. Letošl sčítání lidu v obou zemích přineslo tyto číselce obyvatel: Napočítáno bylo Jihoslovanů 1,841,886, Němců 16,111, Maďarů 2,793, Italů 1,783, celkem obyvatel 1,898,644. Z nich jest katolíků 447,131 (r. 1910 jich bylo 442,197), pravoslavných 827,051 (v roce 1910 bylo 825,418), mohamedánů 583,233 (v roce 1910 bylo 612,137). Z toho patrné, že ubývá obyvatelstva mohamedánského, za to přibývá katolíků poměrně jednou tolik jako pravoslavných.

Katolíci na Sibiři dávají o sobě vědět přes Peking, že v sovětské republice dálného východu nejsou pronásledováni, ale majetkové poměry jejich jsou k pláči. Jsou to většinou Poláci a Litvin. Kněží jejich, aby se mohli uživil, pracují přes den v různých kancelářích nebo jinak rukama si vydělávají chleba.

Objednejte spisy:

Kar. Jindřich, Vlad. Serg. Solovjev, jeho život a působení. Cena 20 Kč.
Dr. Fr. Grivec, Pravoslavl. Cena 15 Kč.

Al. Pozbyl, Ježíš Kristus. Cena 10 Kč.

Al. Pozbyl, Církev Kristova. Cena 12 Kč.

Al. Pozbyl, Naši miláčekové.

Al. Pozbyl, Život Panny Marie a sv. Josefa.

J. Vychodil, Vzpomínky na cyrilometodějský rok 1863.

O. Ivan, Hvězda mořská. Cena 5 Kč.

Právě vyšla nová poučka na obranu církve katolické proti českosl. sektě:

Stará či nová církev? 12 stran velké osmerky. Cena 10 kusů 6 Kč, 100 kusů 45 Kč. Objednejte a rozšiřujte!

Do tohoto čísla jsou vloženy složenky, aby všichni, kdo dosud nezaplatili časopis, tak učinili. Prosíme o doplatné, abychom mohli sami dostáti povinnostem.

Ušetřte práce a peněz Apoštolátu a zaplate doplatné za dřívější a tento ročník!

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Zakladatelé a pořadatelé:

J. M. ndp. arcibiskup dr. Ant. Cyr. Stojan,
Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži,
dr. Fr. Hrachovský, sekretář v Olomouci.

Zahrádka cyrilometodějská.

(Podává dr. Ant. Cyr. Stojan, předseda ústřed. výboru „Apoštolátu sv. C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie“.)

Sv. Cyril a Metod vynučují předky naše bohoslužbám.

(Další část.)

Posledně jsme připomenuli píseň kostelní, které používali sv. věrověstové, aby lahodným a vnuťmavým způsobem utvrdili předky v pravdách věčných. Záleželo apoštolům našim na tom, aby byli předkové naši pravdou prokvašení a proniknutí. Změněny měly být jejich myšlenky, jejich řeči a skutky. Podobnoství o kvaře mělo se u nich uskutečnit. Vždyť právě v tom chybovalo se při přijímání víry, že obřady se přijaly a zevnější obřady se konaly, že však vnitřek člověka zůstal nedotknut. A přece toť podstata přijetí víry. Toť také příčinou, že mnohdy při malém pokušení opouštěli víru, kteří ji přijali. O úplné přetvoření se jedná, a tu nemožno se spokojiti se skořábkou, třeba k jádru sáhnouti a to zachvátiti a se ho zmocniti.

Středem všech služeb Božích, duší pobožností, sluncem všech duchovních cvičení byla, jest a zůstane mše sv. K ní obraceli zřetel předků našich sv. věrověstové. Což mohlo také bližšího býti než mše sv., když předkové hážkami obětí přinášeli? K Bohu pravému mysl jejich byla nyní obrácena a tím zároveň ku převzácné oběti přinesené na kříži.

I předcházeli výklad a objasnění i vysvětlení mše sv., oběti novozákonné. Po částkách uvádění byli do tajemné, ustavičné oběti na kříži, jakž tomu bylo u prvních křesťanů při těch, kteří k víře přistoupili. Předkové rádi naslouchali poučným slovům a rádi napodobovali výkony kněžské, aneb, krátce řečeno, s knězem mši sv. sloužili. Posud na jihu v některých krajinách věřící vše při mši

sv. dělají po knězi. Ruce s ním spínají a pozdvihují, s ním v prsa se bijí, s ním lkají, s ním se radují. Naši poutníci z Turzuvky, nejdelší dědič na Slovensku, o ponti na sv. Urbana v Příboře podobně činívají. Ach, s jakým radostným udivem vítají Krista Pána při a po sv. pozdvihování!

Tak učili sv. Cyril a Metod, jak žádoucně — dle slov katechismu — úmysl svůj s úmyslem kněžským sjednocovati a Bohu se obětovati, by neplatila o nich výtka Pána a Spasitele: „Lid tento etí mne úty, ale srdce jejich daleko jest ode mne.“ (Mat. 15, 8.) Když pak člověk jest proniknut takto pravdou znázorněnou, tu už nezůstává při citech, a to tlumených citech. On propuká ve zpěv. chce zpěvem projádríti city své, radosti dáti propuknouti. I používali toho věrověstové naši a zaváděli píseň při službách Božích, hlavně při mši sv. Pomáhali si písní kostelní. Když vůbec rádi předkové zpívali, tím více si oblébali písně kostelní, jimiž pěli chválu Bohu, prozpěvovali o ctnostech Matky Páně a velebili svaté a svěťice.

Hlavní péči věnovali věrověstové písní mešní, neb slavné a krásné služby Boží byly předkům nade všecko. Na ně chodívali, tu jim žádná cesta nebyla dosti obtížná a daleká. Tu zrovna ožili a vzácná melodie dlouho je doprovázela a jim v paměti zaznívala, opět a opět je těšíc. Jak staré památky tomu nasvědčují, dbáno toho, aby písně mešní přiléhaly ku mši sv.

Když povoláno při mši sv. „Sláva na výsostech Bohu“, chtěli, aby i lid sborem hlásal slávu tu. Když s takou slávou se čítalo sv. evangelium, měl projev učiněn býti, že si sv. evangelia váží a dle něho chtějí žíti. Když obětování se konalo, tu měli též obětovati všechno: své myšlenky, řeči, skutky a veškeré své záležitosti. A když přebížená chvíle sv. pozdvihování se přiblížila a slovo zázračné vysloveno bylo, „tu srdce kajet, by stvořeno bylo, vroucí prosba k Bohu se prodírala“. A když okamžik přeradostného sv. přijímání nastal, neměl přejíti bez duchovního sv. přijímání. Tyto projevy v písní mešní přicházely k projevu. Proto říkáme, že píseň mešní přiléhati má ku mši sv. Kde při písní tomu tak není, byť by sebe vzácnější byla, nemá se při mši sv. zpívati, nýbrž při jiných pobožnostech a při jiných příležitostech. Zpívá kněz „Gloria“, „Sláva na výsostech Bohu“ a věřící při písní nepřiléhají ku mši sv. zpívají naprosto něco jiného, jak by si toho ani nevšimli, co kněz koná. A podobně tomu při obětování.

I když se modlíme aneb rozjímáme, máme při hlavních částech mše sv. mysl svou k nim obráceti a takto úmysl svůj s úmyslem kněžským sjednocovati.

Píseň kostelní, hlavně mešní, napomáhala věrověstům, že věřící vnikali do tajemství vzácných mše sv., takto zjemňovali povahu svou a milostmi přystípci ze mše sv. se obohacovali.

(Další část.)

Ač. Jašek :

Stav katol. církve v Polsku.

Polské duchovenstvo zvyšuje činnost svou mezi lidem v osvo-
bozené vlasti. Má těžkou práci. Lid sice zůstal katolickým, ale
taková bída málo kde doléhá jako v Polsku. Země utrpěla nesmírně
válkou, neboť několikrát převalila se přes ni nepřátelská vojska,
berouce, co se vzít dalo. Celé dědiny zmizely, byvše vydrancovány,
spáleny, proměněny v rum a zákopiště v různých bojích. Chrámny
byly oloupeny nejen o zvony, někdo též i o bohoslužebná roucha,
mnoho jich válkou poškozeno; poroucháno a zničeno bylo mnoho
náboženských památek, jako křížů, soch, kapliček, Božích muk, ji-
miž země polská byla poseta. Těžko jest se zvetití z takové po-
bromy, ale duchovenstvo polské v čele s biskupy jest na svém místě
a lid pomáhá též dle svých sil.

Poláci si pořizují právě statistiku církevní, aby poznali, v čem
jsou pozadu nebo napřed v porovnání se stavem před válkou. Sta-
tistika taková jest velmi užitečná pro náboženský život, neboť uka-
zuje zřejmě nedostatky, kde napjatí stly a kterak se jovi zlepšení
po užití jistých prostředků v duchovní správě.

Polsko má 23 biskupství polská (z nichž čtyři mají území
i mimo Polsku), 21 biskupů ordinářních, 14 sufragánů, 4 jiné ná-
rodnosti než polské, 4 biskupy ukrajské, jednoho armenského,
2 biskupy polské resignované. Biskupství čítají katolíků průměrně
kolem milionu duší; největší jest kromě vavřavského i na cizím
území biskupství vlohavskokališské se 2,013.000 věřících, nejmenší
lucskožitomířské s 500.000 duší.

Duchovenstva polského jest 9.806 kněží světských, 902 řádoví,
celkem 10.718 i s kněžmi národností litvinské a německé okolo
1400—1500. V Poznaňsku připadá na jednoho kněze 1700 duší,
v Haliči 2200, na území východním 2420, v království 3370.

Polský lid i duchovenstvo libují si v dlouhých pobožnostech a
kázáních. To zaměstnává velmi kněze. Rovněž tak i častá zaopatřo-
vání nemocných, neduživých a starých po domech, jež v Polsku jsou
obvyklá. Nemožno stanovití, kolik sv. zpovědí připadá průměrně na
jednoho kněze, ale sv. přijímání uděluje průměrně jeden kněz za rok
v diecési hnézdenskopoznaňské 7904, v chełmské 8285. (V Německu
v diecési fuldské 12.100, v kolínské 17.300 a počítáme-li pouze
kněze z duchovní správy, pak připadá na jednoho ročně 25 346
udělených sv. přijímání v kolínské diecési). Na farnost připadá
průměrně v Poznaňsku okolo 3000 duší, v Haliči 4350, v Kon-
gresovce 5620, na území východním 4430. Zajímavé jest sledovati
rozlohu far. V Poznaňsku mají farnosti rozlohy průměrně 68 km²,
v Haliči 81, v Království 74, na území východním 481 km². Far-
nosti čítající větší rozlohu než 1000 km² jsou v Podkarpatské Haliči,
kde na př. Turka (diecése přemyšlská) má objem 1458 km², Kosów
a Kutý mají dílky na 80 km.

V Polsku, zvláště nyní po válce, cesty jsou nesmírně rozbity,
což velmi ztěžuje duchovní správu. Činí ji jednak obtížnou, jednak

způsobují knězi velkou ztrátu času. Někdy možno ujetí 4 km za 15 minut, jindy pro neschůdnost i za půl druhé hodiny. Stává se, že jest volán kněz k nemocnému do hor, na samoty a paseky a vypravuje se na celý den; koně třeba v polovici cesty napásti a pak s námahou dále postupovati. Jindy část cesty možno konati vozem, část po saních; přes řeky a potoky není někde na mile lávek a mostů. Tyto cesty k nemocným, pohřbům a do škol vyžadují velmi mnoho času a vyíluží. Obyvatel tvoří žije ve veliké nevědomosti, což velmi nepříznivě působí na zdravotní poměry. Na Těšinsku připadá 35 neznalých čísti a psátí na 1000 obyvatel, v Haliči 500, na Podolí 900 a v Polsku vůbec kolísá to mezi 263—600 na 1000.

Majetek pozemkový duchovenstva není celkem veliký, z něho polovina náleží biskupům a větší část klášterům. Plat duchovenstva jest nesmírně ubohý.

Duchovenstvo polské koná časté schůzky pastorační, většina diecézí má své diecéšní listy duchovenské. Všude začíná slibný ruch, třebaže i nevěra a sektářství s bobatou americkou podporou derou se do země. Udržeti lid mravně, upevniti jej nábožensky a povznésti osvětově a hospodářsky jest vznešeným úkolem polského kleru.

Dr. Fr. Stelc a Fr. Terseglav.

Svatá Rus.

Činitelé přízniví sblížení.

Dokončení

Dle mínění Terseglavova jsou sblížení přízniví zejména tyto činitelé:

1. V ruském národě podnes (vyjmeme-li bolševický proud, jenž po revoluci vrátil se z vyhnanství a je žádostiv kulturního boje, proticírkevní a protivnáboženský) není ještě vlastně žádná atheisticke propagandy. Zdůrazňují ateistické, což nijak neznačí, že by nebylo proudů proticírkevních. Ale vědomí o Bohu je hluboko zakořeněno v lidu i v inteligenci a tvoří jeden ze základních rysů ruské národní duše. Teprve bolševici vystoupili ve výslovně atheistickém smyslu a dovolili si nejen pronásledování církve a náboženství, nýbrž i mnoho barbarství, jež se v kulturní společnosti vůbec a ba ani ve válečném stavu nedají ospravedlniti. Tak na př. biskupa Hermogena v Permu za živa zakopali do země (aspoň tak oznamovaly všechny časopisy a zprávy sibiřské armády). V osvobozené Rusi, jež zaujímá hlavně celý povrch Sibíře, založen je „Všerosijskij nacionalnyj sojuz“ (Všeruský národní svaz), svaz stran, jež podporují Kolčakovu diktaturu. Tento svaz zdůrazňuje ve svém programu výslovně význam a potřebu náboženskomravní výchovy lidu na základě křesťanské civilizace.

2. Veliká část ruské inteligence je hluboce náboženská. Mnozí očekávají reformu církve ne od biskupů, kteří pocházejí většinou

všichni ze staré carské školy, nýbrž od laiků. Na Rusi vychází v časopisech mnoho článků náboženského obsahu, a to většim dílem z pera věřících laiků, kteří se zabývají náboženskými otázkami.

3. Protikatolické propagandy na Rusi jako takové a v ruském národě jako takovém není naprosto. I pravoslavní i katolíci žijí klidně jedni vedle druhých a skoro se ani nepozorují. Vyjímkou jsou ovšem pohraniční země, kde se styká polská a ruská, a pak pravoslavná a katolická kultura.

4. Ruský národ sám je neobyčejně snášenlivý a neprojevuje nepřítelství ani vůči mohamedánům. Jinak pohlížejí pravoslavní Rusové i na Poláky, jako na něco méně cenného, ale to se nijak neprojevuje tím, že by jim snad překáželi v konání jejich náboženských obřadů. Skoro v každém sibiřském městečku máte polský kościół, tatarskou mešitu, židovskou synagogu a často i německou „kirkku“, a přece jsem nepozoroval, že by se Rusové hrozili, že jinověrci mezi nimi vyznávají svou víru, anebo že by jim v tom překáželi.

O veliké snášenlivosti dokonce i církevních vůdčích kruhů svědčí i okolnost, že pravoslavný biskup ufský Andrej podporuje a účastní se listu „Hristijanin“ v Ufě a podporuje katolickou stranu, kterou v tom městě založil kníždz Grabowski. Rovněž je zajímavé, že dokonce i nacionální Poláci pronásledovali Grabowského, a když byl po českém vystoupení v říjnu r. 1918 zatčen, museli jej propustiti na žádost ruského veřejného mínění. Ani biskup Andrej jinak nepomýšlí v praxi než uskutečňovati křesťansko-sociální program Lva XIII.

5. Reč o otázce unie, a zejména o možnosti kulturního sblížení katolické a pravoslavné církve přišla hned po revoluci na domní pořádek. Když r. 1917 utvořili všeruský církevní sněm v Moskvě, lietoval ruský katolický list v Petrohradě „Slovo Istiny“, že katolická církev neposlala ani jednoho zástupce, třeba jen za účelem informace. List psal, že není ani nejmenší pochybnosti, že by ho s radostí přijali. Soukromě byli přítomni někteří polští kněží. V listu vyšel též již zmíněný článek pravoslavného protojereje.

6. Značně příznivým a zároveň velmi kritickým momentem je okolnost, že se ruská církev po pádu císařopapismu nachází na rozcestí a připravuje se na základní reformu své správy a vůbec církevního života. Na rozcestí, na němž stojí, z mlhy budoucnosti můžeme lehce čísti nápis dvou hlavních ukazatelů cesty: cesta katolické církve a cesta protestantismu. Právě demokratický směr přítele sblížení katolické a ruské církve, Andreje ufského, skrývá v sobě to potomní nebezpečí. Moskevský církevní všeruský sněm založil sice středisko církve, patriarchát, ten však je dnes ještě velmi slabý a částečně se nemůže vůbec ani konsolidovati pro smutné politické poměry, ačkoli patriarcha Tichon je svého druhu svatý člověk, a dle informací Terseglavem získaných, dalo by se s ním mluvit i o otázce sjednocení. Církev v osvobozeném území organisuje se prozatím samostatně a biskup Andrej zastupuje dokonce radikální myšlenku, že farář neměl by býti předsedou

církevní obce, ježto nižší kněžstvo, které je vinou státních seminářů krajně nevědomé, převyšují často laici svou inteligencí. Podrobněji o tom rozprávím na jiném místě a upozorňuji při tom přímo na nebezpečí protestantismu.

Praktické pokyny.

Je třeba upozorniti na některé věci, které jsou sice specialistovi v té otázce dobře známy, ale bude dobře, proderou-li se k vřdomu i širší katolické veřejnosti.

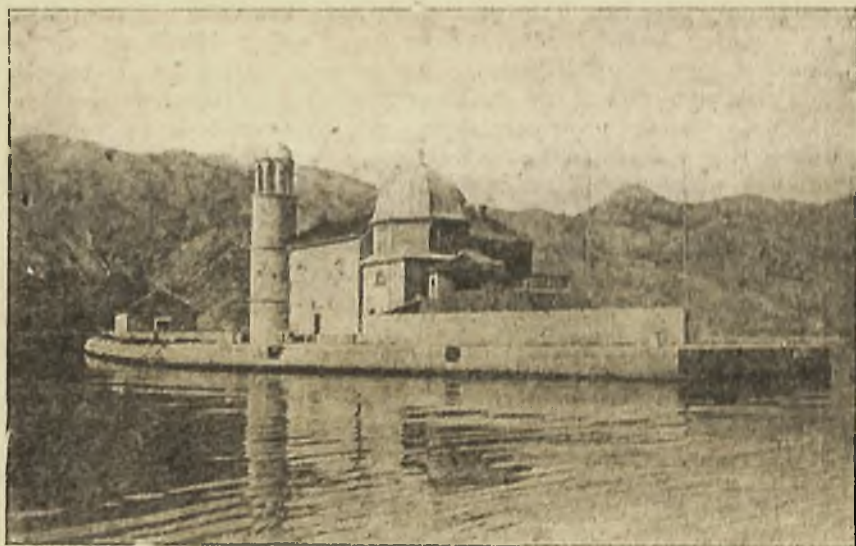
Předně ať se všeobecně užívá pro obě církve jména „západní“ (katolická) a pak „východní“ (pravoslavná) církve. Když se mluví o negativních stránkách ruské církve, třeba raditi, aby se mluvilo jen o římské a ruské církve, aby nebyly výtkou dotčeny i jiné východní církve. Výraz rozkolná (schismatická) církev ať se vůbec škrtne z literatury zvláště proto, že nedosti poučení lidé obvyčejně ztotožňují rozkol (schisma) s heresí. Mluvíme-li o luteránech obvyčejně jako o protestantech a ne výslovně a výlučně jako o hereticech, máme ještě méně důvodů nazývatí pravoslavné heretiky. Vždyť oni ani nás se svého stanoviska nepovažují za takové. Na př. Filaret Moskevský, klasický ruský theolog, učí, že katolická církev není heretická; toho mínění drží se většinou všichni ruští theologové. Mezi schismatem a heresí je přece veliký rozdíl. Schisma je v prvé řadě roztržení jednoho celku ve dvě části následkem odeizení jak z historických tak i z kulturních důvodů. Platí to sice částečně i pro protestanty, ale Luther podkopal ještě kořeny křesťanských dogmat, zatím co mezi katolickou a pravoslavnou naukou na př. o Kristu, milosti a spáse není ani nejmenšího rozdílu. Nesmíme zapomenouti, že dogmatický spor o primát nevyvolal rozkolu, nýbrž známé a uznane historické důvody světsko-politického významu. Dogma — tichý spor o primátu rozvířil se teprve později.

Luteránství je výtvar veskrz vyhraněného a vyzralého, úplně nového směru, v náboženském smyslu individuální pojmání evangelia, „nepotřebnost“ dobrých skutků, „milost Boží, jež přikrývá“ atd. Tím však pravoslavlí není. Ono se jednoduše od nás odtrhlo, ačkoli to odeizení mělo dalekosáhlé dějinné příčiny; a jedna z hlavních byla, že u nich těžiště bylo ve státě a u nás na západě v církvi. Oni by se byli dle mého mínění od nás odtrhli, i kdyby u nich nebyly dozrály známé dogmatické rozdíly; byli by se stali autonomní církví, jež by neuznávala římského biskupa, církvi se svým autokefálním střediskem. Jinak, co se slova dogma týče, byli by zůstali s námi úplně identiční. Rozdíly v některých dogmatech jsou spíše důsledkem než příčinou rozkolu. Později je uměle zaostříli různými sofismaty; vždyť nesmíme zapomenouti, že bylo Řeckoklasickou zemí sofismat. Rozumí se, že rovněž přezírání všeho řeckého na druhé straně leccos zavinilo.

Výraz „unie“ je Rusům odíousní, proto nechť se mluví raději o sblížení obou církví.

Při práci ve prospěch sblížení, jež může jedině dovésti k praktickým výsledkům, nejsou hlavní věci dogmatické otázky. Hlavní je, aby si Rusové zvykli křesťanskému sociálnímu smýšlení a práci a aby ruská církev začala pracovat i ve veřejném životě zvláště na charitativním poli, ježto ani v tom ohledu ruská církev dodnes nemá významu.

Must se doporučit, aby západní učenci, filosofové a theologové studovali Vladimíra Solovjeva,¹⁾ ježto i my katolci máme málo tak hlubokých novějších filosofů jako je on. Dle jeho mínění největším zlem v celé křesťanské historii je právě rozkol. Kdyby nebylo rozkolu, nebylo by ani protestantismu. K rozkolu nedošlo pro dogmatické rozdíly, nýbrž proto, že na východě jinak chápali úlohu křesťanství než na západě. Na východě se rozvinulo mínění, na základě ho-

Ostrůvek Matky Boží „od Škrpjela“.

lenských ideí, že církev je pouze jakýsi státní úřad a stát je vším; na západě pak církev už od počátku byla universální a zasahovala do všech odvětví lidského života a práce. Rozkol v tom smyslu vyvstal již dávno před úředním rozkolem. Papežský primát mimo ostatní důvody je veskrz logický důsledek západního pojetí, ale Rusu je těžko dokázat, že primát vyvěrá z podstaty křesťanské církve. Na Rusy velice účinkuje protestantská protipapežská propaganda. Oni mají o papežství naprosto naivní pojmy. Neomylností rozumějí ještě dnes bezbřichost! Velice se jim však zamlouvá vliv církve na rozvoj umění.

¹⁾ Právě vyšel obšírný spis o Solovjevu, jeho životě, učení a zásadách filosofických a náboženských v Kroměříži. Možno jej objednat adresou: Apoštolát v Kroměříži. Stojí 20 Kč. Rovněž lze tam dostat základní spis Solovjevův ruský o sjednocení církve „Rossija i vselenskaja Cerkov“.

Solovjev uzavírá úvahy svoje takto: „Kdyby nebylo rozkolu z vnitřních důvodů, za nímž následoval formalistický dogmatický spor, nebylo by ani protestantismu. Protestantismus však jest přirozenou reakcí proti přehnanému zdůrazňování universálního významu církve. A to by bylo nemožno, kdyby byl západ měl svůj přirozený korektiv v křesťanském východu.“

Dnes, kdy otázka o vycházení Ducha sv. není aktuální a třeba bránit základy křesťanství, bylo by přirozeno, kdyby obě církve sjednotily svoje síly, aby dosahly společných cílů. Není třeba, že papežství žádalo v první řadě, aby je východ ihned uznal v dogmatickém smyslu; hlavní je, aby mu papežství dokázalo svou životodárnou sílu pro obrození lidstva v křesťanském smyslu. Tenkrát přijdou pravoslavní sami k závěrům, k nimž se probil Solovjev, ježto bez náboženského a organisatorního střediska nemůže se křesťanství ani pomyslit. V té věci spočívá na katolické církvi velká zodpovědnost. Jestliže ona nepochopí ihned veliké důležitosti tohoto okamžiku a nevstoupí-li bezodkladně do první řady boreů o sblížení s pravoslavnou církví, je veliké nebezpečí a pravděpodobnost, že její místo obsadí protestantismus, zvláště provede-li se reforma ruské církve v duchu demokratického směru Andreje, biskupa v Ufě. Nesmíme přehlédnouti, že americký svaz křesťanské protestantské omladiny (Y M C A) velice rozvíjí svoje působení na Rusi. Tento převzal péči o zajatec, pracuje mezi oddíly dobrovolců na Sibiři, kdežto katolická církev nemá žádného takového orgánu anebo aspoň soutěž katolické organisace „Knights of Columbus,“ jež paralyzuje vliv Ymky, je tak minimální, že se ani nepozoruje. Před Rusem zastupuje katolictví jediný polský kníaz, který se stará jen o polské věřící a pro většinu zmíněných otázek aktuálních nemá smyslu ani zájmu.

V tom může sv. Stolicе přiměřenou taktikou mnoho dosáci. Rusové jsou velmi citliví vůči každé pozornosti k nim. Tak dodnes nezapomenuli Lva XIII. Upozorňují, že se v Baru, v jižní Itálii nacházejí ostatky sv. Mikuláše. Vážnost k papeži mezi Rusy by velice stoupla, kdyby jim daroval ty ostatky. Dále by si přáli, kdyby sv. Stolicе ukázala svůj zájem a soucit k pronásledování, jež zakouší ruská církev od bolševismu.

Co se týče hotových praktických kroků, myslím, že jsme tu pozváni především my, katoličtí Slované, abychom vystoupili jako prostředníci mezi křesťanským západem a východem. Přece však upozorňují, že Poláci svým působením v tom smyslu jsou na Rusi velmi nepopulární a neměli by se postavit do první řady. Ukrajinci jako uniati mohou mnoho pomoci zvláště, ježto u nich jsou dány všechny potřebné podmínky pro nadměrnou potřebnou orientaci, jak ji za tím účelem potřebují západní kruhy. Leč ani je nebylo by radno vyslati do prvních řad u Rusů, ježto oni mají vůči nim od dřívějších předsudků zvláště politického rázu. Mnohem významnější

je tu úloha Čechů a Jihoslovanů, zejména nás Jihoslovanů, kteří jsme pravoslavní dosti blízko a neschází nám už na malé výjimky rovněž nadmíru potřebná objektivnost, abychom se upřímně a úspěšně chopili té práce. Důležitý jsou naše university a jejich fakulty; mám tu na mysli i bělehradskou universitu. Neškodilo by, kdyby se tu a tam některému zralému theologovi umožnilo nějaký rok studit na pravoslavné universitě a kdyby i naopak pozvaly se naše pravoslavné kruhy, jež se zajímají o tu otázku. Ale aby se těmto požadavkům učinilo zadost, bude třeba naše theologické fakulty postavit na přiměřeně širší stanovisko, nežli je zaujímají středoevropské bohoslovecké fakulty. Význam takové reformy je tak dalekosáhlý, že se vyplácí věnovati na ni i peníze i čas.

Svatyně Matky Boží „od Škrpjela“ od Západu.

Dále třeba raditi našim směrodatným církevním kruhům, aby delegovaly bohoslovce, jež ty otázky zajímají, trvale na východní akademii, kterou založili v Římě. Tu bude nejvhodnější místo, aby se osobně seznámili s interesujícímu se o to ruskými pracovníky, kteří rovněž budou navštěvovati ten ústav.

Slovinci ať obzvláště nezapomenou, jaký význam pro veškeré Slovanstvo má křesťansko-sociální práce, jež u nich vydala tak krásné plody. Rusko se dnes obrací instinktivně po takových a podobných ideách. Proto nechť se naši katoličtí akademici učí ruskému jazyku! Některým třeba umožniti řádnou návštěvu ruských vysokých škol a pohnouti je, by se úplně zasvětili tomu směru.

Nezapomínejme, že už nejsme kulturní veličinou druhé třídy, jež se musí doprošovati všeho od svého pána, nýbrž státní svou

samostatností stali jsme se samostatným kulturním činitelem a na naši vlastní vůli a obětavosti závisí úloha, jakou budeme hrát při uskutečňování kultury budoucnosti. Proto třeba i peněz, jež je třeba na ty účely odměřit velkodušným měřítkem, a ne už měřítkem žebráka, který obrátí každý halér bídny desetkrát, než jej vydá. Třeba nám smyslu pro veliké linie. I riskovati třeba na kulturní a vědecké účely. Byť i devět případů nepřineslo vpravdě přeměřených výsledků, desátý zaručeně vynahradí vlasti všech ztracených devět.

Konečně ještě něco: Slovanský liturgický jazyk byl by bezpochyby velkým krokem ke sblížení, ježto by se tím zničilo mnoho význačných předsudků. Liturgie totiž a liturgický jazyk hrají u Rusů hlavní roli. Proto by nebylo na místě, kdyby se veřejně nebo tajně propagovala latinisace.

Některé pak jiné body praktického významu jasně se vidí z memoranda omské církevní správě.

Mužikova filosofie.

My na západě Evropy považujeme za často směr Lva Nikolajeviče Tolstojů za charakteristický pro ruské náboženské poměry. Avšak toto mínění nedá se tak doslovně udržeti; dokáží, že je pravda na-prosto v jiném směru. Neboť můžeme-li s jedné strany i říci, že se Tolstojova filosofie krystalizovala čím dále tím více čistě jako „mužikova“, na druhé straně ona nepředstavuje nic jednotného, nýbrž je to směs různorodých názorů. Je v ní pantheistický mysticismus a deistický racionalismus; a chtěl-li by kdo všeobecně ji označiti, nejlépe by pro tento směr vyhovoval výraz: ethicismus. Tolstojova nauka odušmá křesťanství nejlubší obsah: metafysický základ a milostný ráz; ona je protidogmatickou v plném slova smyslu. Ona nevidí v křesťanství náboženského filosofického utvrzení ethiky. Jinými slovy, Tolstojova nauka neví nic, že jsme mystickými členy těla Kristova, že on nás vykoupil, že jsme podle něho rovněž povstali ze smrti, že jsme podílníky jeho života jako ratolest na vinném kmeni, jako kapka v potoce; že nás řeka milosti Boží spojuje s Otcem a že jsme chrámem Ducha sv.; že naše dobré skutky a křesťanský život nezáleží jen v plnění zákona přirozené morálky, nýbrž že jsou něco veskrz nového, nadpřirozeného a smysl jejich záleží v tom, že se křesťanský život řídí dle zákonů nadzemského rázu a jsoucnosti: nejráději bychom řekli, že se taký život rozvíjí v pozadí věčnosti jako zárodek věčného, bezkonečného a nade vše drahocenného života. Tolstojův ethicismus není nic jiného než přirozená morálka, která docela nic nezakládá na křesťanském životním principu a jež je snad ještě jasněji než v Tolstojově nauce kodifikována v mohamedánství, kde je všeho nadpřirozené úplně odstraněno. Zároveň upomíná Tolstojova nauka rovněž na nejracionalističtější sekty protestantské, na př. na socinianismus, herrenhutství a t. d. A právě v tom je ta nauka podobna filosofii ruského mužíka, která stejně jako i filosofie Tolstojova sestavena z nejpestřejších elementů. Ale ta prostinká.

chcete-li, i dobrá a naivní a omezená filosofie není nikterak podstatnou značkou ruské duše. Ona je důsledkem dějinného rozvoje. Proces pokřesťanění ruské národní duše byl delší a těžší než na západě. Protivily se mu nekulturnost a příroda; zastavovaly jej strašné vnitřní bouře a věky soužení pod mongolským jarmem; dále vliv pohanství cizích plemen na Rusy a rovněž i zkamenění, ztraclost a odumření živých sil církve pod caesaropapismem. Za těch poměrů bylo národu do krajnosti těžko vzepnouti se do mystických, dogmaticky-metafysických a milostných výšin a hlubin křesťanství, nýbrž přijal především čistě morální stránku, což značí: věnoval se pouze urovnání divokých společenských zvyků, zalibě ve stávajícím právu a vštěpování zákona dobročinnosti, milosrdenství a odpouštění. Ostatně i na západě jsme se přesvědčili, že takový ethicismus bez milostného a nábožensko-metafysického podkladu vede posléze jen k nemravnosti, právě tak jako zase pouhá dogmata bez praktického ethického života nic neprospívají. Křesťanství se vůbec nedá roztrhnouti na dvě části; ono je nedílně jednotné. Tak se i ruský mužik ocitl mstý v nemravnosti přes všechny svůj „ethicismus“, přirozenou dobroduchost a dobročinnost. Resultát o ruské církvi pro postranního pozorovatele jest v základních rysech tento: Dogmata zkameněla v liturgických modlitbách, ethika pak je úplně prostičká, utilitaristická. To všechno však nemůže se přilíhnutí tam, kde se dá proniknouti s národní duší do výšin náboženské výchovy a kde ta duše vpravdě ukojila svoji žízeň po objasnění tajemné nauky. Tolstoj přivedl víru k veskrz jednoduchému útvaru, ale ukázalo se, že to vede k jejímu snížení; a to nebezpečí hrozilo veškerému ruskému národu, ovšem ne vinou Tolstojovou, nýbrž snad právě vinou těch, kteří ho vyhocevali (co se pak týče pouze vybočování, myslím, že si je Tolstoj zasloužil). Ačkoliv oni nezamýšleli ponížiti víru, to přišlo samo sebou, když poklesly milostné stly církve. Lépe než Tolstoj rozuměli právě ruské duši slavjanofilové, zejména Dostojevskij, tento ohromný prototyp Tolstojův. Oni pochopili, že ruský mužik prahne za pravdou ze zdola, že ho neuspokojuje jeho prostičká, přirozená situace se svou mužickou prostotou v duchovním ohledu. Mužická filosofie Tolstojova nejen že nemá žádné ceny, nýbrž ona není nikterak zvláštně ruská. Při tom nepřestělně, řekneme-li, že nejen úřední vládní ruská církev dobře porozuměla převratnosti té filosofie, nýbrž i výkvět ruské inteligence ihned vytušil její protikřesťanský a rovněž i protikulturní ráz. Pro Tolstaje bylo na Rusi méně nadšení než své doby u nás na západě. Proto je třeba, abychom opravili svoje mínění o tom, jako že by Tolstoj vyjadřoval pravou ruskou národní duši. Nikterak! Co se nám zdá býti takovým, to je pouze produkt dějinné výchovy (lépe nevýchovy) ruské duše, její neosvěcenosti, neproniknutelnosti a ne-supernaturalisace. Je v té duši sice něco dětinného, naivního, co upomíná na podobné rysy sv. Františka Assiského (potom není divu, že právě tento katolický světec je nejpřístupnější ruskému člověku), ale nikterak není základním jejím rysem to, co Tolstoj abstrahoval z ruského národa. Kdežto františkánský duch dává člověku radost —

řekl bych, že duši vtiskuje věčný úsměv — Tolstojova morálka je zádušná, přísná, těžká, resignovaná, umělkovaná a protizivotná. Takovým však ruský člověk není. Takovým by ho bylo možno teprve učinit. Pravoslavní pak samo ve svých největších představitelích je radostné, serafinské, plné rajske naděje.

Rozmluva z abbém Gratieux.

V polovici února r. 1919 navštívil Jekatěrinburg francouzský abbé Gratieux, který je ve Francii znám jako specialista v ruské církevní otázce. Byl přítomen II. unionistickému kongresu a byl už dříve několikrát na Rusi. Nyní je vojenským knězem a francouzská vláda poslala ho do Ruska, aby studoval poměry a útrapy ruské církve za bolševismu. Terseglav ho v Jekatěrinburku navštívil a měl příležitost vyložit mu svoje memorandum církevní správě v Omsku. Obsah rozmluvy s ním vyprávěl mi Terseglav před odchodem do vlasti. Po něm mě abbé Gratieux zplnomocnil, že smím jeho myšlenky uveřejnit. Jsou v podstatě tyto:

Práci ve prospěch sblížení katolické a pravoslavné církve třeba jest postaviti na zcela nový základ a důkladně zrevidovati dosavadní metody. Vůbec myslí i Gratieux, že myšlenka o unii v dohledné době nemá naděje na úspěch a ať se raději pustí a ať se soustředí všechny síly, aby se dosáhlo vzájemného „poznání obou církví, úcty a bratrské lásky“. Když Terseglav při té příležitosti vzpomněl na výraz „kooperace“, přidal se k němu i Gratieux a pravil, že i on tak pomýšlí na nejbližší budoucnost.

Když mu Terseglav vykládal, že je pro takovou propagandu velmi příznivá doba, ježto následkem světské revoluce padla zeď, jež dělila východ a západ, souhlasil s tím a se své strany projevil mluvením, jež ho jasně charakterisuje jako Francouze a protivníka všeho, co je německé. Myslí totiž, že pádem Rakouska a Německa stala se svobodnější i katolická církev, ježto padly imperialistické síly, jež církev podporovaly proto, že v ní viděly jeden z prostředků, jimiž by se dal uskutečnit německý sen o universální světské monarchii ve středověkém smyslu. Dnes je katolická církev prosta těchto imperialistických okovů a ohledů a bude moci vytvořiti bez váhání spojení se světskou demokracií. Před tímž úkolem stojí dnes pravoslavní, a to je jeden z hlavních základů pro jednotu mravních, a řekněme si to upřímně, politických zájmů. Národové Evropy neodvrátili se od církve nejen pro svoji hříšnost, nýbrž zároveň leccos zavinily i církevní kruhy v některých zemích (zejména v Uhrách a Čechách), jež nechtěly zbaviti se některých feudálních tradic. Dle jeho mínění francouzská církev stojí dnes v tom ohledu na prvním místě. Církev musí naučiti národy, aby milovaly ji i křesťanství, jež ona hlásá.

Reforma theologických studií zdá se i jemu velmi potřebnou, zejména ve směru od ožení některých tradicionálních předsudků a nepotřebných malicherných polemických útoků na protivnou církev. Odstraniti třeba zejména každou vzájemnou polemiku a nahraditi

ji bojem proti mŕtvení protivníků a jejich zvláštnostem. Důležité je rovněž, aby apologeti vyložili dějinné události poměry místa a doby. To platí hned o historii vzniku samého rozkolu. Třeba ceniti oboustranné prameny.

Co se týče primátu, on je nade vši pochybnost dogmaticky odůvodněn, ale měl rovněž svůj dějinný vývoj. Východ pak z některých zvláštních důvodů nepocitoval potřeby primátu a proto jej nechtěl uznati.

Co se tkne katolických vedoucích kruhů, zdá se mi, že so katolický episkopát velmi málo zajímal o otázku unie již z jedno-
duché příčiny, že pro většinu je křesťanský východ příliš vzdálen. Slovanský pak katolický episkopát není jen prostorně blízko východu, nýbrž on je zároveň i před Bohem zavázán, aby vstoupil do prvních řad pracovníků za sblížení křesťanského východu s křesťanským západem. O českém a polském episkopátu nemá vysokého mínění, ježto je příliš oddán různým feudálním tradicím; ale doufá, že je mezi jihoslovanskými katolickými biskupy dosti mužů, kteří efi s národem a porozumějí té vznešené ideí.

Když Tersoglav připomněl, že by dle jeho mínění velmi mnoho značilo, kdyby slovanskí biskupové dle možnosti spolupůsobili na církevním sněmu v Moskvě, řekl, že by to i dle jeho mínění bylo velmi užitečno.

Co se týče Vatikánu, myslí, že by bylo velice na místě, kdyby sv. Otec projevil svoji soustrast pro nynější útrapy, jež musí pravoslavná církev snášeti od bolševiků. Dle jeho mínění zasloužili pravoslavní kněží a biskupové, kteří při těchto pronásledováních zemřeli smrtí mučednickou, aby byli kanonisováni.¹⁾ Gratioux na svých cestách zaznamenal heroické akty obětavosti a ohnivosti některých ruských kněží a biskupů.

Co se tkne „socháčiteljnih gramot“, myslí i on, že by to ne-
byl dogmatický akt, nýbrž pouze projev zdvořilosti a křesťanské lásky.

O samé pravoslavné církvi uznává, že neměla vlivu na veřejný život. Toho vinna byla v své řadě církevní správa, jež byla taková, že vyšší kněžstvo muselo bezpodmínečně sehnouti hlavu před státní všemocností. Nižší pak kněžstvo pro nevědomost a zojnůna pro nedostatek asketické a duchovní výchovy ve státních seminářích nemohlo se státi činitelem, jeuz by povznášel lid. Co však se týče zaostalosti morálního života pravoslavného lidu, praví, že my na západě příliš přeháníme. Ruský národ třeba milovati a rozuměti mu, my však jej posuzujeme obyčejně dle zastaralých předsudků a z povzdálí — mnoho toho dlužno připsati na účet dosavadního historického rozvoje, jenž měl řídke styky mezi proudy kultury na

¹⁾ Jsou známy případy, kde kněží byli umocnění při konání služby Boží, anebo při bránění církevní svatyně před poskvrněním, anebo když se slovem op vážili povstati proti násilím, páchaným proti církvi a vše bolševickými komisaři. Na uralské frontě při odchodu bolševiků bylo více zpráv o kněžských mučednících, jež hnali v potupném průvodu městem k řece, kdež v zimě vykopali díry, jimiž je živě utápěli. Mučednickou smrtí zemřeli mimo ostatní, jak už se dříve o tom zmínka stala, i jekatěrinburský biskup Grigorije a biskup v Permu.

západě a na východě, a mnoho je vinna i německá literatura, z níž západ čerpal své informace o Rusku. Slovanští biskupové jsou povoláni takové a jim podobné předsudky rozplášiti a to zvláště na nejkompetentnějším církevním místě — v Římě.

Vůbec neustále vytýká znamenitou úlohu katolického kněžstva slovanského a biskupů při uskutečňování myšlenky sblížení.

O úkolu Poláků soudí nepřítznivě. Praví, že cizinec, jenž je na Rusi několik městů, zná ru-ký národ lépe než polský ksiądz, jenž žije stále mezi Rusy. Často nechce ani rusky mluvit. Lepší jsou v tom ohledu Litevci.

Co se týče sjednocení kněžstva, myslí, že rozšafní a taktičtí lidé mohli by mnoho učiniti, všeobecně však vzato nejsou upotřebitelní, ježto ruská církev hledí na ně jako na cosi středního mezi sebou a katolicismem. Rusové však přece vidí raději „latinka“ než uniata.

Francouzský kněz je všude vzorně přijímán, když není obavy, že by měl nějaký politický cíl.

Na konec abbé Gratieux zdůraznil zvláště, aby Bůh nedopustil poslati na Rus propagandisty a vůbec lidi, kteří by chtěli pouze zvětšiti počet konvertitů; na místě jsou pouze lidé, kteří se budou pokoušeti porozuměti Rusku, seznati je a sjednati mu nových poznatků se své strany, zejména však poznatků v křesťan-ko-demokratickém duchu. Ve spojení s tím vzpomněl Terseglav dra Krcka a ukázalo se, že abbé Gratieux zná i jej i jeho působení na Slovinsku a že považuje takový směr práce místným i pro ruské poměry.

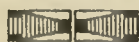
Závěr.

Připomeňme si tedy jen toto:

Ruská církev po revoluci je na velmi důležitém rozcestí; po stoletích může znovu po prvé rozhodovati sama o svém osudu. Na programu jsou základní reformy církevní organizace a náboženského života a ne v poslední řadě i reforma výchovy. Církev sama stojí před tou otázkou jako dítě, jež pod mateřskou ochranou dospělo po prvé na cestu do velikého, širého světa. Mimoděk ohlíží se kolem a hledá orientaci. Ruská církev vyhlíží na kulturní západ, aby tam našla návodů. Jež v nynějším okamžiku mají základní důležitost pro ni. Dobře organizovaný katolicismus zajímá ji v tom ohledu nejvíce. Od doby, co po vítězství protináboženského bolševismu na Rusi ukázalo se rovněž pronásledování církve, u vedoucích církevních kruhů čím dále tím více utvrzuje se myšlenka, že by bylo nezměrně důležité, kdyby všichni křesťané celého světa zaujali jednotnou frontu proti protikřesťanským proudům veřejného života. Protivníci jsou mezinárodně organizováni, proto i my potřebujeme mezinárodní fronty, anoť pro nynější poměry nebylo by možno očekávati, že by Rusové jako celek uznali primát římského papeže. Proto vůdcové takového hnutí jsou toho mínění, aby katolická církev prozatím pustila myšlenku úplného sjednocení na základě souhlasu v důležitých dogmatických otázkách, zejména však v otázce primátu a aby raději sjednala s ruskou církví pouze for-

malní spolek za účelem jednotého obranného vystupování proti společnému nepříteli křesťanství, modernímu materialismu. Průběhem takové spolupráce padnou různé předsudky samy sebou a sjednocení dostaví se pak ve svůj čas samočinně.

Tyto myšlenky donesl jsem z bouřných krajů, přímo za frontou, na níž zápolí bolševická Rus a Rus se probouzející, v níž velovýznamnou úlohu hraje otázka budoucího osudu svobodné církve. Zrodily se ty myšlenky během rozhovoru s Terseglavem v Jekatěrinburku a podávají nám, pokud je to možno, věrný obraz myšlenek a snah jistých rozhodujících církevních lidí a kruhů v osvobozené části Ruska. Proto zasluhují, aby si jich povšimly naše kompetentní kruhy. Vyznamný jest tento okamžik a vážný. Bylo by škoda, kdybychom jej sledovali v nečinnosti, zatím co světské události bouřlivými vlnami ženou se mimo nás.

NOVÉ KNIHY

O. Ivan, Hvězda mořská (Gospa od Škrpjela). Kroměříž 1921. Stran 150, cena 5 Kč. Ve prospěch Apoštolátu, který z Oloouce již rozesílá. Skromný, ale jemným perem vládnoucí spisovatel jsa nadšen slovanskou otázkou, ukazuje, kterak nejlepší synové národů slovanských pracovali o náboženský směr a církevní jednotu mezi Slovany, která nejen církvi by dodala nového svěžího života, byla by mocnou pákou k jejímu novému netušenému rozvoji a rozmachu, nýbrž i nábožensky by pozvedla Slovany a osvětově by jim vyhradila vznešené poslání v civilizační lidstva. „Zora puce, bíl ée dana“, tato slova jilioslovanského pěvce Preradiče platí Slovanům na přelomu dějin, kdy nové jaro se jim otlváá před šťastnější samostatnou jejich budoucností. Proto tvoříme mohutné nerozborné základy k nové slovan ke budoucnosti! Každý přilož ruku k práci, kdo ji schopen! Kdo je nadšen, buď nadšení v okolí svém, rozněcej oheň svatého zápalu, ať srdce slovanská hoří vzácnými vlastnostmi duše lidské posvěcené láskou Kristovou! Tak spisovatel pln nadšení volá k náboženské práci mezi Slovany. Zná slovanský slunný jíl a předvádí z něho vzácnou perlu — malebný ostrůvek Matky Boží „od Škrpjela“ nedaleko Boky Kotorské — aby s tímto útulným milostným poutlím místem seznámili naše rodáky.

Sytými barvami vyličiv čarokrásnou polohu a prvotní podobu posvátného místa, podává spisovatel v celé prostotě starobylou podivuhodnou, ale nepřetržitou p věst o nalezení milostného obrazu Matky Boží, který se na ostrůvku chová a těší se daleko široko obzvláštní účt, popl uje, kterak poutní mlto jako by ve slávě své z vody vyrůstalo, líčí účtu k němu a kterak Matka Boží od Škrpjela jest Matkou divů a milostí. Velkolepé jsou výroční a jubilejní slavnosti. Poutí — na moři, slavnostní církevní procesí — na moři, účta k Panné Marii — na moři, toť cosi nezvyklého, ale velebného a dojemného.

Spisovatel napsal dílo své v obci Apoštolátu sv. C. a M. Proto v úvodě i v doslovu vypisuje úkoly Apoštolátu, zmínjuje se o všech spolcích říšcích u nás velehradskou myšlenku cyrilometodějskou, podává jadrné životopisy arcibiskupů dra Štejana, Strossmayera a Stadlera. Ozdobil knihu osmnácti zdařilými obrázky, což ji činí zvláště milou a vkusnou.

Vše knihu doporučujeme, která se prodává za výrobní cenu, nejen mariánským ctitel m, nýbrž všem přátelům slovanské náboženské otázky, aby se přiležitě seznámili s požehnaným koutkem jižní slovanské výopy a se snahami zabývajícími se u nás církevní jednotou mezi Slovany.

A. J.

V posledním čísle Apoštolátu upozornili jsme, že jsou vloženy do časopisu složenky pro předplatitele. Opomenuli jsme upozorniti, že, kdo má zaplacenou, aby si ponechal složenku pro budoucnost. Upozorňujeme na to nyní a poznamenáváme, že čím, kdož měli zaplacenou a poslali ještě předplatné, bude obnos připsán na příští rok.

OBSAH ROČNÍKU XII.

ČLÁNKY:

Československá církev	22, 38, 75, 84, 118	Valná hromada Akademie Velehradské	153
Čája Frant.: Kterak si Poláci važí náboženství	68	Sjednocení Ruska posláním Polska	155
D'Herbigny-Hut: Postarejme se Rusům o katolické ruské kněze	17, 42, 70, 89	Hlad v Rusku	130, 135, 160
Dr. Hrachovský Fr.: O úkolech Apoštolátu sv. C. a M.	35	Stav katol. církve v Polsku	179
Jašek Ad.: Arcib. dr. A. C. Stojan — tvůrce Apoštolátu sv. C. a M.	2	Nesrovnal F. K.: Velká myšlenka	8
Úkoly Apoštolátu sv. C. a M.	7	Sebežte pozůstalé drobtý, ať nezhynou	26
Oslava narození biskupa dra Jos. Jur. Strossmayera v Jugoslavii	51	Misijní práce amer. studentsva	58
Viděl lásku a vděčnost	66	Pokorný Ferd. T. J.: Z pravoslavi k církvi	48
Na Velehrad	82	Porovnal Ad.: Směry práce pro sjednocení u víře	11
Naše poutě a sjezdy	114	Pozbyl Al.: Vira naše má být živá	106
Porady o nábož. povznesení a sblížení Slovanů na Velehradě	116, 146	Dr. Stojan Ant. Cyrill: Zahradka cyrilom.	1, 33, 65, 81, 113, 129, 145, 177
Pouť a valná hromada Apoštolátu sv. C. a M. a cyrilom. družstva Velehrad	138	Terseglav Fr. dr. Stelě Pechnuska: Svata Rus	95, 122, 143, 164, 180
		Všetečka Fr.: Cesta misionářova	54
		judy a nyní	54

ZVĚSTI:

Z Vidnavy: Misijní spolek bohoslavečů	27	Z Caithradu: Osud sjednocených Bulharů	108
Ze Stanislavova: Ukrajinský bohosl. seminář	59	Ze St. Louisa: Práce pro Apoštolát v Americe	125
Z Innomosti: Unionistická výstava	60		

ROZMANITOSTI:

(podal Ad. Jašek.)

Euchar. svaz národů ve v. Duchu pro sjednocení křesťanstva	28	Ústava srbské pravoslavné církve	79
Z pravoslavné Jugoslavie	29	Církevní sněm bulh. pravosl. církve	80
Dr. Ant. Mahulě, biskup křesťský	29	Členům A. oštolátu	109
Náboženské hnutí v bolš. Rusku	29	Politika v řecké církvi	110
Jesuité sto let v Polsku	31	Srbská církev	110
Sjednocení Bulharů na řeckém území	32	Kanovník Fr. Pospíšil	126
Jos. Jaroš T. J.	62	Misijní dům OO. redempt. ve Zboiskách	126
Svátek sv. C. a M. v Missale pragensce	62	Náboženský život ruského lidu	127
Svěcení slovenských biskupů v Nitře	62	Alois Pozbyl	128
Polská ústava a katolická církev	63	Rozšíření Apoštolátu	175
Bogoslovna akademija u Slovenců	68	Svátek sv. C. a M. v Jugoslavii	175
Z nábož. života dakovské diecése	63	Všeobecný sjezd katolíků polských	175
Modlitby za sjednocení u víře	78	Obyvatelstvo Jugoslavie dle vyznání	176
Snahy o sblížení ruského pravoslavi s církví katolickou	79	Obyvatelstvo Bosny a Hercegoviny dle náboženství	176
Národní církve v Jugoslavii	79	Katolíci na Sibiři	176

VYOBRAZENÍ:

Nový metropolita moravský dr. Ant. C. Stojan	3	Velehrad	83
Radnice v Moskvě	10	Megre Mich. Mirov, sjedn. arcib. bulh.	98
Rusové světi „Jordan“ na Dněpru	26	Kroj katol. Bulharů z Tracle	103
Biskupský chrám sp. šský	39	Misijní dům OO. redempt. ve Zboiskách	123
Dr. Kar. Kmeťko, biskup nitranský	44	Účastníci slovanských nábož. porad na Velehradě	149
Jan Voitaššák, biskup spišský	47	Vlad. Solovjev	161, 163
Marian Blaha, biskup baňskobystrický	49	Ostrávek Matky Boží od „Škrpjela“	183
Ze svěcení arcib. dra A. C. Stojana	69, 73	Svatyně Matky Boží od „Škrpjela“	185